

Joann Rostvorovskij Č. I.

Perevod

Dionizija Zubrickoho

OBRAZKI IZ ŽIZNI SPASITELA

Joann Rostvorovskij Č. I.

OBRAZKI IZ ŽIZNI SPASITELA

S dozvolenijem vysokoprepod. autora pereložil
iz jazyka polskaho na jazyk podkarp.-ruskij

DIONIZIJ ZUBRICKIJ.

Cina : v perepleti 20 Kč, broširovano 15 Kč.
Čistyj dochodok obraščajetsja
v požlu eparch. sirotinca
v Prjaševi.

V Svjatom roku 1934.
Vydalo Gr. kat. Eparch. Praviteľstvo v Prjaševi.
Knihopoečatňa Sv. Nikolaja v Prjaševi.

*„Obrazki iz žizni Spasiteľa“
nauki katoličeskoj Cerkvi ne protivlajutsja.
Dr. STEFAN GOJDIČ,
eparch. cenzor.*

Č. 2131/1934.

*Pečatati pozvoľaju.
V Prjaševi dňa 1. junia 1934. h.
† PAVEL Č. S. V. V.,
episkop-apost. administrator.*

Vstupnoje slovo.

Dorohi moji Virniki!

Koli neprijateľ našeho spasenija obsypujet Vas svojimi dušehubnymi pisaninami, knižkami, novinkami, našeju dolžnostiju jesť dati Vám do ruk knižku, kotorá ne otruje Vaši duši, ale oživit, kotorá ne napolnít Vaši serdca nenavistiju, ale ľuboviju, kotorá ne privjažet Vas ťažkimi lancami k zemli, ale dast Vám kryla, čtoby mohli podnestisja nad vši žitejski žurby do hory, k nebesam, hdi Isus prihotoval ajet dla všich nas, kotorý Jeho ľubime, vičnu vynahorodu, jak to On sam priobiščal nam: „V domi Otca mojeho obiteli mnohi súf; idu prihotoviti misto vam; i ašče prihotovlu misto vam, paki pridi i poimu vy k sebi, da idíže jesm az, i vy budete“. (Io. 14, 2, 3.)

Sija knižka naučít Vas poznati i polubití Hospoda Isusa; potišít Vas v smutku, dast sily terpelivo znošati kresty seho života, dast Vám novyj svitohľad, jakij mal sv. ap. Pavel, kotorý tut na svifí na vše jako na smiſje poziral, čtoby priobril Christa. (Fil. 3, 8.)

Primit ot nas siju knižku jak cinnýj skarb, kotoromu ne svobodno chibovati ani iz odnoj gr. kat. ľamilií.

„Obrazki iz žizni Spasiteľa“ naj perechoďat „ot roda v rod“ i naj stanutsa našim najlučším tovarišom i učiteľom na dorozi sezemnaho putešestvija; naj stanutsa našim druhim molitvennikom, kotorý jesli raz perečitali, ne otkladajeme do lady, abo na povalu, ale znova i znova perečitajeme i čerpajeme iz neho dla duši pokormu.

Dolhimi zimušními večerami, koli ruki vereteno obertajut, abo pirja porut, uši naj na čitanije sej knihi vnimajut, i duša naša poletit na Svjatu Zemlu, do Viflejema, do Nazareta, na Kalvariju, i tak choľ na ňiskoľko minut „otložime usjakoje žitejskoje popečenije“.

V každom rizdujanom posli perečitajeme sebi časť, kotorá opisujet Viflejem, Nazaret, molodyj vik Spasiteľa.

Vo velikom posli perečitajme časti o terpinijach i smerti Isusa; posli Paschi istoriju slavnaho voskresenija Christovoho i t. d.

Jesli tak perečitajušči siju knihu, vsehda lučše i lučše spoznajeme Isusa, jeho bezkonečnu dobrotu i lubov k nam, jesli iz Jeho čudesami perepolnennaho života, a osobeno iz Jeho slavnaho tridnevnašo voskresenija ubidimesja o Jeho božestvi, pokripimesja vo viri — uvidiš, jak pereminitsa okolo Tebe svit, jak malymi i lehkimi stanutsja Tvoji terpinija, kresty pri terpinijach i kresli Isusa, jak utraťat cinu u Tvojich očach dočasny i minajući riči, i naberut vartosti nebesny, vičny, pozahrobný.

V seli, v kotorom „Obrazki iz žizni Spasiteľa“ stanutsja každodennym čteniem ľudej, ne budet proklinania, kradeži, čužoložstva, hricha, ale budet lubov, pokoj i blaženstvo.

Horjačo prošu Hospoda Isusa, čtoby bohatu poblahoslovil naši namirenija, čtoby virniki naši s luboviju, porozuminijem priňali ot nas siju knížku i iz nej lučše i lučše spoznali, požobili Isusa i tak zabezpečili dla sebe krasšíj život na zemli i blažennyj, vičnyj život za hrobom.

Pri izdanii sej knižki provadilo nas jedinoje namirenie: poslužiti dušam, jich blízše privesti k Spasiteľu, proto napisali my ju na takom jazyku, jakij našemu narodu najzrozumiteľnijšij i takim pravopisanijem, jakoje jemu najpristupnijše.

Perevod sdílanyj najboľšej starateľnosti, s vyzkoušaním cilaho bohatstva slov i vyraženíj, jaki upotreblajutsja pod našimi Karpatami.

Každa gr. kat. familiya na stoli, každyj virnik v serdzi dolžen mati „Obrazki iz žizni Spasiteľa“!

I čtoby to tak stalosja, userdno prošu Vpr. Otcov Duchovnych, čtoby o to postaralisja, i tohda obnovitsja lice eparchii našej.

V Prjaševi dňa 1. junija 1934. h.

*† Pavel,
episkop-apost. administrator.*

„Ty jesi Petr, i na sem kameň soziždu Cerkov moju...“

*„Slovo stalosja tilom“ i prebyvajet už meždu nami.
Prebyvajet v našej pamjati, prebyvajet v našich dumkach,
znižajetsja až k našemu ličnomu predstavljeniju. Chočeš
viditi jak znižajetsja k našej obrazotvornosti? Smotri na
Neho, jak ležit v jaslach, jak spočivajet v loňi Ďivy, jak
propovidajet na hori, jak molitsja cily noči, jak visit
na kresti i peredavajetsja blahodatnoj smerti, jak ležit
v hrobi bez toho, čtoby na viki pomer, jak vstupajet
pobidonusno v sini pekla, jak voskresnet treťaho dňa
iz mertvych i pokazyvajet apostolam svoji rany, znaki
svojej pobidy, jak voznesetsja pered jich očami v nebesnoje
mistoprebyvanije.*

*Koli na use to smotriš duševnymi očami, či ne raz-
myšlaješ o pravdi? Či ne prizadumaješsja nad timi dílami
pobožno i svjato?*

*Razmyšlati nad vsem tím — jest díjstvitelna mud-
rost; ibo velika mudrost — pozirati na sii obrazy dušev-
nymi očami i kormitisja jich velikošipnostiju.*

*Koli o tich dílach razmyšlaješ, razmyšlaješ o Bozi,
ibo vo vsem tom — moj Hospod i Boh.*

*Sv. Bernard:
Sermo de Aqueductu.*

1. Blahoviščenije.

Vo vzdychanii, slezach i stonanii cilaho roda čelovičeskago plynuli viki, a dolhij vik ožidanij Staraho Zavita ne chotil končitisa. Daremny byli vosklicanija prorokov Izraїla: *Roztorhni nebesa i pridi!* Daremno podneslasja iz ciloj zemli ňima prosba prevelikoj žaždy za īubov i pravdu: obicannyj Otkupiteľ ne prišel i žadnyj luč zarji ne viščal *Vostoka z vysosti*.

Daže čtoraz temnijša, čtoraz čerňijša noč pokryvala zemlu, čtoraz hustijsa hmla — po proročestvu Isaiji — pokryvala narody, jak by pokryvalom smutka i beznadījnoj nedoli. V izbrannom narodi zamolk uže holos prorokov, i vse īipše i īipše vyhašalo svitlo pravdivoj viry; u po-hanskich narodov už dohorivali poslidińi svitilka pervonačalnago objavlenija, a pred dušami otkryvulasja liš strašna propast, kotoroj peremostiti ne mohli už ni vyдумki po-hanskich predanij, ni usilenna vira v slípych vorožkach.

I v tich mračnych pustyňach bludilo serdce čelovičeskoje po nepravišnych dorohach, krovavļajušči iz pre-mnohich ran i potoplajuščisja vse hlubše v boloti upadka. V jeho vnutri kipili strasti, na usmirenije kotorych ne bylo sily; do vnutrennosti jeho zatinalo svoji zuby i pazury ciloje ustrojenije staraho vika, zakonom kotoraho bylo nasiſtvije i nespravedlivost.

I posmotril Hospod iz nebes na synov čelovičeskich, čtoby vidil, či jesť, kto by poňal i hledal Boha; ale ne našel. Vsi stalisja otstupnikami, podlymi i zlymi, žiju-

ščimi v hrišnych rozkošach; i ne bylo dobraho, ne bylo ni odnaho. Na jich dorohach nesčastije i smutok, a serdce jich napolneno zlostiju i lakomstvom, pychoju, zvadoju i neposlušnostiju, nerozumnostiju, samoluboviju i bezmiloserdijem. Boh byl iz zemli izhnanyj; izhnany byli s Nim pravda, pokoj i sčastije; podnimalsja v bezстыдnoj pobiđi liš carj temnoty i duch vsevozmožnoj zloby; proto na konci doroh čelovičestva otkryvalasja liš propast pohibeli.

I mohlo dumatisja — poneže svit zabyl svojeho Sotvoriteľa, — čto Boh dopustil čelovičestvu bluditi i na konci beznađino zahinuti na dorohach propasti. V dijstvitelnosti ale položenije bylo inoje, *bo myсли Boži ne taki, jak dumki čelovičeski*. Pravi tohda, koli rod čelevečeskij upadal i bludil v najhlubšej propasti hricha i bidy, v loňi nepristupnoj jasnosti, hdi vo vičnom pokoji prebyvajet bezkonečna Miloserdnosť, prohovoril holos, jakij mal zazvučati na ciloj zemli: *Žal mni za sije čelovičestvo!* A jak kolis v nevyskazjemom rozhovori Osob Božich skazany byli slova *Sotvorme čelovika!*, tak otozvalasja teper predvična Ľubov: *Spasme rod čelovičeski!*

Pošli toho rišenija sejčas načali dijstvovati *vnutrenny sily Božoho miloserdija* nad podnatijem upavšaho čelovika. A jakij sposob vybrala Mudrost, čtoby pomiriti so Soboju čelovičestvo i čtoby mohla jeho vydvihnuti iz rabstva i haňby? Či ot hlubin vičnosti otpustit jemu vsi provinenija i bez ničeho uničožiť rokovu suđbu jeho pohibeli? Ili vdohnovit novaho proroka, jakij v imeni Božom vozvet čelovičestvo k pokajaniju i vyholosit otpuščenije hrichov? Či nizpošlet na zemlu anhela mira, kotoryj by privel bluđaščich na pravdivu dorohu i opiať otkryjet pro čelovičestvo raj žizni?

Tak mohlo razmyšlati vo svojej tisni liš krechkoje serdce sotvorennaho čelovika; ale ne tak razmyšľalo čelovikoľubije i dobrota *našeho Spasiteľa, Boha*. Vo svojej bezhraničnoj tisni i ľubvi vydumal Boh inyj plan, milyj jak ľubov jeho

serdca, velikij i nedostižnyj — jak hlubina jeho bezko-nečnosti. Izbavitelem čelovika ne budet anhel, ani kreichkij čelovik, ale *Sam sojdet na zemlu i pridružitsja k ubohoj rodině čelovičestva, čtoby jeho podnes až k Sebi;* ne bez vseho budet otpuščena vina, ale *odna iz Osob Božich stantsja čelovikom i kroviju svojeju zaplatit za hrichi cilaho svita.*

I načalisja prihotovlenija k semu čilu tak ticho, čto *žadnyj carj seho svita o tom ne znal*, i tak jasno i čisto, jak jasny i čisty suť dorohi i stežki dumok Božich.

Pobožna rodina Joachima i Anny proizchodila prjamo iz roda Davida; ale davno pominuli uže blesk i bohatstvo roda, i ostala liš najsckromnijša možlivost žizni. Možno, čto sii pobožny manžely prebyvali kohdato v stoličnom místi, ibo stary predanija ukazujut i dnes na davny stopy jich domika, bliz kohdašnaho chrama; ale tečenijem rokov vsetaki pereselilisja v pokrajnu Galileju, hdi v Nazareti kupili, zaosmotrili sebi malyj domik-pritulok. Jak dolho žili tut, neizvistno; ale vo vremja, kotoroje Boh izbral za zarju spasenija čelovičestva, Evanhelije spominajet v domiku liš odnu žitešku, imja kotoroj bylo Marija.

Byla to dívčka pjatnadcať ili šestnadcaťlitna, vychovana — jak predanije hovorit — v chrami jerusalimskom, a v to vremja zaručena s mužom iz pokolenija Davidova, kotorij, chudobnyj jak i ona, mal v Nazarefi skromnu teslarňu.

Iz dvoch obrjadov, posli kotorych načinalosja židovskoje manželstvo, otbysla meždu Marijeju i Josifom liš pervyj, t. j. obrjad zaručenija, odpovidajušcij pribliziteľno dnešnomu zaručeniju; toržestvennoje vvedenije zaručennoj v dom zaručennaho — po tohdašnem zvyčaji — malo slídovati o niškoľko misjacov pozdňiše.

Značit Marija ješće ne byvala vjedno so svojim buďšim manželom, ale vo svojem rodnom domi ili pri svojej materi, jesli ona tohda ješće žila, ili pod dozorstvom jakojto staršej rodstvennicy. Žila samotno, otokremleno, jak to i

zakon predpisoval zaručennym dívčatam. Nikto ne *dumal*, ni ona sama ne dumala, čto malo byti po namirenijam Božim ovoščiju sej samoty. Nikomu ne prizadumalosja, čto oči cilaho neba pozirajut na sej domik; nikto ne zamítil tich blesfaščich lučej milosti nebesnoj, kotory *jak solnce rozveselali misto Božoje i vlivalisja v jej dušu bez míry i bez konca.*

Byla prečista i priobicala Bohu vičnoje dívčestvo, ale tohda ješće svit nemyslil, čto pered Jeho začatijem ostavili ju nečisty volny pavorodnaho hricha; byla svjata; ale byla tajna pered ľudmi, čto svojeju svjatostiju perevys-šajet anhelski chory i čto — jak solncem — priodita ona svjatostiju samaho Boha; byla premila i ticha; ale jedinyj Boh vidil až na dno toho serdca, kotoroje bylo čistoje, jak *zerkalo bez smuhi otražajuščeje obraz nesotvorennoj Dobroty.*

Pri molitvi i roboti spokojno plynuli dni v domku nazaretskom, jak raz odnaho dňa uboha komnatka Marii nespodivanno ozarilasja nebesnoju svitlostju. Marija pozirala to s udivlenijem, ale ne nastrašilasja: vo vidimoj postať stojal pered neju anhel Hospoden i poklonilsja v hlubokom uvaženii až k jej noham. Posemu podňal holovu, posmotril na ňu s pokornoju luboviju i holosom, v kotorom zvučala radost cilaho neba, skazal: *Radujsja, blahodatna, Hospod s tobou, blahoslovena ty meždu ženami!*

Nebesnyj posol dokončil slova, pozirajušči na ňu vyraženiem nevyskazajemaho uvaženija, ale usta Marii ne prorekli ni slova.

Jak posli zaševelivšom vitru zvolnitsja tichoje zerkalo vody, tak zvolnovalsja i spokojnyj kristall jej duši nesmilym voprosom: čto značit sije neslychannoje pozdorovenije i pročto ušlosja pravi jej? A poneže daremno hledala v hlu- biňi svojej pokory objasnenije, ňimo stojala sklonennym licem v zarji svojej dívčej skromnosti i ozarenná svitlom mudrosti Božoj.

I zazvučali opjať anhelski slova jak tony prekrasnoj, nesezemnoj muzyki: *Ne bojsja, Marije, ibo ty našla milosti u Boha. I začneš v životi i porodiš Syna, i daješ imja jemu Isus. On budet velikij i nazyvalisja budet Symom Vsevyšnaho i dast jemu Hospod' Boh tron Davida, i budet carstvovati v domi Jakova vo viki, i carstvija jeho ne budet konca.*

I anhel zamolčal, jakby pod vplyvom slov ohromnaho značenia, kotory čerez jeho usta Boh proholosil.

Bo on uvidomil siju molodu díviciu, čto budet materiju voploščennaho Boha i Carja vseho sotvorenijs; blahovstil jej slavu, kotoru kromi Sotvoritela vselenny nikto ne prevysšít; otkryl pered neju velikošipno bleskaščij obraz díl Božich, kotorych ona mala byti načalom i istočníkom.

A čtože otpovíš na to sija, z tysjaščej izbranna, sija blahoslovenna i nad všimi obľublenna, sija milostipolna, prednaznačenna k nedostižnoj, až bezkonečnoj slavi?

Marija dilo porozumila, ale sredi nebesnaho svítla, syplaščahosja na ňu iz nebes, stojala ďalše ticho i skromno. Jej serdce ne napolnilošja želanijsami, jej vzor ne manili ti neslychanny drahocinnosti, nad kotorymi ne byli boľši v skarbnici nebesnoj. Skryvala v serdzi prečistu drahocinnosť i znala, jak mila ona Tomu, *kotoryj pasetsja meždu liliами*.

Podnesla svoji jasny oči na vistnika slavy, i jej spokojny vzor byl polnyj ožidanijem i prošenijem.

Jak stanetsja to? prosilasja tichoňko.

Jak sja to stanet — Marije? Prosišsja, jak sja to stanet, čtoby blahoviščenie običannaho Boha ne narušilo tvoje dívčestvo?

Porozumi: Boh prečudesno sdílajet ťa dívstvennoju, neporočnoju materju: ostaneš Prečistou Ďivoju i pri tom budeš Materju Božoju.

I z ust anhela vyleſila čarovna piseň nad pisňami o materstvi Božem i dívstvennoj čistoti:

Duch Svjatyj sojdet na ťa i sila Vyšnaho osinit ťa;

proto to svjatoje, čto iz tebe naroditsja, nazvano budet Synom Božim. Takož i Elisaveta, rodstvennica tvoja, začala v starom viku syna; teper uže v šestom misjacu nchoditsja ta, o ktoroj dumalosja, čto uže bezplodna; ibo u Boha řit nevozmožnaho.

V maleňkoj komnatki znova nastala tišina; nebo i zemla, davno usopši i budušči pokolenija čekali molča na dívstvennoje *Naj stanetsja!*, posli kotoroho mala načatisja nova istorija svita i velikoje ispravlenije vseho, čto bylo isporčeno. Marija pochopila to; v jasnom viđinii pojabilosja pered neju vše, čto prineslo pro ňu izviščenije anhelskoje. V jasnosti Ducha Svjataho tak čuvstvovala, jakby byla vo vysoti, kuda ne sjahajet sotvorenennoje oko; viđila na svojej holovi koronu iz 12 zvizd a hluboko pod svojimi nohami najsvjatišji chory anhelov i cilyj svit sotvorennyj rukoju Bož'jeju. Kolo Syna svojeho viđila i sebe vo velikom dili spasenija jak mater vsich; odnočasno ale priznala ili počuvstvovala, čto na dorozi seho povyšenija budet nadmirno mnogo boļu, kopije kotoroho proniknet i najtajnijši hlubiny jej duši. Predviđila to vše, no jej vnutrennyj vzor ne zastanovilsja ni pri jej buduščej slavi, ni pri terpinijach knej veduščich. Jej čista duša byla tak sišno peresvidčena v pravdu, čto už ne žila, ne sušestvovala dla sebe, ale tolko dla Toho odnoho, kotoryj ju sotvoril i kotoryj soderžal v Sebi jej udělennu milost. Boh tak chočet, naj stanetsja; naj budet blahoslovena voſa jeho! Boh tak chočet, — proto *hotovoje serdce moje*, čtoby v radosti i terpiniju *služilo prečudesnoj slavi Jeho!* Najsvjatišja Ďiva složila ruki, a na miloj jej tvari sozercalosja hlubokoje tronutije. Ne dumala na sebe i ni poňatija ne mala, čto vyskažet najvažnijši slova, jaki kolinibud vyšli iz ust sotvorennych; vypovila tolko to, čim perepolneno bylo jej serdce: *Viď ja rabyňa Hospodňa — skazala s pokornym dovirijem i bezhraničnoju otdannostiju — naj mni budet po slovam Tvojim! Naj stanetsja! ... i stalosja sejčas, stalosja na nebi i na zemli;*

stalsja On, pered kotorym sklonitsja vsjakoje kolino nebesnoje, sezemnoje i preispodnoje.

Naj stanetsja! . . . i stalosja divnoje čudo, čto Slovo, kotoroe bylo u Boha, v prejasnom svitli Otcevskaho lona, to Slovo stalosja ťilom i prebyvalo meždu nami, polnoje milosti i pravdy.

Blašoviščenije.

Naj stanetsja, i stalosja to, čto izčezla propast meždu nebom i zemleju, ibo samoje nebo sošlo v tichoje žilišče dívstvennaho čreva.

Naj stanetsja, i skončilasja pustyňa, končilisja temnoty i toski, bo v dívstvennoje lono sošel Emmanuil, to jest: Boh s nami, radost vsich serdec i sijajušćeje svitlo svita.

Anhel poklonilsja až do zemli, čtoby otdal počtenije Materi svojeho Hospoda, a duša Marii byla vdochnovena

ot pervaho na sviti sojedinjenija Boha so sotvorenijem. V jej utrobi pri jej vlastnom serdci načalo biti ješće i druhoje živoje serdce, čelovičeskoje i Božestvennoje v misti, Serdce tak velikoje, čto *čilesno u nem prebyvajet vsja polnost Božestva*. I slyšala jasno vo svojej utrobi molitvu, voznosjaščusja iz seho Serdca jak tichyj šepot rannej molitvy na porohu zemskaho žitija: *Umilostiviteľnych žertv i darov Ty ne chošil, ale Ty dal mni ťilo, i ja skazal: Vot prichožu, Bože, čtoby činil po voli Tvojej!*

Serdce Materi sohlašlosja so serdecem Syna; duša Mariji i duša Christa spojilisia i vyjavlalisja v toj prečudesnoj molitvi, kotoraa mala kolis' pereminiti svit: *Naj pridet carstvie Tvoje! Naj budet vola Tvoja jak v nebi, tak i na zemli!...* A dovirije Jich ne upadalo pri myсли, čto v to vremja zemla byla ješće pokryta temnoju nočju. Bylo v Nich živoje perekonanije, čto sija temnota pominet i čto noč ustupit nad zemleju už voschodaščej zarji Božoho dňa. A v zarji seho voschoda z dalekich prostorov i vikov už nessja mohučij chor tysjaščej zvonov, zazvučajuščich na „Anhel Hospoden“, a miliony ľudskich ust povtoriali po božnoje pozdorovlenije anhelskoje: *Radujſja, blahodatna, Hospod s tobou!*

2. Posiščenije.

Koli za otchodaščim anhelom zaperlisja tajemny dveri nadzemskaho svita, ostala Marija sama so svojim najciňnijšim nebesnym Hostom, o kotorom mohla v novom i do teper neslychannom značenii skazati: *Boh srdca mojego i časť moja — Boh na viki.* V ubohoj, nedavno jasnoj izbuški panoval znova davnyj sumrak, ale vo vnutri Marii svitila jasna zorja, v sravnennii s kotorou temnoje bylo i najjasnijšeje poludenneje solnce. Jej Boh i jej Syn žil díjstvitelno v jej loži i orošival jej serdce lučami svojej bezmirnoj dobroty; proto jej cila duša plameňila īuboviju a rot jej tichomolkom šeptal: *Moj Obľublennyj prinadležit mni a ja Jemu.*

Choť ale Najsvojatijša Ďiva duševno podneslasja vysoko nad svit, vsetaki v jej jasnom i ščirom serdci ne umeňšalosja sočuvstvije k tim, kotorych sije serdce īubilo na zemli. I tak, doznavšisia iz ust anhela, čto jej serdečno obľublenna rodstvennica po dolbich rokach neplodnosti posiščena byla blahoslovenijem Božim, — jej serdce napolnilosja najboľšeju radostiju. Elisaveta budet mati syna... Dočekajetsja konca žalkich slez i neuhasimaho žala! Jakže ne verhnutisja čim skorše v jej objatija i ne ťišitisja s neju, čto *Boh otnal ot nej uniženije meždu ľudmi?*

Davnyj zvyčaj — pravda — ne dozvolil zaručennym ďivicam vychažati na javny mista, ale v serdci Marii už panoval Novyj Zavit Christov, kotoraho najvysšim zakonom jesť īubov. Proto bez somňivanija spišila za holosom

lubvi, osobенно коли к личным же чувствам придружила ее вдохновение Божье, которое определило для той подорожи свету и duże важную задачу.

Prihotovlenija k puteshestviju ne derzali dolho. Liš ňis-koško dnej minulo ot anhelskago poslanija, a najsvjatijša Ďiva spišila skorym krokom po stremnistoj stežki, veduščej iz Nazareta v dolinu Esdrelon, otkuda jej lehki stopy napravilijsa v horistj kraj pokolenija Judy.

Familia Zacharija, podobno jak i mnohi svjaščenničeski familii, ne prebyvala v Jerusalimi, ale v odnom iz starinnych mistočok judejskich, kotoryj rozsijano ležali po obidvoch bokach horskaho chrebeta, kotoryj dili zdovž cílu južnu Palestinu. Či mistom prebyvanija sej familii byla Jutta ili Ain-Karim ili starinnyj Hebron — ne mož dnes dostovirno oprediliti; ale bezuslovno mala Marija pered soboju četyri ili pjatdnevnú pišu dorohu, vedušču dakotroj iz hlavných doroch puteshestvujuščich karavanov.

Byl konec marca, kohda Svatá zemla posli zimních doždov pyšlasja v najkrasšej jarnoj krasoti. Pred očami i sercem najsvjatijšej Ďivy predstavļalisja nedostižny obrazy Pisni nad piščami: *Zima už minula, doždi perestali, na zemli našej zacvili kvitočki; slyšen hlas horlicy, blahovon'ju dyšat kvituči vinnicy...* Daremny byli ale prelestny kraji so svojimi kraskami i blahovoniju, daremna čarovna jarna priroda; iny obrazy zanimali sklonenny oči Marii, a v duši jej otzyvalosja tichoje vzyvanije Božje: *Pospišaj, priateľko moja, holubico moja, krasoto moja! Pridi!*

Proto spišila, jak mohla, nezastanovlásja nihde, kromi potrebnaho poživlenija i nočeha. Perešla popod hroznymi murami hordoj Samarii, ostavila i starodavny Silo i Bethel, pozdorovila mimoiduci Jerusalim — dorohu kolybel svojeho dťinstva, — oblublennyj chram; ostavila za soboju na zboči horskom i ti bily domiki Viflejema, s kotorymi neodolho mali spojitisja jej najsvjatijši vospominanija, kohda nakonec

objavilasja pered neju cil' podoroži: v urožajnoj kotloviňi, obklučennoj skalistymi horami, na zboči obňato temnymi kiparisami, stojal dom Zacharija sredi olivovych derev i vinohradov.

Serdce Marii zaševelilos', radosť dodavala sily utomlennomu filu. Už vošla na dvor, už perekročila poroh izbuški, v kotoroj mati Predšestvennika Hospoda skryvala pered svitom svoj blahoslovennyj stav; už razkryvala svoji ramena, čtoby s radostnym pozdorovlenijem pritisla k sercu svoju rodstvennicu, kohda na moment zastanovilasja vo svjatom strachu — jak činit čelovik, koli zamítit nesklamny znamena sily Božoј.

Liš pravi čto Marija ukazalasja i na porohu proekla slova serdečnaho pozdorovlenija, v Elisaveši nastala jakas' čudesna peremina: čuvstvovala jak by nebesnoje tronutije. Vstala, podňala ruki, na zmorščennoj tvari vystupil rumjanec i oči jej zableskli svjatoju radostiju. *Blahoslovena ty meždu ženami, vosklikla tronutym holosom, i blahosloven plod čreva tvojeho! . . . Skaži mni to, — dodala najpokornijshe — jak udostoilasja ja toho, čto Mater Hospoda mojeho prišla ko mni?*

Najsvjačišja Ďiva na to neotvitila, bo pereňalo ju hlubokoje udivlenije. Viď do teper ona nikomu ne zradila svojej tajny, ta otkuda možet znati žena Zacharija o čudeſach Božich perevedennych v nej? Či ne predupredil ju anhel Božij s sim neslychannym blahoviščenijem? Či — možet byti — Tot, Kotoraho nosit v svojem loňi, Sam načal už objavili velikost jej slavy?

Elisaveta ale rozohnala somniňija, otrážajuščichsja v očach Marii. So svjatoju soznaťnostiju materi načala hovoriti o svojem dítatki i odnočasno skazala — jakim obrazom znajet o Božom objavlennii. *Ne divisja, skazala, bo vse objasnili mni Duch Svjatyj čerez izbrannoje sredstvo, kotoroje nošu vo svojej utrobi; ibo jak došel holos*

*blahoviščenija tvojeho k mojim ušam, poševelilosja dílatko
v utrobi mojej...*

I dijstvitelno tak i bylo. Ibo Joann Krestitel už načal svoje poslanije i načal ispolňati proročestvo: *A ty, dílatko, budeš prorokom Najvysšaho, ibo pojdeš pred Hospodom prihotovlati dorohi Jeho...* Predupredil Jeho dijstvitelno, ibo koli ješće nikto ne znal o voploščennom Slovi kromi Marii, on iz lona v lono počuvstvoval Jeho suščestvovanije; prosviščen i poučen pered časom milostiju Božou, siłnym proševelenijem drobneňkaho ťila poučil svoju rodnu mater, čto stojit pered neju Mati Christova. Usilovalsja, jak krasni opisujet sv. Joann Zlatoustyj, čtoby moh vyjti iz materinskaho lona; ješće ne narodilsja, a už choſil spišiti pered lice Christovoje; ješće ne moh vydavati holosa, a už choſil voskliknuti, jak pozdñijše v pustyňi: *Vot Ahnec Božij! On, kotory odojmet hrichi svita!*

Elisaveta vstupila ticho, pozdorovlaja Syna i Mater. *Blahoslovena ty, kotora virila jesi, voskliknula tronuto, ibo spolnitsja to, čto ti skazano ot Hospoda: čto iz tebe naroditsja, nazvano budet Synom Božim. I slava tvoja ne pominet iz ust ľudej, kotory na viki budut spominati silu Hospoda; ibo meždu usimi narodami, kotory uslyšat imja tvoje, budet čerez tebe proslavljen Boh izraískij!*

Dokončila mati Predteči Hospodňa i vysterla ruki, čtoby obňala Mater svojeho Hospoda, jak Mariju napolnilo Božoje umilenije. Vidašči — jak čudesno načinajutsja spolňati jej danny obiščanija, čuvstvovala vnezapno: jak voznošajetsja jej duša na krylach nevyskazannoj radosti. Oči svoji napravila k nebu, ruki krestoobrazno složila na hruđach i ťuba jej tvar zerkalila vyraženije nebesnoj umilennosti. I poporušivalisja jej usta v tichoj molitvi, ale neodolho vylalisja jej dolhoutajenny čuvstva vo veličajuščej pisni. Jak koli mohutny volny vybušat z istočnika i rozlivajutsja serebristym kristallom, tak i z perepolnennaho serdca najsvatijšej Ďivy vylivalsja prečudesnyj himn blahodarenija

i chvaly. Proslavala Boha, čto veliki dila učinil s neju Tot, Kotoryj silnyj i svjatoje imja Jeho; blahodarila Jeho za narod izraïskij, za cilyj Staryj Zavit, čto staralsja o Izraïli, Svojem sluhi, jak prohovoril k Avraamu i simeni jeho vo viki; proslavala Hospoda, čto preukazal silu ramenom svojim i snizložil silnych s trona; veličala Jeho dobrotu, čto zabezpečil miloserdije svoje ot roda v rod dla bojašchic Peace.

Elisaveta privítstvuje ďívú Mariju.

Molitva sija plynula iz ust Marii, *jak klubitsja blahovonnyj dym iz kadila*, pri polnoj svidomosti — čim jesť ona i čto hovorit. Ibo sija divočka znala jasno, čto v jej himni cilyj Staryj Zavit vylivajet svoju radosť nad prišestvijem Spasitela; svidoma byla i toho, čto Novyj Zavit, v kotorom *blahosloviti budut ju vsi narody*, iz blahodar-

nosti spivati budet siju voschvaļajušču pišnu jak najčitijšeje i vysokoletnoje vyraženije slavoslovija Boha.

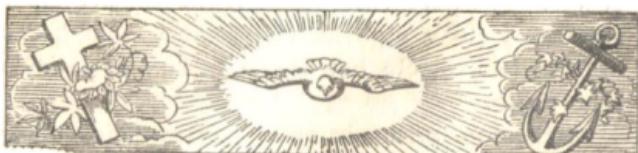
Tak i stalosja. Iz-pod strichi tichaho doma Zacharija neslisja slova Marii tak daleko, čto sije *Velicanje* uslyšala po širokom svili Cerkov Christova i čto vsjakoje serdce christianskoje, kotoroje chočet vysloviti svoju blahodarnost pred Bohom, s neju razom, s jej slovami pojet: *Velicit duša moja Hospoda i vozradovalsja duch moj o Bozi, Spasi mojem.*

Vostorh najsviaťejšej Ďivy pominul, i opjať zalivala jej postať ta prečudesna zaslona skromnosti i pokory, pod kotorou liš oko Božoje mohlo viđiti blesk nesrovňajemoj slavy. I ňižno vitalasia so svojeju staršeju rodstvenniciju, pozdravlaja ju s materstvom; pozdorovila „i jej manžela i vsich domašnich i posemu načala v semejstvi Zacharija zadaču jasnaho luča, jaku jej pripisyvajet dohadka svjatoj Cerkvi v tajni Posiščenija. Svojeju ňižnostiju i tichostiju byla poťichoju; dobrotu i uslužlivosti poslužila pomahanijem, svojeju predivnoju mudrostiju podavala porady, svojeju otданostiju byla vzorom najboľšej pobožnosti. Zastupovala Elisavetu v domovodstvi i pomahala jej v rostajuščem oslablenii; našla sposob porozumitisja i so slijnym Zacharijem, ňimym už ot šesť misjacov; slovom i dílom zaosmotrjala domašnich i hostej; žila liš dla bližnich, zabyvaja na sebe.

Liš koli posli dennej roboty vo večerňom chlodku prisila s Elisavetoju na vyšku domašnej vinnicy, rozvazališja jej usta tichim razskazyvaniem o nepoňatnoj, jej udilennej blahodati Božoj. Sredi tich milých rozhovorov, koli nad nimi svitil serebristyj misjačok i tišinu proryvalo liš odnoholosnoje cvirkanije poľnych konikov, slyšali obidvi materi iz svojeho vnutra bijenie dvuch serdec, kotory milostivo i ľuboviu, bezmolvno rozhovorivali. Isus iz utroby Marii prosviščal i posvjaščal daľše svojeho Predvistnika; a v loňi Elisavety maleňkij Joann už byl tim prijatelem Ženicha, kotoryj stoja sluchajet i fišitsja holosu Vozľublennaho.

Nakonec posli trech misjacob prišel velikij deň: *dla Elisavety vypolnilsja čas roždenija, i porodila syna.* Jak Marija vzjala dřatko do ruk, vlipilo na ňu svoji čorný očeňata, jakby bylo spoznavalo Tu, kotoroj mohlo ċakovati svoje peredčasnoje posvjaščenije. Posemu sliđoval obrjad obrizanija i uđilenija dřati — iz vdochnovenija Božoho — tajemnaho imeni Joann; i stalosja čudo s Zacharijem: *ñimyj prohovoril i blahoslovil Boha.*

Ale sredi tich vidimych i tak čudesnych projavlenij sily Božoj, koli o nich visti skoro rozneslisja po usich horach zemli judejskoj, bylo najsvjatijšej Ďivi duže hučno i za javno. Pokorna i prečista Lelija podoľna žadalašja v tiň utajenija; vpročem zvali ju domoj i druhi, svjaty namirenija Boži. Proto posli svjatočnaho obrizanija vybralasja v dorohu do rodnaho Nazareta. Na dorozi provadili ju pervyjraz slova hymny Zacharija, kotorymi svjata Cerkov ot toho časa blahoslovlajet podorožnych: *Positil nas Pritchodaščij iz vysosti, čtoby zasvitil ťim, kofory siđat v temnoci i ťini smerti i čtoby provadil stopy naši po dorozi pokoja.*

3. Roždestvo.

Posli vernenija Marii v Nazaret otbylosja jej svjatočnoje vovedenije v dom ženicha-obručennika, čim i končilsja obrjad tohdašnaho brakosočetanija. Svjatyj Josif, byvši tajno poučen anhelom, priňal narečennu pod svoju strichu s polnym soznanijem v nej perevedennych čudes i načalo-sja dla obojich to tichoje, svjatoje poživanije, vremja koto-raho bylo jak by jasnym rozsvitom pered polnym sijaniem Christovaho dňa.

Pred rodičami Isusa ne bylo tajnoju, — čto vpročem znal iz proročestva Micheja každyj žid poznajušcij Pismo — čto poblhoslovennyj Plod ďivstvennaha lona majet priti na svit ne v Nazareti galilejskom, ale v zemli judejskoj, vo Viflejemi.

Pri tom ale ne choſili ni v čem preduprediti Providi-nije Božoje. Byli peresvidčeny, čto slova proročestva dolžny spolnitisja i čto v odpovidnom vremeni Boh tak pere-tvorit obstojaťstva, čto oni ispolňat plan, postanovlennyj jeho mudrostiju.

I díjstvitelnō prišlo iz neba napravlenije, ale prišlo sposobom nečekannym i ne z odnaho ohľadu i bolestno.

Pominul už devjatyj misjac ot anhelskaho poslanija; už čuvstvovala najsvjaťišja Ďiva, čto bližitsja moment na-roždenija božestvennaha Ďíatka, koli nespodivanno neče-kanna vist vozmuščala cieloje mistočko. Na druhijraz tichoj ploščadi nazaretskoj pojavilosja ňiskoľko vistnikov, kotory pri zvuki truby i bubna vyhološali obyvateľam čisarskij

rozkaz Iroda. V smysli seho rasporjaženija dolžno bylo byti perevedeno novoje narodosčislenije i s toju cišju každy mal byti zapisan tam, otkuda proischodili jeho predki.

Poneže tak Marija jak i Josif proischodili iz roda Davidova, primušeny byli po semu prikazu perejti do Viflejema, hdi rod Jesse mal ot pradavna svoje hñizdo. I koli iz odnoj storony otkryvalasja v sich prinuditelnych obstojatelstvach doroha k ispolneniju proročestva, iz drugoj storony nesla za soboju mnoho horkostej i terpinij. Bo ne bylo li čuvstvitelnym upokorenijem dla pravovirnych izraelitan, čto misto naroždenija Messija vyznačila voľa po-hanskaho volodarja? Ne bylo li bolestno, čto Boh jak by liš v poslidnej minufi pripomnul sebi dannoje proročestvo, koli stan Marii i surova pora roka nadmirno oblaživali daleku podorož?

V tolpi, kota prisluchovalasja carskomu rasporjaženiju, otzyvalisja iz vsich storon zvuki hniva, nezadovolenija i posmicha; ale v dušach Marii i Josifa panoval i na dalše duševnyj pokoj. Vo voſi carja vidili prezdevseho voľu Božu, a to jim dosť bylo k tomu, čtoby ochotno podčinilisja. Zamknuli proto svoj domik, otdajušči jeho pod ochoronu dobrych susidov; naložili na oslika skromnu poklažu i posemu vybralisja v dorohu, kotoroj Boh prednaznačil tak prečudesnu zadaču. Ibo, jak prekrasno opisujet sv. Ihnatij, ciľ jich putešestvija ne bylo nič inoje, jak to, čtoby Syn Božij moh naroditisja v polňijšem i čuvstvitelnijsiem ubožestvi. V domi otcovskom by byl mal choſ skromnu, no všetaki prijemnijsu okružnosť. Narodilsja ale v dorohi, daleko ot rodnago mista i strichi; mal už ot pervych dnej svojeho života na zemli skusiti i zaznati cholod i holod, zabytie, prezrinie i nedostatok, čtoby pozdñijsē tak načatyj život dokončil v najboľej samotnosti — na kresti.

Byl už konec decembra; ot zapada vili chlodny vitry, prinosja so soboju dožd, kotoryj v horach peremíňalsja so sňihom. Najsviačijsa Ďiva, zavita v temnyj vol-

ňanyj plašč, sidila iz bolšej časti na osliku; sv. Josif, ma-juči v pravoj ruki palicu, vel ľivoju rukoju oslika ostorožno za uzdy. Popredili jich mnogi, bohaty odiťi podorožníki; oni išli pomaly i vsjadi otstupilisja druhim, ne liš po dorozí, ale i v postojach i hostinicach. Postupovali po dorozí i ne staralisja s inym. A svetaki čim byla sija ticha para podorožníkov! — Jak toržestvenno provadili po sim stóronam kohdato kivot Zavita! A vot tut byl pravdivyj Kivot Zavita, o kotorom nikto ne znal. Koško predkov Marii i Josifa provaživalisja seju dorohoju v korolevskich roškošach. A vot teper tut prochodil neznanno i ticho, utajeno v loňi materinskem Carj carej i Hospod' hospodstvujuščich!

Sredi šuma po dorozí išla svjata para, pohruženna v svjatych rozmyšlenijach. Hovorili so soboju liš malo i ticho, meždu ňim jich roty porušal liš šepot molitvy.

Maloje, kolis' korolevskoje mistočko Viflejem ležit na dvuhodinovu jizdu na juh ot Jerusalima pri dorozí vedušcej v Hebron. Bily domiki mistočka rozloženy na sklonach dvuch berežkov, spojennych jakby uzkim horskim sidlom. Ot podnožija berežkov až popod sami domiki v malevnych, nepraviľnyh postupnych podvyšenijach fahnutsja vinnicy i zahorody fig i olivnych stromov. Daľše kolo mistočka rasprostraňajutsja mily dolinki s pasoviskami i lukami, kotorych bujna trava služit pokormom cílym stadam rohovoju chudoby i ovec.

Uže nastal večer; zapadajuščeje solnce ozoločalo posliďnimi lučami domiki, rozsijanny na berežkach, koli Marija i Josif, spuščajuščisja povoli meždu zahorodami i vinnicami, utomlenno blizilisja k mistu.

Zakrutilisja prjamo v hostinnicu.

Tohdašni hostinnicy byli ohoroženny mista, bez strichi, často bez jakahonibud' budinka. Pri vorotach stojal ozbrojenyyj pridvernik s psom i vpuščal podorožnych, udíľaja každomu odpovidnoje misto. V takich postojach ne bylo

možno ničeho dostati, kromi vody i obezpečennaho kutika dla otvočinka; každyj putešestvennik dolžen byl sam obstaratisja o vsem inom.

Koli Svjata Rodina došla vo Viflejem, hostinnica už byla perepolnena zajizzimi; Marija i Josif primušeny byli hledati inde pritulok. Povernulisja proto do mista; Marija často ostavala s oslikom na dorozi, poka sv. Josif nesmilo i pokorno klopkal na dveri s prosboju o nočleh. Zastanovilisja pri neodnich vorotach, ale hdi liš zbudilisja — vsjadi sklamany byli jich nadii. Nihde jich ne priňali. Tut ne bylo už mista, tam zas čekali na druhich, slavnijšich hostej...

Josifu bylo sočuvstvitelnō žalko pro najsv. Ďivu. Posli trudnostej ňiskoškodennoj dorohi už-už pošala ju nadia otvočinka i ujutnaho priňatija, a tut ňit kryši, hdi by skloniti holovu; v cilom misli ňit žadnaho pritulka!

Už nastal sumrak; zamknuli už vsjadi dveri domov i dvorskich vorot. Čtože začati? Dolžny byli dumati na poslidneje sredstvo. V napravlenii Jerusalima, na vostočnom skloni horočki byl vertep, služaščij v doždi i nedobroj pohodi dla chudoby ubižiščem. Sv. Josif možno čto zbačil vertep po dorozi, možno čto poznal jeho už davnijše; i rišil na noč skrytisja tam s najsv. Ďivoju. Vyšli iz mista i zabočili tuda.

Vertep, vyrytyj vo vapňakovoj skaľi, byl pribliziteľno 24 stop dolhij, 12—15 širokij, 9—10 stop vysokij. V hlubiňi, operto na skalistu stinu, byli jasli; nad vchodom k skaľi byla priklučena rozpadajušča stricha. — Po starodavnym predanijam tam stojala kohdato palata Davida, a vertep služil za chliv jeho chudoby.

Byla už temna noč, koli pered opuščennoju stajňou zastanovilisja svjaty putniki. Oslika vypustili na pašu i posemu pri svítli lampočki, jak mohli, prihotovili sebi Marija i Josif poživu i nočleh.

Čto perežilo jich serdce sredi sej opuščennosti? Byli tronuty, ale ne smutny, ne otčajany. V sem poniženii, bid-

noti bilo radostno serdce Spasiteľa. Vse bylo už hotovo: už prihotovlena palata k jeho naroženiju, palata — po želanju jeho Serca: opuščenna, chudobna, temna i cholodna, daže i dla ubohich najbidnijša. Rodiči porozumili sije pervoje, choť i ňimoje poučenije Izbaviteľa i prisluchivalisja jemu so svjatoju otdannostju. Po večernej molitvi zaperli dveri stajni i spokojno otdalisja snu.

V mistočku pohasli už svitila i zamolk šum; na nebi jasno mereščali zvizdy; zemlju pokryla noč, noč svjata. Ot hricha utomlennyj svit ukladalsja k otduchu, ani ne dohadajuščisia, čto sija noč prineset jemu spasenije.

Dla Marii ne bylo tajnoju, čto v sej noči stanetsja iz nej Mater Boža. Sv. Josif už usnul. Ona vstala ostorožno i v kuši vertepa kľaknula k molitvi. Klačala ticho, hľuboko pohružena v dumkach, ale v serdzi jej dílisja čudesny i svjaty pereminy. To siľnoje želanie, kotoroje kohdato primanilo v jej utrobu Božoho Syna, rozžarilosja teper nepočatnym ohnem; zdalosja, čto pokorna i bezmirna ľubov vozneset ju v nebesa. Duša jej horila ot žaždy uzriti lice Boha, zamknutoje ješće v jej loňi. I Duch Svjatyj podal jej milosť, i pere-mohla serdce Otca i Syna. V momenti, koli vysokoletna jej ľubov dosjahla najvysšu stepen, stalosja nepočatnoje čudo: na kraji jej pláťa ležalo Ďíša, čistoje jak svijo upavši sňih, krasnoje jak anhel z neba — naroždennyj na zemli Syn Božij.

Hospod Isus posmotril na Mariju, smotril s dostoinstvom Boha živaho, vzoram bezkonečnoj mudrosti, polnoj hlubin i tajemničestv Božich, poziral na ňu umilennym i smutnym okom čelovika i Spasiteľa čelovičestva; divilsja na ňu tak ľubezno, jak premilo liš možet pozirati maloje, bez-siľnoje ďíša, s takouž ňíznosťju, jak ďíta liš možet smotriti na svoju mamku. Pered Marijeju ležal pravdivyj jej Syn a takož i jej Boh, jej Sotvoriteľ, jej poslidňa cil, previčnoje Žerelo vseho dobra i sčasťa. Smotril Hospod Isus i zaplakal, s prostertymi ručeňatami jak by prosil svoju Mater, čtoby

jeho vzjala do objatija, jeho, bidnaho, opuščennaho na sej zemli Boha.

Najsvjačiša Ďiva snizilasja k jeho nožkam i obňala Jeho s radostiju; prihornula k sebi s īuboviju, poſichoju, čuvstvom slavoslovija i sočuvstvija. Ne mohla nasytitisja vo viđinii prečudesnaho lica Ďitati; smotrla na neho, i jak cvit rozvinetsja pered lučami solnca, tak vozneslasja pered jeho okom na nedostižny vysoty čistoty, svjatosti i sover-sennoje podobije so Synom. Ot momenta, koli uzrila Jeho tilesnymi očami, On pronik ješće hlubše do jej serdca, zavlađil jej rozumom, jej pamjatiju i obrazotvornostiju.

Ale už dosť bylo z razmyšlenija — prichodilosja Marii korystatisja pervyjraz nevyskazajemoju privilegijeju: ot-davati Ďitatu materinski usluhi. S nepoňatnoju īubeznostiju povila Jeho v peleny. Posemu na moment stalaſja nerisiteľna, po tvari jej perebihla lehka molha kolebanija, ale skoro popala v jasnu dumku; jak by predvidila tajny plany otkuplenija, položila Ďitatko do jasel, zložila Jeho — jak by na žertvennik.

Meždu tim približalsja sv. Josif; po tichi, ale s ne-vyskazannoju radostiju smotril tvar voploščennaho Slova i otdal Jemu hlubokij poklon. I on tože dolho klačal v ňiomos voschiščenii, i pervoje uzrinije Ďitati nahromadilo v serdzi jeho toľko skarbov īubvi i mudrosti, čto vystarcili mu k dostojsnomu ispolneniju čerez ciloje žitije velikaho zvanija holovy sv. Rodiny. Posemu ot Ďitati obernulsja sv. Josif k Materi slovami blahoslovenija i veličanija, posli čeho oboi razom začali slaviti Boha, blahodarja Jeho za vse, čto stalosja pered jich očami.

A malyj Spasitel?

On ležit v jaslach, drožit-plačet v choloďi i son zamýkajet jeho vička; ale v jeho vnutrennosti ani slida dítinstva i nesvidomosti. Jeho duša už teper polna silou i žizňu, a jeho díjstvije už teper sjahajet na vsi prostory vselenny. V sich malych ručatkach spočivajet dola čelo-

vičestva. Jeho usta otkryvajutsja k suždeniju nad dušami; jeho slabeňkij dych uhašajet žizň carej; z jeho Serdca voznositsja zapach blahodarenija, jak veličestveňnija žertva chvaly i proslavlenija.

Mošatsja Marija i Josif, ale On vysylajet do nebes molitvu veličestveňnijušu. To jeho raňašna molitva, popredžajušča dennu pracu, jaka pravi načinajetsja na zemli. Obnovlajet svoj obit, s kotorym sošel v utrobu Marii; obicajet Otcu, čto, vymožet Jemu opjať navernenije zemli i založit carstvo, v kotorom chvala k Bohu zvučati budet na viki. Obnimajet serdecem cilyj svit, myslenno pereletit fi miliony, kotory v Nem čekajut na spasenije, i razmyšlajet: jak vesti jich iz tini smerti v svitlo i jak napraviti stopy skitajuščich v bludi — na jasnu dorohu mira.

4. Pervy poklonniki.

Na vostok ot Viflejema, ne boľše jak na polhodinu dorohi, rasprostraňajetsja maľovna dolina, v kotoroj meždu figovymi i olivkovymi stromami širjatsja rozsjahly luki, pokryty vo vremja zimušnich doždov bujnoju zeleňu. Koli v noči ne duže chlodno, možut stada i v zimi nočovati na nich pod holym nebom.

Tut kohdato, na poľach Booza, zbirala Ruth za žencami ostavlenny koloski; tut pas David ovcy, a davno pered nim Jakov; tut choronili i sej noči pastyri svoji stada. Chudobu zaperli už na ohorožennoje mesto, pered vorotami kotoraho plameňila jasna vatra; pastyri po skromnoj večeri rozhovorivali pri ohňi. Možno, čto besidovali o narodnoj perepisi, o mnohich hostach prišedších do mista, možno čto i o priestvii obicannaho Otkupiteľa. Byla už pozdna noč; pastyri otkončili večerňu molitvu i zakutavšisia do svojich plaščej, uložilisja k snu kolo vatry; liš odin, kotoryj sej noči mal ostatí na stráži, obchažal ohorožennoje mesto, čtoby ne zasnul.

Noč byla ticha i toržestvenna, jak navečerije svatočnaho dňa. Nad viflejemskimi berežkami jasno sverkali zvizdy. Dochodila už polnoč. Pastyr, stoaščij na stráži, pravi podošel k ohnišču, čtoby probudil toho, kotoryj mal jeho pereminiti; zastavilsja, čtoby posmotriti ješće raz dookola. A vot, na vostočnom cholmiku viflejemskom jak by stojala ozarennna chmara, kotora jak by podneslasja, pak spuščajetsja v dolinu i blizitsja k lukam . . .

Približajetsja díjstvitelno; vychodaščij iz neho problek rozlivajetsja po polach i osviščajet už i blizki krjački i stromy. Pastyry prizadumajetsja, — i zbudžajet tovarišov... Svitlo rosnet, už cilyj zapadnyj vidnokruh tonet v plameňach. Psy zavyli, zastrašenna chudoba sbihlasja. Pastyri probudivšisia, vyskočili i chopilisja zbroja, pro ospalost i ot stracha ani ne znaja, čto díjetsja kolo nich...

Jasnost obňala jich cikom; pro svitlost ne vidili ani dohorajušče vatry, ani zvizd na nebosvod.

Perepološenny i osviščenny pastyri divilisja pered sebe, doloňami zakryvaja sebi oči.

I nespođivanno iz serediny chmary, otkuda vyzarjali najsilniji luči, vystupila postać, okruženna sijajevom slavy. Byl to anhel, priodityj v blestačobily rizy; na ramenach mal kryla, perelivajuščisia v kraskach duhi; nad čelom jeho blistilasja čarovno sverkajušča zvizza. Jeho prekrasna tvar oträzala radosť i nevyskazannu dobrotu.

Pastyri nastrašilisja. Ne somňivalisja, čto stojit pered nimi anhel Božij, možno čto i sam Boh. Popadali na zemlu i bojalisja bezmirno.

Anhel smotril na nich s lahodnoju ulybkoju i ozvalsja holosom milym i zvučnym: *Ne bojtesja, ibo izviščaju vam radosť veliku, kotora rozveselit vsich ľudej!*...

Laskavy slova povoli uspokojili pastuchov. Ješće kľačajut složennymi rukami, ale už osmilajutsja podnesti lica ot zemli i prismotrivajutsja na nebesnaho poslanca. Radosť i dobrota zerkalajuščasja v jeho vzhľadi, rozohnali i ostatok bojazni; nastavlivajut uši i cilou dušeju prislušivajutsja velikim novinam. Smysl anhelskaho poslanija vnikajet v jich serdca i vryjetsja hluboko v jich pamäť; urozumijut jasno, čto tut cikom blizko, v horodi Davida narodilsja Spasitel, kotoromu dolžny otdati svoj poklon. Snevyskazajemojuradostijuprismotrivajutsja i prislušivajutsja, koli nespođivanno objavilsja pered nimi ješće čarovníjšíj obraz. Svitla chmara obnimajušča anhela, jak by rozdiilasja

Slava vo vyšnich Bohu i na zemli pokoj Iudam dobroj voli!

na bezčislenny plameňki; tysašči i tysašči jasnych postatej, tak prekrasny jak i perva, okružili jich iz vsich storon. Sej očarovateľnyj, živyj vinec bleska i slavy obňal jich na korotkij čas, posemu povoli, v dvoch dolhich rjadach voznessja do vysoty.

Anheli vernulisia v nebo, ale z vyšin slyšno bylo jich pisťu, polnu moći i sily: *Slava vo vyšnich Bohu i na zemli pokoj ľudam dobroj voli!*

Po rosistoj noči, v zaspannej doliňi, poplyla sija pišňa radosti i slavy; uslyšali ju i koncy svita. Rozneslasja; i oholosivatisja ne perestanet ni tohda, koli v nebesnych porohach skončitsja svit.

O, jak otkryvalisja oči bidnych pastuškov, jak bili jich serdca ot radosti i sčasta!

Už vse pohaslo i zatichlo; zemľu pokryvala ta sama ticha noč, na nebi jasno sverkali zvizdy — jak pered tim. Ale pastyri ješće kľačali v bezmolvnom voschišenii. Povoli prišli k sebi i sejčas pripomnuli sebi polučennyj rozkaz: pospišiť vo Viflejem i oddati svoj poklon narožennomu Hospodu v pelenach.

I zaraz dohovorilisja: odin ostanet pri stadi na straži, proči vyberutsja na dorohu. I spišili k tomu mistu, hdi peryjraz ukazalosja svitlo. Došli na berežok. Dookola vse pusto i porožno; tolko z opuščennoj stajenki, jimi dobri znannoj, probivalosja čerez dveri slabaje svitliko. Či ne tam? Anhel jim objavil, čto novoroždennaho Messiju najdut *v jaslach!* Ale či ot vsich narodov Ožidannyj ne mal by inoj strichi, jak rozpadajuščej stajni?

Nesmilo zaklopkali. Sv. Josif vyšedší prosilsja umilenno i spokojno: čto choťat? Otpovidali, čto pojavilsja jim anhel, kotoryj izvistil naroždenije Otkupiteľa i prikazal jim hledati Ďita, kotoroje hdiš' tut majet ležati v jaslach poinutu v peleny. Pastyri hovorili zadychliivo, dopolňaja odin slova druhaho i čekali na odpovid.

Sv. Josif molčal, posemu podnes oči k nebu; jemu bylo

jasno, čto pastucham bylo nepoňatno. I otpovil spokojno, čto popali na hledannoje misto, ibo tut ležit Ďita.

Vošli v mračnu stajenku. Josif na peredi s kahancem, za ním pohruženno v svjatych dumkach pastyri.

Už došli k skalnoj stiňi.

Pervy poklonniki.

Opekun Christov podnes kahanec vyše: v žolobi pod jasłami na horstki sina spalo spokojno Ďílatko, povinuto v pelenach a pri nem pohruženno v tichoj molitvi siďila Mati.

Holova pri holovi, pochilenno nad žolobom pastyri dolho smotrili... Možno, čto ješće v očach jich bliſtilsja blesk anhelskaho javlenija... Možno, čto z liček Ďílatka iny, neuzrimy luči pronikli v jich serdce... Upali na košina, blahodarja Boha, čto dozvolil jim uzriti lice svojeho

Pomazannaho. Marija vzjala Ďita na ruki; pastyri okružili ju, i otdali — jak pervy — poklon Isusu i jeho Materi.

Posemu načalsja rozhovor; prostoje i virnoje serdce pastuchov sejčas prioslo k svjatoj Rodiňi. Rozpovidali dostovirno i podrobno, čto vidili i slyšali v sej noči; sv. Josif proslavlal Boha, i Marija v radostnom molčanii zachovala to vse v svojem serdci.

Na lukach už načalo svitati; minula svjata noč i pastyrjam už čas bylo vernutisja k stadu... Pri prošcanii poklonilisja hluboko pered Ďitatkom i pocilovali jemu nožeňki; pokorno i serdečno rozlučilisja s Materju i Josifom, i otošli, slavlăšći Boha sercem polnym radosti i svitla.

Napevno ješće i v sledujušči dni prichožali pastyri do vertepa; prichožali už jak dobry znakomy sv. Rodiny s drobnymi darkami, ubohimi i šciryimi, jak šciry byly i jich serdca.

I zostali pri jaslach na viki.

Kolinibud šćedrovečerña zvizda holosit svjatu noč Božoho Roždestva, hdì tolko v cerkvi ili v christianskoj familiji pojavitsja vertep, tam kolo Marii i Josifa pri žolobi malaho Spasitela stojat i viſlejemske pastyri — ti ubohi i prosty duši, kotorych Boh izbral nad mudrecov i carej.

5. Požertvovanje v chrami.

Sorokdnevnje prebyvanije vo Viflejemi končilosja. Prišla pora, koli treba bylo v Jerusalimi Ďifa predstaviti Hospodu i zaplatiti za očiščenije Marii predpisannu oferu.

Marija i Josif rozlučilisja s kružkom prijatelej, s kotorimi poznakomilisja podčas prebyvanija vo Viflejemi; pakovali na dorohu ubohu poklažu i pustilisja v puš, blahodarja Boha za vsi viflejemski pošichi i terpinija.

Teper jichali už troje. Marija, pritulivši Ďifa k hrudam, sidila na osliku; Josif kračal pri nich, derža zvirja za uzdy.

Doroha vela čerez dolinu Refaim. Ot sjuda vybiralsja **kohdato Avraam** na horu Moriah, čtoby požertvovati **Hospodu** pervoirodnaho syna. Tut rozbil svoji šatry Jakov, koli ukladal v hrob svoju Rachil. Tut pobidil David dvaraz nad Filistanami i prihotovil nastuplenije protiv Jerusalima, tohda ješće kriposf jebuzejsku. Tut jichali šibko vozy carja Solomona, koli v soprovoždenii zolotom blestaščich dvorjan vybiralsja na osmotrenije korolevskich sadov v Etham.

Rovnina dnes milo ulybalasja i blistilasja v solnečnoj žari rjaboju odeždoju rannoj vesny. Meždu svižeju zelenju svili jak plameňki ohňa červenkavy anemonki, žolty i siňi krokusy, raznobarvisty hiacinty, a prekrasny rajske rozočki splyvali v pestry kovry.

Pri zakruti dorohi stojal bilyj nadhrobnyj kameň, pokryvajuščij tilesny ostanki Rachili. Smotrjašči na neho, navirno pripomnul sebi Hospod Isus blizkoje ubivanije nevinnych hrudnych mladencov, svjazannoje s imenem

Rachili v slovach proroka. Serdečko jeho stisňalosja žalem pri dumki na sii pervy žertvy, na pervych i najmolodších mučenikov jeho díla.

Dnes tut bylo ješće spokojno i ticho; pod strichami bilych domikov, rozsypannych na okolici, materi ješće bezstarostno kolybali svojich hrudnych dítěj; ne vidili vpered, čto neodolho zlosť čelovičeska kroviju budet orošati sii kolyski i napolnit tichi sela otčajannym žalem i pláčom! Maleňkij Spasiteľ posmotril smutno na druhu Rachil, svoju najmilšu Mater; ibo ta sama zlosť, čto tak peredčasno mala pohubiti nevinny dřatka, mala i Jeho vyrvati z jej objatija, čtoby Jeho pribiti na krest.

Doroha podnimalasja na verch berežkov, okružajuščich rovninu. I otkryvalsja prelestnyj, širokij vyhľad. Zperedi tahalosja pasmo judejskich hor a na jich podnožiju blestilosja zerkalo Mertvaho morja; na juhzapadí rasprostraňalisia chrebyt Moabskich hor; naprotiv iz zadu v živopisnoj dolini vidno bylo ješće na poslíd bily domiki Viflejema. Iz svjataho mista napevno ne bylo vidno ješće ničeho, ibo iz seho mista i dnes možno viditi liš verch kupoly chrama „Božoho hroba“ a za nim daľše verchušku Olivnoj hory.

Neodolho ale doroha ješće bolše podnimalasja na horistj chrebet, zamykajuščij dolinu Hinnom, i otslonilosja pered sv. Rodinoju svjatoje misto v ciloj velikosti i blesku. Vokruh tahalisja ohromny mury, kotory i posli 30 říz zbudžali udivlenije apostolov: tam vozvyšalsja hrad Davida, nedavno obnovlen Irodov; za nim velikolipnyj chram; vzadí Olivna hora.

Jak ptaša vysmotrjaščeje iz hñizdočka, tak vysmotrival Hospod Isus iz-pod pokryvala Materi, pozirajušči peryjraz smerteľnym okom na misto, kotoroje malo byti oblastiju jeho čudes, jeho veličestvennych nauk, jeho mučenija i jeho smerti. S polňiším jasnovidinijem budušnosti preletil jeho vzor po svatyňi, po hori Olivnoj, po krivych uličkach mista i po horbku, na kotorom ili už stojal ili

poždňijsé stojati mal dom dla Poslidnej Večeri. Jesli sv. Josif vošel do mesta ne čerez vorota Joppenski, ale čerez vorota Sudny, navirno uzril i horu Kalvariju. Jak zatrepetalo pri jej viďi maleńkoje serdce Isusal!

Sv. Rodina ostanovilasja na kvartiru v jakomto čestnom domi znakomých vo svjatom misti. Čast noči prosidili pri molitvi. Najsvojšia Ďiva vo svojej pokori ani ne myslila na to, čto povinnosť, kotoroj zavtra mala podčinitisja, ne obovjavujet vpolni i jej. Počitanije voli Božoj pronikalo ju tak hluboko, čto každa predpis zakona, i najmeňša ſiň jeho, byli dla nej svjaty. Proto bez somnivanja rozmyšlala toľko o tom, jak podčinitisja najlučše i najpobožníjše zavtrašnomu obrjadu očiščenija.

Pri utrennej zori Marija i Josif odity v prazdničny odeždy, vybraliſia v chram k utrennej žertvi.

Spasiteľ vchodil sjuda dnes peryjraz na ramenach prečistoj Materi. Peryjraz uzril ohromny vorota, mosty i podzemny schody, vedušci v chram iz južnoj časti mesta i iz zapadnych predmistej. Peryjraz posmotril iz blizka veličavy mury, pereryvanny vincom bašen, iz vnutra že okruženny stolporjadom. Peryjraz smotril na obširnoje, raznokraskovymi kameňami vymoščenoje predchramije pohan, iz kotoraho velo ňiskoľko schodov k ohromnym vorotam Nikanora.

Smotril na to vse maleńkij Spasiteľ, smotril s radostiju i polnym dostoinstvom proslavlenija; poroh chrama pereštupil s polnoju svidomostiju toho, čim jesť dla neho sija svjatyňa. Byl to dom jeho Otca. On, jak Syn i Naslidnik, byl jeho Hospodom i Bohom. Ot vikov prebyval už tut jak Anhel Zavita v jasnych oblakach, voznesenno nad kivotom Zavita; žil tut jak pervoobraz v tysjačerakich izobraženijach i proročestvach, kotorych i byl holovnym predmetom; žil tut vo viri i ožidanii pokolenij izbrannaha naroda, kotoryj sjuda prichožal molitisja. Dnes pojavlajetsja v sej svjatyňi; svojeju prítomnostiju posvjaščajet ju novym

sposobom i otkryvajet dľa nej dobu najvyšej slavy i naj-vozvyšeňších objavlenij.

Byl to moment vozvyšennyj i dalekosjahajuščij, ibo byl predmetom predskazanij prorokov. Duša maleňkaho Spasiteľa viďila cílu jej velikost i slavu.

V to samoje vremja u vorot Nikanora, pri vchodí do vnutrennych dvorov chrama, stojal vysokodostojnyj, shorb-lennyj starik s dolhoju, biloju borodoju, ale — vidilosja — jak by v sem momenti byl omolodil. Stojal tut s radostnym, rozmyšlajuščim vyraženiem lica; pozorivo smotril pered sebe, jak by žadno čekal dakoho. Byl to bohobojnyj i spravedlivyj Simeon, kotoryj už ot dolhich ľit ožidal poťichi dla Izraїla. Poobical jemu Duch Svatyj, čto ne umret, poka ne uvidít Pomazannaho Christa. Ale meždu tím minuli ľita, oči hasli, holova skloňalasja k zemli — a Messija ne prichodil.

Až dnes rano pri molitvi uslyšal holos Božij, čtoby sejčas vstal i ožidal, ibo — Christos prichodit v chram. Nevyskazanna radosť vernula jemu molodecku silu: starik bižit v chram i ožidajet. Vzor jeho blukajet v pritvori pohan, kuda prichožajut dolhy rjady pobožnych, iduščich na utrenni žertvy. Uzrit meždu nimi dvuch ľudej, muža i ženščinu, s dítinoju na ramenach. Odity byli prosto, išli skromno, ni v čem ne otliašauščisia ot druhich, liš bleskom udiviteľnoj pobožnosti i skromnostiju. Duch Svatyj otozvalsja vyrazi-teľno v duši starca: Ti súf, kotorych ožidaješ! Ne so-mnívajasja ni na moment, vychodit na vstriču sv. Rodini. Stanet pered Mariju s rukami složennymi na hrudach, i otdajet hlubokij poklon Ďitati. Roditeli Christovy zastanovilišja. Simeon podnes ruki i oči k nebesam, blahodarjašči Boha, čto ispolnil običčanje svoje. Posemu pristupit bliže i v najhlubšem pohruženii dumok smotrit tak, jak by kromi Ďitati ničeho ne vidil na sviti... Možno, čto maleňkij Spasiteľ iz lona Materi vychililsja k starcu, možet byti, čto Simeon v bezmolvnom vostorhi proster pered neho svoji ruki, možet byti, čto najsvyatíša Ďiva sama porozumila

s pomoščiju Boha Ducha Svjataho, čto prišlo vremja novaho i velikaho objavlenija — i podala mu Ďita. Simeon s ne-vyskazannym tronutijem vzjal Jeho na ruki. Nasampered prižal Jeho k serdcu, posemu jak čelovik, kotoryj spoznавajet obľublennyj i davno nevidannyj obraz, otodvihnuł Jeho malo ot sebe i zadumčivo prismotrivalsja s radostnym i īuboviju polnym voschiščenijem. Uhašajuščeje oko starika zastanovilosja osobенно nad hlubokimi očami Ďitati, i hlubokim jasnovidinijem otkryvalisja pered nim nepoňatny, divny dila. Vidil tainstvenosť voploščennaho Slova; vidil jak vychažajet nad tonuščim svitom Solnce, luči kotoraho už pronikajut až v končiny zemli i na daleki okeanski ostrovy; vidil jak podnimajetsja sija Utreňna Zorja nad novym Izraiľom Novaho Zavita i zrastajet až do polnaho rozsvita dňa; uzril obnovlennoje carstvo Božoje na zemli, kotoroje končitsja hđito v bleski pravičnoj jasnosti. Drožajuščimi rukami podnosit starik Svitlosť svita, serдce jeho omolodijet pri dotknutii vičnoj Molodosti, oči jeho rozslezjatsja ot radosti i jeho usta tichomolkom vyskazali tu trebateľnu pišu, tu umiliteľnu večerňu molitvu, kotorou končit sv. Cerkov každyj deň na bohosluženii večerňi: *Nyňi otpuščaješ, Hospodi, raba twojeho so mirom...*

Otdal Ďita Materi i posmotril na ňu hlubokim i serdečnym uvaženijem. Už-už otvoril usta, čtoby ju blahoslovil, jak blahoslovila ju kohdato i Elisaveta, koli nespodivanno prizadumalsja v hlubokich myslach.

Pered jeho očami rozkryvalasja i ina storona dila otkuplenija. Porozumil, čto Tot, kotoryj prišel nas spasti, budet dla mnohich kamenem poraženija i znamenijem, kotoromu budut protivitisja; čto budet stojati na rasputii doroh vičnosti i rozdilit suđby īudej i narodov. Uzril ohromnoje bojevoje pole, v serediňi jeho krest Christov, a pod krestom bolestnu Mater. Porozumil sejcas, čto pered seju molodeňkoju Ďivoju, kota tut stojala tak spokojno s Ďitatkom na rukach, otkryvajetsja ne toľko budušnosť

nedostižnoj slavy, ale i nevyskazannaho terpinija. Posmotril na ňu povtoreľno s najhlubšim sočuvstvijem i zašeptal jej ticho ľi proročeski slova, kotorý ne perestali othološatisja v ušach Marii, až poka ne spolnilisja soveršenno i nadmirno pri podnožii kresta.

Nadošla i sv. Anna. Shorblenna pod taharom 84 ľit, operalašja na palicu; tvar jej byla zmorščena, oči pohasly. Ale i ona pribihla, ibo takož uvidomlena byla Duchom Svatym, čto sije Ďita — to Messija, Boh Izraїla, a Marija — jeho prečista Mati.

Po uvjalych jej čertach lica jakby perebih otblesk molodosti, vyhašajušćeje jej oko zablestlo ot radosti i podňatymi rukami veličala holosno Boha, Ďita i Mater jeho.

K stariku i staruški pripojilasja horstka virujuščich, kotorý prisluchivalisja: čto hovorit čerez nich Duch Božij. Byl to velikij i toržestvennyj moment: Boh jak by lučami slavy ozaril pervoje prišestvije Syna svojeho v chram.

Ale už mali načinatisja obrjady. Svjata Rodina podošla k brami Nikanora.

Sija brama byla 16 metrov vysoka i 8 m. široka; obi kryla jej, ukrašenny otlivkami korintskimi, blestili jak zoloty i byli tak tažki, čto k otkrytiju jich potreбno bylo 20 chlopov. Kromi holovnaho vchoda brama mala dvi maly dveri; u odnich iz nich byl zvyk končiti obrjad očiščenija nevist.

K očiščeniju prichodašča nevista stavala na porohu; tam svjaščennik otkončil nad neju molitvu i udílil jej blahoslovenije, posemu vpuščal ju do sinej žen, hdí zložila predpisannu milostyňu i vyšla na dvor chrama, hdí opravilisja požertvovanija. Posli javnaho raňašnaho požertvovanija opravilisja ješće posli očiščenija i privatny požertvovanija iz jahňat ili holubočok, zavisja ot velikosti zložennoj milostyňi.

Chofja i sii obrjadi už svojim svojstvom kidali tiň na dívstvennoje i božestvennoje materinstvo Marii, naprotiv toho najsvjatiſia Ďiva podčinilasja jim s velikoju prostotoju

i pobožnostiju. V rjadi hrišnych žen pokorno čekala, jak pridet na ňu rjad; so složennymi na hrudach rukami, s velikim tronutijem priňala svjaščenničeskoje blahoslovenije; za očiščenije zložila skromnu milostyňu, jak ubohi ženy. Pri zloženii milostyni navirno dumala na požertvovanije v sej minutí svojeho Ahnca bezskvernaho.

Sritenije Hospodne.

Meždu tím svjatyj Josif s Ďitatkom byl v druhoj časti chrama. Požertvovanije pavorodnych Hospodu i zloženie otkupnaho za nich otbyvalisja na svjaščenničeskem predchramii. Sej obovajzok tykalsja otca.

S Ďitateju na ruki — možno, čto v soprovodenii Simeona — blizilsja sv. Josif k brami Nikanora, otkuda čerez vnutrennoje stolporjadije dostalsja k južnoj brami svjaščenničeskago dvora. V pororu ožidal uže svjaščennik.

Opekun Christov peredal jemu Ďiša, on podnes Jeho vhoru i požertvoval Bohu, posemu vernul Jeho Opekunu s blahoslovenijem, vybiraja ot neho 5 siklov zakonom predpisannaho vykupnaho.

Obrjad byl otkončen jak inyj, podobnyj; velika tainstvennosť soveršilasja ticho, jeho velikolípnosť ne byla izvistna pered pritomnymi. Jedino v duši Ďišati, perechodaščem iz ruk do ruk, spolnilisja veličavy dila.

V ohňi nedostižnoj ťubvi žertvovalsja Spasitel Otcu s polnym duševnym otdanijem jak zadosťučinenije, veličanije i prošenije. Nikohda ješće ne vidil sej chram vozvyšenijšej žertvy! V sej minuši spolnilosja to, čto ne mohli dostihnuti ubohi i porožni žertvy Staraho Zavita; v sem momenti zablestil druhij chram v slavi predskazannoj prorokami, kotoryj perevyšil slavu chrama Solomona; v sem momenti Boh, prebyvavšij v chmari nad kivotom Zavita, sklonilsja k zemli niže i laskavijše jak kolinibud; v sem momenti starodavnoje svjašcentvo, podnosja na svojich ramenach teper Spasiteľa, dostihlo verch jemu naznačennoj zadači. Ibo Ďiša, kotoroje svjaščennik v sem momenti deržal na rukach, očistit chram i synov iz pokolinja Levi, jak očiščajetsja serebro i zoloto, i budut v spravedlivosti otdavati žertvy Bohu. I Hospodu budet podobatisja žertva Judy i Izraïla, tak v minulych dňach, jak v starodavných vikach.

6. Mudrecy iz Vostoka.

Ticha, spokojna noč raspostraňala sa na chaldejskoj rovnii; v temnoj sinevi neba mereščali milliony zvizd. Pod ſiňu palmohavo haja rozložilaſja mala osidlosť ſatrov. Už byla pozdna noč, ſon pokryl vſe; Ľudi ſpočivali pod ſatrami a chudoba, osly, verbludy byli zaperty na ohor-žennom miſti. Toľko na dereveznoj veži, voznosjaſčejſja ſredi osidlosti, ktos' proſižival. Siďil tam muž s turbanom na holovi: Jeho bily šaty byli prepojasany v bedrach peſt-rym paſom. Siđit ſklonenno nad vjazankou papirusa, po-hružen v tainſtvennyx riſunkach i znakach. Raz pochilit-sja nad pismami, raz znova smotrit na nebo, i tohda rot jeho ſepčet tichu molitvu.

Byl to ſejk, načaľnik plemeni i takož počitateľ jedinaho, pravdivaho Boha. Pisma i riſunki pered nim ležaſči — byli ſvjaty knihi, kotory židy, odvedenny v plín, prinesli ſo ſoboju do Babilona; storony, kotory pravi liſtujet, hovorjat o buđućem Messii. Dnes zanimajet jeho najboľše velika vjazanka pergamenta, polna udiviteľnymi riſunkami. Pred-stavljali oni liſtnicu Jakova, ſložennu z allegoričeskix obrazov na osnovanii istorii izbrannaha naroda. Rjad obrazov končitsja obrazom velikoj, jasnoj zvizdy. V rodiňi ſeho mudreca zaderžalaſja starodavna, možno, čto v objavlenii koreňaſčaſja tradicija, v ſmysli kotoroj načaľnik plemeni, jak ſija zvizda pojavitſja na nebi, dolžen ſejcas vybratisja v dorohu, pohledati novoroždenahu Messiju i otdatai Jemu ſvoj poklon.

Mudrec sidit i molitsja ticho, iz duši, polnoj svjatych želaniij i žadnostej. Smotrit opjať na zvizdami obsypannyj nebosvod, i vzor jeho zastanovitsja na jednoj točki. Vot, na vostočnom kraji neba pokazalosja jasnoje svitlo. Mudrec pozorivo smotrit i nečajanna jeho radosf rosnet: svitlo — to zvizda, kotora, idući na nebosvodi, jakby blizilasia k nemu. Sišno zatrepetalo jeho serdce: či by to byl tot predskazannyj i tak dolho ožidannyj znak? Divitsja na nebo: sija zvizda tak velika i jasna, čto ozarajajet temnotu i risujet na zemli vyraziteľny smuhi tini. Smotrit znova do knih: i forma i velikost zvizdy cikom taki, jak na listnici Jakova. Ņit, ne možet byti somniňia! Ta čudesna zvizda — to znak naroždenija Messii. Luči zvizdy iz vysoty fahnut jeho vsesiľno i lubezno; čtos' šepčet jemu v serdci, čto sija zvizda poprovadit jeho na novy kolej žitija, i čto idti za seju zvizdoju — jest dla neho perva i najsvjatiſja povinnost.

Razsvitalosja. Cila osada napolnena byla neobyčajnym šumom i dviženijem. Tut osidlajut konej i verbludov, tam pakujut poklažu, tam opjať hotovlatsja i ozbroivajutsja sluhi, kotory majut provaditi svojego pana. Pered večerom už cilyj karavan prihotovlen na dorohu; vokruh stojat prijateli i znakomy; sošlosja kolo karavana i cieloje poselenije. Ale choť i podorožniki už hotovy na daľšíj puť, nikto ne sidajet na zvirej. Vsi smotrijat na nebo i dačto čekajut. Konečno! Liš pravi, čto zapadlo solnce, večerňa zorja ješće ne pohasla, ješće druhich zvizd ňit na nebi, a ona už sverkajet!

Na lazuri neba, rozovom ješće ot zakata solnca, sverkajet čudesna, blesfašča, prečista zvizda.

Radosf napolnila serdce vsich; jak by na dannyj znak, ozvalisja proščateľny slova i blahoželanija sčastlivoj dorohi. Karavan otjizjal, i neodolho isčež na zapadi v daľnej, fioletovoj polosi, v kotoroj nebo slivajetsja s pustyneju.

Či každomu iz trech carej dostalosja osobenoje objav-

lenije, čto v dorozi stritnut dvoch druhich tovarišov-podrožníkov, či — už znajasja pered vstričou — soobščili sebi o znamení naroždenija Spasiteľa i dohovorilisja, čto v dorozi na označennom místi sojdutsja — ne mož znati. Izvistno toľko, čto ku karavanu, ťahnuvšemusja iz Chaldei, pripojilisja dva iny iz Arabii, Perzii ili Indii. Vstriča ale byla dla všich novoju radostiju i novym vozbuždenijem k vyderžaniu vo velikodušnom predpriňatii.

V horjači jarni dni odychali pod šatrami na postojach, v noči prodlžali putešestvие. — V liniju rozfahnutýj dolhij karavan podvihalsja vpered sredi peskovatoj sirijskoy pustyni. Išli ticho; slyšno bylo toľko topot koňskich kopyt v pesku i zvuk malých pozvonkov, navišanných na verbłudach. Časom pereryvalo sii odnoholosny zvuki ržanije konej, časom otzyvalsja odnozvučnyj spiv psalmov i molitv. Oči všich často obraščalisja na nebo, hdi v hlubokoj sinevi svitila jim zvizza, dodavajušča všim smilosti, dovirija i magnetično ţahajušča jich za soboju.

Tak minulo mnoho, mnoho dnej; i oni jichali s viroju, v nad̄ji, v tronutii i s otdannostju.

Nakonec končilasja pustyňa, i perestupili hranicu deržavy Iroda. Otkrylsja pered nimi krasnyj kraj Galaad s bujnymi, zelenymi pasoviskami i s malevnymi, lisistymi horami. Iduči daľše perebrodat čerez Jordan i ostavlat Jericho. Nadchredit noč, tepla i prijemna, jak i poperedny, ale — zvizdy ňit, nebesna jich voditelka už propala. Zasmučenny, ale ne otčajanny mudrecy zvidovalisja o daľšej dorozi. No odnakož na vopros, hdi narodilsja carj judejskij, nikto ne znal odpovisti, daže nikto ani ne znal, o čem jesť slovo. Odnoholosno ale radili vši: Jerusalim už ne daleko, naj pojichajut tuda, ibo toľko tam budut znati čtos o novoroždennom carskom Ďílati.

Mudrecy posluhali porady. Bylo rano, jak vošli v stoličnoje mesto. V dolhom rjadi išli veliki, bily verbłudy v cinnoj uprjaži, so sidlami na chrebtech i chocholami

v nozdrjach; za nimi išli prekrasny arabski koni s dorohocinnyimi, serebrom ukrašennymi sidlami a na konci rjad oslov s podorožnoju poklažeju. Každyj iz carej mal svoje soprovoždenije; cilyj karavan, rozfahnutij v dolhij rjad, mal vid neobyčajno toržestvennyj i veličavyj.

Miščane vybihli na ulicu. Čto to za hosti?

Odežda i ubor ukazujut na prichodačich iz daleka; mnogočislennyj i velikolipnyj provod hovorit o jich bohatstvi i mohučosti. Dla čeho že prišli? Vid teper ne jesť празničnoje vremja, a vpročem ani na Paschu ne vidno nikoli takich bohatych palomnikov...

Obyvateli smotrili s udivlenijem, ale udivlenije pere-minilosja v īubopytnost, koli uslyšali ot prišelcov: *Hdi jest, kotoryj narodilsja, Carj judejskij?*

Carj judejskij? Carj pravi naroždennyj, a značit ne Irod, ani ne ktos' iz jeho rodiny! Čto skažet na to staryj i vlastolubivyj, nemiloserdnyj tiran, koli doznajetsja o novom naslidniki prestola?

K udivleniju i īubopytnosti pridružilsja sejčas i strach.

Uslyša vopros mudercov, smotraščije s bojazniju rozchažalisja; bojalisja, čtoby sam rozhvor s hostami ne vyzval protiv nich mesti Iroda. Liš odin, druhij otchodja odpovil korotko, čto o tom treba doznavatisja v car-skom dvori.

Meždu tim Irod už doznalsja o putešestvennikach iz dalekaho Vostoka, jak takož i o cili jich prišestvija. Staryj tiran rozlostilsja jak pavuk, koli čtos porušajet jeho rozfahnuť siť.

V holovi jeho, privykloj k nemiloserdnym mučenijam, v pervoju minuši pereleſilo užasnoje namirenije; ale sejčas načal uspokoivatisja; porozumil, čto svojeju zapalčivostiju možet dílu poškoditi, i čto prezdevseho nužno ostorožno vysliđiti obstojaťstva díla. Licemirno pokazyvajući spokojnu tvar, s vysokorodnym gestom i licemirnym hosteprijemstvom prikazal razmistiti cilyj karavan v staroj palati Davida i trech carej zaprosil k sebi.

Mudrecy-cari byli zavedeny do velikolipnoj zaly, osviščennoj ohromnym zolotym svitičem i pachučej blafovonijem sandalovaho dereva. Irod už ožidal jich, siðašči v zolotistom kresli. Byl odityj v odeždu purpurovu i škarlatovu, čelo ukrašal zolotyj vinec; uvjaloje i schudnutoje lice usilovalosja ukazyvati ščirosf. Pravdiva jeho duša zerkalilasja liš v pronikajuščich, nespokojnych očach, smotrjaščich tak, jak by v každom chotili viditi neprijatela.

Tiran vyprošivalsja mudercov: otkuda prišli i čto jesť ciľ jich putešestvija? Ščiroje serdce carej ne somňivalosja v dobrodušnosti Iroda. Jasno i s dovirijem razskazyvali vse. Hovorili o objavlennoj jim zvizdi, o starodavných predanijach, kotory prinudili jich k podoroži, o vnutrennom umilenii, kotoroje jich provadilo, i konečno o nadiji, čto najdut novoroždenaho Carja i otdajut Jemu svoj poklon. Irod sluchal, zapamjatajušči sebi každoje slovo hostej.

Podčas razskazyvanija vse rosli i rosli jeho zlosť i strach: ciлоje dílo kazalosja jemu o mnoho nebezpečnijším, jak dumal v načali. V pravdivosti slyšannych slov ne bylo možno somňivatisja. Takim obrazom v jeho deržavi žijet tot, kotoryj ohroživajet jemu tron, i on tak udivitelno mohučij, čto jeho naroždenije izviščajet zvizda na nebi, i z daleka putešestvujut cari, čtoby poklonitisja jemu.

Skoro otpustil carej, ručajasja jim za to, čto v blízkoj budučnosti soobščit jim blízši vedomosti; i načal rozmyšlati. Hdi že hledati toho novaha domahajuščahosja na tron? Jakže vyslíditи jeho? V holovi jeho kružilosja tysjašč nejasnych i bezmiloserdnych dumok i namirenij, kotory nijak ne mohli sosredotočitisja v jedinyj plan. Nespodivanno zableskla v jeho holovi sčastliva mysl: Koho mudrecy hledajut — musit byti Messija! O tom Messii postojanno hovorjat svjaščenniki. Oni tverđat, čto dotyčno Jeho súf i proročestva; oni dolžny by znati, koli i hdi majet naroditisja!

Chof i byl už pozdnyj večer, carski posly sečas roz-

bihlisja po cilom misti. V smysli rozkaza najvysša rada — sinedrion, — svjaščenniki i zakonovidcy dolžny byli sejčas pojavitisja v carskoj palači. Sobravšichsja i drožaščich ot stracha prositsja skoro Irod: bdi majet prijeti na svit ožidannyj Messija? Vsi pamjatali na proročestvo Micheja. *Vo Viflejemi judejskom*, zvučala jich odnoholosna otpoči.

Skoro rano slídujuščaho dňa Irod znova prizval k sebi mudrecov. S chitroju radostiju zjavlajet jim, čto už doznałsja o rodnom misfi narožennahu Carja i čto i on sam horjačo želajet odati Jemu poklon, ale sim časom ne možet ostaviti holovnoje misto. Proto naj idut oni sami do Viflejema i naj pokloňatsja Ďifati; a jak Jeho najdut, naj vernutsja v Jerusalim i naj uvidomlat jeho o vsem, čtoby i on s cilym svojim dvorom moh vybratisja k otdaniju česti dla Messii.

Tiran tišilsja. Byl perekonanyj, čto carskoje Ďiša už ne možet isčežnuti pered jeho mestiju. Proto veselo rozlučilsja s mudrecami i bohatu obdaroval jich. Pripomnul jim ješće raz userdno, čtoby v žadnom slučaju ne zabyli nazadiduči zajti do neho.

Mudrecy byli takož zadovoleny s polučennymi vido-mosfami; ani ne dumali, čto byli v īvinoj jami i čto oblestnyj Irod liš chotil jich využiti jak sredstvo k perevedeniu svojeho zlodijania.

Rušilišja po jím skazannoj dorožki. Ale liš pravi čto vyšli iz-pod bram mista — kto by moh opisati jich nečajannu radosť? Na spokojnom nebi tam sverkala opjať jich virna, obľublenna zviedza! *Radovalisja radostiju velijeju*.

V tichoj noći, v jasnych lučach zviedzy, korotka doroha do Viflejema byla dla nich jak by lis molitvoju. Išli očami opertymi na nebo, zviedza sverkala pered nimi v pokojnej sinevi. Už ukazyvalisja iz daleka na berežku bily domiki Viflejema. Doroha zakrutilasja v īivo v hluboku dolinu, koli zviedza posunulasja nad luki, sredi kotorych vinulsja serebristý potočok, i zastanovilasja ot mistočka na vostok

nad pustym berežkom so skalistymi sklonami. I jak by chofila carjam ukazati, kuda majut napravfatisja, odin jasny luč pal pravi na rozpadajušču strichu stajenki pod vystupajuščeu stremistoju skaloju.

Karavan poskoril kroki. Neodolho mudrecy stojali už pered vertepom ; meždu ſim jich provod rozložilsja vokruh.

Poklonenije trech carej.

Či ne užasnulisja pri uzrinii takoj cili jich dalekoj dorohi ? . . . Či chudobnoje žiliſče carskaho ďiſati ocholodilo jich nadiji ? . . . Či polnyj nedostatok jakojnibuď roskoši zemskoj vyzval u nich razočarovanije ili sklamanije ? . . .

Riſiteľno ňif. Na siju prostotu už preduhotovili jich polna nesvidomosť i cholodnokrovnosť, kotory skusili meždu naseleniem židovskoj zemli. Na nebi sverkajušča zvizda i svitlo Božoje, ješće jasnijše svifaščeje v jich serdcach,

vse to nahorodilo. Mudry i prosty serdca carej porozumili to, čeho ne mohla poňati zasliplenosť židovska: čto Mes-sija ne proto prichodit na svit, čtoby zasijal čelovičestvo bleskom zemskoj sily i slavy.

Uže svitalo. Sv. Josif stojal u poroha stajenki, po-hružen v molitvi. Odnak ne moh molitisja tak spokojno, jak druhijraz, ibo kolo vertepa ne bylo zvyčajnej raňajšej tišiny. Vysmotrit i s udivlenijem vidit približatisja velikij karavan, kotoryj ne fahnetsja do horoda, ale zakručiav-jetsja prjamo na berežok; na minutu zastanovitsja — jak by v nepevnosti; — posemu otlučitsja ňiskolko konnych . . . Idut prjamo k vertepu. Sudja po odijaniju i vyraženiju lica — suf vsi iz dalekaho Vostoka. Už zastanovilisja pered stajneju, soskočili s konej i nischoditeľno prosjatsja, či tut ležit naroždennyj Carj judejskij? Ibo — hovorjat — viđili zvizdu jeho na vostoki i prišli poklonitisja jemu.

Sv. Josif prizadumalsja. Pokorno poklonilsja putešestvujušim i otvičal, čto tut nachoditsja Ďita i čto ochotno prijmut hostej v sem ubožestvi; naj liš malo počekajut, poka uvidomit Mater Ďifati o prišestvii hostej.

S tichoju i pokornoju radostiju priňala Marija nespo-divannu visť. Za korotkij čas vyprjatala svjata Ďiva stajenku i posemu, spustivši prozračnoje pokryvalo na lice, skromno sila na kraj žoloba s Ďitinoju na ruki.

Meždu tim pered vertopom rozložilsja rjad provoda carej. Troje mudrecy priodilisja v najtoržestveňniji šaty i vybravši iz jaščikov podarki, prikazali sluham nesti za nimi. Sv. Josif už čekal pri vchodi, privitajušči jich poklonom. Vošli za rjadem, schilajušči holovy v nizkom porohu; pusta stajenka skoro napolnilasja i jej temnota zasijala ot blestaščich uborov. Marija — ticha, ale ne smuščenna — privitala mudrecov ščirym poklonenijem, posemu v polnom soznanii namirenij Božich opjat sila. Sluhi rozstelili pered jej nohami dorohocinnyj kover i rozložili na nem prinesenny dary. Cari spustilisja na zemlu i klaňalisja Ďifati

s hlubočajšim počtenijem, s živoju viroju, so serdecem polnym lubvi i radosti. Isusko, kotoraho Mati deržala v objatii, stojal operto na jej kolinach. Zavinutý až po persi v pelenach, ručki mal volny — jakby k blahosloveniju; očami poziral na carej i na jich podarki, i duševno už vidil neobozrimyj rjad ľudej, kotorý po primiru carej v tečenii vičnych vikov budut prichažati k jeho jasľam.

Kto vyhadnet, čto dilosja v sich minutach v duši mudrecov, jaki strui Božoj blahodati splyvalisja do jich serdec iz očej i serdca božestvennaho Ďitati! Už ne svitila jim putevodna zvizza, ale samoje Svitlo svita; už čuvstvovalisja pri cili ne liš svojeho dolhaho putešestvija, ale cilaho svojeho života i vsich hlubočajších želanij serdca.

Po dolhoj, tichoj molitvi cari vstali. V jich očach sijalo blaženstvo, na licach zerkalilasja pokornoſt i s nevyskazannym uvaženijem smotrili na sv. Rodinu. Marija poťahnila na bok pokryvalo tvari, jak by prihlašala k rozhovoru. — Vai posidali; v seredini najsvätnejšia Ďiva s Isuskom i kolo nej cari i sv. Josif. Načalsja vzaimnyj rozhovor. Marija skromno i smirno razskazyvala o naroždenii Christa, o sebi majže ni ne hovorjašči; cari besidovali o svojej žizni, o svojich krajach, o svojem staňi i o dolhom putešestvii. Iz jich ust i serdec vyryvalisja vyraženija svataho tronutija i blahodarenija, veličajušči Božestvennu mudrost i dobrotu.

V takom rozhovori prošel cilyj deň. Kolo poludňa mudrecy pokorno poprosili sv. Rodinu, čtoby iz jich podorožnych sjistnych pripasov priňala laskavo maloje požívlenije. I svatyj Josif pered večerom prihotovil na pažiti pered vertepom skromnu večerju.

Zapadajuščeje solnce napominalo poklonnikov na proščanije. Rozlučenije ne obyšlosja bez vzaimnaha tronutija i umilenija, ibo Marija i Josif serdečno poľubili prostych i mudrych carej; iz druhoj storony mudrecy čuvstvovali, čto v sem vertepi ostanet navse svitlo jich života. S hor-

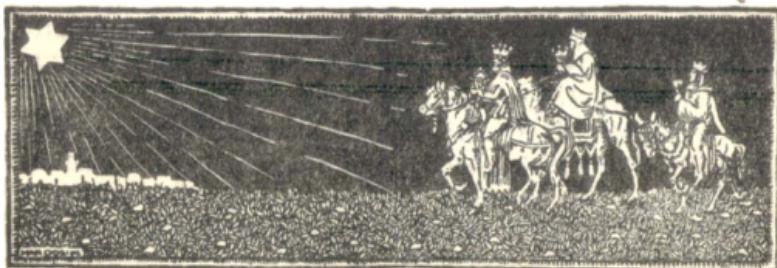
jačoju īuboviju cilovali ručki i nožki božestvennomu Ďifati, hluboko poklonilisja Marii, vzaimno pocilovalisja so sv. Josifom a posemu odyšli k svojemu provodu, čtoby posli korotkaho otducha ješće toj samoj noći pustilisja v obratnu dorohu.

Ale otpočinok byl ješće korotšij, jak oni dumali. Liš pravi čto usnuli, pojavilsja jim vo sňi anhel Božij i prikazal neotkladno vybratisja v dorohu, ale ne čerez Jerusalim, no inoju dorohu v napravlenii k juhu, čtoby takim sposobom čim skorše ostavili deržavu Iroda. Cari vstali i zbudili cilyj provod. Jak nastupila polnoč, už sidali na konej i verbludov, a za minutu už cilyj karavan rozfahnulsja po dorozi.

Vo vertepi bylo temno i ticho. Nebo bylo posijano zvizdami, liš ta čudesna zvizda už ne sverkala nad berežkom. Ale v serdcach carej sijalo ješće jasnijsje svitlo, jak koli kračali v slidi putevodnoj zvizdy. Tak čuli, čto v tom vertepi, kotoryj v dalí už už isčezal na kraji kruhozora, otkrylasja jim nova doroha žizni, doroha prjama i bezpečna.

Toju dorohoju išli i sčastliwo došli.

Minuli viki; nad jich hrobom dvihajutsja veličavy svody kolinskoj katedraly; začatočnymi bukvami jich imen zvykli poznačiti domy katoličeskikh domov; ostanut blizkimi i dorohimi každomu christianskomu serdcu, ibo ostavajut v okruhu tepla i svitla, izlivajuščichsja iz tichoj viflejemskoj stajenki, v kotoroj īsusko povinutyj v pelenach a kolo neho pri žolobi klačajut Marija i Josif.

7. Bihstvo v Egipet.

Karavan svjatych trech carej už isčez v dali. Opekun Christov spal spokojno v temnoj stajenki; na jeho tvari kohdato zaihral solodkij usmich, jakby ot milych i svjatych snov. Ale skoro nachmurilsja; zdalosja, čto vnimajet na dačto s napružennoju pozornostiju. Jasno i vyraziteľno stojal pered nim vo sni anhel Božij. Ne bylo možno slyšati ni slova, a vsetaki každoje slovo nebesnaho vistnika vrylosja hluboko v dušu Josifa, ne ostavlajušči ni najmeňšaho somňinija.

Čtože hovoril jemu anhel? Izvistil udiviteľny i strašny novosti: čto lrod chočet Ďita pohubiti, čto nužno takoj doraz perervati tichoje prebyvanie vo Viflejemi i ješće sej noči odyjti v Egipet i tam ostat... Jak dolho? Až poka anhel opiať ne pojavitsja i ne rozkažet vernutisja do kraja.

Spravdi bylo nad čem zaplakati! Prenaslidovanije bez žadnoj priciny! Rozkaz k utíkaniju v daleku zemlu s molodeňkoju Ďivoju i hrudnym Mladencem bez priprav, bez sredstv, bez znania tamošňaho jazyka — na čas neopredilennij! Či to ne udiviteľno, čto Boh ne chočet druhim sposobom zachraniti svojeho Syna?

Liš v duši Josifa ne otzyvalisja taki voprosy i somninija; iny dvi myсли napolnili jeho serdce, myсли, ktorymi zadovolilsja: *Boh tak chočet; idi s Ďifatkou!*

Vstavajet sejčas i skoro oblečetsja, zbudžajet v hluibi stajenki spjašču Mariju i spokojno izviščajet jej rozkaz Božij. Ne bylo žalu i narikanija, ne bylo dovidovanij.

Ďíta ješće spokojno spalo, koli Marija i Josif zavjazovali pakunki i obchodili ješće raz vertep, či dačto tam ne ostavili. Oslik byl už prihotovlenyj; najsvojašijša Ďíva podošla k žolobu, ostorožno vyňala spjaščeje Ďíta i privinula Jeho k lonu. Neodolho byli už na dorozi. Marija siđila na osliku, sv. Josif kračal pri zvirjati.

Čto dilosja v jich serdci?

Byla jim smutno i starostno; bylo jim žať opustiti stajenu, hdì byli svídkami toškých tajemnostej Božích; božilo jich serdce, čto liš nedavno naroždennoje Ďíta už terpit prenášidovanija i musit uſikati v čužinu i tam hledati pribižišče. Už misjac vyšel na nebi, oserebrivajušči jasnym svitlom dorohu pered nimi i mistočko, rozložennoje na cholmiku za nimi. Oziralisja ješće raz, druhijraz, perebihlo po nich lehkoje drožanje bojazni pered nepevnoju budučnostiju; ale takoj podnesli oči k nebu i jich usta porušivalisja tichoju molitvoju. Povoli vernulsja do serdec pokoj. Ješće ne pohasli zvizdy na nebi, ješće ne vychažala raňna zorja, a v dušach jich už ne bylo ni slida zarmučennosti; išli vpered s takim dovirijem i uspokojeniem, jakby voľa Boža byla jich mistom prebyvanija, jich otečestvom, jich ochoronoju, skarbom i vsem, vsem.

Pamjatajući na rozkaz, dannyj čerez anhela, nihde v sej noči ne zastanovilisja. Predanija ukazyvajut na misto jich pervaho otducha pod samim Hebronom, kolo staroj studni pri dorozi. V noči perešli čerez hory Judejski, pokryty tohda hustym dubovym lísom i svjatojoannskimi stromami; nad ranom otkrylasja pered nimi krasna dolina Hebrona, polna vinnicami i ovoščevymi sadami. Vsjadi bylo polno biblijských pamjatok. Tut v prastarych mohilach otpočívali Avraam i Isak, Jakov i Josif; nedaleko bylo Mambre, slavnoje proročeskim viđinijem; na cilom prostori meždu Bersabea i Geraris širilisja rozsjahly pasoviska, na kotorych kohdato paslisja stada patriarchov.

Iz Hebrona pustilsja sv. Josif virojatno prjamo do

Gazy. Za tím horodom kraj už ukazoval blízkosť pustyňi. Kolo širokoj dorohi, tahnuvšejsja vzdovž morja, značala ješče bylo vidno pod ťinu palm malo osad; ale čim daľše, tím chudša, tím ridša i bidňijsa byla zeleň, až končeno za „Egiptskim potokom“ otkrylosja neobozrimoje more žoltaho peska, kotoroje liš po devjatidnevnjej dorohi končilosja — v doliňi Nila.

Sija pesčata step jesť častiju tak zvannoj Maloj arab-skoj pustyni i sjahajet ot Gazy až po Kairo čerez davnu perešejku Suezsku. Kruhozor tut udiviteľno chmurnyj i dikij. Poka oko sjahajet, vidno liš pesok i pesok skoplennyj hďito v tak zv. duny, inde popereryvannyj pasmom holych skal. Liš v doždevoj pori, koli hďito v hlubinach počvy nazbirajetsja malo volhkosti, ozívjatsja na korotkij čas ubohi, na polu vysochly palmy, kotorych korony v peskovom morju vyvysšajutsja jak čuby čornych per.

Cila podorož — pribliziteľno 150 hodin — byla duže utomiteľna. Ne raz mučili sv. Rodinu speka i žažda, možno, čto i holod. Nado-vsim ale čim daľše, tím v boľšej mire čuvstvovali tlesnu ustalosť. Kromi sich trudov putešestvija nes sv. Josif časť poklaži i sosud s vodoju dla pitja; Maria tože ne zložila ni na minutku svoj najdorohšíj tahař — ďíšatko, spočivajušće na jej ramenach. Ni maleňkij Spasiteľ ne byl osvobožden ot terpinija, viď vo velikoj žari i v neprijemnom položenii ne moh roztahnuti svoji tlesny udy, povinuty v peleňy.

V poludennych hodinach, koli solnce najsilnijše pri-pekal, hledali ochoronu v slaboj ťini pridorožnych palm; po večeram, koli na odnom kraju kruhozora zakatilosja krovavo-červenoje solnce a z druhoj storony vychážal bliďij misjac, vyhledali sebi kutik na nočleh v dajakom vysochлом jarku abo v skalistych jamach horskaha pasma.

Čto za kraj byl to!

Dookola, hdi liš oko sjahajet, jak dajaka vysterta skora ohromnaha īva, bez mezi i bez konca — odnoobraz-

noje, smutnoje peskovoje more; liš dahde tut-tam vyvysalosja nad malym, slabeňkim žerelkom ňiskoško akacij i palm s grupami kolučich krjačkov.

A kto hledajet pritulok v sej neprijatnoj pustyni?
Nedavno na zemli naroždennyj a už ſudskoju zloboju prenaslidovannyj Syn Božij, jeho prečista Mati i jeho virnyj, tichyj Opeku!

Koli zastanovilisja na otdych, vybrali najotpovidnijšeje mesto i rozwiazali svoji pakunki; oslika pustili, čtoby po-hledal dla sebe bidneňku pašu; Ðitatko zložili na suchu travu do serediny, pouterali znojenny lica i prihotovili skromnoje jidlo. Ale v jich duši ne bylo toj horkosti, jak kohdato v serdci Agary, kotora davno po toj samoj pustyni bludila s Ismailom. V jich serdcu panoval pokoj; polny nadíjeju i poslušenstvom mysleno vzletali k Bohu; nepevnost budušcej sudby, mučenija teperešnej dorohi peremohli poſicha i radost: *Điła sochraneно!*

Nakonec došli k hranici egiptskoj.

Nad pervym kanalom Nila, jak by na dotknutije čarownaho prutika, cikom pereminilsja kraj. Vmisto hluchoj i smutnoj pustyni — urožajnyj, bohatyj kraj, vmisto pesku i kamenej — plantacii cukrovoho trostnika i bavoňnika, kukuruzny i pšeničny lany. V teplom, lahodnom vozduchu zeleñili citronny dereva, akacii, topoli i palmy a na svitlosinem nebi poletali stai pestrokaskovych ptic. Sej roskošnyj kraj — to zemla Gessen, kohdato mistoprebyvaniye Izraelijan podčas jich prebyvaniya v Egip̄i.

Svjata Rodina povernula v Heliopolis, hdì tohda byla boľša židovska kolonija, majušča svoj vlastnyj, velikolipnyj chram. Poselilasja ale ne v samom horodi, ale nedaleko v miscevosti, zvannom Babilon, pribliziteľno tam, hdì teper rozširjajetsja južnoje predmislje Kaira. Ješče i dnes naščívļajut pobožny palomniki mistoprebyvaniye sv. Rodiny.

Heliopolis i Babilon ležali na pravom berehu nilskom. Ot vostoka až po sami horodski bramy sjahala pustyňa;

zapadna storona ale až po samu riku byla odna roskošna i nadmirno urožajna zahoroda. Za Nilom oko zastanovilosa na obširnoj rovnihi, na kotoroj rasprostraňalsja starinnyj Memfis i risovalisja pravilny siluety piramid.

Jakij byl život sv. Rodiny v Egipti?

Bibstvo v Egipet.

Bylo to dla nich izhnanije, v kotorom vse bolše pri-kosti jak potichi. Bidovali; osobenno na počatku ne mali ani najpotrebnijsich ričej. Treba bylo pracovati v poti tvari.

Jak našli maleňkij pritulok, zarjadilisja podobno jak v domi nazaretskom. Odnu izbušku zaňala najsvjetlijša Mati s Čitatkom; v druhoj, pri robotni, byval sv. Josif. Oslika napevno treba bylo prodati, čtoby pokupiti najpotrebnijsi sosudy i snarjady. Posemu smotrili za dajakoju robotou.

Najsvjatišja Ďiva prjala i tkala, Josif rabotal sokiroju i dolotom. Počatok byl tažkij, ale povoli Boh dal, čto ne byli bez roboty. Marija prjala duže praviľno i vokusno; jej prečistýj Obručennik pracoval duže sumenito i porjadni; osobenoje uvaženije ale priobrili oboji svojeju skromnostiju i serdečnostiju, jakimi otnošalisa ko každomu. Ne žadali velikoj zaplaty za robotu; koli treba bylo čekati na zaplatu, čekali terpelivo, a koli vynahoroda propala, snošali krivdu bez narikanija. Povoli došlo i k tomu, čto vystarčilo i k skromnoj vyživnosti; byl i piňaz na malu milostyňu dla bidnych.

Veliku bolesť pričinilo sv. Rodiňi okružajuščeje pohanstvo, s kotorym dolžny byli stykatisja na každom kroku. V samom Heliopolisi panoval osobeno kuľ solnca, kotoľo poklonník vystavili na jeho čest ohromnu svjatyňu; ale otťavalosja božestvennoje umolenije i živym i vypchanym zvirjatam, ptacham, lazunam a daže i dakotorym rastenijam. Každyj dom mal svojich božkov, kotorym prinossali žertvy v nadíji pomošci i blahoslovenija. Jaki želania i molity voznošalisa iz serdca božestvennaho Spasiteľa, čtoby už perestalo nizkoje idolopoklonstvo i čtoby pohanska temnota ustupilasja pravdivomu Solncu!

Oдnoholosnyj i robotnyj život našich izhnannikov mal ale i svoji poťichi. Utichoju služila prezdevseho prekrasna priroda. Osobeno noči v Egipťi byvajut očarovateľno prekrasny. Koli posli žarkich solnečnych dnej nastanut sumerki, vše buditsja jak by k novoj žizni. Pasmo Libijských hor, za kotorymi nedavno skrylosja solnce, otbleskivajetsja nižneju fioletovoju kraskoju, chrebty arabských vysočin na vostoki jakby tonuli v červenom ohňi, pylajušči jak rubiny v poslednich lučach zapadajuščaho solnca. Teplyj i lahodnyj vozduch polnyj roskošnym zapachom; rastitelnosť oživlajet jak by v odychi posli dennej speki; na akacijach i palmach kolyšutsja roj ščebetajuščich ptaškov; na ostrovach Nila schožajutsja cíly stai velikich vodnych ptachov,

osobenno flamingov i pelikanov. Pozdñijše na nebi vychážajut zvizdy, ale blistatsja ne tak mereščajušči jak u nas, ale sverkajut jasno i lahodno; v spokojnych vodach Nila jakby zerkalilosja druhoe zvizdnatoje nebo. Na berehach vsjadi kypit žizň. Vertajutsja iz vodopoja stada chudoby, koz, ovec; hromady dítej hrajutsja s velikim krikom i smichom; po riki plyvut lodočki i vsjadi slyšati veselyj rozhovor, hdi-tam otzyvajutsja to spiv, to piščalka. Večerom i misto ožijet. Na ulici pered porohami domov plameňat ohni, vokruh kotorych sojdutsja cily rodiny; do veselabojich rozhovora časom vmišajetsja havkanije psov i rev chudoby.

Koľko takich krasnych večerov perežila sv. Rodina; koľkoraz i oni naslaždalisia v prijemnom cholodku na berahu Nila; koľkoraz zabavljalsja malyj Spasiteľ sredi cvitov lotosa, kotoryj v zalivach Nila kolyšetsja na vođi jak volšebnyj čelnok na svojem jakori!

Koncom junija rozlivajet Nil svoji vody i pereminit vokruh cilyj kraj na velikoje ozero, iz kotoraho vydvihajutsja liš mista i sela s buketami stromov, palm, topolej i akacij. V pervoj poloviňi oktobra vody vernutsja do svojich koryt. Naslavajet čas sijby. Na počvi, kotorá čerez nanesennyj namuš sdílalasia plodonosnoju, pod horjačim solncem vse skoro schodit i dozrivajet. Žniva i sobiranija ovoščej suš dľa Egipťan žerelom bohatstva.

Inoju potichoju dľa sv. Rodiny byli vospominanija na slavny díjstvija izbrannaho naroda, kotorych mistom byla kohdato zemla egipetska. Tut prebyval za jakijs' čas Avraam a pozdñijše Jakov; tut upravļal kohdato cielu deržavoju Josif; tut vzroslo davno pokolenije Izraїla vo velikij narod; tut uzril svit Mojsej, vo vremja kotoraho tut stalsja rjad čudes, kotorymi Boh vyvel svoi izbrannyj narod iz zemli nevoli v običannu zemlu. I pozdñijše ješče hledali Židy bezpečnyj utulok v okolici Heliopolisa, ostavļajušči vsjadi slijdy svojeho prebyvanija i svojej viry. Virojatno našla tut

sv. Rodina ne odin dom krajanov, s kotorymi zaveli blízší snošenija.

Nado-vsem boľšej počichoju byla dľa nich molitva, premiňajuščasja s robotou, potíšali jich i neoslablajúča nádežda i polna oddanosť na voľu Božu; ale najboľšej učichoju i predmetom postojannoj radosti služilo dľa nich i bylo solncem osolodžujuščim každý deň izhnania — Božestvennoje Ďítatko. Tut učilsja Hospod Isus robiti pervy kročaji, tut vyhovorival ďiačim ščebetaniem pervy slova, tut ušila Jemu Mati pervy šatočki, tut rozwivalisja cvitočki perych jeho dobroditeľej, pokornosti, terpelivosti, poslušenstva a osobenno ľubvi, kotorymi staralsja osolodiť suďbu rodičov v izhnani.

Milo nam duševno otdavatisja predstavleniju seho milaho familiarnaho života sv. Rodiny, na kotorij s hlubokim tronutijem smotrili i anhely. Pravi nastalo rano; Isusko s roditelami vjedno končí raňašnu molitvu. Posemu sv. Josif otchredit do roboty. Mati sidajet ku kudili, ili prijatajet i varit, a malyj Spasiteľ ihrajetsja s druhimi ďitmi; zabavljajetsja tak prosto i veselo, čto ledva koli iz hlubokaho jeho vzora ili iz važnaho i dobraho slova zablesnet luč Predvičnej Mudrosti.

Jak Opekun vernetsja iz roboty, Ďítatko bližit jemu navstriču, vitajet jeho milo-serdečno a potom otneset Materi ot neho polučennyj darčok: či cvitočki, či pomeranč abo hrozno. Posli toho posaditsja s roditelami k stolu i idet s nimi prochožatisja k berehu riki. Rovnočasno začinajet posluživati roditelam, pomahajušči tut Opekunu-otcu, tam Materi. Cilyj život sv. Semejstva byl polnyj nedostíznymi, hlubokimi tajnostami; čtoby ale sredi sej utajennosti mohlo žiti, dal jemu Boh jedinyj najpevnišší sposob k tomu: neizčerpajemu ďitinnu prostotu.

Hospod Isus na vše smotril jak ďia, prosilsja jak ďia, podros jak druhí ďiti i učilsja nauki jak i druhí. Ale v jeho duši byly ješče i druhí sokrovišča: nenaučenna mudrost,

v svitli kotoroj jasno vidil jadro každoj riči, jej minulosť i budučnosť. Koli posmotril na piramidy v dali, pered očami jeho byli zpočenný Židy, kotory kolis pod bičom nemiloserdných nadzirateľov dvihali ohromny vytessany kameni, iz ktorých vyrosli ti veličavy pamiatníci. Jak podivilsa na strojny obeliski, vidil i jich budučnosť: jak perevezenny v Rim, ukrašajut ploščadi Vičnago Horoda. Jak oko jeho bludilo po Nilu, duševno vidil, jak našla ďívica Faraona v koši maloho Mojseja. Koli posmotril vokruh, otkryvalsia pered nim utišiteľnyj obraz: vidil tut Thebaidu, tam Nitriu a v nich bezčislenyj rjad pustynnikov; na miesti, hdi davno liš hroby byli, razvilaša nova žizň, a v misto pohanskich idolopoklonstv razvivalisja cvity kato-liceskoy mystiki.

Kohdoto na vstriču planov Božich prichožajut i razny sobytija. Tak možet byti, čto dobrodíteli i molitvy sv. Rodiny v Egipti vyprosili iz neba rosu blahodati Božej na počatki monašeskaho žitia, kotoroe o nískoško stolitij pozdnije zapustilo tut tak silny korení.

Meždu tím minuli šita, i anhel ne prichodil s rozkazom vernutisja v rodnyj kraj. Choſja v roboti, v molitvi i v polnom peredanii do ruk Božich sv. Rodina ne poddavalaſja mečtam i zamyslam, vsetaki jich prebyvanije tut už duže profahlosja, a serdce ťahalo jich meždu zeleny horbki Galilei, do Jerusalima na každoročny palomničestva, do teplaho rodstvennaho kraha, do vlastnaho doma i voobšče rođnoho kraja.

Nakonec zasvitil tak ožidannyj deň.

Nebesnyj vistnik prišel i teper v noči k sv. Josifu, jak holovi sv. Rodiny. Prines viſť, čto Irod už ne žijet: prikazal vzjati Ďita i Mater i vernutisja do židovskaho kraja.

Ticha, ale serdečna radosť napolnila jich serdca. Prihotovlenija na dorohu ne deržali dolho; zaperli domik, potdavali posledni pracy i rozlučiliſja so znakomymi. Za nískoško dnej byla už sv. Rodina na obratnoj dorozi. Na

oslika naložili teper liš pakunki. Isusko, v to vremja už semi ili vosmiletnej chlopčik so sandalami na nohach i s palicoju v ruki, kračal smilo meždu sčastlivymi roditeljami.

Pravi razsvitalo. Ot morja vijal svijži vitor, podymajući plachty po Nilu rozsypanych rybarskich lodok, koli sv. Rodina s radostiju v serdci i s molitvoju na ustach ostavila horod. Jakim druhim čuvstvom, jak pered sedem rokami, stupali po pesčatoj dorozi vzdovž morja! Pustyňa dľa nich teper už ne byla tak hrozna; solodkoju byla i ťažka doroha, ibo na jej konci čekalo na nich otečestvo, v nem rodnyj dom, materinskij jazyk i svoji obyčaji, kružok rodstvennikov i znakomych, a k tomu najholovníjše — Jerusalim s jedinym i pravdivym chramom Božim. Išli skoro, jakby ne čuvstvovali ustalosti. Už isčezli iz jich razmyšlenija obrazy z Egipa; vsi dumki i čuvstva kružili vokruh Svjatoj Zemli; zdalosja jim, čto vitorok iz siverovostoka už prinošajet zapach materinnoj duški i cvitov domašnich luk.

Priblizitelno posli desať dnej na siňom kruhozori už ukazovalisja umirenný okružny linii judejských hor. Sv. Rodina namirjala poselitisja vo Viflejemi, abo hdiťo inde v Judei. Ale liš pravi perekročili hranicu, bolestna vist perekreščala jich plany. Z Rima vernulsa Archelaus, syn Iroda, i zaňal otcovskij tron. Byl to čelovik pravi tak žestokij, jak jeho otec. Proto sv. Josifovi vidilosja vernenije do Viflejema nebezpečnym; postanovil sebi obojti Jerusalim i vernutisja v spokojnu horbkovinu Galilei.

Tak i sdílal. Iz Gazy napravili stopy na siver čerez Askalon i Azot, obošli malevnýj Karmel, otkuda po dolini Esdrelon dostihli vinec zelenych berežkov, v serdci kotorych ležal Nazaret. Radostno privitstvovali už iz daleka vidimoje mistočko; smotrijat uhlublenno i — uzrijat strichu doma Marii, tak polnyj milých i svjatych vospominanij!

V sej sposob ispolnilosja i proročestvo, na osnovanii kotoraho Isus mal nazývatisja *Nazaretskim*. „Nazaretskij“

značit toľko jak „otlučennyj“, „otdilennyj“, ale koreň slova majet i značenie „cvit“. Tut ispolnilisja oba značenija. Nazaret nachodilsja na okrajiňi, v tichoj i jak by ot svita odilennoj dolini; v litach navernenija tuda sv. Rodiny rozhvilsja tam predučudesnyj Cvitočok, kotorym byl Isus.

8. V domiku nazaretskom.

„Bilyj horod“, cvit Galilei — Nazaret — ležit v kotloviň, kotoryj jak hlubokij čerep rakoviny skrylsja pod horskimi chrebтами, vinčajuščimi ot sivera rovninu Esdrelon. Iz odnoj storony bily domiki mistočka vystupajut na „nepravilnych terasach majže až do poloviny stermistaha z padnaho sklona, iz druhoj na južnych i vostočnych sklonach širjatsja poła i vinnicy. Vsjadi polno figovych i olivnych stromov, po mistam i ňiskoľko palm ukrašajet oblast. Liš vapňany verchi okružnych hor lysijutsja i robjat, osobenno v zimi, vpečatlinije nehosteprijemnoj pustyňi. V okolici vpročem pohoda duže prijemna. Nit tut ni rozsjahlych lisov, ani po nebo sjahajuščich chrebtov, ani hlubokich horskich debr. Priznak mistočka jest — otdalenosť, tišina i lahodna važnosť. Okolica Nazareta taka jak budnyj deň, ale mila, spokojna, pracovita i pobožna.

Jak na vostoki vsjadi, i tut domy suť četyreuholny budinki, vystavlenny iz kameňa abo hliny, našipennoj na trostинu i zabilennoj vapnom. Izbušek ne mnoho, zvyčajno liš dvi. Ale pri tom prostornym mistom poslužit ploskij, otkrytyj dach, vyzirajuščij jak rišetkoju ohraňcenna terrasa, iz kotoroj vyskočajet balkon s visjaščimi rastenijami, hdi zvykli končiti žiteli molitvy a v lifi i spati. Na sii terrasy iz dvora vedut schody. Sam dvor ohorožen plotom abo kamennym murom. Na dvori hđito jest i ňiskoľko figovych derev (smokovnic) i vinnych loz; tut ukladajutsja i hospodarski nastroji a v kuti stojit pec k pečeniju chliba. Za-

rjaženije domov duže prostoje. Popri stinach posteli s poduškami i pokryvalami; v seredišni stol s paru nizkimi stolcami, daše lampa, visilnik na odiv i biliznu, kađ, žbanki na vodu, mlinčok na melenije urožaja — to vse.

Priblizitelno tak vyziral i domik prenajsvjašej Rodiny. Teper na tom mišti stoji chram Blahovišenija presvjatoj Ďivy Marii. Domik sostojal iz dvuch častej. Perva čast byla murovana, i predanije hovorit, čto byla perenesena v Loretto; druga čast, vyryta v skaļi, mala tri komnatki; v jednoj prebyvala Ďiva Marija, hdi soveršilosja davnišje i tainstvennoje Voploščenije, v drugoj byval Spasitel, tretja byla komorka, kotora — možno — služila i za kuchňu, ibo majet ostatok komina. Kromi tich trech mistnostej jest v podzemnoj kripti teperišnaho chrama i tak zvanna Kaplica anhelska. Zdjajetsja ale, čto proischodit iz mnoho davnišich časov. Navirno byla vybudovana na mišti toj časti doma, kotoru anhely čudesnym sposobom perenesli v Italiju.

Kolo teperišnaho chrama, na siverovostočnoj storoči ukazujetsja mesto robotni sv. Josifa. Za mistočkom na vostok, na 10 minut dorohi jest „Studňa Najsvjašej Ďivy“. Iz sej studni, ukrytoj v fini olivnikov, smokovnic i kaktusov, po dnes prichožajut čerpati vody ženy nazaretski. Napevno prichodila sjuda denno i Najsvjaša Mati. Virojatno neraz išel s neju i Hospod Isus; navirno, koli Mati s žbankom na holovi vertalasia domoj, i Isusko nes svoj žbančok.

S vercha hory, na sklonach kotoroj rozloženo mistočko, otkryvajetsja krasnyj i širokij vyhľad. V dali vystupajet hora Tabor i Malyj Hermon s Endorom i Naimom; vidno jak na določi cilu nazaretsku dolinu, pereťatu serebristoju lentoju potoka, daše rovnina Esdrelon i hora Karmel a v hlubiňi kruhovzora tmavosineje zerkalo Sredizemnaho morja. Ozero Tiberiadskoje, ukrytoje među horami, pravi ne vidno, ale za nem v lazurnoj dali podvysajetsja Velikij Hermon i rjad veršin, pripovijajuščichsja už k Libanonu.

Po sem vyhľaď navirno ne raz spočivalo oko Spasiteľa. Jak i v ľitach obščestvennaha svojeho žitia, tak i v mladom viku skryvalsja na sklonach i spokojnych veršinach hor, čtoby tam molilsja i rozmyšľal o svojej budušej dijateľnosti.

Poprobujme teper duševno pereletiti na minutku v domik sv. Rodiny.

Včas rano; solnce ješće ne vyšlo. V izbuški svojej, vytesannej v skaľi, spočivajet Isusko na prostoj posteľki. Jeho pravu ručku, vložennu pod holovu, pokryvajut zavivkí volos, spadajuščich na podušku, ľiva ručka spočivajet na persach. Ležit spokojno, prikryty až po šeju lehkim pokryvalom — vyzirajet jak olicestvorenije anhelskoj skromnosti.

Solnce už vychodit. Luči jeho zpoza hor ješće ne upali v dolinu, ale už zorjajet; i neodloho rozjasnitsja. Hospod̄ Isus vstanet. Jeho perva mysl, jeho pervyj vzor voznesutsja k nebesnomu Otcu; blahodarit Jeho za nočnyj otpočinok i žertvujet Jemu vsi učinki načinajuščahosja dňa. Oblečetsja skoro i ticho, posemu vyprjatajet svoju komnatku i prihotovlajetsja k raňašnej molitvi.

Čto že bylo jej soderžanijem? Virojatno — ti sami prosby, tak ľudski a odnak tak Božestvenny, tak prosty i bezmirny, tak milý i važny, kotorym nas naučil v „Molitvi Hospodnej“. Molitsja za slavu nebesnaha Otca, za přestvie Carstvija Božoho, za ispolnenije voli Božej, za pobedu nad iskušenijem i zlom, i prosit nasuščnyj chlieb dla duši i tla.

Minula hodina, možno i dvi. Hospod̄ Isus okončivší molitvu pošel posmotriti, čím by moh poslužitisja rodičam. Marija ješće ne vyšla iz svojej komnatky, a už spišil po vodu, čtoby Mati našla polnu kadč; poprjatoval v komnatkach i na dvori. Vse to robil sposobno i ticho; myslí jeho byli u Boha i časom sletali k ňim maleňkim zaňatiám domašnim, neznačiteľnym pravi, ale pri tom tak vozvyšennym, ibo byli vykonany po voli Božej.

Vyšli rodiči; privital jich s velikim uvaženijem i jak by každoje rano s novoju serdečnostiju. Oprosilsja, či ne majut dajaki novy rasporjaženija, možno, čto hovoril s nimi i o domašnich potrebach a posemu vzjal tesarski snarjady i pošel so sv. Josifom do roboty.

Hospod Isus byl ne liš poslušnyj ale i pochopnyj. K Opekunu otnošalsja jak učeň k majstru, ot kotoroho mal naučitiſja remeslu. Značala liš prismotrivalsja i rđabil usluhi. Posemu ukazoval Jemu sv. Josif, jak treba obchoditi so snarjadami, na čto jich upotreblati; pozdñijše už Isusko i sam končil pod okom sv. Josifa lehši, drobny roboty. Opekun daval porady, vozbuždal Jeho, mnohoraz svojeju vypracovannoju rukoju pomahal dilačim ručkam ili žadal, čtoby ſipše bylo zrobленo, čto ne bylo dosť odpovidno perevedeno. Duša sv. Josifa pri tom napolnilasja čuvstvami udivlenija i ūubvi, ale ne otdavalsja jim, liš nepreryvnou končil svoju robotu. Porozumil v svojej nedostižnoj prostoti, čto jeho urjadom i predvičnym zvanijem jest: učiti Predvičnu Mudrost, napravlati ruki Vsemohučaho.

Hospod Isus pomahal otdanno i spokojno. Kapli pota splyvali Jemu po čeli, hrudi otduchovali ūžko, ale ne dozvolil sebi otducha, ne marnil čas na nepotrebnoje choždenije ili rozhovor. Rabotal tak, jak tohda rabatalosja, nevydumal ni ſipých sposobov, ni soveršeňijich snarjadow. Často prosil porady, kotory poslušno prijal, i na pozdorovenija mimoiduščich milo otvičal.

Kolo poludňa vernulisja domoj, hđi meždu ſím Najsvojatijša Ďiva mala mnoho roboty. Zaňatije jej bylo mnohostoronnoje, ibo pravdopodobno v domiku nazaretskom ne mali žadnoj služnicy. Dom, kuchňu, zahorodu, stajňu mala na starosti sama Marija. Nužno bylo zmoloti v mlinku zerno, upeči chlieb, navariti obid, prinesti vody, vymyti biliznu, popraviti stary i ušiti novy odeždy, idti nakupovati — taki i podobny starosti vypolnili cilyj deň Najsvojatijšej Ďivy, žadajuči usilovny ruki i skušennu holovu. Proto

Hospod Isus, koli byl voľnyj ot roboty, staralsja Materi čtos' ulehšti i dopomoči. Zakryval stol, umyval sosudy, prines drova na oheň ili pomahal v zahorodi.

Na poludne po obšcej molitvi i posli umytija ruk sv. Josif proiznes na holos slova blahoslovenija i posemu vsi posidali k stolu.

U bohatych Židov na stol davalisja vybranniy jidla; bidny zadovolilisja molokom, chlibom, syrom, prostymi ovoščami, sušenoju ryboju ili udžennym mjasom.

V domiku sv. Rodiny bylo jak u chudobnych. I obidy byli chudy, ale Hospodu Isusu vse smakovalo iz ruk Materi. Siđil skromno na poslidnem misti, čekal terpelivo, poka sv. Josif udílit Jemu svoju častku; nikoli ne narikal, nikoli ne byl nezadovolenyj s jidlom. Pri obidi najprijemnišij byl pobožnyj i serdečnyj rozhovor, pri kotorom sv. Familija dílilasja so všim, čto mala na serdcu; byli to bohatstva svyatosti, tichosti i dobroty.

Po obidi usili na hodinku vo vinnici ili tini dvora i pak znova vernulisja do roboty. Pered večerom prichodila časom Najsvjatišja Ďiva do robotni, prinosja maloje poživlenije. Meždu tim, jak oba robotniki malo otdychli, smotrla Marija na svojeho Syna i Majstra s ūboviju i uvaženijem.

Koli solnce zachodilo, sv. Josif zložil snarjady, Hospod Isus vyprjatal robotňu, roznes zakazčikam hotovu robotu i posemu oba vernulisja domoj. Znovu maloje poživlenije, posli kotoraho Spasiteľ pročital dakotoru časť sv. Pisanija i objasnil ju. Posli toho zapalil bošeramennyj svičnik, i cila Rodina stoači s vystertymi rukami otkončila večerňu molitvu. Neodolho zavolodila v domiku hluboka tišina; vši spali, ale takim snom, v jakom serdce ne spit a duša prebyvajet meždu anhelami.

Koli byl sabbat abo dajakij prazdnik, perestala robota v domiku sv. Rodiny; cilyj deň byl posvjaščen molitvi i dobrym učinkam. Spasiteľ v svjatočnoj odeždi išel so sv.

Josifom do synagogi, stojaščej na ploščadi, hdi s drugimi vjedno spival psalmy i prisluchivalsja objasneniu sv. Pisanija.

V svjatočny dni navirno prinimala sv. Rodina hostej, abo sama zašla do rodstvennikov i znakomych. Pri tom, jak starši rozhvorivali, Hospod Isus, jak rovnyj s rovnymi, byl v kruhu molodeži, učastnilsja v jich ihrach i zabavach, ne opuščaja žadnoj možlivosti sdílati komus' dobro či pri-mirom, či pomoščju, oboronoju. Pri soprovoždenii Materi naščivval tože i chvorych, ubohich; rozdaval jim drobny milostyňi, časom jidlo abo šaty, ale vse i solodkoje slovo potišenija.

Večerom sv. Rodina perechažalasja abo po berehu potočka v doliňi abo po horach, čtoby fišitisja v krasnom vyhládi. Čto za dumki i čuvstva napolnili serdce Spasiteľa, koli rozhlanulsja po širokom kruhозори, jakij otkryvalsja pered jeho očami! Tut more, po volnach kotoraho poply-vut kolis apostoly do dalekich krajin; tam Hermon, u pod-nožiju kotoraho ustanovit Petra skalou, kotoru *ni pekeľny vorota ne peremožut*; tut Tabor, hdi otslonit apostolam luči svojej slavy; tam Naim, hdi voskresnet junošu, dnes ješče ihrajuščaho na loňi materi. Hdi toško pohľanul, vse hovorilo Jemu o budušcej spasiteľnoj díjateľnosti dla Car-stvija Božija; vsjadi bylo polno Jeho buduščich nauk i ču-des. Serdce Jeho trepetalo ot radosti... A v mysli hle-dal v okružujuščich mistach i selach buduščich apostolov, dnes ješče lis podrostajuščich — jak i On sam — i ne predčuvstvujuščich ješče jich budušćeje poslanije. Vsi byli Jemu už blízki; už teper molilsja za nich i obňal jich Iubo-viju, podobno jak i vši ti duši, kotorym kolis' mal ukazati dorohu svitla.

Takij byl život Spasiteľa v Nazareti; tichij i svjatyj, polnyj milosti pred Bohom i pred ľudmi. Milyj, poslušnyj chlopčik povoli vyros; stalsja iz Noho junoša, polnyj mud-rosti i dobroty, kotoryj — jak vychážajuščeje solnce — vse jasnijše izlival luči milosti i pravdy. Vsi otnošaliſja k

nemu s uvaženijem i ľuboviju. Materi zavidili Marii. Každy rado sbližalsja k Nemu, ibo kto uslyšal Jeho slova, otchodil ot Nego vse ľipšii, otnosja v duši iskorku novaho, poka nepoznannaho svitla i teploty.

A sredi sej ľubvi i uznanija čto myslil Hospod̄ Isus?

Ne raz prochažal kolo toho mista, otkuda pozdñijše ti sami krajané chotili Jeho verhnuti v propast. Možno pri zadumalsja tohda žalostno, čto tak často ožidanna ľubov k Bohu uhasnet pravi tam, hdi Boh chočet zavlađiti nad sercem i žadajet samovozderžanje i žertvy.

9. Dvanadcaťnyj Isus v chrami.

Hospodu Isusu bylo už dvanadcať lit. Na najblízši velikonočny svjata mal pervyjraz idti do Jerusalima na prazdnik Paschi. Nočami plameňili už na horach ohni na znak, čto už nastalo novomisjačije misjaca Nizan. V cilom kraji zapanovalo oživlenie i radosť; vsjadi prihotovlalisia v dorohu; usporjadalisja palomničeski karavany.

Ťišilsja i malyj Spasiteľ.

Pervyjraz mal brati učasť v najboľšom toržestvi Staraho Zavita, čto bolše — svojeju pritomnostiju mal sii toržestva posvjatiti i dopolniti jich značenije. Pojdet v dom Otca svojeho, čtoby byti svidkom Jeho slavy; znal dobrí, čto i Jemu buďet dano k tej slavi pričinitisja.

Koli posemu palomníci rušilišja v dorohu, spivali starinnyj psalm 121., zaspival radostno i Hospod' Isus: *Raz-veselilsja, kohda mni bylo skazano: Pojdeme v dom Hospoda.*

Mužčiny zvyčajno išli osobno, ženščiny osobno; takoz i diti tvorili okremišnu putešestvujušču družinu. Navirno i teper tak bylo. Spasiteľ kračal v otdílenii rovesnikov, i jeho mila važnosť poľubilasia neodolho vsim; i jak by pri tichom sohlašenii vsich — perebral vedenie ciloj hromadki. Svojeju pobožnostiju i spokojnoju osobnosti uderžal vsich v pobožnom nastrojenii, pozoroval na poriadok, i čtoby umeňšati izlišnu veselosť, opovidal jim interesny sobytija iz svjatoj istorii, svjazanny s mistami, čerez kotory vela jich doroha.

Podorož profahlasja pribliziteľno na četyri dni; byla prijemna, ibo cila priroda pravi priodilasja v najkrasšu, jarnu odeždu.

Koli zpomeži veršin nazaretských vyšli na rovinu Esdrelon, na ťivo vystupala hora Tabor, ďaľše malyj Hermon s mistočkom Naim, ješće ďalše hory Gelboe s Endrom i Sunemom, hdi Ilija kohdato voskresil mertvoje díta.

Iduci čerez Jezrael v urožajnu Gineu, napevno razmyšľal Hospod Isus o tom, čto ani ne cikom o dvadcať ľit pozdňijsé na tom samom miesti zastavlat Jeho na dorozi desiat razslablených, prosjačich uzdorovlenija. Ot Ginei začinalasja už vysočina Samarijska; po storonach dorohi pereminivalisja horbki so zelenymi dolinami, hdi rasprostraňalisja vinnicy meždu olivami, terebintami i granatami.... Už pokazalosja živopisno i na hori rozložennoje miesto Samaria. Ale palomníci ne zaderžali sa, išli ďaľše. Ostavili i Sichem, nad kotorym iz odnoj storony podnimajetsja zdumčivý Hebal, iz druhoj že zelený Garizim. Krajina byla polna vospominanijami. Tut byla obicana Avraamu Svjata Zemla; tut prisjahal pozdňijsé narod, čto virno poderžiť zakon Božij; tut byl pohreben Josif Egipetskij; tut byla i studňa Jakova, nad kotorou pozdňijsé Spasiteľ, utomlený v dorozi, mal prisisti i navernuti hrišnicu-samaritanku.

Za Sichemom doroha byla bolše stremnista i kruhovor meňše prijemnyj. Pokazalosja Silo, hdi za dolhi ľita stojal kivot Zavita i hdi maleňkij Samuil pod rukoju Helija prihotovlalsja k službi kolo žertvennaha kivota. Ďaľše bylo prastaroje Bethel, hdi Avraam postavil Hospodu oltar a hdi Jakov vidil vo sňi do neba sjahajušči schody. Ottuda podorožníci už uzrili i najvyššu vežu svyatyni jerusalimskoj.

Mistom posledňaha nočleha byla krasna, ale smutna dolina Beroth, hdi za davnych vremen pod palmoju posízivala Debora i sudila narod. Na druhij deň s vercha hory Skopus pokazalosja uže cieloje Svjatoje misto. Radosť

zavlađila nad všimi, iz ust palomnikov vyrvalsja psalm 83.:
Jak mily Tvoji mistoprebyvanija, o Hospodi narodov!...

Svjata Rodina našla kvartiru u znakomych abo rodstvennikov. Takoj posli priestvija začalisa paschaľny obrijady. Dňa 13. Nizana večerom otstraneny byli iz domov kvas i ostatki kislaho chliba; druhaho dňa po večernej žertvi na svjašćenničeskom dvori zabijalsja baranok. Byla to zadača otca familii; svjašćenniki zbiral krov do zolotych čaš i posemu pri zvuki trub, spivajušči psalm 113, tak zv. malyj Hallel, vylivali krov na oltar zapalnyj. Mast zabitych žertv ostala v chrami; zabitaho baranka otnesli domoj, hdi upekli jeho v cilosti na rožni iz granatovoho dereva i prichodom noči jeho zjili.

Slijdujuščaho dňa utrom sošlisja v chrami toško sami mužčiny. Otbyvalasja zapalna žertva iz dvuch molodych telatok, iz barana i iz semi-ročnych jahňat; na konci žertvovan kozel jak žertva za hrichi.

Toho samaho dňa večerom pered očami vseho naroda spalilsja pervyj snop novaho urožaja. Nastupajuščaho rana zerno iz seho snopa bylo očiščeno ot polovy i somleno; časť spalena na oltari vjedno s odnoročnym jahňatom, časť požertvovana s pšeničnoju mukoj i vinom. Posli toj žertvy začalisa žniva, i palomnikam dozvoleno bylo vernutisja domoj.

Vsi ti obrjady sdilali hlubokoje vpečatlinije v serdci Spasitela, ibo oni mali toško odnu cil i odno značenije: byti pervoobrazom Jeho vlastnej žertvy a to tak krovnoj na kresti, jak i bezkrovnoj na našich oltarjach. On jedinyj porozumil v jich hlubiňi ukrytu mysl, On jedinyj žaždal za toj pravdivoj Paschoj, vo vremja kotoroj — posli dvadcat-odin lit — mal otkryti vorota Novaho Zavita. Už dosť bylo iz vikov nevoli, už dosť bylo iz hruboj i vnišnej služby Božoj, dosť bylo krovnych i nedjstviteľnych žertv. Serdce Spasitela vzyvalo holosno: *Vot prichožu...*

Posli požertvovanija pervych plodov rodiči Christovy

vybralisja v obratnu dorohu s druhimi palomnikami. Hospod Isus bez jich videnosti ostal v chrami. Mohlo to statisja sledujuščim sposobom. Mužčiny i ženščiny osobno pojavalisja na bohosluženijach i osobno putešestvovali. Sv. Josif navirno dumal, čto Spasiteľ nachoditsja pri Materi; Marija že myslila, čto On sderživajetsja pod ochranoju jej Obručnika. Bez žadnaho somninijskogo, v polnom uspokojenii perešli deň podoroži. Točko v Berothi, hdi zastanovilisja na nočleh, peresvidčilisja o tom, čto idut sami. Sperva zavladilo jimi nespokojstvije, ale takoj pošališja nadíjeju, čto ďíla možno priklučilosja k inoj grupi, i tak ili pered nimi už perešlo ili neodlho nadojdet. Obchodili hromady palomnikov rozložennych kolo ohnišč, vsjadi hledali i zvidovalisja, ale nikto ne znal ničeho o Isusi. V tom hledanii perešla cila bezsonna, smutna noč. Nad ranom už ne bylo somninijskogo: *Ďíla stratilosja*.

Čto dilosja v serdci bidnych Roditelej? Čim horjačijske, ūuboviju prirodnoju i nadprirodnoju ūibili Isusa, tím žalostnijše čuvstvovali bol' pri Jeho utratě. Jak rado byli by otdali i svoj život, liš čtoby mohli najti svoje jedinoje Sokrovišče i najvysšee Dobro. Osobenno nevyskazanno terpila Marija. Hdi jesť jej najmilšeje ďitatto, čto stalosja s Nim? Či nedostihlo Jeho dajakoje nescastije? Či ne jesť to už prorokovannyj meč Simeona? Žal oboich uveličalo ješće to, čto ničeho ne znali, čto stalosja s Nim, ani — čto možet s Nim ješće statisja. Jich dotepercene tichoje sčastije jak by bylo zburenno hromom. Kuda liš pohlanuli, vsjadi dvihalisja nad nimi hrozny chmary terpinija i žalu, nepevnosti i bojazni. Ale pri vsem tom ostali virno pere-dany voli Božoj. Vo svojej pokornosti priznalisja, čto ne byli dostoyni k Isusu, a jesli Boh chočet, čtoby ďíla utratiли, byli prihotovleny i k toj žertvi.

Pri tom silno postanovili sebi, čto ne budut pozirati trudov, čtoby liš ďíla našli. Proto pri pervoj rannoj zori pustilisja v dorohu nazad do Svjataho horoda.

Byla to horka doroha. Ne hovorili mnoho, ne dumali na pokorm i na otpočinok. Iz očej Najsvojšej Materi vylivalisja tichi slezy, sv. Josif išel hluboko zadumanno i jak by byl ostarił ot žalu. Zastanovilisja pri každoj prochodašej kompanii, zvidovalisja v pridorožnych domach, na rasputijach; ale vse bylo daremno. Nikto ne znal dati jim rady.

Utomlenno i zarmučenno došli večer do Jerusalima. I ta druga noč byla dla nich bezsonna. Poka možno bylo, zachažali ješće do domov rodstvennikov i znakomych, povtarjačušči vsjadi tot samij vopros, na kotorij dostali vsjadi tu samu nepoštečitelnu odpovid. Koli už i zatemnilosja, ni tohda pri velikom utomlenii ne otdalisja otdychu, ale ostatnju časť noči perebdili v horjačoj molitvi, prosja umileno Boha, čtoby v svojem miloserdii blahoizvolil jich potišiti.

Tím časom Hospod Isus posli otšestvija roditelej ostal na dvori chrama, hdi bylo misto označennoje dla prepodavanij i sporov. Schožalisja tam mistny i prišedši učeny, iz kotorych odin-druhij prohovoril o dakotorom texši Sv. Pisanija; proči mohli svobodno predložiti voprosy abo primititi svoji somňinija i osobny mnišija.

Spasiteľ prisil v rjadi slušatelej. Jeho skromnoje i važnoje povedenije, jeho miloje pojavenie i osobenno hluboka mudrost, dyšaščija iz každaho jeho voprosa, skoro obernuli na neho vnimaniye vsich. Krasnoje, miloje i mudroje Ďita tak udiviteľno pritahivalo serdca, čto pri každom značitelnišem voprosi mimovoľno vsi zraki učenych smotrili na Noho i vsi slušateli čekali, či ne otozvetsja sej svitlovolosyj, molodý Učiteľ.

Pervaho dňa odnak hovoril Hospod Isus malo.

Koli prepodavanija končilisja, opustil chram, prosil ubohu poživu i pošel hledati nočleh. Možno, čto priňali Jeho na noč hdičko dobrý ľudi, možno, čto až za horodom musil hledati otpočinok. Kto znajet, či ne bylo to v Getsemanskem sadí na hori Olivnoj . . .

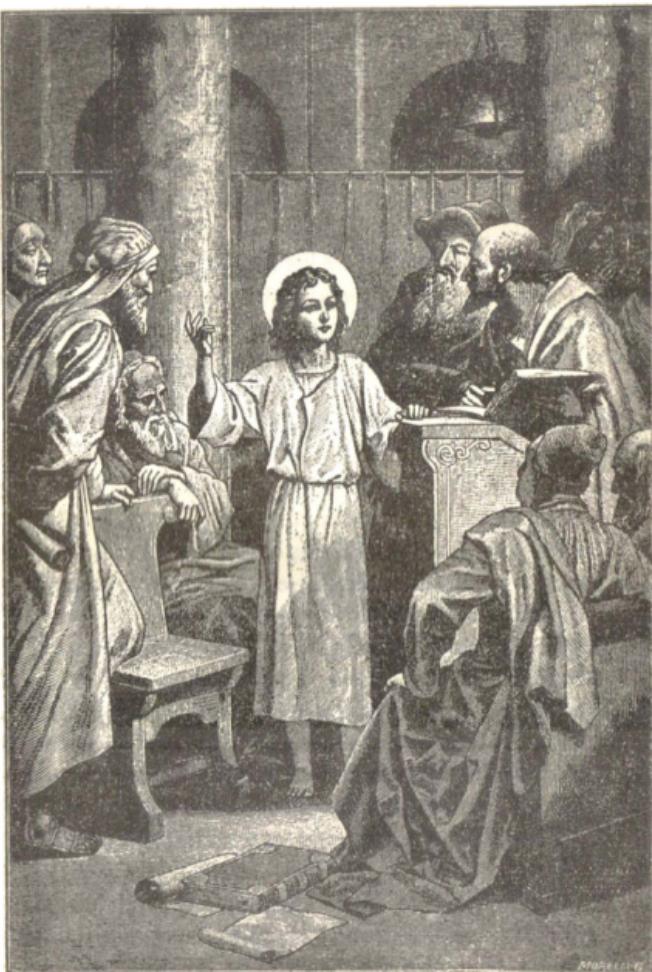
Druhaho dňa rano posli utrennej žertvy Spasiteľ znova pojavil sa v učebnoj.

Priňali Jeho teper už jak poznataho i pozvolili sisti Jemu na zemlju v perych rjadach. Jak začalosja prepodavanije, podošli k Nemu ňiskoľko učenych; choſili zabavlatisja odpovidami tak milaho i skuſennahu Ďílati. Ale pri každoj odpovidi liš roslo jich udivlenije. Neznakomyj Molodec odpovidal na vše ne liš točno i jasno, ale i tak hluboko, čto posli každoj jeho odpovidi predmet byl vpolní vyčerpan; učeny čuvstvovali, čto dílo s Molodcem vypadajet tak, jak by oni učiliſja ot neho.

Tretjaho dňa povtorilosja to samoje. Koli zainteresovanije vsich dostihlo verch, Hospod Isus postanovil sebi, čto využijet sej moment na objavlenije svojeho poslanija, ale liš v tej miri, jaku Boh na sej moment prednaznačil.

Roli pereminilisja; malomu Neznannomu už ne davali voprosy, ale On sam voprošalsja. Predmetom jeho voprosov bylo konečno to, čto tvorilo jadro-sušnosť viry i obrjadov Staroho Zavita, — priestvije Messii.

Možeme sobi predstaviti, jakij sposob vybral k semu Hospod Isus. Nasampered prosilsja, či pravda, čto Messija majet pridti i z jakaho pokolenija dolžen proischoditi? Koli učeny na to dali praviňny otvity, prosilsja daľše: koli majet pojavitisja Messija? Ni sej vopros ne ostal bez odpovidi: učeny-zakonoznavcy pripomnuli proročestva Malachija i Aggea i viđinije Daniila. Spasiteľ posli toho prosilsja: čto sudat, či Messija už prišel abo toľko pridet? Otpovili bez rozmyšlenija, čto Messija ješće ne prišel. Na to Hospod Isus dokazal jim jasno, čto už pominul čas Daniilom predskazanych ľit, i proto dolžny priznati, čto Messija už žijet ili Svjatoje Pisaniye mylitsja, a v tom slučaju nužno otkazatisja svojej viry i zrečisia nadíji. Zakonoznavcy usilovalisja vyvernuti sii dokazateľstva, dati druhoe značenije proročestvu Daniila i privožali mudrstvujuči protivny slova Sv. Pisanija ... Ale Spasiteľ neopoveržimo dokazal,

Dvanadcaťročný Ježiš v chráme.

čto Messija už musit byti v živych; pripomnul jím mudrecov iz Vostoka, ubijstvo nahrudnych chlopcov i predskazanija Zacharii, Simeona i Anny. Tut učeny uže rozlostilisja: *Ci — možet byti — ty sam tvorišsja Messijem?* — prosilisja s posmichom. *Otkuda ta twoja mudrost, čto osmilaješsja naučati nas, kotorý čerez cilyj život zanimalisja so Sv. Pisanijem?* Koli ty Messija, pokaži znak twojego poslanija!

V mistnosti nastalo smišenje. Židy tolplisja kolo maloho Spasitela, uhrožajušči jemu rukami. Hospod Isus, ottolknutyj tolpoju, otstupal až ku katedri, stoaščej v hlubiňi mistnosti; vystupil na jej pervyj stupeň, posemu na druhij, až konečno zastanovilisja tam, hdi zvykli siditi učenny zakonovidcy. Dookola okružila Jeho kričašča i rozmacha-jušča tolpa.

V sem momenti vošli rodiči.

Možno, čto privelo jich osobenoje Božoje prizvanije, možno, čto doznaлиja v horodi, čto Isus včera byl v chrámi.

Všedšije stojali v udivlenii.

Ztračennoje i s takimi klopotami hledannoje jich Ďíša sidilo vysoko na katedri učitelej-zakonovidcov, voprosajušči i smilo odpovidajušči na chity napadenija.

Marija i Josif podošli bliže. Koli Spasiteľ uzril jich sredi slušatelej, sejčas vstal i približsja k nim. Tolpa s udivleniem rozstupila sa. Iz ocej Najsviaťejšej Ďivy vyzkatilisja slezy. Mimovoľno rozterla ruki; vse, čto čuvstvovala, i prošedšeje stradanje i teperešnu radost — vyslovila v sem odnom voprosi, polnom prosboju i pokornym ukorenieniem: *Synu, pročto jes nam tak sđilal? Vot otec i ja s žalem hledali Tebe!*

Bidna Najsviaťejšia Mati ne znala, čto jej īubov mala vyderžati ješće tverdu probu! Hospod Isuk zdalsja nečuvstvitelnym na jej slezy, ne verhsja v jej objatija, ne pritulilsja k jej lonu. Podnes ruku vhoru; pokorno i važno odpovil na vopros Materi inym voprosom: *Pročto ste*

*mene hledali? Či vy ne znali, čto ja dolžen byti v domi
Otca mojeho?*

Vokruh vsi umolkli; molčali i Marija i Josif.

Lice malaho Spasiteľa sijalo udiviteľnoju važnosti, jak by spočival na nem blesk slavy toho jedinaho nebesnaho Otca, ku kotoromu pravi podnes svoju ruku.

Ale to deržalo liš za minutku... I vyraženie lica Spasiteľa neodolho perešnilosja; stalsja opjať tichim, poslušnym Ďílatkom; vzjal Mater i otca za ruku, i vyšel s nimi iz chrama.

Jak velikošipnoje i vozvyšenoje bylo jeho pervoje sviditelstvo, jakoje vydal o sebi! Tišinu i mrak jeho žizni nespodívanno ozaril jasnyj luč; i sej luč brošajet svitlo už i do budučnosti, blahoviščajušči prišestvije novaho porjadka dňil. Ibo očevidno približalosja vremja, koli vladinije i nauka učenych zakonovidcov mali otstupitisja iz katedry Mojseja, čtoby jich misce zaňalo Ďita. Už bližilsja konec Staraho Zavita, stisnennaho i ohraňcennaho v tolkovaniye pustych slov; javilsja inyj Učiteľ, kotoraho slova -- jak by živyj Duch i Žizň —, vedut k svjatosti i pravdi.

Ale sija tainstvennosť majet ješće i druhoje, velikoje značenije.

Vopros, kotorym Hospod Isus obraščajetsja k svojim roditelam, — to pervy jeho slova, kotory zaznačeny v Sv. Pisanii. To jeho pervy i dijstvitelnö veliki slova. Javlajetsja v nich ne liš polna svidomosť messijskaho zvanija, ale i pružina seho zvanija: *polna oddannost k Bohu i ľubov k Nemu nado usim*. Konečnym uslovijem sej ľubvi — otorvanije serdca ot vseho, čto zemskoje. Slova, kotory tut prozneset, i primiry, kotory tut davajet, holosiat jasno jeho osnovnoje pravilo: *Kto ľubit otca ili mater ľipše jak mene, ne jesť ko mňi dostoin... ne možet byti mojim učenikom.*

10. Kreščenije v Jordaňi.

Končilsja tridcatyj rok žizni Isusa Christa.

Byla pozdna oseň; veršiny nazaretski byli pokryty prosídju i smutkom.

V domiku Marii bylo tože smutno. Zavtra rano mal Spasiteľ pustitisja v dorohu, čtoby načati svoju javnu žizň.

Smerkalosja. Hospod̄ Isus siđil s Materiju pri večeri, poslidnej, kotorou poživilisja vjedno, pod tichoju strichoju domika. Chotia Najsvatíja Ďiva uže ot davna prihotovilašja k semu proščaniju i vse byla hotova poddatisja voli Božoj, teper duže stisnulosja jej serdce. Spasiteľ počul, čto dilosja v duši Materi, i proto staralsja seho večera byti k nej osobenno dobrotlivý i lubeznyj. Lahodno i serdečno objasnili jej, pročto musit tak byti; ukazoval na jej osobennu rolu v dili spasenija, i počíšal ju, čto posli korotkaho rozlučenija čekajet ju v nebi na viki radostnoje svidanije. Rozpovil jej takoz svoji plany v blizkoj budučnosti: kreščenije v Jordaňi, sorokdnevný post v pustyňi, prizvanie pervych apostolov. Prosil ju, čtoby pridružilašja k nemu myslenno i molitvoju; obical jej, čto o niskoško misjacov opiať vernetsja v sej kraj, ale už ne sam, no so svojimi buduščimi apostolami.

Po večeri dokončeny poslidni prihotovlenija v dorohu. Odežda už davno byla utkana i ušita rukoju Materi. Každodenny šaty, kotory Hospod̄ Isus mal oditi zavtra rano, zložila v jeho izbuški s paroju siłnych sandalov i s pokryvkoju

na holovu. Svjatočny šaty i malo biližny popakovala v sviazok. Do druhaho paketka zavinula podorožny pripasy; bylo to posliđnoje poživlenije, jakoje Spasiteľ prijal iz ruk svojej Materi: malo syra, sušennych ovoščej, kusok chlība i ryby.

Čto dilosja sledujuščaho dňa utrom, koli nastala hodina razstavanija?

Hospod Isus klaknul pered Materju, ďakujušci za vše, čto pro neho sđilala, i prosil blahoslovenije k novoj žizni. Ale i Marija klakla. I ona ďakovala i prosila, ale boľše jak slova — hovorili jej slezy. Posemu obňalisja, Spasiteľ vzjal svoji pakunki, i vyšli.

Najsvjatijša Ďiva napevno otprovala Syna až na konec doliny nazaretskoj, hdi potok vytiekajet na široku rovninu. Tam na minutku zastanovilisja. Ješće odno serdečnoje obňatiye, i Spasiteľ pobiralsja daľše sam. Mati za jakjto čas so slezami smotrla za nim, posemu schilila holovu i ne ohľadajuščisja boľše, vernulasja domoj po znakomoj **stežki**. Koškoraz musila povtorjati sebi v duši: *Vot, ja služebnica Hospodňa, naj stanetsja po slovam Tvojim!* Jak horko zaplakala v porožnom domiku, hdi vše hovorilo jej o Isusi! Ale Marija byla siľna ženščina; chofja i serdce jej krovavilosja, chofja i vsi jej myсли i čuvstva zaľitali k Synu, vsetaki žitije v domiku nazaretskom plynulo tak spokojno i praviľno jak pered tím, v roboti i molitvi, v učinkach miloserdija i īubvi.

Timčasom Hospod Isus otdalivalsja vše boľše ot sich mist, hdi pri najdorohšej Materi prochodila tak solodko jeho utajenna žizň. I jemu boľilo serdce, ale ne bezpokovalsja, ne otdavalsja marnym mečtam. Kračal pomaly, ale krokom pevnym i rišiteľnym; pri tom často smotril na nebo i molilsja. Čuvstvoval, čto idet k ďilu ohromnomu i veličavomu, k roboti, terpiniju i smerti. Ale čul v sebi i silu Božu; proto serdce jeho ne szímalosja ot bolesti, ale naoborot rozširilosja īuboviju k čelovičestvu, žadnostiju za slavu Otca i perekonaniem v pobidi.

Zdovž chrebtov Gelboe, pamjatnych skonanijem Saula i Jonaty, postupal Hospod Isus do Jezrael, kohdato stoličnaho mista Achaba i Jezabela, daľše popod Bethsean abo Scythopolis zabočil v dolinu Jordana.

Iz hor Antilibanonskikh, čerez ozero Tiberiadskoje, protekajet sija rika i jej siňi vody plyvut prosto na juh, v Mertvoje more. Tečet bezčislennymi zakrutami, raz široko i plytko, raz znova stisnuto meždu skalistymi berehami, plyvet skoro, tvorjašči mnohokratny vodorovny i maly vodopady. V marti i aprili, koli na Antilibanoň tajet sňih, rika podnímajetsja i vystupujet iz koryta osobenno tam, hdi mnohi doliny i uščeliaja iz oboch bokov prilivajut do nej novy pritoki abo s vysočiny Perejskoj ot vostoka abo iz zapadnych Efraimskich hor. Širina doliny Jordana ne odinakova, bliz Bethseana liš odna miľa, kolo Jericho tri mili.

Na berehach riki hđito vystupajut holi kameni, hđito step abo pusty berežki, a na rovnihi, hdi voda rozlivajetsja širše, rozprostraňajutsja pasoviska abo bahna, husto zarosnuty trostiju abo huščavoju hajov. Rosnut tam verby, serebrjanny topoli, tamariski, terebinty, akacii. Zpomeži stromov otzyvajetsja vorkotanje horlic i spiv solovjev; v huščavach hñizdatsja diki sviňi, dakoli pojavitsja i leopard, daže najdetsja i lev. Na misli, nachodašćemsja pribliziteľno na trojhodinovu dorohu vytoka Jordana iz Tiberiadskaho ozera, dostih Hospod Isus riku. Perešel čerez stremistyj most iz čornaho kameňa na īivý bereh, i zavrnul na juh.

Na dorozi bylo živo. Mnohočisleny grupy palomnikov isli bud v tom samom napravlenii jak i Spasitel, bud vernulisia domoj. Vsi hovorili o Joaňni Krestiteli; odni razskazyvali s udivilenjem o strohosti žizni i propovidanijsach proroka, druzhi že želali videti seho svjataho muža. Vsi byli ubiždeny, čto blizitsja čas velikich objavlenij Božich.

Hospod Isus pripojilsja k odnoj gruji, idušće na juh. Išol s nimi, s nimi odpočnul pri žerelach, prislúšivalsja jich

rozhovoru i sam rozhovorival s nimi milo, ščiro. Virojatno tišilo jeho vseobščeje tronutije, i staralsja iz svojej storony v jich očach ješe bolše vozdvihnuti osobu Joanna Krestiteľa i zaochočal jich k poslušenstvu do jeho nauki.

Konečno došli k cili putešestvija.

Joann krestil na ťivom berehu riki, pravi naprotiv Jericha. Kohdato na tom samom miſti rozstupilisja vody Jordana, čtoby izbrannyj narod moh perejti; v daļi podnimalasja hora Nebo, otkuda Mojsej pered smertiju uzril Obiščannu zemľu; za rikoju vidno bylo Gilgal, hdi Jožue vybudoval pervyj oltar i hdi stojal kivot Zavita, poka ne byl perenesen v Silo.

Vyhľad ottuda byl prelestnyj. Na juhu blistilosja zerkalo Mertvaho morja; na zapadi za rikoju stojalo roskošnoje Jericho, sredi palmovaho haja i plantacijeju roz i balsama; kruhозor dookola ohraňičal vinec pustych hor.

Odnak dnes ne bylo v sej živopisnoj krajinnej obyčajnoj tišiny. Na luki, obňatoj v polkruzi smilym zakrutom riki, stojalo množestvo ľudov, među kotorymi tolilosja množestvo naroda, vozov, chudoby i konej.

Pravi tohda, jak približalsja Hospod̄ Isus, tolpa Iudej stojala na berehu riki okolo mista, otkuda slyšen byl siňyj holos. Spasiteľ približalsja s pročimi palomnikami. Bliz vody na velikom ploskom kameňi stojal Joann.

Byl vysokaho rosta i siňo vyvinutaho ťila, ale schudlyj i tmavoj koži, vysochloj ot strohosti žizni, ot vitrov i solnca pustyni. Vysokoje čelo vinčali kudri čornych volos; tvar byla važna i stroha, oči horili uviditeľnym bleskom. S ramen spadal jemu plašč, pod kotorym bylo vidno hruby, sersfany šaty iz verbluda, prepojasanych okolo bedr surovym remeňom. Mal bosy nohi, v ruci deržal dolhu palicu. Iz cieloj postati vybivalosja oduševlenie proroka, strohosť pustynnika i svjatyj hňiv vistnika Božich trestov, ale takož zerkalilisja iz neho i nevyskazanna blahorodnosť i udivi-

telna duševna čistota ; každyj čuvstvoval, čto sei strohij propovidnik sposobnyj k vyraženiju i najhlubšoj ňižnosti.

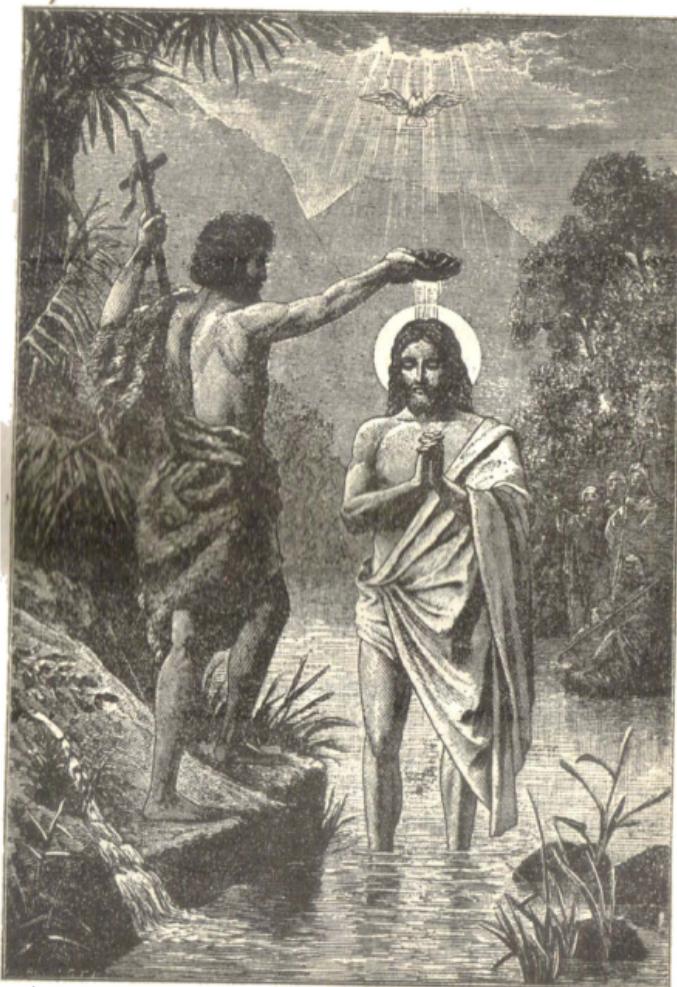
Joann pravi hovoril; vokruh neho tol pilasja velika hromada.

Tolpa slušatelej skladalasja iz vsich možlivych slojev. Pri roskošno oditych panach iz Jerusalima i Jericha tisnilisia selane, galilejski rybari i pastyri iz hor Galaad, vokruh svjačennikov i učennych v Pisanii tam byli i prosty ludi ; tut na kovrach siđili bohači, tam pohonščiki verbludov a daľše ješće rimski i Irodovy voiny. Ne chibilo ni pohan. Prišli až ot Tirusa i Sidona, ot Damaska i z hlubiny Sirijskoj pustyňi ; vsich přiahivala postojanno rostajušča slava proroka.

Na licach odnich ostražalosja tronutije, u druhich zainteresovaniye, u pročich zas pokajanije i pobožnoje razmyšlenije. Liš farisei smotrili s nasmiškoju i lehkovažno. Ale Joaun ne hledal jich priznania, ne bojaťsja jich i ne hovoril dľa nich lesti. On toľko odnomu ďílu služil — pravdi ; i jeho duša, silna toju īuboviu pravdy, otzyvalasja v jeho slovach, kotory časom zvučali hrozjašči i učašči, časom prositeľno i ňižno.

Propovidi Joanna mali dva holovny predmety. Preždevšeho vzyvali k pokajaniju. Joann holosił, čto uže *približajetsja carstvije Božije*, uže čas ostaviti krivy dorohy nepravdy, ibo sokira uže položena na koreni dereva, čtoby vse, čto neužitočnoje, bylo vyrizano ; hrozil, čto Hospod žniva uže vzjal v ruku lopatu, čtoby odili zerno ot polovy i polovu vykinul v neuhasimyj oheň . . .

Jak na najblízšu cíl pokajanija, pokazoval Joann na dačto, čto osobeno tronulo slyšatelej. Skazal, čto už prišel Očekannyj, ot vikov Želannyj, čto už stojit sredi svojeho naroda, chot ješće skryto i nepoznano : *Ja vas krešču vodoju k pokajaniju, ale idet za mnoju Muž, kotoryj stalsja predo mnaju, kotoromu ja ne dostoin rozvazatati remeň obuvi jeho... On silnijšij ot mene i budet vas krestiti*

Kreščenje Isusa.

Duchom Svatym i ohnem... Vy Jeho ne znajete, a On stojit už meždu vami; a ja proto prišel krestiti vodoju, čtoby On objavlen byl v Izraeli... Pri sich slovach holos Joannov zvučal serdečno i želaniem polno, i oči jeho bludili vokruh, jak by hledali Ahnca, kotoryj odojmet hrichi svita...

Propovid končila sa. V rjadi pritomnych otzyvalsja pláč i vzdychanie; vsi tisnilisia k propovidníku, prosjačisja: čto nužno jim činiti? Každomu klassu naroda i každomu stavu daval Joann osobenny porady i prikazy; ale vsim dal nastavlenije, čtoby deržali pokajanije i dalisja pokrestiti k pokajaniu.

Začalosja krešenije.

Narod postaval v dolhi rjady, kotory odin za druhim pokladali pod šatry svoji verchni šaty. Joann stojal nad vodoju i v rjadi, jak približalisja pobožny, bral každaho za ruku, zavel do riki i nabravši vody, īal jemu na holou i s blahoslovenijem vyprovadil opjať na břeh.

Hospod Isus, stojači v tolpi slyšatelej, spravovalsja podčas propovidi pokorno i ticho, a serdce jeho napolnilosja radostiju i ūboviju k Joannu. Koli začalosja krešenije, On tože zнал verchňu odeždu i postavilsja v rjadi kajuščichsja.

Povoli postupoval za inymi vpered; už pered nim byli liš troje, posemu dvoje a konečno poslidnij.

Prišel rjad na Spasiteľa. Jak inych prediduščich, tak i jeho vzjal Joann za ruku, čtoby otprovalil do vody, koli nespodivanno posmotril na jeho lice i zastanovilsja... Lice Predteči jak by rozjarilosja ot radosti. Poznal Duchom Svätym, Koho majet pered soboju. Porozumil, čto Tot, pokorno prosjačij o krešenije pokajania, jest Messija, o kotorom on nedavno hovoril; to Christos, kotoromu on prihotovlajet dorohu. Odnakož ne strašilsja i ne popal v zamišateľstvo. Stojal za moment, smotrašči na neho nevyskazanoju ūboviju; jeho stroha tvar zmjahčilasja serdečnostiju i pokor-

nostiju. Posemu poklonilsja hluboko i skazal ticho: *Ja by mal byti pokreščen ot Tebe, a Ty prichodiš ko mni?* Hospod Isus posmotril na neho laskavo i otpovil: *Ostav to teper, ibo tak majeme ispolniti cilu spravedlivost.*

Joann ne otperal boše i ne ottahivalsja.

Virnyj sluha porozumil, čto liš odno velikoje: či v poniženii či v slavi ne mysliti na sebe, ale ispolniti volu Božu. S uvaženijem i ūboviju vzjal Christa za ruku i vpro-vadil jeho do riki. Posemu, koli Hospod Isus stojal s rukami složennymi krestoobrazno, načerpal doloňju vody i tri raz vylal jemu na sklonennu holovu.

Nastalo korotkoje molčanje. Soveršalisja veliki tajnosti. Na dušu Joanna sije nezvyčajnoje kreščenije splyvalo udiviteľnu milosť i prosviščenije, čto stojal jak by vo vosciščenii... Meždu tim Spasitel svoju molitvu posvjal vodi novaha Jordana, istočniku vozroždenija, kotoryj ruki svjáčenikov mali vylivati na čelo virujuščich.

Joann opiaſ podal ruku, čtoby vyprovaditi Christa na bereh, koli stalosja čto-to čudesnoje... Spokojnoje, jasnoje nebo nespodivanno otkrylosja a sredi bliskanija i šuma buri pojavilaſja zarjašča chmara, iz kotoroj vychodaſci luči byli ot solnca jasnijši. Vsi luči iz sej chmary padali na sklonennu holovu Spasiteľa, a v svitli pojavilsja sverkajuščobilyj holub, lehko trepetajuſčij rozlahnutymikrylami... Iz chmary zazučal silnyj holos jak hrom: *Sej jest Syn moj vozlublennyj, v nemže blahovolich...*

Perestrašennyj narod otdalilsja ot riki; odni padali na tvar, druzhi v bojazni pritušalisja k najblizšim... Ale už vse pohaslo i utichlo. Liš Isus stojal na berehu jak by preobražennyj i v nebo podnesennyj, a pered nim sklačal Joann pohružennyj v hlubokom tronutii.

Množestvo naroda opiaſ pristupilo k berehu. Liš tak sypalisja voprosy: každyj chotil znati, čto stalosja. Meždu tim ale Hospod Isus priodil na sebe verchni šaty, vmišalsja v tolpu i nezamitno opustil bereh Jordana.

11. Sorok dnej v pustyňi.

Ot mista, hdi sv. Joann krestil, Hospod Isus ne ver-nulsja na siver, otkuda prišel, ale opravilsja na zapad.

Perešel čerez Jordan, ostavil po livoj storoňi Jericho, hdi sredi roskošnych sadov dvihalisja velikolipny budovy palaty carja Iroda i bohačov jerusalimskich; došel k žerelu, voda kotoraho, kohdato mutna i solena, na prikaz Ilii stalasja solodkoju i zdrovoju.

Byla to prekrasna okolica. Nad čistym, milo žurčaju-ščim potočkom vystupal finistyr lis, vozduch byl polnyj blahovonijem cvitov i ščebetaniem ptašat; prelestna, nedaleko ležašča dolina jak by byla nukala tu samotnosť, kotoru hledal Hospod Isus. Ale Spasiteľ otpočnul tut toško na korotkij čas, i sejčas pobiralsja daſše. Ot istočnika stežka podnimalasja do hor, v kraj vse smutnijšij i pustijšij. Hospod Isus kračal vse daſše i daſše, i zastanovilsja liš v strašnoj, dikoj pustyňi na stremnistom skloňi chrebta, kotorýj dnes nazvyvajetsja Kvarantanijeju abo Čertovoju skalou.

Sija hora, zbudovanna iz červenkastaho vapňanca, cilkom hola, liš tut-tam zarosnuta napoluspalennym mochom i nizkoju travoju. Vsjadi otkryvajutsja jaruhi i provaly s mnohimi peščerami, vyrytymi abo prirodoju abo nosjaščimi sliďy čelovičeskoj ruki. Tut prebyval davnym davno Ilija, virojatno tut prebyval za jakijto čas Predšestvennik Christov; tut poselilosja pozdñijše i množstvo pobožnych pustynnikov.

Hospod Isus vyhledal sebi sejčas pritulok. Peščera,

v kotoroj Hospod Isus poselilsja, po predaniju byla položena najvysše iz všich peščer, ležaščich na vostočnom skloňi hory. Vela k nej liš odna kruta stežka, nad kotorou sterimo vozvyšalasja obryvista, cílkom nepristupna skala. Iz vchoda peščery otkryvajetsja dalekij, ale nadmirno smutnyj vyhlad. Vokruh fahnetsja pasmo cílkom pustaho, spalennaho ot solnca kraja, vsjadi toško hola zemla i kamiňa. Na pravo širtsja Judejska pustyňa, dvihajušcasja postepenno až k vercham hor Zif i Sekoa; naprotiv nich podnimajutsja hory Moabski, kotory jak ohromny valy sterčat nad spjaščim Mertvym morem, zafahnutym olovovoju barvoju. Toško iz lívoj storony veselší kruhovor; v daļi vidno dolinu Jericha i na siver fahajušcsja smuhu Jordana, obňataho pasmom zelenych luk i temnymi lisami.

V ciloy sej pustyňi vladíjet hluboka tišina. Iz životnych däkoli perebihnet tut stado dikich koz, zvykli pojavitiaja i liška abo šakal, kotory v horskich provalach majut svoji nory; nad verchami hor zvykli kružitisa veličavy korduny abo malý skalny sokoly; na solnečnych sklonach často ohrievajutsja jaščerki i hady.

K neprijemnosťam, sviazannym so samim prebyvanjem na sem misli, pridružilasja i neprijemna časť roka. Hospod Isus pošel v pustyňu koncom novembra abo načalom decembra, značit tohda, koli na Svjatoj Zemli nastavajet zima, prinosjašča chlodny vitry i mnoho dožđa. V dolini Jordana pravdivo ne zvyklo byti nikoli duže chlodno; ale tut, vo vysoti 600 metrov, v peščeri otkrytoj dla vitrov, musil božestvennyj Spasiteľ ne malo terpiti ot choloda. Kromi toho fisnota peščery i stremnistosť stežki ne dozvoľali ni to, čtoby moh porušatisja i tak rozohriti svoje zjablejo i utomlennoje filo.

K sim, smertiju dyšaščim obstojateľstvam dodal Hospod Isus ješće i strohij post. Koli davno udalilsja ot svita na sije misto prorok Ilija, Boh posylal jemu každodenno odním havranom chliba i mjasa. Spasiteľ ale čerez 40 dnej

i nočej vozderživalsja vpolní ot jakahonibud pokorma i napoja. Pravda, čto sila Boža v sej samovoľnoj pokuti ukripila jeho sily, ale vkonci vsetaki ukazyvalisja slydy holoda i utomlenija. I tak iz vsich toček zrinja byl život Spasiteľa na pustyňi polnyj prikrostami strohaho umertyvlenija.

Zaňatijem jeho, kromi pomežutkami korotkaho otpočinka, byla postojanna molitva. To na košinach, to ležašči na tvari, to raspjatymi rukami rozhovorival postojanno s Otcom nebesnym. Ta molitva mala byti podobna k toj, kotoru molilsja pozdñijše v sadí Olivnom, choſja i ne byla tak bolestna. Hospod Isus viďil duševno vsich ludej, kotory už žili abo mali žiti do konca vikov: viďil jich hrichi, potreby, bolesti i borby; viďil preždevseho svojich učenikov, i tich, kotorych neodolho mal prizvat, jak takož i tich, kotory v dalekoj budučnosti mali posvjatisja jeho službi. Za nich žertvoval Bohu svoju díjateľnosť, molitvy i terpinia; molilsja za bidnyj, zasliplennyj narod izrailejskij za pohanskij svit, za Cerkov, za ciloje čelovičestvo.

Viďil, jak budet jeho mučenije posredstvom k spaseniu, i duševno zastanovilsja pri každoj jeho časti. Pohruzilsja v tom mori stradanija, kotoroje už napered priňal s ľuboviju i žertvoval na slavu Otca i na spasenie bezsmertnych duš.

Siju pracu molitvy i terpinia zložil Hospod Isus jak osnovu k tomu bohatstvu zasluh, iz kotoraho Cerkov na vši viki čerpajet otvažnosť k roboti, k boju i terpinju, i z kotoraho my vši polučajeme preveliku milosť, silu i potichu v iskušenijach, terpelivosti v trudach, zasluzu za dobrý učinku i po zasluzham — proslavlenije.

Ale Spasiteľ ne soobščalsja toľko s Bohom v molitvi. Pustyna Kvarantanija mala byti i mistom jeho neviditeľnaho boja s vorohom.

Jak kolo každaho čelovika, tak i vokruh Christa obchažal previčnyj duch temnoty. Usilovno pozoroval každý jeho kročaj, liš čtoby vyslídl tajnu jeho udiviteľnoj svjatosti.

Dijavol podozrival, ale ne byl pevnyj v tom, či Christos jest Messijem i Bohom, či možno toľko prorokom, jak mnohi pered nim. Proto postanovil sebi využíta samotnosť Spasiteľa i napasti jeho tak silno, čtoby aby zvesti jeho v hrách abo chôf cikom vyslídiť jeho tainstvennosť.

Byla studenna, nespokojna noč; po nebi prohaňalisa chmara, raz pokryvajúci, raz otsloňujući misjac; po skalach svistal vitor a z uščelij skalisteho kraja vše častijše otzyvalsja voj šakalov. Zlyj duch približil sa k vertepu, možno čto v podobii pustynníka, jakich dosť mnoho bylo v horach judejských. Odityj byl v starý, napoly roztorhanny šaty iz kozej koži; mal dolhu borodu, iz kostľavoj tvari i pronikajučich očej vyzirali chitrosť i klamstvo.

Prisil na poroh, jak by utomlenyj ot putešestvia. Sejčas začal lestiti. Skazal, čto slava Hospoda Isusa roznesla sa už tak daleko, čto vsjadi uvažujut jeho za Syna Božeho; proto naročno opustil svoje ujedinenoje žilišče na hori Karmel, čtoby moh poznati tak svjataho muža. Počemu sožalival nad strohoju pokutoju Isusa, i dokazoval, čto v umertvlení nužno poderžati miru; radil priňati choľ malo ĥľad posli tak dolhaho posta: Čto škodilo by po-kriplitsja kuskom chľiba? Toľko choľiti treba tebi, i Boh čudesno poživit Syna svojeho. Jesli Ty Syn Božej, skaži, čtoby sii kameni pereminilisja na chľib!

Pri sich slovach podošiel bliže k Spasiteľu, ukazujuči na blízkij, k chľibu podobný kameň. Ale Hospod Isus čerez cilij čas ne pererval molitvu i ne obraščal žadnahu vni-mania na prichodačšeho. Koli ale satana vše silnijše napastoval, rek polholosno, jak by sam k sebi i jak by pripojil sii slova k molitvi: *Ne samim chľibom živet čelovik, ale i usjakim slovom, jakoje proischodit iz ust Božich.*

Na tvar nepravdiveho pustynníka vystupila pekelna nenavist, izčez iz peščery i stratilsja v temnoti.

Neodolho iskušenieje povtorilosja.

Bylo rano. Hospod Isus kľačal pri molitvi, koli ne-

spodivanno stanul pered nim dijavol, jak by spustilsja iz neba. Sim časom mal druhij vid. Holova byla lysa, čerty byli strohi — jak by uvažannaho starika, — na čeli mal veliku tipovu borodavku; s ramen spadal hrubyj volňanyj plašč, cilu postať osvitilo lehkoje sijajev bleska. Posli nizkaho poklonenija zajavil, čto on prorok Ilija, kotoraho Boh poslal na zemlu, čtoby byl predšestvennikom Messii i objavil jeho v Izraili. Skazal daše, čto sije objavlenije majet statisja v Jerusalimi i čto proto, na znak voli Božoj, čudesno preneset Christa do Svjataho horoda.

Hospod Isus ne boronilsja i molčal. Dijavol vzjal Spasiteľa na rostertyj plašč, zanes jeho čerez mhnovenije oka do Jerusalima, hdi stanuli na verchu odnoj krajnoj bašni chrama, otkuda bylo vidno ciлоje misto i vsi budovy chrama. Dolu pod nimi udarili pravi v zvony, došital k nim holos serebrjannych trub, vzyvajušcij k raňašnej žertvi; bylo vidno i tolpy pobožnych virujušcich, tisňaščichsja kolo oltarja. *Vot, tut vremja, kotoroe Boh naznačil k twojemu objavleniju!* skazal satana. *Jesli ty Syn Božij, spustilsja dolov!* Koči narod i svjaščenniki uvidat, jak spuščaješsja iz neba, vsi prznajut tebe za Christa-carja. Pri sich slovach, jak by radi zaочočenija, nepravdivyj Ilija opustil kraj veži i začal kolybatisja vo vozduchu na rostertom plašču. Spasiteľ stojal spokojno. Satan osmišal jeho: *Ne bojsja, ibo napisano jest: Anhelam svojim prikazal o tebi, i na rukach budut ta nositi, čtoby slučajno ne poranil nohi svojej na kameňi.*

Hospod Isus podnes oči svoji k nebu i otvičal važno: *Takož napisano jest: Ne budeš iskušati Hospoda Boha twojeho.*

Na sii slova, jak puknet mylna bombuška, tak isčezla i postať falšivaho Ilii. Neviditeľna sila podnala Spasiteľa i ponesla jeho v pustyňu.

Dijavol ne bral ješće dílo za prohrannoje.

Hospod Isus raz stojal na porohu peščery; oči jeho smotrili v dalekij kraj. Nespodivanno iz storony pustyňi

slyšno bylo jak by šum vitra; ukazalasja jasnachmara, iz koto-ro vystupila čudesna osoba — jak by ozbrojennyj anhel.

Chmara okružila Christa i podnesla Jeho až na verch skaly, vozvyšajučejsja nad peščeroju. Tam stojal pered nim anhel v slavi, jak vladitel cilaho svita. Mal zolotyi pancyr a na holovi koronu; dorohocinnu odeždu i pojas ukrašali tainstvenny znaki; iz ciloj osoby sijal blesk. Byl to dijavol. Obozvalsja: *Teper pokažu tebi, kto ja. Ja — pan svita. Podojmi oči i posmotri na moje carstvo!* I sej-čas — jak by na dotknutije čarovnaho prutika — pered očami Spasitela otslonilisja najčudesniji obrazy: Tam, u stop mramorovych palat, rozlivalosja sineje jak zafir more; tut čarovnokrasny zamky i sady, za nimi prelestny hory, lisy, poła, riki, lany i ozera. Vsjadi množestvo ludej v bohatych šatach, vsjadi jasnosť i solnce, a vse tak blizkoje, vyrazi-teľnoje i dijstviteľnoje, čto dosť bylo liš ruku vytahnuti, i zdalosja vseho dotknutisja, nad vsem vladiti. *Vse to moja vlastnosť, rek satana, mene sej svit uznavajet za jedinaho pana, kromi mene nikoho! Ty Messija, ty maješ založiti na zemli carstvo; vot, to vse dam tebi, jesli upadeš peredo mnoju i budeš mni klaňatisja!* . . . Hospod Isus molčal. Postať dijavola vyrosla v ohromnyj razmir, jak by byl chočil vynuditi odpovid ukazaniem svojej velikosti i slavy. Christos konečno posmotril smilo v oči velikana. *Otojdi, satano,* skazal silnym i vozvyšennym holosom, *ibo napisano jest: Hospodu Bohu tvojemu budeš klaňatisja i jemu samomu služiti!* I takoj propalo jasnoje vidinije v mhno-venii oka; blestaščij anhel pereminilsja v škaredu potvoru, kotora dychala na Christa nenavistiju, uhrozoju, i posemu isčezla v propasti.

Hospod Isus ostal na hori sam. Nastali večerni sumerki, vokruh bylo tak pusto. Spasiteľ čuvstvoval holod i utomlen-nosť; možno — podumal sebi, čto dnes peremožennyj ne-prijateľ vernetsja ješće v strašnijšich hodinach, koli tak samotno jak teper na skali — konati budet na kresti.

Ale smutny dumki ne zanimali Jeho dolho. Cilyj verch hory i takož v serediňi stoaščaho Christa obňal jasnyj vinec svitla. V prečudesnoj sej zari vokruh bylo vidno postati anhelov, kotory pokorno klaňalisja pered Spasitelem. Radostiju okružili svojeho Hospoda i na rukach otnesli jeho nazad do peščery, hdi začali jemu služiti. Studena i temna peščera napolnilasja svitlom i teplom, holy stíny byli ukrašeny svížeju zeleňju a na serediňi stojal nizkij stolik, prizvavajuščij k poživleniju.

Sv. Bonaventura pri sem slučaju nižno i trohatelno pripuskajet, čto anhely napevno iz domika Nazaretskaho prinesli pokorm, ibo Spasiteľu nič tak ne smakovalo, jak to, čto zhotovila jeho Mati. Hospod Isus, pomolivšisia, prisil k stolu, i jak On posilnil svoje tilo, anhely ukripšali v razmyšlennii Jeho serdce. Misto pokajanija i pokuty pere-minilosja v misto otducha i radosti.

Slijeduščij deň rano Spasiteľ opustil peščeru i toju samoju stežkoju vernulsja v dolinu Jordana.

12. Prizvanije apostolov.

Už bolše jak misjac pominul ot kreščenija Christa; Joann Krestitel ješće vse prebyval na tom samom misti, vsehda okruženyj množestvom naroda i učenikov.

Odnaho rana prohovorival, jak obyčajno, iz svojej propovidañicy na berehu riki, koli nečekanno pererval besidu i zrak jeho zastanovilsja hđito v dalí. Tolpa utichla, oči vsich slídili za vzorom učitela.

Ot Jordana približalsja muž ješće molodyj, ale polnyj udivitelnoj važnosti i hlubokaho rozvaženija. Odštyj byl v dolhi, až po kostki sjahajušči šaty iz biloj volny, v bedrach byl prepojasanyj, a s verchu mal perekinutuj plášč iz temnijej tkaniny. Prichodaščij malo na pered schišal holovu; bury, v zolotistyj otšinok perechodašči vołosy, rozdiļajuščisja nad čelom, spuščalisja až na ramena v lehko kudraščichsja zapletkach. Čelo mal vysokoje; temno-sini oči iz-pod dolhich risnic smotriли raz spokojo i serdečno, raz hluboko i pronikajušči. Mjahka boroda spadala na persi; praviňy čerty tvari ne mali žadnaho znaka jakoj-nibud' narodnosti. Cila postať dyšala nedostižnoju silou svyatosti i dobroty. Byl to Christos.

Hospod Isus kračal pohruženno v dumkach, ne prisotrivajuščisja, čto dijetsja vokruh. Pravi tohda, jak malo otstupilasja tolpa, fisiščasja kolo propovidalnicy, Joann Krestitel ukazal na Noho i drožaščim, ot vzvolnenija ale hromkim holosom rek: *Se Ahnec Božij, kotoryj odojmet hrichi svita!* Slova sii očevidno tronuli vsich slyšatelej;

vzor všich na nespodivanny slova obernulsja na učiteľa. Ale Joann ješće holosníjše prodolžal: *To Tot, o Kotorom ja hovoril: Za mnoju idet Muž, kotoryj stalsja peredo mnoju, ibo byl prežde mene. A ja Jeho ne znal, ale čtoby byl objavljen v Izraeli, dľa toho prišel ja krestiti vodoju. I Kotoryj poslal mene krestiti vodoju, Tot skazal mňi: na Koho uzriš Ducha Sujataho sojti i na Nem zostati, Tot jest. kotoryj krestit Duchom Sujatym. I ja vidil, jak Duch sošel na Noho iz neba vo vidi holubinom i zostal na Nem; i ja sviditeľstvuju, čto On jest Syn Božij.*

V tolpi otzyvalsja ropot, čto Joann proholosil Isusa za Messiju. Sypalisja voprosy, kto to sej neznakomyj mužčina, i pri tom oči všich ješće s boľšim zainteresovanijem obernulisia k nemu. Ale Spasiteľ jak by ne slyšal, čto hovorit Joann, v hlubokom rozmyšlenii kračal ďale. Toho dňa ne pripojilsja k nikomu.

Slijdujučaho dňa, skorše jak by byla sošlasja tolpa naroda, Predteča Christa stojal pri ríki sam s dvoma učenikami, Joannom i Andrejem. Hospod Isus prochodil nedaleko ot nich. Joann Krestiteľ, pravi tak jak včera, posmotril na Noho s nevyskazannym uvaženijem i luboviju, i skazal: *Se Ahnec Božij!*

Uslyšali to učeniki. Pripomnuli sebi včerašneje javnoje sviditeľstvo Joanna i čudesnoje javlenije pri kreščenii Christa; ale i bez toho očevidno pritahivala jich serdca už i sama osobnosť Isusa. Voprositeľno smotrili na svojeho učiteľa Joanna, ale iz jeho očej ne vyčitali žadnaho protivlenija. Porozumili, čto sej „Prijateľ Ženichov“ ničeho ne želajet tak ščiro, jak peredati Jemu všich učenikov, vsju slavu, svoj život i vše. Posmotrili na sebe, jak by so vzrom hovorili, i porozumilisja. Dodali sebi otvahi, i pošli za Isusom.

Spasiteľ išel vzdovž ríki. Joann i Andrej bojalisja osloviti jeho i proto kračali za ním na ňiskoľko krokov. Tak išli za dobrú minutu; naposlíd Isus obernulsja i za-

stanovilsja. *Čto hledajete?* prosilsja, smotrišči na nich s lahodnoju usmiškoju. Serdce Spasiteľa bilo ot radosti pri uzninii pervych i tak dobrych, lublaščich apostolov. Zadrožalo serdce i učenikov, koli pervyj raz smotrili iz blizka v oči Isusa. Chočili otpovisti, čto Jeho hledajut, čto chofat Jeho spoznati i k Nemу prídružitisja, ale Spasiteľ predupredil jich, i na nesmily, tichi jich slova: *Rabbi, hdi byva-ješ?* Hospod Isus odpovil laskavo: *Podte i uzrite!*

Pošli daſće už troje; Spasiteľ v serediňi, iz dvuch storon jeho pervy apostoly.

Po dorozi vyprošal jich Hospod Isus: otkuda oni i jakoje jich zaňatije? Otvili prosto, čto Joann jest synom Zebedeja, rybarja bliz Tiberiadskaho ozera i čto Andrej s bratom Simeonom takož rybolovstvom zarablajut chlib, čto nedavno prišli sjudu datisja pokrestiti i ostali pri Joaňni Krestiteľi už jak jeho učeniki.

Spasiteľ jim vyskazalsja, čto i on iz Galilei, iz Nazareta, i čto tože nedavno priňal kreščenije iz ruk Joanna.

Začali hovoriti o Joaňni Krestiteľi. Hospod Isus vozvyšal jeho dobrodítelj, nazyval jeho najbolšim iz prorokov i skazal, čto Joann Krestiteľ jest Predtečem Christovym i čto iz ust jeho hovorit sam Boh. Učeniki tišilisja pochvali svojeho učitela, ale chočili doznatisja čohos boľše. *Rabbi, ozvalsja Joann nesmilo, či znaješ, čto Krestiteľ včera vydal o Tebi sviditelstvo? Iz jeho slyšatelej mnohi tverdat, čto Ty — Christos.* Hospod Isus otvitol važno: *Carstvo Božoje už blízko; hledajte i najdete.*

Meždu tim vošli v dom, hdi ostanovilsja Spasiteľ. Rozhovor s Christom i voobšče cila jeho osobnost pritahnuli vse silnijše i silnijše jich serdca. Hospod Isus zakusil s nimi, posemu dolho i serdečno poučal jich. Koli nadošel večer i treba bylo jim opustiti chatu, učeniki už ne somnivalisja, čto našli Messiju. Duševno ostali pri Nem, razmyšlali toľko o Nem i o tom, jak mohli by na vsehda ostati pri Nem i nikohda ne opustiti Jeho. Sije pervoje po-

sišenije u Spasiteľa sđilalo takoje hlubokoje vpečatlinije v jich serdcach, čto sv. Evanhelist Joann posli semdesať rokov pisjači Evanhelije, tak živo predstavljajet sej obraz, čto zaznačajet ješće i hodinu, v kotoroj pervyj raz vstričalsja s Isusom.

Učeniki vernulisja k tolpi naroda, kotoryj rozložilsja taborom nad rikoju. Joann ticho i radostno rozmyšľal o najdennom Messii, horjačij Andrej ale ne moh ne podiličisja so svojim sčastijem. Pohledal v tolpi svojeho brata Simeona. *Našli sme Messiju*, skazal jemu radostno i s polnym dovirijem, *pod s nami, zaprovadime tebe k Nemu*.

Simeon ne meňše oduševlalsja jak jeho brat. On tažko slyšal otklik naroda, širjaščisja na osnovanii predvčerašnich slov Krestiteľa. Oči jeho plameňili ot radosti; i nedolho už vsi troje otdalisja v dorohu k Isusu, Joann i Andrej už druhij raz. Simeon prichodil jak novyj kandidat k poznaniu i pošubleniju Spasitela.

Nastal moment ohromnaho značenija, moment na viki pamjatlivyj.

Pervyj raz stritnulsja Hospod Isus s tim, kotoryj mal byti jeho namistnikom na zemli, s tim, kotoryj na vsi viki mal žiti v osobi svojich naslidnikov-rimskich Otcov čtoby byti osnovaniem viry, klučarem nebes, pastyrem stada Christovaho.

Joann i Andrej vstupili do chaty jak znakomy; koli objasnili, koho priprovadili, vstupil i Simeon. Ale Hospod Isus ne potreboval objasnenij. Posmotril na novaho přeselca vzorom lubezny, ale polnym udíviteľnoju rišitelnosti. Simeon stojal pered nim; byl silnyj, širokoramenyj s kudrjami bujnych volos, spadajušcimi na čelo; iz očej otbivalosja zainteresovaniye a z tvari ščirost, otvažnosť i rišitelnosť. Spasiteľ posmotril na neho, posemu rek spokojno, ale pevno i silno: *Ty jesi Simeon, syn Joanna, ale budeš nazyvatisja Kefas, to jest Petr abo Skala*.

Či Simeon choť iz časti pochopil značenije toho voz-

vyšennaho zvanija, jakoje označali sii slova? Či predčuvstvoval, čto v sem momenti pereminilisja ne liš jeho imja i suđba, ale i istorija cilaho svita? Na vsjakij slučaj ale osobnost Christa sdilala na neho hlubokoje vpečatlinije. Sidašči s obidvoma tovarišami u stop novaho Učitela i pororujušči na jeho slova, perekonalsja vse v boљej miri, čto Andrej ne mylilsja, koli skazal, čto našli Messiju.

Ale Hospod Isus ne namirjal ješće zaderžati učenikov pri sebi.

Koli nastupil večer, trojka apostolov znova vernulacija k taboru nad rikoju; a koli drugačio dňa utrom vjedno s Christom pustilisja do Galilei, pošli za Nim ješće ne jak jeho učeniki, ale jak tovariši podoroži. Vsi troje vozvratilišja k svojim rodinam, k svojim rybarskim sifam i lodočkam, čekajušči na to rišiteľnoje vozvanije, kotoroje malo jich ot vseho otorvati i spojiti s Isusom na viki.

Slijdujuščaho rana opustil Spasiteľ berehi Jordana.

Po dorozi uzril čelovika, kotorij, kažetsja, takož vozvraščalsja domoj posli pokrešenija ot Joanna. Byl to Filip, rodom iz Fifthsaidy, krajan Andreja i Simeona. Možet byti Filip nesmilo posmotril na Isusa, iz serdca želaja sblizitija k Nemu, ale neznaja — jak budet priňatyj; možet byti, čto sam Spasiteľ s potichoju uzril v nem prostoje serdce i sposobnost k apostolskoj dijateľnosti. Posmotril na neho laskavym vzorom i obernulsja k nemu: *Pod s nami!* To bylo dosť; Filip oddalsja īubeznym slovam, i pošel za Christom.

Napevno ne žaloval za sej krok, ibo staralsja zaraz posfahnuti i druhich za soboju. Osobeno odin ležal jemu duže na serdci, s kotorym už ot davna žil v prijateľstvi i u kotoraho cinil jasnu holovu i blahorodnyj charakter.

Byl to Nathanael, inšak Vartolomij, rodom iz Kany Galilejskoj. Či Filip stritnulsja s nim v dorozi, či naročno zašel k nemu, ne jasno; dosť na tom, čto takoj začal hovoriti jemu o Christi.

Našli sme Toho — skazal s hlubokoju viroju, — o

Kotorom v Zaviči pisali Mojsej i proroki. Nathanaile duže dobri znal Sv. Pisanje i proročestva, tykajući se mista narođenja Messii. Prosilja Iubopitno: A otkuda On i kdo je On? Otpovid byla: Isus iz Nazareta, syn Josifov.

Nathanaile dobri poznal Nazaret iz blizkaho susidstva i očevidno ne mal osobeno prijemnoje poñatije o jeho obyvateleach. Usmichnulsa lehkovažno: *Messija iz Nazareta? Ta či iz Nazareta možet vychoditi čehoto dobrago?*

Ale Filip ne dalsja, i skazal: *Ne žadaju ničeho, toško, čtoby sam perekonalsja. Pridi i vižd!* I tak dolho dokazoval i prosil, čto nakonec oboji vybralisja v dorohu.

Už blizilisja k Isusu. Nathanaile prismotrivalsja na Nego pozorno, bolše s zainteresovanijem, jak s pobožnostiju, koli nespodivanno slyšit, jak Spasiteľ ukazujet na neho svojim vzorom i hovorit k okružujućim slyšateljam: *Vot, pravyj Izraeljanin, v nemže lesti řít.*

Nathanaila zachvatilo udivlenije. *Rabbi, otkuda poznaješ mene?* prositja šeptajući, pokorno i tronuto.

Hospod Isus posmotril jemu hluboko v oči i otplovil važno: *Perše jak tebe Filip prizval, koli ty pod smokovniceju byl, ja vidil tebe.*

Na tvari Nathanaile otbivalosja udivlenije. Porozumil sejčas, o čem hovoril Spasiteľ; pamjať pripomnula jemu jasno odno sobytije, o kotorom nikto iz ludej ne znal, a o kotorom Christos javno — dobrni znali. *Učitelu! Ty jesi Syn Božij!* otvilit s vostorhom. *Ty jesi carj izraelskij!*

Hospod Isus na to skazal: *Bolši dila uvidiš!* Amiň, amiň, hovorju vam: *budete viditi nebo otvorennoje i anhelov Božich vystupajućich i schodašćich nad Synom čelovičeskim.*

Tak priobritennych učenikov Spasiteľ ne privjazoval ješće postojanno k svojej osobi.

To odni, to drugi pridružili se k Nemу na deň, abo na bolše, ale posemu vernulisja k svojemu običajnomu zañatiju.

Isus postanovljaet sv. Petra za holovu Cerkvi.

Odnak približalsja čas, koli Christos chotil vybrati iz pomeždu nich apostolov i zaderžati jich už pri sebi.

Proto vozval vsich, kotorych vozbuždal uže pered ňim, čtoby sobralasja kolo neho cila hromada učenikov.

I tak, koli odnoho dňa chodil nad morem Galilejskим, uzril Andreja i Simeona, spuščajuščich do vody mreži; za stanovilsja na minutku, i prismotrivalsja jich roboti, posemu skazal rišitelny slova; *Podte za mnoju, i sdilaju vas rybarjami ludej!* Oni sejčas opustili siti i pošli za Nim.

Malo dalše nad ozerom Tiberiadskim opjať druha para bratov siđila na berehu, popravļajušči poderty siti. Byli to Joann i Jakov so starym Zebedejem, svojim otcom. I k nim ozvalsja Spasitel: *Podte za mnoju!* Ostavili otca s najemnikami, ostavili nedokončennu pracu, i pošli.

V Kafarnaumi na vyški pered mytniceju siđil čelovik,

imenem Levi, inšak Matej, syn Alfeov. Jak mytnika, ne navidili jeho Židy, i on ne privyk k tomu, čtoby ktos' ot nosilsja k nemu inače, jak s nenavistju i prezrinijem. Odnoho dňa vidiť, jak ot ozera približajetsja k nemu velika tolpa, a v serediňi kračajet na ciloj okolici už proslavlennyj Isus iz Nazareta.

Tolpa už pravi perešla pered jeho domom: nikto ne obraščajet na neho vnimania, ale Isus zastanovitsja. Matej divitsja, i ne virit vlastnym očam: vo vzori Isusa ni prezrinija, ni nenavisti, toško solodka dobrota i prijemnosť, jakojeto laskavoje i miloserdnoje uznanije. Vstanet zvolnovano, koli nespodivanno slyšit slova: *Pridi za mnoju!*

V tom momenti zdalosja jemu, jak by nebo bylo ot krylosja pered nim. Ne posmotril bošte ni na zoloto, ni na zaňatije i rodinu, no pošel za Christom. Toško odnoho ne moh otkazatisja: prihotoviti dla Isusa i jeho učenikov v znak blahodarnosti radostnu hostinu, na kotoru priholosil takich, jakij i sam byl nedavno, hrišnych mytnikov každennoj žizni, čtoby i oni mohli napitisja solodkosti iz serdca Spasiteľa.

Takim sposobom v tečenii ňiskoško misjacov sobral Isus vokruh sebe množestvo učenikov. I bylo už vse prihotovleno k velikomu dilu.

V soprovoždenii množestva naroda i učenikov vyšel Spasiteľ iz mista v odalennu horsku krajинu. Priblizitelno na pol-dorozi ot Nazareta, meždu Taborom i Safitom dvihalasia ne vysoka, ale rozsjahla hora s dvuma verchami, na ploskom chrebti kotoroj rasprostraňalasia luka. Misto sije bylo jak by sotvoreno dla velikaho sobranija pod holym nebom. Na luki mohli rozložitisja tysjači naroda a dvi veršiny po bokach tvorili jak by prirodny propovidačnicy.

Byl už večer, koli Spasiteľ tut zastanovilsja.

Vsi rozložilisja po luki na noč; bylo duže mnoho naroda ne toško iz Galilei, ale i iz zemli Judejskoj, iz zajordan-skich krajev, daže iz fenicijskich Tirusa i Sidonii. Učeniki

vnišalisja meždu narod. Hospod Isus vystupil sam na odnu iz verchov, čtoby — jak to zvyk činiti pered važnymi predpriňatijami — perebdil noč v molitvi.

Slijedujučaho dňa rano, sejčas posli vychoda solnca, sošel Spasiteľ na blízku luku; prichodil važno i toržestvenno jak Mojsej, koli posli rozhovora s Bohom sostupoval s hory Sinaj. Tolpa okružila jeho iz vsich storon, osobeno učenici jeho chošili dostatisja v jeho blízkosť. Hospod Isus začal hovoriti. Skazal, čto do teper žadnej rozluki ne robil meždu ňimi, kotorych pozval, čtoby chodili za nim. Nastal odnakož čas, koli z pomeždu vsich majet vybrati dvanadcať, čtoby byli jeho osobennymi učenikmi i čtoby posemu roznesli jeho učenije po cilom svetu. Posli tich načaľnych slov pristupil Hospod Isus takoj k predskazannomu vyboru.

Bylo to trohatelnōje i vozvyšennoje javlenije.

Isus posli izbranija apostolov propovidajet na hori.

Voschodaščeje solnce svojimi lučami ozolotilo zerkalo ozera i vinec zelenych, okružujuščich hor; na zajordanskich horach ležala lehka, sinevatoſioletova mhla. Na juhu ponad horskimi pasmami Gelboe i Efraim vozvyšalsja vysokij Tabor; na dalekom siveri podnimalsja rozovito blesfaščij, zasnižennyj Hermon. Spasitel stojal bokom na malo vozvyšennom misfi, bezposredstvenno kolo Neho hromada učenikov a dalše, holova pri holovi, bezčislenno množestvo naroda. Na licach vsich zerkalilosja napruženoje ožidanije: na učenikach bylo vidno želanie smišanno s tronutijem i bojazňu.

Sredi hlubokoj tišiny zazvučal holos Spasiteľa.

Hospod Isus proholosil za rjadem imena apostolov; každyj iz vozvannych vystupil iz rjada, kľaknul pered Učiteľom, kotoryj blahoslovjašči jich, položil ruki na holovu každaho.

Sčastlivy izbranny stanuli posemu vokruh Christa, jak stojit najvysša rada kolo vladítela, jak komandujuščie vojska vokruh holovnaha vojevody.

Lica vyzvannych sijali ot radosti, a s nimi fišilsja i ves narod; ale kto moh iz pritomnych, kromi samaho Spasiteľa, ociniti sľidstvie seho sobytija? Kto by byl dumal, jaka zadača čekajet tich dvanadcaſ apostolov? Slyša imena vybrannych mužov iz ust Christa, kto by byl predviďil, koľko otdannosti i stradanija, koľko pobid i slavy kryjetsja v tich imenach?

Hospod Isus vypovil pervoje imja, i vystupil Simeon Petr, otdannyj i virnyj pastyr ovec, klučník nebes, fundament Cerkvi. Na druhoje vozvanije vystupil Ľubimec Isusa, molodyj, svjatyj Joann s orlinym vzletom v prečistoj duši. Za nim išel Andrej, Ľubiteľ kresta Christovoho, posemu Jakov staršíj, nerazlučiteľnyj druh Spasiteľa i pervyj mučenik apoſtoľskago sbora; posli neho rodstvenniki Christa Tadej i Jakov molodšíj, muž molitvy i pervyj episkop jerusalimskij; za nimi Filip i Vartolomij, Matej i Toma, Simeon Kananejskij i na konec Juda, zradnik.

Spasitel privítstvoval vsich; každaho viđil v duchu ne

takim, jakij byl v tich minutach, ale jakim mal ostati na viki, posli lit milosti i roboty.

Smutno poziral tolko na jedinaho Judu Iskariotskaho, v serdci kotoraho, chofja i hluboko skryto, už bylo i tohda to strastnoje želanie, kotoroje malo pohlotiti ne liš bezmirnu milost i dostoynosť apostoľsku, ale i samoje vičnoje spasenie.

Đilo bylo skončeno.

Hospod Isus iz blahodarnosti voznes oči k nebu.

Už bylo položeno osnovanje pod živu budovu Božu, bylo zloženo načalo cerkovnoj hierarchii, jaka deržati budet až do skončanija vikov; už zapaleno bylo svitlo, kotoroje nikohda ne pohlotit temnota.

Okruženno timi dvanadcaſju izbrannymi, kotory mali vyderžati pri nem až do konca, vystupil Hospod Isus na vyšinu i začal svoju horsku propovid.

13. Svatba v Kaňi Galilejskoj.

Hospod Isus iduči ot berehov Jordana v Kafarnaum, zastanovilsja v Kaňi, dovoľno velikom seli, ležašem pri dorozi vedušcej iz Nazareta k ozeru Tiberiadskomu.

Operto na berežok, vystupajet Kana terrasovito v srediňi urožajnej i malevnej podhorskoy krajiny. Domy ot sebe odíleny poľami, ohorodenymi abo kaktusovymi plotami abo rjadom stromov granatovych, olivnikov i stromami svjatojoannskaho chliba. Malo poza selom na zapad jest starodavna studňa, jedina na cíloj okolici i proto navirnotá, voda kotoroj byla použita k perevedeniju čuda.

Pravi tohda, jak prichodil Spasiteľ, selo bylo napolneno množestvom naroda i šumom; vsjadi polno svjatočno oditych ťudej, meždu kotorymi bylo i mnoho hostej iz okolicy. Neodolha mala otbyvatisja svatba.

Zdajetsja, čto novomanžely byli rodstvenniki, abo v krajnej miri znakomy Isusa i Ďivy Marii, ibo Najsvjatiňša Mati ne toľko byla pritomna, ale i pomahala v prihotovenii svatby.

Už tut prebyvala ňiskoľko dnej, rabotajušci i starajušci sa meždu inymi ženščinami. Jak ticha, usilovna, skromna, ale pri tom i skušenna v hospodarenii, byla dušeju prihotoviteľnych trudov. To poradoju, to pomošči ju i vozbuždeniem pridalasja k všim robotam, i pri tom byla nadmirno ticha i ūbezna.

Hospod Isus napevno prizvanyj byl uže raňše.

Pozvanije priňal ne proto, čtoby bral učasť v zaba-

vach svađby; chotil preždevseho poštišti svojich krovnych, otdati jim počtenije i dokazati, čto choſja i opustil rodinu, uvažajet svjazi, zavjazanny posredstvom Boha. Choſil poblahosloviti i osvjatiti svjaz mužčiny i ženčiny, kotoru mal voznesti na dostoinstvo svjatosti (tajny). Choſil kromi toho ješće perevesti dva važny dila. Spasitel znal, čto nedostatok vina i prosba Materi dast jemu možnosť k perevedeniju čuda. Čerez sije čudo iz odnoj storony choſil raz na vsehda dokazati, čto možet sdilati prosba Marii; iz drugoj storony choſil utverditi vo viri svojeho poslania hromadku učenikov, kotorych so soboju priprovadil.

Prichodaščaho Christa privitali serdečno i s velikim uvaženijem; sejčas zaprovadili Jeho v dom, hdi mala obyčija svađba.

Kromi prediduščaho zavjazanija zaručenija, bylo holovnym činom svadebnaho obrjada svjatočnoje vovedenije nevisty iz doma rodičov v dom buduščaho jej manžela. Oba sii domy byli svjazany vincom iz listvy i cvitov; cila doroha meždu domami byla zametana i vokusno ukrašena.

Svadebnoje šestvije vychodilo iz doma narečennaho obyčajno v noći. V peredi išli muzykanty, hrajušči na piščalkach, flejtach i bubenach; za nimi kračalo ňiskoľko osob, kotori rozdavali na dorozi stojaščim orichi i olivki, posemu išli cvitami ovnučanny diti i nakonec ženich s družbami.

Koli šestvije došlo pered dom rodičov nevisty, vši zastanoviliſja pered porohom; nevista, odita v toržestvenny šaty i cikom zaslonenna, vyšla, i s družičkami pripojilasja k provodu. Pri soprovoždenii muzyki, spiva i veselych vykrikov, pri najlučšem nastrojenii, vernulosja šestvije v dom ženicha. Tam otdana jemu budušča jeho žena, posemu oboich spojili vincom, i posli podpisanija manželskaho kontrakta novomanželam udileno blahoslovenije. Toržestvo dokončilosja svadebnoju hostinoju, posli kotoroj slidovali zabavy i tancy, kotori dakoli deržali i za paru dnej.

Hospod Isus byl navirno perva osoba meždu poj-

vivšimisja i proto virojatno on upravľal cilym toržestvom. Napevno On posvjalil obručiteľny persteni, udilil novomanželam blahoslovenije, virojatno korotko i prohovoril o dostojnosti i cili stava manželskaho. Koli začalijsa hry i zabavy — osobno dla staršich, osobno dla molodeži i dítej — Spasiteľ s milym usmichom obchodil vesely gruppy, tut-tam skazal dajakoje odpovidnoje primičanije, mudroje slovo abo poučiteľnyj primir. Pevno ne zaboroňal ani tancov, kotory na vostoku otbyvajutsja s velikoju skromnostiju i važnostiju.

Čudo perevedeno bylo pravdopodobno pri holovnej svadebnej hostiňi.

Stoly zakryty byli v siňach doma, smotraščich na dvor. Osobno sidili mužčiny, osobno ženščiny, ale otdiľujuča jich perehrada byla tak nizka, čto bylo možno viďti i slyšati vše, čto dilosja v druhoj poloviňi siň. Spasiteľ sedil na čestnom miši pri novomanželi.

Po molitvi i umyvanii ruk začalasja hostina. Podavalosja ňiskoško jidl. Nasampered podavalisja pečinki: baranina, hovjadina i telatina, k nim zelenina, pripravy iz koreňa i polívki.

Hosp sidaščij na prvom miši, značit teper Spasiteľ, krajal mjaso, lamal k tomu chliba, kotoryj použili v místo taňirov, i rozdaval dla každaho hosfa vysluhujuščim. Vtormy jidlo bylo ptače mjaso i ryby, na konci že ovošči, fisto i solodkosti. Vino naberalosja iz velikich zbankov, stoaščich v kufi siň, i roznošalosja v čašach.

Hostina prodolžalasja pri najlipšoј ďaki, hovor stalsja vše siňijsim; sam Spasiteľ s nimi vjedno tišilsja i prijemno rozhovorival, vmišivaja v rozhovor ne raz interesny i poučiteľny prítči, koli nespodivanno čtos' stalosja, čto vyzvalo nespokojstvije u hospodarja.

Najsvjatijša Ďiva, kotora na vše starateľno davala pozor, perva zbačila, čto sluhi už ne našivajut vina, čto s nedovoľstvijem smotrjat do zbankov i posemu bihajut

k holovnomu upravļajuščemu svadboju i šeptajut jemu čtos' v ucho.

Marija oprosilasja odnaho iz nich tichoňko, čto to značit? Dostala odpovid, čto už ne jesť vina. Možno, nedošla zakazanna koľkosť, možno, čto v pohotovosti na chodaščejesja vino ne vystarčilo dla hostej pojavivšichsja v nečekannom množestvi, abo časť vina v prihotovlennych

Čudo Isusa v Kaňi.

bočkach skvasnilasja; dosť na tom, čto ješće daleko bylo do konca hostiny, hosti už vse vypivali iz čaš, a zbany byli porožní.

Najsvjatijša Ďiva zlaklasja. Jej nižneje serdce zabošilo na mysl: jak neprijemnoje budec ciloje dilo dla hospodarja i jak zapsujetsja tím ciloje veselije. Odnak ne rozmyšľala dolho, hdi hledati pomošči. Pravi podavalosja novoje jidlo

na stol. Marija — jak holovna usporjadateľka hostiny — pod vidom nadzora na porjadok vošla ticho v oddelenie mužčin. Pochilasja nad Synom i smotrašči na neho, umilielno šepnula jemu v ucho: *Vina ne majut.* Hospod Isus posmotril jej v oči i otvičal važno: *Čto mňi o tebi, ženo?* Ale dobrí rozumijušči, o čom rozchodilosja Marii i jak by byl chočil skazati, čo sejčas ne možet ispolniti jej prosby, dodal: *Ješče ne prišla moja hodina.*

Iz sich slov každyj by byl vyčital otrečenije, každyj — liš ne Marija. Ona sejčas porozumila, čo Syn ne otrek jej prošeniju, toľko zaderžal sebi moment na perevedenie čuda; pochopila, čo čas sotvorenia čuda ješče ne nadošel, ale uskorit vse to potreba čelovičeska, operajuščasja na prošenije Materi. Proto skoro ostavivši oddelenie siň, pošepnula sluham: *Čtonibud' vam rozkažet, zrobte!*

V sini stojalo šesť velikich sosudov na vodu, služaščich k obrjadnomu umyvaniju. Sosudy byli porožni. Isus skazal sluham: *Napolnite sosudy vodoju!* Sluhi povinovalisja; o korotkij čas vsi šesť sosudy byli polny, iz kotorych v každyj vmišlisja dva abo tri vedra. I vernulisja s zajavleniem, čo rozkaz ispolnili. Isus skazal: *Teper nalivajte i poneste holovnomu upravļajuščemu veselijem.*

Vše bylo perevedeno v tichosti; liš pravi najbliže sidaščie zbačili, čo Christos daval sluham jakojeto rasporjaženie. Meždu tim čaši hostej už cílkom vyporožnilisja. Iz všich storon zazirali za vinom: rozzloblennyj i bezpomoščnyj upravļajuščij svađboju daremno zahľadival do porožních zbankov. Už pravi hotovilsja idti k domašnomu panu zajaviti nedostatok, koli odin iz sluh podajet jemu čašu. Dvihajet k ustam, pokoštujet: najlipše vino, solodkoje, čistoje i siľnoje! S udivleniem obraščajetsja k novomanželu: *Čtože učinil ty? Každyj pervyj raz davajet dobroje vino, a liš koli hosti ponapivalisja, tohda davajetsja meňšedobroje! A ty dobroje vino zaderžal až do teper!* Molodyj muž koštujet vino: takoho vina ne mal vo svojej pivnicí!

Idet k sluham i sprašivaetsja, i — vse vyšlo na javnost. Mnogi idut k zbankam, znovu koštujut: vo vsich šesf sosudach až po verch nachoditsja to samoje prevoschodnoje vino.

Čudo za minutku roznelosja meždu pritomnymi. Přizadumalisja vsi, nastala tišina: v nedavno hučnoj mistnosti cerez vsich perechodilo jakojeto svjatoje tronutije vmišti s udivlenijem, bojazňu i radostiju. Hospod Isus siđil skromno i ticho; liš koli vsim uže našali iz čudesnaho vina, začal hovoriti. Skazal, čto dnes i on načinajet svadbu, ibo sim čudom začinajet pered čelovičestvom javno svoje poslanije, cilju kotoraho jest obručtisja s rodom čelovičeskim i spojiti jeho v odnu veliku rodinu Božu. Posemu dodal, čto vino, kotoroje dnes podavajet pritomnym, jest toľko praobrazom inaho vina, iz kotoraho ješće mnogo budut piti duši v jeho Carství na zemli i v nebi.

Vsi pozorovali na jeho slova v pobožnom rozmyšlenii; serdca rozjasnilisia i rozohrilisia, jak by vino Božoje už napoivalo jich viroju i ľuboviju. Učeniki i s nimi i vsi svadebny hosti uvirili v Christi, i seju viroju spojilisia v toj kružok galilejských priatelej Isusa, kotoryj ostal k Nemu virnyj až do konca.

Obrjady brakosočetanija, začaty s radostiju zemnoju, dokončilisia so svjatym voznesenijem serdec. I jakže mohlo byti inače, koli v kruzi pojavitvichsja pritomny byli Isus i Marija?

14. Očišćenije chrama.

Približalisja paschaľny svjata, pervy v javnoj žizni Christa.

Hospod Isus pošel v Jerusalim teper už ne toľko proto, čtoby ispolnil predpisanije zakona, ale čtoby začinal rjad tých vystuplenij, ktorymi slovom i učinkom vše jasnijše dokazal svoje poslanie. Prišel tam jak Učiteľ v soprovoždenii svojich učenikov, odityj navirno v obyčajny šaty podorožnych učiteľej; začal naučati v tej samoj misnosti, hdi jak dvanadcaſtitnyj chlopec siđil meždu zakonoznavcami.

Tak stalosja, čto osoba Isusa sejčas obernula na sebe vseobščeje zainteresovanie.

Učenija Spasiteľa soprovoždali i čudesa, o ktorých pravi blízších svidini ne majeme, ale oni musili byti znáčitelny, ibo Spasiteľ sejčas priobril mnohich virujuščich. Palomníci iz Galilei, kromi toho, mnoho hovorili o tých divnych učinkach, svídками ktorých byli vo svojem kraju.

Ale pri tom mňinija i čuvstva podiliſia.

Narod iz vsich storon išel za Christom, rado sluchal jeho nauku, udivilalsja jeho čudesam, uznavał jeho svjatosť. Vo vysších verstvach, to jeſť meždu knižníkami i učenymi v Pisanii, neodolno zavlaďil strach: čto to za novyj učiteľ, čto ani do školy ne chodil a osmilajetsja učiti na osnovanii Pisanija. Za strachom sledovali otvraſčenie i zlost. A jak viđili, čto Isus ne liš tolkujet Pisanije, ale vystupajet jak obnoviteľ viry, karajuči smilo jich vlastny hrichi, zlosť načinala pereminitisja v bezmirnu nenavist. Obraženna pycha

i zavist' zachvatili čtoraz silnijše jich serdca i zaichočali k mesti.

Isus chovalsja sderžiteľno.

Meždu timi dvoma protivnymi storonami Hospod' ne tial svojej nauki i čudes, ale ani ne operalsja na nikoho. Koli s dakim hovoril dovirňiše, jak napr. s Nikodimom, sdílal to v tajnosti. Takim sposobom možet byti, čto svjata by byli pominuli spokojno, koli by ne bylo stalosja čtos' takoe, čto vyzvalo ješće bošće smuščenie meždu oboimi protivnymi taborami.

Bylo to očiščenie oskvernennaho chrama. K starozavitnym obrjadam i žertvam potrebno bylo osobenno mnoho barankov i kozlov, horlic i holubov, muki i oleja, zeleniny i urožaja. Vse to bylo upotrebleno pri osobnych žertvach i žertvennych hostinach, pri zloženii obitov i inych darov zložennych na vozderžanje chrama. Poneže vse to ne bylo možno vsehda prinesti so soboju, radi vyhody palomnikov, dookola, v tak. zv. dvori pohan, byli zarjaženy torhovli dla kupcov i takož tam nachodilisja jakito maly banki, hdi domašni i čuži piňazi vymiňali na sikly, t. j. monety, upotreblajuščisja na cili chrama.

V načali s timi zavedenijami ne stavalisja nijaki zloupotrebljenija i chramova kassa mala iz najmov mist značiteľny dochody. Ale povoli torhovcy pchalisja vse daľše i daľše. Už zaňali ne liš vsi sini pohan, ale i v daľsi sini zašli kriklivy torhovcy; misto označennoje dla virujuščich zapolnili šatry i stoly, kľitki i zajdy. Osobenno vo vremja paschaľnych prazdnikov, koli velika tolpa naroda davala možnosť k dobrým zarobkam, sini chrama pereminilisja v pravdivyj bazar; holosna besida nakupujuščich, ryčanije i bevkaniye zviriat napolnili dom Božij takim neporjadkom i krikom, čto pobožny polomníki ani ne znali molitisja. Na sije šumlive zloužitije upraviteli chrama smotrili odobriteľno; možno, čto vse to v tajni i podporovali, ibo dochody s tím uboľšalisja.

Mnohie s nedovoľstvijem skaržilisja pro sije oskorblenie chrama, ale protiv neporjadka nikto ne mal smilosti vystupiti. Spasiteľ postanovil sebi sdíliati tomu konec.

Pevno začinal s lahodnymi napominanijami. Nasampered obernul na vse to pozornosť upraviteľ chrama. Koli to ne pomohlo, išol Sam meždu rjady prodavcov i dokazoval jim, čto majut dosť mista na dvori pohanov i pod vonkajšim stolpo-rjadom; čto ani z daleka ne chočet otňati jim čestnyj zarobok, ale ne možet pozvoliti, čtoby tak oskvernivalsja chram.

Možno, čto odin-druhij iz prodavcov i posluhal Jeho napominanie, ale boľšinstvo uperto otpovilo, čto oni tut súf s vidomostiju najvyšszej rady chrama, čto doroho musjat zaplatiti za arendovaniye mista i proto nikto ne majet prava jich otsjuda vyhaňati.

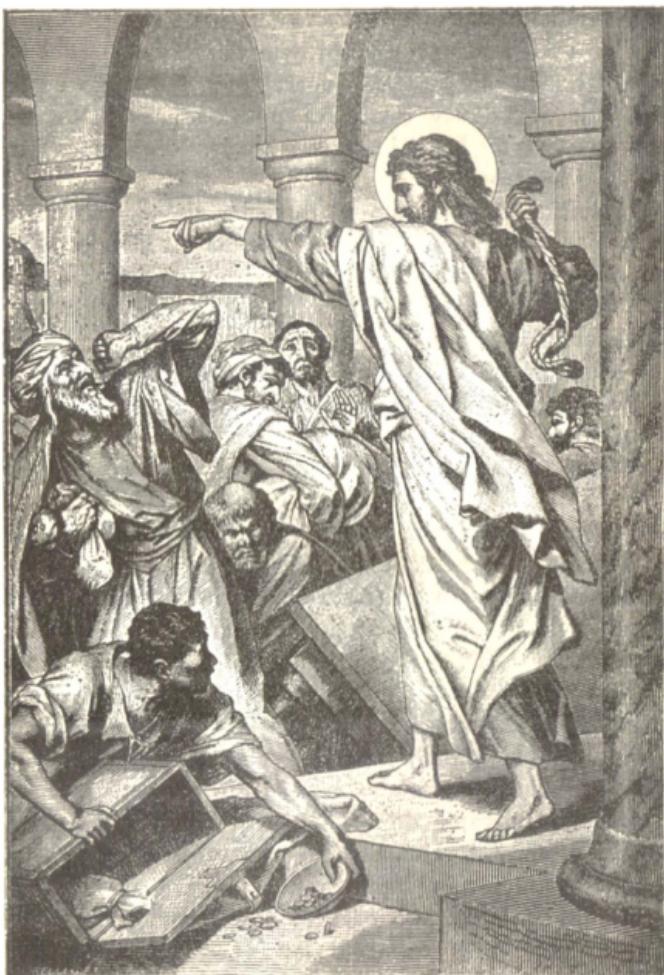
Virojatno obsypali Christa vysmichami, prozyvanijami i uhrozami.

Hospod Isus ne strašilsja; podnáš holos i skazal, čto koli do zavtra ne otdaljatsja, vyženet jich nasiľstvijem. Na to otvili liš novymi vysmichami i oskorblenijami.

Koli druhaho dňa Spasiteľ so svojimi učenikami vošel v chram, bylo tam vse po včerašnomu. Chofja i byl to slavnyj deň Paschi, torh išol jak najslipše; otholoski krika dochodili až k oltarju, hdi pravi opravľalasia raňašna žertva.

Christa napolnilo svjatoje rozhorenje. Pošol ješće raz meždu prodavcov i vozval jich rozkazujuščim holosom, čtoby takoj vsi vyšli i vynesli so soboju i tovar. Nastal huk. Oči zableskli ot hňiva, podneslisja protiv Spasiteľa i vyhrožívajušči pjasti; odni ruhali, prozyvalisja, druhí kričali za pomoščju, ňikotory že pobihli za stražu chrama.

Hospod Isus, viðašči, čto nič ne pomožet, vyňal izpod plašca z motuzov spletennyj bič, podnes jeho v horu i zašvihnuł nim nad holovami torhovcov. Podošel k perovmu stolu, perevernul jeho i piňazi rozsypal na zemľu; vyhnal voly i ovcy, a tím, kotory prodaval holuby, skazal:

Isus vyhaňuje kupcov z chrámu.

Vyneste to otsjuda i ne sdilajte iz doma Otca mojeho dom kupečeskij! Za Učitelem išli učeniki, perevertajušči stoly, vyhoňajušči zvirjat a i vyšmarjajušči tovar.

V očach i holosi Christa byla taka sila, iz ciloj jeho osobnosti sijal blesk takoj dostojnosti, čto nikto ne smil protivitisja. Prodavcy v strachu poufikali, ostali toško na zemli rozsypanny hroši i različnyj tovar. Neodloho vsi sini byli vyporožneny.

Pribihla storoža, ale už ne mala žadnoj roboty, ibo vsjadi panoval polnyj pokoj, toško narod s nevyskazannoju radostiju voschvalal Proroka iz Nazareta, čto osmilisja vystupiti v zaščitu doma Hospoda, čto sdílal konec zneuvaženiju Božomu na osvjaščennom mistři.

Odnakož ne vsi odinak dílilisja v sej radosti.

V momenti, koli Hospod Isus dokončil dílo svjataho vozbuždenija v domi Božom, už stojal malo daře upravitel chrama so sboram knižníkov. Ne smili ni oni protestovati, ale zalivala jich zlost. V radostnych klikach naroda slyšali otsuždenije svojej vlastnoj nedbalivosti. Jich duši sžimala zavist i žal za utračennyj dochodok. Pri vsem tom ani ne znali, čto začati. Prizvati Nazaretskaho k odpovidnosti bylo trudno, ibo každyj uznal, čto ispolnil dobrýj učinok. Ciloje dílo pokryti molčanijem by značilo toško, jak priznatisja k viňi i dozvoliti to, čtoby odin čužinec vmišivalsja v jich urjad i napravil jich hrišnu nedbalivosť.

V sich klopotach fariseje vybrali seredňu dorohu. Rišili ne doknutisja samaho učinka, ale oprositisja Christa, na jakom osnovanii dozvoľajet sebi pravo staratisja o porjadki v chrami. Dumali, čto sim voprosom Spasiteľa pritisnut k stiňi: abo budet musiti otzyvatisja na svoje messijskoje poslanie, abo ostanet bez opovidi. V prvom slučaju budut moći oskaržiti Jeho pro samozvanectvo i budut moći otsuditi Jeho, v druhom slučaju Sam budet musiti zahaňbitisja pered narodom tak, čto raz na vse stanetsja dla nich neškodnym.

Hospod Isus ješće stojal na tom samom místi, otkuda vypudil torhovcov, i doziral na očiščenie zasmičennych siň, koli pristupila k Nemu deputacija, sostavlenna iz ňiskol-kich farisejov i zakonoznavcov, i prosilasja: *Kto dal tebi pravo rozkazovati v chrami? Jesli tverdiš, čto typoslanyj ot Boha, musiš to dokazati. Jaki znaki možeš nam ukazati, čto vse to činiš?*

Nastala korotka tišina. Spasiteľ smotril spokojno v jich nenavidašči oči i lukavy lica. Vidil jasno, čto sej pervyj javnyj spor to počatok nemiloserdnaho boja, v ktorom ne pobidit inšak, liš svojeju smertiju i svojim voskreseniem. Vidil, čto protiv sej zlosti i zasliplenosti daremny jeho znamenia, daremny odpovedi; proto ne skazal ni slova, liš smotril na nich.

Židy pered vzorom Christa čuvstvovalisja, jak pered sudom. *Jakij znak činiš?* povtorili nastojčivo, čtoby perervati jim neprijemnoje molčanie.

Spasiteľ otvítil s dostoinstvom: *Razorite sej chram, a ja na tretij deň vystavlu jeho!*

Jak mnogo soderžanija bylo v sej tainstvennoj odpovidi! Hospod Isus jak by byl skazal: *Malo vam toho, čto ste oskvernili chram Božij, čto ste iz neho sdílali misto zarobkov i vertep razbojnikov! Vaša razvratnosť ne uspoekoitsja, poka ne rozburiť ješće svjažišij chram, jakim jest tilo moje. Ale tohda otbijet hodina vašej zahuby, i to bude jedinyj znak, jakij vam bude danyj, čto ja tretjaho dňa vstanu iz hroba i sozdaju novyj chram, v kotorom dla vas uže ne bude mista!*

Knižníki bily sklamany. Spodivilsja, čto našli přežitost k sporu, k dalším zatoržkam — a tut ne bylo čto odpovisti na udiviteľny slova Christa. A ne toľko, čto byli sklamany, ale i čuvstvovali, čto v nečekannoj odpovidi kryjetsja jakas' tainstvenna hlubokosť, kotoroj dotknutisja bojali. Proto volili ne prodolžati dalšeje izslídovanije i na vid ukazyvali, jak by ne pripisovali dajakoj velikoj važnosti

ani postupku i slovam Christovym, ani svojemu voprosu. I dokončili rozhovor prezriteľnym vysmichom: *Za sorok šesť týdňov bude vystavovať Chrám, a ty za tri dni chोčeš vystaviti jeho?*

Ciloje stolknovenie končilosja takim obrazom na vnišnij vid spokojno, ibo Hospod Isus ne chočil dílo hnati do krajnosti. Ale farisei i židovski svjaščenniki čuvstvovali, čto s tim Čelovikom budut mati ješće veliku borbu, v kotoroj odna storona musit poddatisja. Dotyčno osoby Spasitela zapanovala v synedrioňi taka velika nenavist, čto ani odin Nikodim ne moh prići k Nemu inače, jak v noći.

15. Čudesnoje rybolovstvo.

More Galilejskoje, volny kotoraho točkoraz nosili Spasitela, kotoraho berehi byli svídkami tolkých čudes, jesť vlastivo rozsjahloje ozero, meňše-boľše na p'iat hodin dorohi dolhoje i na dvi hodiny širokoje. Majet podolhovatu formu, malo podobnu k hroznu. Bereh vostočnyj, hdi vysokorovňa Perejska spuščajetsja stremnistym, jarkami poperetinnnym sklonom, jesť smutnyj i pustýj. Bereh zapadnyj naprotiv majet vid prijemnyj. Tut ozero rozširjajetsja, jak by tvorilo velikij zaliv; v misto pustych skal obnimajet tut ozero vinec zelenych berežkov. Sii vozvyšennosti tut-tam spuščajutsja až pod samu vodu, inde zas obrazujut prekrasny, mily doliny. V holovnoj iz sich dolin, zvannoj Genezar, ležalo pritulenco k sivernym horskim chrebtam maloje selo Viíthsajda.

Pervoje čudo na mori Galilejskom stalosja naprotiv Viíthsaidy, hdi dolhovatu dolinu Genezaretsku zamykajet malyj cholmik.

Bylo rano. Privjazano ko kolam stojali pri berehu dvi rybarski lodki; rybari stoašči po kolina vo vodi, rozfahovali siti.

Byli to Simeon s bratom Andrejem i oba synovja Zebedeja. Ot davna znakomy i sbliženny ješće boľše posli obščaho putešestvija k Joannu Krestiteľu, končili vjedno svoje remeslo. Čerez cilu noč perebyli vjedno na ozeri. V to vremja pravi dokončivši pracu, posli trudov hotovilisja k ot鱆inku.

Už mali odyjti, koli nespodivanno uslyšali iz daleka hovor približajučejsja tolpy. Holos prichodil ot sivernych berežkov, zamykajučich dolinu, kotora na sem misti tahnet-sja až k samomu morju. Byla tam doroha, kotora popod Fifthsajdoju vela na juh do Kafarnauma i daľše až k ustju Jordana. Po dorozi musilo približatisja velikoje množestvo naroda. Hovor byl vse holosnijšíj; javno bylo, čto tolpu ne-odolho budet možno videti na zakruši dorohi, kotora pri podnožii berežka vinetsja vzdovž ozera.

Rybari smotrili v to napravlenije.

Na tisnoj dorozi už rojiliſja ľudi, za kotorymi vse bolše i bolše prichodili. V serediňi, okruženno učenikami, kračal Hospod Isus.

Spasiteľ pravdopodobno hledal otpovidnoje misto k propovidaniju. Uzrivši rybarej, na minutku zastanovilsja, vzor jeho napravilsja na lodki i na bereh pristani. Posemu približalsja k Petru i posli laskavaho pozdorovlenija poprosil jeho, čtoby dozvolil vstupiti v jeho lodočku i ottuda naučati narod.

Petr takoj otviazal čelnok, vprovadil na neho Učiteľa i na jeho rozkaz lodku malo ottolknul ot beraha.

Pered očami pojavilsja prekrasnyj vid. Byl krasnyj deň; ticha poverchnosť ozera blistila v solnečnych lučach. Na sinevatom zerkali vody, na ňiskoško krokov ot beraha kolysalaſja lodka Petrova, na kotoroj stojači učil Spasiteľ. Narod v živopisnych gruppach pokryl blizkij berah. Na blízkich zelenych dolinach i berežkach spočivala jaka-to svjatočna tišina; zdalosja, čto i cila okružna priroda vnimala na slova Christa.

O čem hovoril Hospod Isus? Virojatno učil, čto carstvo nebesnoje podobnoje k siti, spuščennoj v more, abo o kvasi vložennom v tri miry muki, abo o hospodari, kotorij posijal dobroje simja na svojej roli, ale pozdijshe vychažal tam kukol, posijannyj neprijatelem.

Spasiteľ hovoril dolho. Petr stojal nepodvižno pri

kormili, i sluchal. Rozumil dobrí, čto soderžaniye pritč Christovych jesť evanhelijska robota nad dušami čelovičeskimi. Pri tom pamjatal na vyraziteľny slova Učiteľa, čto i on prizvanyj k sej roboti. Osobnosť i nauka Spasiteľa siľno pritahovali jeho k Christu, ale odnočasno vzbudilisja v jeho serdci i razny znaki bojazni. Pravi teper pojavlalisa v jeho duši volny dumok i čuvstv, protivlaščichsja semu zvaniju i napolňajuščich jeho smutkom i nespokojsvijem.

Idti za Christom? ... Jakže? Značit ostaviti vše, ostaviti i sije krasnoje ozero, lodki, siti, vlastnyj domik v Viithsajdi i takož i familiju! ... A čto skažet k semu sama familija? Kto znajet vpročem, jakij oborot vozmet ciloje dílo Isusovo? I jak privyknuti jemu k cílkom druhim obstojateľstvam života? On, jak poselivšijsja čelovik, majet otdatisja podorožnomu životu, bez vlastnej strichi nad hollovoju? ... A čímže vystupiti pered narodom? ... Ktože posluchajet rybarja, jakij daže ni pisati, ni čitati ne znajet?

Dušu Petra zatahnula temna chmara. Slova Christa pronikali v jeho serdce; čuvstvoval, čto nikoli nikto na svíš tak ne hovoril; rad by byl voznestisja na sii duševny vozvyšennosti, ale malodusiše ťahalo jeho k zemli, hdi byl žertvoju nespokojsvija i nerišitelnosti.

Propovid končilasja. Spasiteľ, znajučsi, čto narod ne rozyjdetsja, poka on ne otdalitsja, ne chofil vystupiti na bereh. Pristupil k Petru, posmotril laskavo na jeho zachmu-rennoje čelo i skazal spokojno: *Zajdi na hlubinu!* Parusy byli rozvinuty, i lodka Petrova rušilasja; vslid za neju pu-stilasja i lodka Joanna i Jakova. Koli byli už na širokom mori, znova zahovoril Hospod Isus: *Zapusťte siti na lo-vlenije!* Petr posmotril na neho s udivlenijem. *Učiteľu*, oto-zvalsja pokorno, ale holosom tichaho upreka, čerez cilu noč pracovali, a ničeho ne ulovili. Jak by byl skazal: Na-čto marniti čas na neprijemnom misti i v neodpovidnom časi? Dost už nam iz nočnoj neudači, a pri tom my vši tak domučeny! — Stojal za moment nerišiteľno i zachmu-

renno, nakonec ale dodal s otdannostiju: *Ale na twoje slovo spustime siti do vody!*

Sejčas ozvalisja vozvanja iz lodki na lodku; vyňali, roztahnuli siti, perekinuli motuzy, i neodolho rozsjahla, dolha siš potonula vo vodi; na poverchnosti vody bylo vidno liš rjad rybarej i vyťahnuty motuzy. Lodi rozošlisja na cilu dolhosť siti, i posemu ticho napravilisja k berehu.

Hospod Isus meždu tim sidil zadumčivo na peredi lodki, rybari že sledili za rušanijem siti. Čelnoki plyli spokojno; zerkalo morja meždu nimi bylo hladkoje i tichoje.

Nečekanno pokazalašja velika ryba na poverchnosti, zapluskla, až vyskočila, i znov skrylasja vo vodi. Petr prisotrvaisja. Ale ani ne moh slediti za velikoju ryboju, už na mnogich mistach povtorensja podobnyj plusk: i na vodi, jak by doždom rozpinennoj, zableskli serebristy skorlupy.

Smotrit s udivlenijem: v rohu siti jak by kipilo! Plusk i trepotanje, tysjača kruhov i drobnych vodovorotov vsjadi; raz pokažetsja holova ryby, raz dolhij, slizskij chrebet abo rozovy plavni. Javno: prevelikoje množestvo ryb fišnitsja v sitach. Motuzy sišno naťahnulisja, zdolženna siš porušalašja vse ťažše.

Petr ne rozumil cieloje dílo. Čto tut začati? Do bereha ješče dosť daleko, siš torhajetsja, ňiskoško ryb už i uteklo! Skriknet na tovarišov, čtoby sejčas skručali motuzy. Lodi priplyli k sebi bliže i poneže voda tut už ne byla hluboka, rybari i jich pomočniki skočili do vody. Ryb bylo takoje množestvo, čto ľehko bylo možno lapati jich v koši, do veder abo i holoju rukou. Bez otdycha rabotalosja, až poka obi lodki ne byli cikom napolneny rybami.

Poka rybarska horjačka deržala, ne bylo času na rozmyšlenija. Liš koli rybari na minutku otdychli, smotrili s udivlenijem na sebe: ot koli svít svitom, ne bylo takaho rybolovstva na ozeri!

Udivlalisa rybari i pomočniki, ale v duši Petra dijalosja čtoto boše. Zaňalo jeho hlubokoje tronutije. Zdalosja,

čto smotril liš na nespokojnu koryšť v lodach; ale on, spokojno stojašči, v duši svojej uzril vozvyšeňijši díla, kotory otslonil pered nim luč božestvennaha svitla. Razmyšľal: *Tak to v službi Spasiteľa! Naše namahanie vlastnych sil jeſť marnoje, ale na odno Jeho slovo prichožajut tysjači!*

V serdci čul žaľ i zahaňblenie. Stydilsja za svoje somňivanie; pochopil, čto nedobri i nedôstojno ocinival do teper osobu Christa. Byl pevnej v tom, čto poperedny jeho dumki počul Spasiteľ i čto čudesna rybolovla byla toľko odpoviďu na jeho bojazni. Ne znal, čto majet započati, bojalsja posmotriti v lice Učítela. Liš koli dosjahli bereh i Christos chotiľ vystupiti na zemľu, upal pered nem na koľina i skazal s najhlubšeu pokornostiju: *Vyjdi ot mene, Hospodi, ibo ja hrišnyj čelovik!* Hlubokoje soderžanie skryvalosja v sem ščirom priznanii. Petr i ďakoval i prosil prebačenie i vyslovilsja, čto už na vse hotov, i liš to žadajet sebi, čtoby moh idti za Christom. Ale vsi sii dumki perevysšalo čuvstvo pokory. Zdalosja jemu, čto stalsja nedostojnym svojeho budučeho zvanija, i proto liš to prosit, čtoby Spasiteľ opustil jeho i ne prebyval daľše v lodi takaho hrišnika.

Ale Hospod Isus razmyšľal inšak.

Posmotril v jeho oči s nevyskazannoju dobrotoju i skázal važnym holosom: *Ne bojsja, ot teper už ludej budeš loviti!* S tím Spasiteľ daval jemu do vidomosti, čto znal o jeho prediduščich somňinijach i žadajet, čtoby ne hryzsja pro sii bojazni. Zapovidajet, čto i pri tom vsem vyvolit jeho za apostola i dast jemu pri lovlenii ludej toľko blahodati, jak i dnes pripomoh k uspichu jeho siti.

Deň už skloňalsja k večeru; na berehu už ne bylo naroda. Koli Isus vystupil iz lodek i stopy svoji napravil v Kafarnaum, už ne išel sam, ibo provadili jeho sčastlivy rybari: Petr s Andrejem i synovja Zebedeja.

16. Burja na morju.

Hospod Isus nachodilsja v Kafarnaumi.

Kolo doma, hdi prebyval, postojanno tisnulisja ludi, s nimi i množestvo chovorych i obsažennych čortom, tak, čto ne ostalo ni minutki voľnaha času na molitvu i otdych. Spasiteľ neutomimo žertvovalsja každomu: naučal, vyhaňal zlych duchov, vyzdoroval. Odnak pri tom ne zabyl, čto apostoly ješće liš načinajušči v missionarskoj žizni i proto dľa duší i tla potrebujut otpočinka.

Jesli by byl chotil otsjudu s nimi denibud' otdalitisja, množestvo naroda virojatno by bylo išlo za nimi. Proto odnaho dňa skazal učenikam, čto ješće sej noči pusťatsja lodkami na druhu storonu ozera.

Noč, provedenna na vođi, mala prinesti jim tak potrebný otdych; ale po namirenijam Spasiteľa mala utverditi i jich viru veličavym, udiviteľnym čudom.

Solnce už pravi zachodilo, koli Učiteľ so svojimi vŕnymi učenikami vstupil v lodku Petrovu, stoašču pri bереhu. Byl prekrasnyj večer; na skalach vostočnaha bereha ješće rozovym bleskom ihrało zapadajuščeje solnce; doliny i berežki kolo Vifthsajdy uže skryvalisja v sumerkach. Ozero bylo spokojnoje; volny, s kotorymi ňižno ihralsja večernyj viterok, ticho pleskali vokruh bokov lodki i skalistaha bereha.

Hospod Isus stojal za jakoje-to vremja ticho na palubi, naslaždajasja v prijemnom večeri. Koli čelnok už ostavil bereh, vošel do maloj, strichoju pokrytoj mistnosti,

v kotoroj Petr mal svoje ležišče i rybarski snarjady. Spasiteľ poslí ňiskoškodnevnou fažkoj roboty byl duže utružený; proto po korotkoj molitvi uložilsja na otpočinok i usnul.

Odni učeniki pozorovali na kormilo i mačty, druhí s pomočníkami chopilisja vesel, ostatní uložilišja k snu v raznych kutach paluby.

Byla už cilem temno; lodka už plavala na širokom ozeri, koli nespodivanno pohoda načinala peremňatia. Zorvalsja vitor, zvizdy zaslonili čorný chmary, vodu pokryla zlovištna temnota, sredi kotoroj zableskla liš bila pina na krajach voln, podnimajuščisja vše vysše i vysše.

Na licach učenikov, dobri poznajuščich svoje ozero, vystupila nespokojnosť. Oni znali iz skušennosti, čto po najkrásšich litiných dňach noč často prineset korotki, ale strašny buri. Ozero Galilejskoje, zerkalo kotoraha ležit niže poverchnosti svitovahho morja, silno rozohrijetsja ot speki litiných dnej. V siju rozpalennu kotlovini nastupleniem noči ne raz zorvutsja burji ili ot sivera iz hory Hermon, ili ot vostoka iz skalistoj vysokorovní Perejskoj. Sii vichri zvykli byti tak silny, čto na ozeri tvorjatsja ohromno vysoki volny, jak na mori, i potopili i potopjat ješće ne odnoj lodki.

Znali o tom dobrí Petr, Andrej, synovja Zebedeja i vsi, kotori ot molodosti žili v blízkosti ozera. Pochopili sejčas, čto hrozit nebezpeka i čto možut pridti o život.

Sija bojazň byla i cilem obosnovana. Vitor dul vše silnijše, v jeho zlovištnyj svist vmišivalsja časom i silnyj hrom. Volny rosli; Petrova lodka raz vozneslasja na verch sich bolvanov, raz znova verhlasja v hlubinu; voda strašni zvolnovalasja, pinilasja, i revuči, zlobny volny časom už vyskakovali i na holovnu mačtu lodki.

Boj so seju prirodnou silou ne byla novina dla učenikov, i proto iz všich sil chopilisja do roboty. Plachty už svinuli, pozaperali vsi otverstija, vedušči ko dnu; odni iz apostolov s pomočju čeladi s napruženiem všich sil rabo-

tali s veslami, druhí namahališja pri kormili i mačtach hledajušči sposob, čtoby lodka poplyla nad volnami.

Značala nikto ne dumal na spjaščaho Učiteľa, liš koli vši namahanija ukazališja daremnymi, oči učenikov vse častíjše smotrili na dveri zahorožennoj mistnosti, hdi otpočival Spasiteľ.

Ale dveri ne otvorjališja, Hospod Isus ne prichodil.

Meždu tím burja dostihla najvysšu stepen; zdalošja, čto nebo i more nemiloserdno bojujut. Ryčanie bolvanov voln, svist buri, treskanie lodočki, bezpreryvný otholos hroma slivalisja v najstrašnejší hukot. Volny čtoraz pere-livalisja čerez lodku, podnali, šarpali ju, jak by byli chotili ju rozorvati na kuski. Bliskavica, časom rozderajuči polnu temnotu, osvitila liš rozšaľiloje, spinennejo more i blidny tvari učenikov, ruki kotorych už stalisja bezsilny ot daremnaho namahanija.

Đijstvitelnou vsja usilennost byla marna. Ne liš plavati neznaajušči, ale i vši, bez izjatija, jasno videli pered soboju — smert.

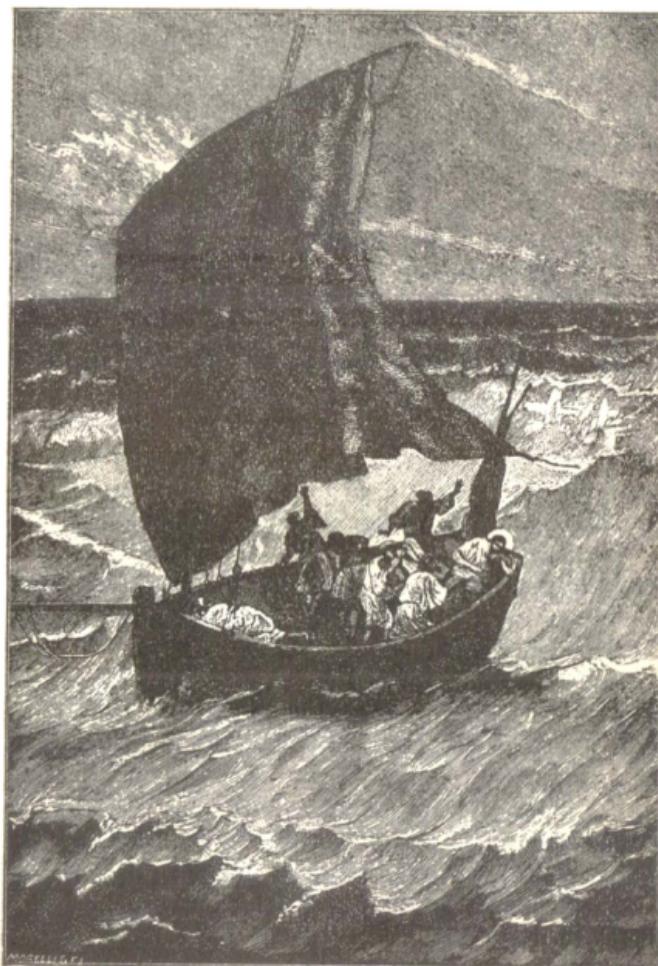
Ješće minutka, i lodka perevernetsja pod volnami abo v najlipšom slučaju roztriskajetsja na skalistom priberežii.

Už vši ostavili vesla i kormilo... Vsi stojali na palubi, tisno pritulený odin k druhomu, i drožaščimi rukami deržači mačtu i motuzy.

Tohda ktos' ozvalsja: *Zbuditi Učiteľa! Možno, čto On nas zachraňi!* Pobihli vši. Nad plečami tich, kotorý vošli pervy, smotrili holovy druhich.

Chotja bureju torhanna lodka litala nad volnami jak skorlupina oricha — *Hospod Isus spal*. Pri svitli bliskavicy čerez okonce bylo vidno holovu Spasiteľa, opertu na maloj poduški, i jeho hlubokim snom zaperty oči. Christos byl strašno strapenyj, jeho čelovičeska priroda potrebovala sna, ale teper jeho spanije bylo polnoje hlubokimi tajnostami.

Apostoly ale v sej krajnoj nebezpečnosti ne rozmyš-

Burja na mori.

Iali o tich tajnostach, ani času ne mali na rozmyšlenije o Bozi, spjaščem v lodki Petrovoj.

Ne bylo možno stračati času. Petr poimal Učiteľa za ruku. Liš pravi — čto Spasiteľ otvoril oči, ozvalisja holosy blahanija i skarhi: *Hospodi, zahrani nas! Hineme!... Učiteľu, hineme!... Učiteľu, ne vidiš, čto propadajeme?*

Vytahnulisja k Nemu blahaľny doloňi; ot stracha trjasučisja ruki dotykalisja jeho šat, jak by u Noho hledali spasenija.

Hospod Isus vstal.

Zrak jeho pereletil po otčajannych licach učenikov. *Pročto bojitesja, malovirny?* skazal spokojno. Posemu vyšel na palubu. Pered Nim i za Nim tisnulasja hromadka učenikov. Vystupili na perednú časť lodki. Byl to takij obraz, jakij ni pered tím, ni posli toho svit ne vidil.

Na maloj lodočki, kidannoj volnami, stojal Spasiteľ protiv burjaščhsja prirodnych sil. More revalo, bisnilosja; uragan dul tak siľno, čto až hral na motuzach; huk perunov slivalsja v odnu bezpreryvnu hremotňu.

Christos za minutku liš stojal i smotril bez najmeňzej tini bojazni, posemu skazal spokojno: *Bud ticho! Uspokojsa!*

V šumi buri ledva slyšali učeniki sii slova, ale uslyšali jich — vitor i more.

Apostoly smotrjat... i ne virjat očam.

Kidanna lodočka perestanet kolysatisja, vitor utichajet, na vysoko vyrosnuty pinisty bolvany voľn umeňsajutsja i... propadajut.

Prošla koroteňka minutka posli slov Isusa, i burja perestala, jak son.

Zvizdy znova jasno sijali na nebi i prismotrivalisja na spokojnu poverchnosť ozera; volny opiaľ spokojno pluskali vokruh bokov lodočki; v polutemnošti už vyrazitelno risovalisja okružny čerty bereha, kuda stremilisja.

Učeniki smotrili na sebe, jak by vzorom prosilisja odin druhaho: či to liš son, čto vidat, či snom byla ta

burja, kotora pered minutoju už otkryvala pered nimi poroh smerti?

Na Spasiteľa obernulisja vsi vzory, polny nevyskazannym udivlenijem, uvaženijem i svjatoj bojazni: *Kto že Tot, šeptali meždu soboju, čto i vitry i more poinujutsja Jemu?*

Ale nikto ne osmilivilsja ozvatisja holosno; na čelnoki panovala taka sama tišina jak v prirodi. V sej tišini začal hovoriti Hospod Isus; hovoril solodko o sile viry i bezpečnosti nadíji.

Slova jeho padali v tronuty serdca, kotory ukripľala ľubov; ta sama ľubov, kota i sredi burej našich dnej choronit loď Petra, choronit i každu virujušcu dušu ot otřajania v ťažkých terpinijach.

17. Pri ozerki Vifthsajdy.

Posli ňiskoľko misjácov opustil Hospod Isus Galileju i pošel opäť do Jerusalima. Byl to druhý prazdnik Paschi v jeho obščestvennej žizni. Poneže posledne prebyvanie Spasiteľa v holovnom horodi pamjatliovoje bylo pro ostroje stolknovenije s panujuščej verstvoju, vyzvannoe vsídľstvijem očiščenija chrama, bylo možno bojatisja, čto novoje pojavenie Spasiteľa v Svätom mieste vozbudit jeho vorohov k novym, rišiteľnym vystupleniam. Farisei už ot davnijše postanovili sebi za cíl svojej nenavisti Proroka iz Nazareta, i vsimi silami staralisja podkopati jeho dijateľnosť.

Ďilo dovesti k vybuchu Hospod Isus ani z daleka ne chofil, ibo ciloje jeho prazdničnoje prebyvanie v Jerusalimi bylo protivnoje minulomu; vyznačalosja vyrazitelnoju ostorožnostiju i tichostiju; ale iz druhoj storony Spasiteľ ne moh dopustiti, čtoby zlosť farisejska sviazala ruki jeho miloserdia. I pravi odin skromnyj i sočuvstvitelnyj učinok seho bezkonečnaha miloserdija stalsja pričinoju novoj buri.

Na siverovostočnej storoňi, nedaleko tak zv. „Ovčej bramy“, bylo nevelikoje ozerko, kotoroje po hebrejski nazvalosja Vifthesda abo, jak latinskij perevod Sv. Pisanija jeho nazyvajet, Vifthsajda. Sije dvojnoje ozero, dostavajuščeje vody iz podzemnych žerel, kotory pritekajut iz-pod svjatoj hory Moria, ne malo by žadnoj znamenitosti, jesli by iz Božej dobroty ne bylo dostačia jemu nadprirodnej sily. Imenno bylo meždu pobožnym narodom vseobšče izvistno, čto časom, vsídľstvijem nebesnych sil, voda ozera

zvykla porušatisja, i kto pervyj vstupit meždu spasiteľny volny, vernetsja zdorovyj, chofja by i byl v jak tažkoj chorobi.

Poneže pod vplyvom sej viry sobiralisja kolo ozera cily tolpy všelijakich bidakov, tečenijem času vybudovano tut dla nich obširnyj pritulok vo viďi krasnych, na obi storony otkrytych perechodov. Četyri iz tich pokrytych koridorov fahnulisja popri vodi; pjatyj stojal na hati, diļajušcej ozero na dvi, odinaki časti. Ale ani sii prostornyy budovy ne mohli priňati vsich neizličimych, sobiravšichsja iz cilaho kraja. Kromi tich, kotorym podarilosja v perachodach zabezpečiti sebi maloje mistočko, kolo budov tisnilisia cily tolpy; každyj iz nich zmahalsja dostatisja jak najbliže k vodi, na kotoru smotril postojanno napružennym vzoram, polnym horjačou prosboju i želanijem.

Na sije misto, tilesnoj a vo velikoj miri i nraťstvennoj bidy, prišel Hospod Isus v svjatočnyj deň subbotnyj. Možno, čto chočil tolko potišiti chvorych, kotory podčas radostej paschałnych svyat ješće v boľej miri čuvstvovali svoju nedoľu; možno, čto postanovil sebi už davnijshe na odnom iz bidakov perevesti veličavoje čudo. Nesoměnno ale vošel v perechody sovsim ticho, jak nikomu na sem misti neznakomyj, i začal povoli obchoditi dolhi rjady nescastnych.

Na bidnyx posteľach, na nošach ležali tut vokruh ozerka poraženny, kašiki, suchotny s velikoju horjačkoju, všelijaki chvory s otvratitelnymi ranami; kolo bereha sidili abo prochožali lehši chovory: slípy, hluchi, ňimy i vsevozmožny bidaci, oslablenny tažkimi nemoščami.

Spasitel, prochodašči meždu nimi, rozdaaval to solodki slova poſichi, to posmotril na bidnyx laskavym, miloserdnym vzoram, to dotknulsja mnohich svojimi blahoslovlaščimi rukami, ale ni s kim ne vpustilsja v dovšij rozhovor. Zastanovilsja liš pri odnom chvorum, kotoraho očevidno meždu vsimi jak by byl osobenno hledal.

Ibo sej nesčastlivyj v najboľšej miri zaslužil osobennaho sočuvstvija. Ležal on na bidnoj svojej posteľki, vyčerpany i bezsínyj. Odežda na nem byla uboha; pri nem ne bylo mož vidieť nikoho iz jeho blízkich. K jeho susídam prichodili rodstvenníci abo znakomy; on ležal opuštenyj, pohružen v samotnych, smutnych dumkach. Ale — udiviteľno — vidno bylo vyraziteľno, čto ješče mal nadíji v uzdorovle-niji. Volosy jeho už sivili, čerty tvari byli už smoršeny i poorany dolholitnym terpinijem, ale pri tom iz jeho očej sijala nadežda i želanie vyzdorovitisja i žiti. Ležal cikom blizko pri vodi i postojanno smotril na temnoje zerkalo ozera — jakimto nezlomiteľnym vyderžanijem i nevyhaša-jušceju nadíjeju.

Hospod Isus zastanovilsja pri sem nesčastlivom, i posmotril na neho miloserdnym okom. Jak by ne prismotri-valsja vňišnim znakam jeho bidy, sjahal v hlubinu, do sa-maho dna jeho umučennoj duši. V minulosti seho bidaka uzril to, čto nikto iz ľudej ne vidil — ťažkij hrich, kotoryj perše oskvernil jeho serdce i posemu poválil jeho v posteľ najťažše boľnaho. Ale pri sem provinenii uzril v nem Spasiteľ i šciryj žaľ za hrich, i jeho strašnoje položenie vyzvalo v Nem iskrennoje sočuvstvije; dobroje serdce Isusa porušilosja hlubočajším žalem.

Spasiteľ pochililsja nad chvorym i prosilsja jeho tichoň-ko, tak, čto nikto iz blízostoaščich ne slyšal: *Chočeš byti zedorovyj?*

Boľnyj čelovik posmotril na Voprošajuščaho s udiv-leniem. Či on chočet byti zedorovyj? Ta pročto by ležal tut nad seju smutnoju vodoju? Pročto čekal by takouj otdan-nostiju i nadíjeju na volnenie vody?

Vmisto odpovedi vyrvatasja jemu iz ust liš bolestna skarha: *Hospodi, skazal, ne maju čelovika, kotoryj by mene spustil v ozero, koli voda porušajetsja. Koli ja prichožu, iny vstupajut peredo mnoju... 38 lit,* dodal so vzdyhom, *ležu už na sem berehu, i ne možu dočekatisja pomošči!*

Tridcał vosem lit — polovina dolhoj čelovičeskoj žizni!
Tridcał vosem lit terpinija, opuščennosti i sklamannych nadij!

Serdce Spasiteľa miloserdno pohnulosja. Ne pro okružajušču tolpu, ne, čtoby roznessa jeho učinok, ale jedinstvenno pro blaho seho nesčastnaha bidaka prorek ticho slova: *Vstaň, vozmi postel svoju i chodi!* I v tom momenſi, ničeho ne čekajušči, otdalilsja ot svojeho loža, vmišalsja v holosnu, ruchlivu tolpu, i neodolha vyšel iz koridora.

Meždu tim kolo mista, hdi ležal sej chvoryj, ludi sbihlisja. Smotrijat i jeho susidy, i ne viryat očam. Vot, tot lazар, kotoryj iz vlastnych sil ni rušitisja ne moh, tot bidak, koto-raho i pritomny najstarši svidki na tom samom misti vidili vse ležati bliz vody, tot bezsilyj starik, kotoryj nikoli ne moh posunutisja pervyj do vody, zvolnovannoj an-helom, — on teper nespodivanno vstanet iz vlastnych sil, zdorovyj i siłnyj! Na jeho tvari ni slida tak dolhoj choroby! Stupajet pevnym krokom; cilkom lehko podojmet to lože, k kotoromu čerez desjatkov lit byl prikovan.

Čto to? Čto stalosja? Kto vernul tebi zdorovje? — syputjsja voprosy iz vsich storon; i sejčas okružit vyzdorov-lennaho množestvo zainteressovannyh očej i dílo nerozumiujuščich lic.

Ale ani sčastlivyj bidak ne znajet, čto otpovidati. *Jakijto neznakomyj muž*, hovorit, *prikazal mni vstanuti i otnesti lože svoje domo!* Pri sich slovach očami hledajet svojeho Osvoboditeľa, ale ne možet jeho nihde zazrítiti. Pri vsem tom i on sam tak udivlen, čto ne znajet, čto majet robiti. Liš odno čujet — i sija dumka opoivajet jeho jak vino, — čto musit už vyjti iz seho pekla ľudskoj bidy, čto musit vyjti iz nedoli na svobodu, do svita, na solnce!

Probivšisia čerez prizadumannu i vo svojej Ŀubopystnosti neuspokojennu tolpu, ne čuvstuju žadnaho bremeni, stupajet lehko stremnistymi uličkami, vedućimi do horoda; persi jeho širjatsja do teper neperežitoju radostiju; oči ne mohut nasytitisja pohľadom na barvy i formy dalekahо vy-

hľada, otkrytaho na vsi storony i napojennaho svitlom i jarostiju.

Či sčastlivyj vyzdorovlennyj dumal na to, čto to pravi deň subbotnyj? Abo — možno — pravilno tak sudił, čto tot, kotorij majet sily odnim slovom privernuti zniščennoje zdrovije, majet takož pravo rišiti, čto shoditsja i čto ne shoditsja s prikazami subbotnaho otpočinka?

Jaknibuď to bylo, visti o cikom neslychannom díli rozšírilisja v misti: v slavnyj prazdničnyj sabbat ukazalsja na ulicach Jerusalima čelovik, kotorij osmililsja nesti svoju vlastnu postel.

Okružili jeho Židy, i za sije tažkoje i javnoje provinenije takoj otveli jeho pered sinedrion. *Jak smiješ, vyhrožali jemu, nositi po mišli takoje bremja v deň subbotnyj?*

Bidnyj zastrašennyj čelovik liš odno moh povisti na svoju oboronu: *Kotoryj mene zdrovym učinil, tot skazal mňi: Vozmi posteľ svoju i chodi!* Odnak na vopros, kto to i hdi prebyvajet sej oskvernitel subboto, i pri najlipšej voli ne moh dati žadnych objasnenij; poobical toľko, čto koli doznajetsja čto-to o jeho osobi, pridet zajaviti.

Židovska zlosť virojatno už dumala, kto to tot pre-stupnik, ale ne majuci v rukach dostovirnych dokazatelstv, na vid uspokojivalasja tím, čto liš posli subboto začnet formalnoje izsledovanije. Ale perše, jak by bylo k tomu došlo, sam Hospod' Isus dopomoh pri rozwiazke zahadki.

Toho samaho dňa otbyvalosja v chrámi zvyčajnoje večerňoje bohosluženie. Meždu pritomnymi byl i vyzdorovlennyj. Meždu tím, jak oduševlenno vnimal na tak davno nevidanny obrjady, nespodivanno ktos' dotknulsja jeho ramen. Ohšanulsja, i s najbolšim udivleniem vidit svojeho raňašňaho Dobrodijateľa. Chočet ďakovati i oprošatisja, ale Isus šepnul jemu važnym holosom: *Byl jes vyzdoroulen; boľše ne sohriši, čtoby ne prihodilosja tebi dačto horšaho.* To skazavši vmišalsja meždu narod i propal jemu iz očej.

Odnak ne bylo trudno doznatisja meždu tolpoju, kto

byl tot tainstvennyj čelovik, kotoryj pojavilsja tut pered minutkoju. Čudesno vyzdorovlennyj i doznałsja neodolho, čto to byl Isus iz Nazareta. Vyzdorovlennyj porazitelno prizadumalsja; vidno bylo, čto myсли v nem borolisja; ale nakonec ješće toho samaho večera rišilsja idti pered sinedrion i zajaviti židovskim svjaščenikam imja nimi hledannaho Čudotvorca.

Isus Christos vyzdorovlajet chvorych ditej.

Navirno ne byla to chytra, zlonamirenná zrada, byla to pravdopodobno liš malodušnosť, nadmirno tvorjačasja so soboju; ale pravdoju jesť, čto sej nesčastnyj donos pričinil Spasiteľu veliki neprijemnosti. Židam zaískriliſja oči zlo-myšlennoju radostiju. Už vsetaki majut v rukach jasnoje i neoproveržimoje dokazateľstvo, čto Isus javlajetsja buntovníkom protiv zakona! Naj poprobujet teper sej zvodník

ne pokoritisja pered nimi! Doroho zaplatit za svoju otvažnost!

I díjstviteľno už sledujuščaho dňa rano sdiľali na Hospoda Isusa v chrami takoje silnoje napadenie, čto už hrozila Jemu boľša nebezpečnosť. Daremno plynuli iz ust Predvičnej Mudrosti čudesny slova, jasny jak solnce i jak med solodki, dobrý — Židy tak zavzjalisja vo svojej slipoj nenavisti, čto už teper, jak svidčí sv. Evanhelije, rišili neotstupno zbavitisja neprijemného jim Proroka.

Takim obrazom druhij Velikdeň skončilsja ješće horše, jak pervyj. Spasiteľ musil znova opustiti Svjatoje mesto, ostavljajušči tam zakameňlych svojich vorohov, rišennych už i na najhoršoje.

Čto že tyčtsja čudesno vyzdorovlennaho, Evanhelije o nem ničeho ne hovorit; ale mož somňivatisja, či ostal on virnyj k napominaniju Spasiteľa, čtoby *boľše ne sohrišil*. Jeho dorozuminenie s Židami bylo — možno — načalom toj spadistoj dorohi, kotora končtsja beznađijnoju pohibeľju. I kto znajet, či kolis' ne rozmyšľal už daremnym žalom na horki lita nad ozerkom Vifthsajdy i o tich jasnych očach Spasiteľa, kotory tohda tak lubezno i sočuvstvitelnomiloserdno smotrili na neho.

18. Magdalina u noh Isusa.

Hospod Isus v jakomto mistočku, imja kotoraho Evangelije ne zaznačajet, ale bylo to na vsjakij slučaj v Fifthanii bliz Jerusalima, propovidal po svojem zvyčaju.

Hovoril pod holym nebom pered velikoju tolpoju naroda, k kotoroj pripojiljsja neodolha i mnohi mimochodašći.

Meždu timi perechodašćimi byla i odna nevista, kota zastanovilasja na kraji hromady. Byla ješće moloda i duže krasna; byla ođita vokusno i roskošno, jak oblikajutsja toško svitski ženščiny. Vyraženije jej lica ne zradžalo inych čuvstv kromišubopystnosti posluchanja slavnaha proroka iz Nazareta.

Spasitel možno, čto hovoril o zatračennoj ovečki, kotoru dobryj pastyr našel meždu ternijem, vzjal na ramen i otnes nazad do ovčarňi. Virojatno dodal ješće, čto ne prišel zvati spravedlivych, ale hrišnych, ibo ne zdorovy potrebujut likarja, ale bołny.

Tolpa naroda vnimala, jak prisluchivalasja už toškim propovidam Isusa; tišilisja i veličali Boha, ale hluboko je tronutije bylo vidno liš na odnoj osobi.

V duši daſe stojaſcej nevisty dilosja čto-to neobyčajnaho. Posli korotkaho vnutrennaho duševnaho boja nastala u nej nepochopiteľna zmina. Zdalosja, čto sejčas zablesklo pered neju svitlo, jakoho nikoli ne viđila: duša jej vozбудilasja, jak budatsja travočki i cvitočki pod lučami vesennaha solnca. Pristupila bliže, vlipila vzor na Christa, jak by prītahnuta magnitnoju siloju.

Prisluchivajetsja daſe, i oči jej zaļivajutsja slezami;

čujet, čto v samych hlubinach duši otkryvajetsja jakoje-to žerelo tich slez, iz kotorych podnositja tepla volna vse vysše, i ona omjahčajet i sohrivajet jej serdce, jak by slijdstvijem ličiteľnaho balzama. Sluchajet i smotrit; i cikom zabyla, hdì jest i čto robit. Liš na odno dumujet: *Či i dľa mene možet byti spasenie? ... O! jesli by posmotril na mene! Jesli by mohla vyčitati iz Jeho očej nadiju!*

I Hospod Isus posmotril na ňu tak, jak smotriti znal jedinstvenno On: dobrotnivo, solodko i hluboko, sijajušči v hlubiny jej duši luč svitla i tepla.

Magdalina v tom vzhľadi našla vše.

Počuvstvovala, čto On ju znajet i ju hledajut, čto znajet vši hrichi jej života, čto pri tom vsem chočet jej prebačiť i prijati ju v svoju ľubov.

Koli propovid dokončilasja, už cikom ina Magdalina vernulasja domoj.

Na dorohocinny svoji šaty pozirala chladnokrovno, jak na čuži; išla s pochilennoju holovoju, ne vnimajući, čto díjetsja vokruh; pod sklonennymi vikami zableskli slezy. V serdzi jej už ne bylo žadnych roskošnych želanij, liš nezlomnoje perekonanije, čto na vsjakij slučaj musit priblizitisja k Christu i u Jeho noh zložiti vši hrichi svojej žizni. Kto On vlastní, ne znala jasno, ani ne chodila za ňim. Ona sama ale čuvstvovala v hlubiňi duši, čto On Hospod, jej Spasiteľ, jej Svitlo, čto liš On majet dľa nej slov života, kotory ju oživlat i spasut.

V Palestini byl zvyčaj, čto podorožnych učiteľi i zakonoznavcov posli skončenija prepodavanij priholosili na hostinu.

Koli Spasiteľ dokončil, približalsja k Nemu odin iz bohatších horožan, imenom Simeon, kotoryj byl perekonannyj farisej, i poprosil Jeho na večerju. Pered Hospodom Isusom ne bylo tajnoju, čto pričiny seho zaprošenija ne byli čisty i pohoščenije ne budeť ščiroje, ale vsetaki prihlašenije priňal. Znal dobrí na pered, čto na sej hostiňi pojavitsja

i odin nezvannyj host, ale jeho Serdu dorohij, kotoryj za velikoje miloserdije otvdačitsja velikoju Iuboviju.

V domach bohatšich Židov hostiny otbyvalisja v siňach, smotrijačich na dvor, ot kotoraho byli otdíleny liš stolporjadom i rišetkoju abo prehradoju. Poneže prijatie slavných hostej na vostoku sčitajetsja jak by obščestvennym toržestvom, bylo dozvoleno interesujučimsja vojti na dvor, hdi, stojači za prehradoju, mohli cílkom dobrí viđiti i slyšati, čto dijetsja vnutri.

Tak bylo i v sem slučaju. Christos s učenikami vošel v sini, a pod stolporjadom sošlosja množestvo nezaprošennych zritelej.

Ot samaho načala hostiny bylo očevidno, čto farisej priholosil Spasiteľa abo iz čisto ľudskich pričin abo naročno s toju ciľu, čtoby Jeho poniziti. Vsi projavlenija ščirosti, kotory na Vostoki byl zvyčaj ukazati hosťam, byli opuščeny. Pri vchodi v dom ne umyli noh Christa, domašnij pan ne privital Jeho cilovanijem, ne pomazal olejom jeho holovy, ani kadilnicy ne zapalil, jak bylo by žadalo toržestvennoje prijatije.

Ostatní hosti, perevažno takoz farisei, išli za prikladom hospodarja. Vsi spravovalisja cholodno i nevdačno. Bylo vidno, čto toľko pozorujut na Spasiteľa, čtoby mohli do čeho-to iz jeho slov abo povedenija zacipitisja i najti zatoržku k sporu.

Koli vse to dilosja v domi Simeona, v serdzi Magdaliny doveršilasja pobida Božej milosti k pokajaniu.

Koli posli propovidi vernulasja domoj, vylivalisja iz jej očej struji slez. Nevyskazannyj žal szimal jej dušu.

V učenii Spasiteľa uzrila jasno dorohu čistoty i dobroditeli, tu prostu dorohu, kotoru už tak davno ostavila. V osobi Christa uzrila blesk udivitelnoj jasnosti, kotoryj ju osviščal i prifahival, ale v sem svitli takoz jasno vystupali brudny pjatna svojej vlastnej žizni. Čuvstvovala, čto učinenny hrichi napraviti už ne možet; viđilasja oskver-

nenoju i nedostojnoju, i proto tak horko plakala. Podivila-sja na svoju okružnosť: roskošny odeždy, vši dorohocin-nosti, i vši ukrašenija jej komnaty dychali smrodom seho svita, kotoryj ju pohubil. Zbrydlosja jej vokruh vše i otbrydla-sja sama ot sebe; rada byla by hdi-to skrytisja pered so-boju. Ale kuda že uteči? Ktože ne otsudit jej? ... Jakijto vnutrennyj holos šeptal jej, čto liš odno ubižišče jest dla nej — u stop Isusa. Tam upasti, tam vyplakatisja, tam pri-znatisja i prositi prebačenija, tam zložiti cilyj tot fahar, kotoryj ju mučit i hryzeti — a posemu vstanuti i začati novu žizň ...

Skoro vstala; vzala zo stola alabastrovyj sosud dorohocinnaho, pachňačaho oleja, schovala jeho pod plaščem, kotoryj perekinala na sebe i pospišno vyšla iz doma.

Hdi jesť Isus iz Nazareta? prositsja mimochodaščich. Skazali, čto v domi Simeona.

Za minutku ne znala, na čto rišitisja; znala dobrí, jakou nenavistju budut pozirati na ňu oči pyšnych fari-sejev. *Ale tam ne liš chłodny fariseji, tam i Isus!*

I pobihla skorym krokom.

Nemila hostina už pravi končilasja. I pri vsej īubeznosti i pokornosti Spasiteľa ne chofili vyjasnitisja chmuravy, važny lica kolo stola.

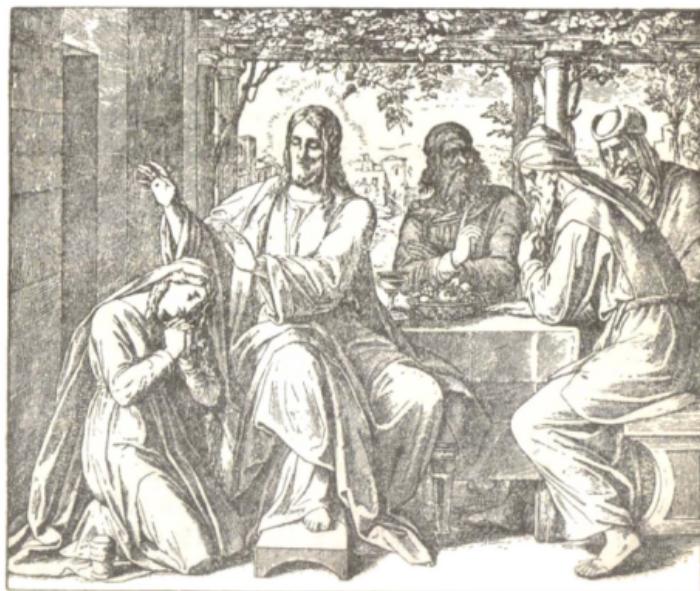
V tom nespodivanno pri prehradi, diľajušcej sini ot dvora, stanetsja jakijto šum.

Vbihnet nevista, zastanovitsja na moment v porahu, jak by vzorom hledala dakoho v siňach, posemu naprav-ľajetsja prjamo k Spasiteľu. Idet tichoňko, s pochilennoju holovoju, s rumjancem styda na licach, ale takož i s vy-raženijem postanovennoj, nezlomnoj voli. Došedší k di-vanu, na kotorom otpočival Spasiteľ, ne podňavši oči na Jeho tvar, iz zadu upala na zemlu pered Jeho nohami i pritulila k nim svoje rozpaleannoje čelo. Potok slez opiať vyroňalsja iz-pod risnic; ale ne byli už to liš slezy žala, ale i slezy počichi, čto Isus ne otohnal jej ot sebe. Ne

skazala ni slova, ne bylo možno slyšati ni plača. Zabyvaja na sebe i na okružajuščich — v sich teplych, jasnych slezach vloženo bylo vse: i blahodarenije i pokajanje i zadosťučinenje i prosba, nado vsem ale ūbov, ūbov plamenna; ibo sije serdce ne znalo otdatisja liš pol-ūubvi.

Neodolha, jak zbačila, čto stopy Christa cílkom orošeny jej slezami, skorym rušaniem ruk rozpustila bujny pletenicy svojich prekrasnych volosov i začala nimi uterati orošenny mista. Posemu vyňala iz lona sosud s dorohocinnym olejom i cílkom vyťala jeho na nohi Spasiteľa i obsypala jich tysjačami pocilunkov.

Ot momenta, koli nevista pojvilasja, v zaří zapanovala tišina. Oči vsich ūboputno obernulisja na Christa:

Kajuščasja Marija Magdalina.

čto otpovist abo čto učinit? Ale Hospod Isus molčal. Ne oťahnul nohi i spravovalsja spokojno.

Tak perešol korotkij čas; hosti tut-tam pochilili k sebi holovy i začali šeptati meždu soboju zlonamirenný primičanija. Na neodnich ustach pojavitisa nasmišlivy slova. Preždevseho ale bylo vidno strašnoje rozhorčenije na tvari hospodarja.

Simeon ne vyrazil svoj hňiv slovami, ale povidimomu trjassja ot hňiva, čto poroh jeho doma, svjatyj poroh farisejskij, osmilasja perestupiti taka ženčina: *Vo vlastnom domi i podčas hostiny, meždu hostami — taka osoba! Vnimajte že, čto hovorit ona! I čto myslit sebi sej Isus, čto jej vše to dozvolit! Koli by díjstvitelnó byl prorokom, vsetaki by znal, čto dotykajetsja jeho hrišnica!*

Zapach dorohaho oleja napolnil cilyj dom; Magdalina skončila už svoje ďilo lubvi i pokajanija. Christos smotril na ňu lahodno, posemu obernulsja k domašnomu panu. Jasno vidil ne toľko to, čto zerkalilosja na jeho tvari, ale vidil i do hlubiny chladnaha i tisnaha serdca seho fariseja, v kotorom třil hňiv i v kotorom rojilosja polno zlych dumok i namirenij.

Simeone, skazal sredi polnoj tišiny, maju tebi čtos' povisti. Znepokojennyj hospodar kipil ot zlosti. Skaži, Učiteľu! ozvalsja skrytoju zloboju.

Spasiteľ spokojno i lahodno razskazal pritču o hospodari, kotorij otpustil dolhi dvom dolžnikam, pervomu dolh duže velikij, druhomu cilkom neznačiteľnyj. Pritču dokončil voprosom: *Kotoryj iz tich dvoch v bolšoju miri lubit darovateľa dolhov? — Bezuslovno tot, odpovil Simeon, kotoromu bolše daroval.* Isus priložil: *Dobri jes' posudil.*

Posemu utich na minutku, i posmotril na Magdalinu i fariseja: *Vidiš siju nevistu? začal opjať so serdečnym ukorom. Ja vošel v tvój dom, i ty ne podal vody na nohi moji, a sija slezami polivala nohi moji i volosami svojimi utirala jich. Ne dal jes' mni pocilunka, a ta, jak vošla,*

ne perestala cilovati noh mojich. Ty ne pomazal olejom holovy mojej, a sija olejom pomazala nohi moi. Proto hovorju tebi, dodal Christos važno, čudesno spojivši spravedlivost s miloserenstvom, otpuščajutsja jej mnohi hrichi, poneže jej lubov duže velika; a komu meňše otpuščajetsja, v meňšej miri lubit.

Spasiteľ čerez siju pritču dal do vedomosti, čto On vse znajet: i veliki hrichi nevisty i meňši provinenija Simeona, ale takož, čto pomirjal oboich: i chladnou učtivost i malohrišnosť fariseja, i siju ňižnu, pokornu lubov, kota strujami slez vyrvvalasja iz serdca bidnoj hrišnicy.

V zaľi bylo ješće ticho. Magdalina slyšašči, čto o nej hovoritsja, doloňami tichoňko zakryla tvar u noh Isusa. Jak omjaklo jej serdce, koli peresvidčilasja, čto Christos ne liš priňal projavlenija jej lubvi, ale na jej oboronu i otzyvajetsja na ňu! Podneslasja na koľina i umiliteľno složila ruki, v očach jej čerez slezy zasvitlo nadzemskoje sčastije.

Spasiteľ posmotril na ňu laskavo i skazal ľubeznymi slovami: *Otpuščajutsja tebi hrichi tvoji!*

Za minutku žena ješće klačala so složennymi rukami, jak v ňimom voschiščenii; posemu znova schililasja i znova orošala nohi Isusa teplymi slezami i obsypala jich čistymi pocilunkami.

Meždu ťim v zaľi nastal šum.

Serdca farisejov voobšče ne tronulo prekrasnoje javlenije, kotoroje otohralosja pered nimi. Jich oči ne umili zaplakati nad žaľom bidnoj hrišnicy i nad dobrotoju Spasiteľa. Ale ťim bolše pozorovali jich uši, či ne uslyšat v čem-to narušenie zakona. *Hrichi otpuščati?* načali šeptati meždu soboju. *A ktože jesť tot, kotoryj i hrichi otpuščajet?* Či ne ruhajet on? Či ne budet potrebno obviniti jeho pered sinedrionom?

Hospod Isus ale ne vnimal na sej šum; smotril na Magdalinu tak, jak smotrit otec na otyskannoje diľa, jak chudožnik na dokončennoje diľo. V očach Jeho sijalo čto-to

iz toj radosti, kotora v nebi boľa nad odnim pokajavšimsja hrišnikom, jak nad mnohimi spravedlivymi, kotorý ne potrebujut pokajania.

Ale už byl čas, čtoby dla Magdaliny skončilisja velikolipny i najsolodši minuty, pervy minuty ščiraho navernenija. Už byl čas otojti ot noh Spasiteľa, čtoby načati už ne slezy pokajania, ale žitije pokajania i pošpišenija. Hospod Isus, chotašči jej pripomnuti osnovanje i putevodnu zvizdu seho života, ješče skazal: *Vira twoja spasla tebe. Idi v miri!*

Vstala poslušno i otošla; *ibo lubov jesť terpeliva i dobrotliva... ; ne hledajet svoji interesy, vsemu virit, vo vsem nadíjetsja, vse pereterpit, vse vyderžit.* Otošla, čtoby išla za Christom až na Golgotu, až do neba na vičnu potichu všich hrišnikov i na vičnoje dokazateľstvo, čto *lubov pokryvajet množestvo hrichov.*

19. Šírica Jairova.

Poslú vernenija v Galileju Hospod Isus otdalsja svojej obyčajnoj robofi: holosil Carstvije Božoje i v prekrasnych pritčach i primirach objasňal jeho svojstva. Centrom sej apostoľskoj díjateľnosti byl, jak už bošeraz, Kafarnaum.

Iz seho „svjataho mista“, jak nazyvajet jeho Evangelist, predpriňal Spasiteľ mnoho raz dovši abo korotši missijny dorohy, ne toľko do susidnich horodov i sel, ale takož i do inych krajín židovskoj zemli.

Koli iz odnej takoj podoroži, kotoroj ciľu bylo Geraza, na vostočnom berehu Tiberiadskaho morja, vernulsja Isus Christos na lodočki domoj, uzril v pristani množestvo naroda. Byla to tolpa, kotora ne mala možnosti nasytitisja slovom Božim, i proto čekala tut na Jeho vozvraščenie i spodŕivalasja, čto chof tut uslyšiť propovid.

Už bylo popoludne, ale do večera bylo ješće ňiskoľko hodin. Spasiteľ už choſil udovletvoriti želaniu sobravšahosja naroda, koli nečekanno vnimanije všich čto-to obernulo v īoje napravlenije. Ot storony horoda bližilsja zadýchannyj čelovik s čuvstvitelnym plačom. Byl to všeobče znannyj i uvažajemyj muž, odin iz trech načaľnikov velikoj kafarnaumskoj sinagogi, stareňkij Jair. Tolpa uzrivši jeho, s počtenijem i sočuvstvijem otstupilasja, on že približavšisja k Spasiteľu, upal k jeho noham i začal blahati Jeho. Trjsuščim holosom i slezaščim licem skazal: *Učitelu, jedina dívčka moja umirajet! Ale pridi, polož na ňu ruki, a ona vyzdorovijet i žiti bude.*

Hospod Isus ne dalsja dolho prositi, i so zarmučennym otcom pustilsja do mista. Narod v nađiji, čto uvidit novoje čudo, okružil Jeho cilymi rjadami i takož išol s Nim do mista. Tisnota v tolpi byla taka velika, čto trudno bylo učenikam oboroniti Učiteła ot pchajuščahosja naroda. I naprotiv najboļšaho usilija apostolov raz po raz potolknul ktos' Spasiteła i mimovoľno dotknulsja Jeho. Ale koli i tolpa robila to nenaročno, vsetaki byl tam ktos', kotoryj s polnoju svidomostiju dotknulsja Isusa v nađiji, čto dosjahnet veliku milost.

Byla to kohdoto bohata pohanska žena, proischodašča po predaniju iz Cezarii Filipovoj. Nazyvalasja Berenice. Už dvanadcať lit terpila na postojannoje krovotečenije. Daremno hledala ťikarskoj pomošči, na kotoru rozmarnila cilyj svoj majetok; nijak ne mohlo navernutisja stračennoje zdrovje.

Už ne raz slyšala nauki Hospoda Isusa i vidašči jeho čudesa, otnosilasja k Nemu s velikou nadjeju, ale ne mala otvažnosti vyjaviti pered Nim svoju chorobu i javno prositi Jeho o pomošč. Dumkami povtorjala v sebi: *Jesli by mohla liš dotknutisja kraja Jeho šat, pevno byla by vyzdorovlena.* Ale sije skromnoje jej želanije ne mohlo najti otpovidnoj priležitosti.

Dnes ale jak tisňatsja kolo Spasiteľa! Napevno budet moći nespusterezenno dotknutisja Jeho. Peretiskajetsja meždu narodom; už toško dvoje, tolko odin odšljajut ju ot Učiteľa. Ješče maloje usilije, odin kročaj — i tut pered neju stojit Jeho rozvinuta postať, odita v dolhu odeždu podořnych prepodavatelej Zavita. Serdce bijet jej jak molotok, ne možet otvažitisja, ale nova volna tisnenija prichodit jej na pomošč. Popchnuta iz zadu, bez voli dotknulasja okrajin odeždy Isusa, i liš raz čujet, čto jakojeto sišnoje vnutrennoje potrjasenije zastavilo žerelo jej krovi. V tronutii ot seho sčasta chočet nezamitno otdalitisja, jak i prišla, ale tohda Hospod Isus obernulsja i zastanovilsja: *Kto dotknul-*

sja mojich šat? — prositsja s jakoju-to toržestvennoju važnostiju. Učeniki udivlalisa. Či ne vidiš, Učiteľu, skazal Petr, jak tisniteja narod iz usich storon? Jak možeš protisitsja, kto dotknulsja Tebe?

Spasiteľ ale stojal na svojom. Ja znaju, skazal, čto dakto dotknulsja mene ne tak jak druzhi; ibo ja čuvstvoval, čto sila vyšla iz mene.

Nevista stojala jak okaneňila; zdavalosja jej, čto oči vsich smotrijat na ňu. Bojalasja objaviti svoju pobožnu chitrost, ale jakij-to holos v serdcu šeptal jej, čto Tot, kotorij tak siňyj, čto dotknutijem obšivki svojich šat vyzdorovlajet, dolžen byti i takij dobryj, čto pokornomu vse otpustiť. Podnosit nesmilo oči, i vidiť, čto Christos pozirajet na ňu ne jak strohij sudija, ale jak dobryj, miloserdnyj otec. Ne ofahajivajetsja uže dalše; pripadajet k Jeho noham i priznavajet vse. S najhlubšeu vdačnostiju hovorit o svojej dolhotrivoj bolízni i marnom usilii, o svojich starostach i bojazňach, o svojem tajnom pláni i o cilkovitem, čudesno-skorom vyzdorovlenii. Isus vse to vysluchal so serdečnoju lubeznostiju, posemu skazal s milym usmichom: *Nevisto, maj siľnu nadeždu! Vira tvoja vyzdorovila tebe; idi v miri!*

Byla by choſila ješće dolho kľačati pered Hospodom i prismotrivatisja na jeho milu tvar, kotorá dnes byla jej najdorohša na cilom svíti — ale nespodívanno probilsja čerez tolpu sluha Jaira i obernulsja polholosno k svojemu panu: *Už ne trud Učiteľa, divica tvoja umerla. Zalomala ruki nesčastlivyj otec i stojal jak skameňilyj v ňimom žalu, Ale Isus takoj vyral jeho iz zadumannosti. Ne bojsja, skazal lahodno, ale s udiviteľnoju silou v holosi, toľko viruj, i diľa tvoje vyzdorovijet!*

V duši Jaira zableskla iskra nadži. V tolpi ozvalisja tichi voprosy i odpovedi, kotorý īubopytnosť liš uboľšali. Neterpelivy pobihli napered k nedalekomu už domu Jaira. Spasiteľ ale už napered vydal rasporjaženie učenikam, čtoby do samaho doma nikoho ne vpustili. Proto koli zastano-

vilsja pri brani obširnaho dvora, otkuda vchažalosja do samaho doma, skazal vsim, i učenikam, čtoby ostali na ulici; posemu vzjal so soboju liš žalostnaho otca, Petra i obojich synov Zebedeja. Na dvori bylo už holosno; sluhi bihali sjuda-tuda; iz vnutri doma ozvalisja pláč i jojk, smišajuščisia s pronziteľnym zvukom žalostnych piščalok. V dennej komnaši vokruh žalostnej materi tisnilasja hromada rodstvennikov i znakomych, kotory na smutnu vist k nej pribihli; v susidnej komnaši ležala na posteli nepriodita ješće k pochoronu dvanadcatilitňa dívka, tak krasna vo svojem smerteľnom sni, jak svížij kvitok, toľko-čto podriazannyj kosoju. Jasny volosy jej rozpalisja na poduški; oči byli spokojno zamknuty; blidoje ličko nosilo na sebi vyraženie takoj spokojnosti, majže veselosti, čto koli by ne smerteľnyj chlod, kotoryj zaňal užе vsi udy molodeňkaho ťila, by bylo kazalosja, čto liš spit i neodolha probuditsja. Kolo posteli ale — jakij protivnyj obraz! Naňaty pláčuči ženy kričali, stonalí i narkali, torhajuci sebi pri tom volosja; kolo nich ňiskoško ľudej hralo na flejtach i piščalkach.

Všedši v pervu komnatu, ozvalsja Hospod Isus holosno:
Pročto vzdychajete i pláčete? Ne umerla dívica, ale spit.

Udivlenije sejčas zaperlo vsi usta, toľko iz druhoj komnaty dochodili žalostny holosy i pláč; neodolha ale ozvalisja smišanny holosy protestov i rišitelnych slov: *Umerla, Hospodi! My vsi pritomny byli pri jej smerti! Už bolše jak pol-hodiny, čto vydala svoj duch!* Spasiteľ ale povtoriteľno tverdil, čto dívica žijet i budet žiti. Posemu prikazal, čtoby vsi vyšli iz komnaty i doma, kromi rodičov i trech apostolov.

Udivlenije tohda pereminirosja v nespokojnosť i hňiv. Odni začali Proroka vysmivati, druhí že hrozili Jemu. Nakonec ale udalosja Jairu s pomočiju učenikov otdaliti pláčušči ženy, žalobnych muzikantov i tolpu holosnych, nezvannych hostej. Koli posemu za nimi byli zamknuty dveri ot dvora, v domi zapanovala toržestvenna tišina, polna smutkom, ale takož i nadjeju.

I jak by ne bylo nadžii tam, hdi kluči ot dverej spočivali v ruki Bezkonečnoj Dobroty?

V soprovoždenii rodičov i apostolov vstupil Hospod Isus v smertelnu komnatu. Za minutku smotril tronuto na molodeňku žertvu pverodnaho hricha, i posemu ozvalsja tak ľubezno, jak jesli by budil zo sna duže dorohu osobu: *Dívice, vstan!* Musila ľubeznosť sich slov sdílati hlubokoje vpečatlinije na pritomnych, ibo sv. Petr v Evanhelii svojeho učenika Marka zachranil dla nas i v originalnom, armejskom jazyku značenie sich slov: *Talitha, kumi!* Pri sich slovach poimal ďivušku za ruku i lehko zdvihnuł ju.

V sem momenti divčatko otvorilo oči, i tvar jej zasijala nebesnym usmichom. Prisla na posteľ, počuchala sebi oči, i posemu vysterla ruki k roditelam, jak by vitala jich posli dolhoj nepritomnosti.

Ale rodiči ani ne pohnulisja iz mista; ne smili viriti svojim očam; svatyj strach prikoval jich k zemli i vsi udy jich drožali jak v horjački. Prišli k sebi liš, jak Isus opiąt ozvalsja: *Dajte jej jisti, posemu oblečte ju, naj vstanet!*

Iz očej potekli slezy radosti; ne bylo konca pocilunkov i obnimanijs. Prinesli moloka i chliba, i koli díta malo posílnilo, vsi vyšli do pervoj komnaty kromi materi i staroj služnice. Ne minulo ni četverf hodiny, i divčatko pribihlo za nimi zdroovo i veselo jak ptašok, jak by ne bylo nikohda chvoroje.

Deň už chililsja k večeru, proto byla prihotovlena dla Hospoda Isusa i apostolov večerja. Rodiči staralisja pohostiti svojeho najboľšeho Dobrođijatela so vsim, čto najlípšeje liš v domi bylo. A Hospod vzaimno nasytil jich duši slovom Božím, iz kotoroho vytekali duch i život.

Už bylo temno: pered branouj sobravšasja tolpa povoli rozchodilaſja domoj, Spasiteľ že neodolha takož rozlúčilsja s blahorodnoju, nadmirno sčastlivou rodinoju. Koli napravil svoji stopy k rybarskoj chaći Petra, v kotoroj zvyk byl čto-to zakusiti, žadal ot rodičov voskresennej ďivuški, čtoby o čudi nikomu ne hovorili.

Ale daremnyj byl prikaz, ibo neslychannoje dílo ne mohlo utajitisja v lúdkich serdcach. Takoj slídujuščaho rana vist o neslychannom voskresenii rozletilasja po cilom horodi; doletila až do Galileji i perešla až za Jordan i na judejski hory nepochopiteľna novina: *Nazarejec rozkazujet usopšim, i oni posluchajut Jeho i vstavajut iz mertvych.*

I kudanibud i došli sii slova, vsjadi bylo mož slyšati udivlenijem polnyj vopros: *Kto jest Tot, kotoromu poslušno otvorajajutsja i vorota smerti?*

20. Rozmnoženije chliba.

Prijateľ Vozlublennaho, prečistýj i nezlonmyj Predteča Christov, už utverdil svoje poslanije mučeničeskoju smertiju. Poneže povirčivyj Irod Christa uvažal za voskresšaho Joanna Krestitela, bylo Spasitelu v Galilei dost nebezpečno. Odnočasno apostoly pravi vernulisja iz pervoj missijnoj podoroži i potrebovali otpočinka. To vse naklonilo Hospoda Isusa k tomu, čto vsil s učenikami v lodi, i pereplyl iz Kafarnauma na siverovostočnyj bereh ozera, kotoryj prinadležal už k vlađiniju tetrarchii iturejskago Filipa.

Nedaleko ot mista, hdi meždu bazaltovymi skalami Jordan probivajet sebi koryto k ozeru, v okolici horoda Vifhsajda Julias, razprostraňajetsja prijemna i ticha dolina. Odnu storonu jej ohraničajet zerkalo ozera, iz druhoj stony fahnetsja vinec berežkov. Živopisno rozloženny oleandrovy haji nukajut bohatou prijemnoj tini; meždu bujnoju travou i cvitov vinutsja lenty trech čistych potočkov. V sem milom kraju postanovil sebi Spasitel hledati otpočinok.

Ale ne bylo lehko skrytisia pered tolparami naroda, žaždušimi slova Božoho i čekajuščimi čudesa. Narod pozorivo smotril iz bereha: v kotoroje napravlenije obernuty parusy lodki Christovo? Jak toľko perekonalsja o tom, hdi namirajet Spasitel pristati k berehu, sejčas rojami pustilsja v dorohu, vinuščejšja kolo zapadnaho i sivernaho bereha ozera. K sim tolparam, prichodaščim iz Kafarnauma, pripojivalsja narod iz mistočok i sel, nessi i vezši so soboju nemalo chvorych i kašik. Liš paru hodin minulo, i

pervy časti rojaščahosja naroda už dostihli dolinu. Neodolha sobralosja jich tam na tysjači.

Chotja i narod svojeju neustupnostiju unemožnil namirenije Spasitela, On proto ani najmeňše ne hňivalsja, ibo serdce jeho vsehda bylo napolnenno sočuvstvijem. Vidašči, jakou viroju i dovirijem pribihajet k Nemu narod, pripomnul sebi proročestvo Ezechiili o ovečkach bez pastyrja, bludaščich po horach i dolinach, kotory posemu sobral dobrý pastyr.

Nasampered vyzdoroval boľnych; posemu prisil na sklon berežka i začal dolho i solodko hovoriti o Carství Božom. Začal učiti o mnohich dílach, hovorit slovami sv. Marka najbližšíj očevidec.

Učil cilyj deň. Solnce už zapadalo, statok už vertalsja s pasoviska; na spokojnom ozeri tut-tam pokazalisja parusy rybarskich lodok, vyjížzajuščich na nočnu lovľu. Apostoly s nespokojstvijem smotrili na západajušče solnce i na Christa, kotoryj ne perestaval učitii. Nakonec dodali sebi otvahi. Učitelu! skazali, rozpusli tolpy naroda, čtoby rozošlisja do okružujuščich mistočok i sel pohledati nočleh i nakupiti sebi pokorma, bo my tut na pustom mišti, a čas už pozdnyj.

Sija porada byla cílkom obosnovana. Narod byl ot samaho rana bez jidla, bo nikto ne bral žadnaho pokorma na dorohu; v tolpacach byli stariki i ženščiny; tut-tam už bylo slyšno i plač dítej, prosjaščich jisti.

Spasiteľ posmotril na učenikov s ľubeznym usmichom. Ne potrebno, čtoby rozošlisja, skazal spokojno, dajte vy jim jisti. Apostoly slova ne porozumili. Či to hovoriš, odpovili, čtoby my sami išli za pokorm? Možeme nakupiti chľiba za jakichko dvasto denarov i dame jim jisti. Christu ne podobalosja predloženie. Obernulsja k Filipu: Hdiže nakupime chľiba? prosilsja s vyraženijem trudnosti. Hdi najdeme toľko sjistnych pripasov, čtoby ves sej narod nakormiti? Filip odpovil: Pravda. Dvasto denarov malo k tomu, čtoby každomu choľ malo ušlosja.

Položenije bylo takoje, čto ne bylo mož najti rovazjazki. Spasitel s bezžurnym vyraženijem smotril na apostolov i neodolha prosilsja jich: *A vy sami kolko chlibov majete? Idite podivitisja!*

Daskoško apostolov otošli. Virojatno ale i sjistny pripasy samich apostolov byli vyčerpany, ibo v odpovidi otzvajutsja ne na svoji koši, ale na jakohos' molodoho prodavca. *Jesť tut odin chlopec, skazal Andrej, čto majet piať jačmennych chlibov i dvi ryby. Ale čto to dla takaho množestva ludej?*

Prineste jich sjuda! skazal Spasitel.

Prinesli košik, i rozložili sii ničtožny pripasy na travu pered Spasiteľom.

Apostoly ne pochopili, čto majet vse to značiti; hodlonyj narod žadostno smotril na chliby. Tohda Christos stalsja važnym, i prikazal učenikam: *Rozkažte narodu, čtoby posidal na travu v hromadach po pjaťdesjat.*

Apostoly rozošlisja; cílu luku napolnil hovor, slyšati bylo prizyvanija, šum rozhovorov, tut-tam i vesely smichi. Nakonec dílo bylo dokončeno; v poslidnich lučach zapadajučaho solnca objavilisja trohatelnyj obraz. Spasitel siďil sam na verchu hory; malo niže na zelenoj travi v polkruzi rozložilsja narod ohromnaho množestva v živopisnych grupach; bez žen i dítej počisleno do pjaťtysjač mužčin. V ciloj prirodi byl pokoj prijemnaho večera; prečistoje nebo začalo rumjānitisja na zapadī, vo vodi ozera zerkalilisja nadberežny palmy i hory, ot hajov i potokov prilivalsja prijemnyj svižij vozduch.

O poselivšemsja narodi hovorjat slova psalma: *Oči vsich, Hospodi, obernuty byli k Tebi, i Ty nakormiš jich vo svoj čas.* Koli učeniki podošli pod verch hory, čekajući na další rozkazy, Spasitel vstal, vzjal do ruk chlib i položil na neho rybu, podnes oba do vysoty hrudej, voznes oči k nebu i začal molitisja. Blahodaril Otca, čto pripravadił k nemu sii tysači, kotorych možet nakormiti ne liš chlibom,

kotoryj pominet, ale i chľibom, kotoryj ostanet na život vičnyj. Posemu poblahoslovil chľib i rybu, i začal díliť.

Učeniki meždu tím prinesli iz rybarských lodok veliki koši.

V mire jak Christos lamal chľib i dílil derevľanym nožom ryby, učeniki klali do košov kus po kusku.

Otošel odin apostol meždu tolpu, prichodil s porožním košom druhij, za druhim tretij, i tak ďaleš za rjadom. Kuski chľiba byli dolhi, Spasiteľ ne šporoval, lamal veliki kuski i takož iz ryb otkrajal veliki časti, ktorymi moh nasytitisja odin čelovik. Pri tom nijak ne bolo vidno ubytka v pripasach. Už jili cily rjady, už každyj iz apostolov ňiskoškoraz nabral polný koš, a liš pravi čto byl začatyj vtoryj chľib i perva ryba ne byla ješće rozdilena.

Vse to dilosja tak ticho i s takouj udiviteľnoju prostotoju, čto apostoly vnačali ne porozumili tainstvennosť. Kolnik bud vyporožnilisja koši, bihali nazad k neutomimym rukam Christa, jak by to vse dilosja cikom prirodno. Liš koli už každaho obslužili i koli oni sami umučeno prisili k noham Učiteľa, čtoby vjedno s Ním posilnilisja ostankami ryb i chľibov, vši hluboko prizadumalisia...

Otkuda vzjasja vse to? Čim nasylisja tolpy? Či ne rozdilil Christos liš tich pjaf chľibov, ktorý pered hodinoju Andrej kupil ot chlopca? Či to ti sami chľiby, ostanki ktorých ješće tam ležali pered Spasiteľom na tom samom mišti, hdi zložili jich na travu? Učeniki posmotrivali na sebe s udivlenijem i na Christa so svjatoju bojazňu.

Uže vši najilisia; meždu sidačimi hromadami začali podavatisja kožany michi i sosudy so svižou vodoju, načerpannoju iz blízkeho potoka. Hospod Isus vstal, za Ním podňalisja i tolpy. Podákoval Bohu tichoju molitvoju.

Pozbirajte ostanki, čtoby ne propali! skazal apostolam. I oni obošli poodinoki rjady, hdi na vytoptannoj travi ležali otkinuty kuski hostiny. Chot i ne mohli všitko pozbirati, chot i ne odin iz pohoščennych nedojidženney ostanku vzjal

Čudesnoje rozmnoženije chliba.

so soboju na pozdñijše, — vsi koši apostolov napolnilisja.

Na tom samom misti, hdi pered hostinoju ležali pjač chliby i dvi ryby, zložili učeniki k noham Christa dvanadcat velikich košov, napolnennych otlomkami.

Meždu narodom liš teper bylo možno viđiti hlubokoje vpečatlinije. Ti, kotory blizo byli k Christu, rozpovili daľšim, čto spravdi ne bylo bolše pripasov jak pjač chlibov i dvi ryby, čto vlastnymi očami vidili, jak byli kupleny ot chlopca... Bylo možno slyšati iz vsich storon vykriki radosti i udivenija; vstričalisja voprosy i odpovedi; iz mnohich ust ozvalosja radostnoje: *Osanna!*

Ale tolpy ne zadovolilisja so svojeju momentalnoju blahodarnostiju. Otdaňnijiši izbranniki Christa začali obchažati poodinoki hromady, tverdašči jim, čto *Sej jesť Tot pravdivyj Prorok, kotoryj mal pridiť na svit*, čto treba

jeho takoj vyvoliti za carja, čto treba jeho poprovaditi do Jerusalima na približaščusja Paschu i posaditi jeho na prestol Davidov.

Narodu sej plan podobalsja. Šum zamolk; tolpy vzaimno radilisja: jak perevesti sije namirenije?

Meždu tím Hospod Isus vydal učenikam ticho dajaki rozkazy. Oni zabrali koši i ponahřalisja k lodkam. Koli posemu narod začal vystupati až na vozvyšennost, na kotoroj ostal sam Spasitel, prohovoril k nim ňiskoško slov o providinii Božom, o blahodarnosti k Bohu za Jeho dobrolivost; posemu rozkazal, čtoby spokojno rozošlisja domoj; ješće poobical jim, čto neodolha znova uvidat jeho.

Ale narod ani slyšati ne chořil o tom, čtoby rozišolsja. Povtorjalisja oduševlenny okliky i vo vseobščem vozbuždenii otzyvalisja vosklicaniya: *Osanna Synu Davida! Naj živet Carj izraïlskij!* Vyšli na verch hory, čtoby podňali Jeho na rukach i ponesli toržestvenno, ale Christa už ne bylo meždu nimi. Vo večernich sumerkach nezamitno otdalilisja i išol dalše na horu, čtoby tam v samoti molilsja.

21. Hospod Isus chodit po mori.

Už cikom zatemňilosja, koli Spasiteľ isčez pered vosa-
chišeniem čudesno pohoščennych tolp. Noč byla ticha,
na nebi jak raz pravi načinali zapalivatisja zvizdy. Koli
vystupil na veršinu hory, na minutku zastanovilsja i
osmotrilsja vokruh. Tolpy v doliňi povoli rozchažalisja i ver-
talisa domoj dolim šnurom po dorozi, okružajušcej ozero;
v temnoj poverchnosti vody otražalisja tysači zvizd, v
dali nejasno risovalisja linii protivopoložnych berežkov;
vozduch byl napolnen svižestiju i tišinoju.

Oko Christovo obernulosja v niz, na misto, hdi do-
veršilosja rozmnoženie chliba. Ot bereha pravi ottolknu-
lasja lodočka i vyplyvala na temnoje ozero. Byla to lodočka
osobenno doroha serdcu Spasiteľa, bo vezla na sebi to
maloje stado, kotoromu *malo byti peredano Carstvije*;
byla to izbranna hromadka dvanadca apostolov.

Sii učeniki už ot davnijše mali mnoho roboty; minulu
noč perebyli na lodki, a dnes roznošenije chliba ješće bolše
vytrapilo jich. Proto ne bez udivlenija i žala posluchali rozkaz
Spasiteľa, čtoby sejčas vstupili v lodku i ješće sej noči pere-
plyli do Kafarnauma, na tot samij bereh galilejskij, kotoryj
pravi pered dvadcafčetyri hodinami opustili. Nevdačno roz-
lučilisja s Učiteľom, neochotno zreklišja už druhij raz nočnaho
otdycha, ale vola Christa byla dla nich rozkazom. *Prinuždal*
učenikov vstupiti v lodku, hovorit Evanhelist.

I poslušno vstupali v lodku, otvajazali šnury i pustili-
sja v dorohu. Ale ne tut byl konec jich proby.

Ledva vyplýli iz tichaho zaliva, takoj perekonalisja, čto plavanije budet duže tažkoje. Choť i noč byla prijemna, ale ot zapada vijal vse siňšijšij vitor, i tak pravi protivnyj napravleniju jich dorohi. Parusy byli ne do užitija, treba bylo vsimi silami vzjatisja do vesel. Tak i sdílali apostoly. Ani ne prišlo jim na um vernutisja k berehu i skazati Učiteľu, čto doroha byla by trudna. Porozsidali po bokach lodki i usileno veslovali.

Meždu tim Spasiteľ na hori pohruzilsja v molitvu.

Čto že prosil v molitvi? Virojatno to, čtoby velikij korabel, kotoryj mal pustiti na vodu seho svita, ne zastanovilsja nikohda vo svojem bihu, až poka ne priplyvet v pristanišče vičnoe; čtoby protivnyj vitry ne zneochočali serdca jeho veslarov; čtoby jeho kermovniku nikohda ne chibilo sily k potveždeniju braťjev. Molilsja Christos tajinstvennoju Boho-čelovičeskoju molitvoju za veliki riči, budujušči na nich veličavy dīla. Ale pri tom ne zabyl ni na malu lodku, pravi borjaščusja s volnami vitrom. S počichoju vidil, jak vyderžlivu rabotajut apostoly, i proto postanovil sebi jich vynahoroditi i pokripiti. Sošel s hory inoju stežkoju, veduščeju na zapadnu storonu, i zastanovilsja na berehi ozera.

Bylo už dobrí po polnoči; po židovskomu čisleniju začinalasja četverta časť noči, predupreždajušča bezposredstvenno raňašnij rozsvit.

Doroha, kotoru apostoly mali sdílati, pri obyčajnych obstojateľstvach ne potrebovala boľše jak tri hodiny. Dnes ale, choťja už šesť hodin plávali, byli ješće na širokom mori i mali pered soboju ješće najmeňše odnu pjatinu dorohi. Nebezpečnosti pravi ne bylo žadnoj, ale siňyj protivnyj vitor obfážoval bih lodki i prinuždal k usilenoj roboti veslami.

Išli v molčanii; oči operali na piňaščusja vodu i toľko na to pozorovali, čtoby operli vesla vse v polnu volnu, koli nespodivanno ktos' iz nich skriknul s udivlenijem i perestrašeniem. Vsi pročutilisja; smotrjat nepevno... i tam na

ňiskoškodesjať krokov ot lodki kračajet po vodi ľudska postať. Približajetsja prosto, jak by na tverdoj zemli; kuda stupit, tam uspokojatsja volny i kladutsja pered jeho nohi jak hladkoje zerkalo; obnimajet jeho v polkruzi svitla zarja, kotoraja rozbivajet temnotu i otrajajetsja vo vodi.

Apostoly smotrijat, i očam ne virjat.

Nepoňatnoje javlenije čto raz približajetsja. Už ne jesť dalše jak na desjať krokov ot lodki, koli čerez moment propadet.

Vsi bezmirno perestrašilisja; so smerteľnym strachom, trjasučisia deržali vesla, i z ust vsich ozvalsja vzdych stracha.

O ozeri meždu narodom kružili vsevozmožny povrija; proto učenikam zdavalosja, čto pered nimi stojalo dajakoje morskoje strašilo.

Tohda Hospod Isus znova pojavilsja, i zastanovilsja. Viдаšči perestrašennych apostolov, lubezno usmichnulsja. *Upovajte!* prohovoril svojim dobrotlivym holosom, uspokojuščim serdca. *To ja! Ne bojtesja!*

Vzdych perestal, isčez i bezmirnyj strach, ale učeniki ne virili ješče ni očam, ni ušam. Rozpoznávali už vyraziťelno solodki čerty Spasiteľa, ale bojalisja, čto to prizrak.

Na široko rozkrytymi očami stojali ňimo, ne smili ni rušatisja, ni ozvatisja. Nakonec Petr složil ruki jak by k pokornoj prosbi. *Hospodi, jesli to Ty, skazal holosom, v kotorom bylo i želanija i bojazni, rozkaži mni pridiť k tebi po vodi!*

Otkuda prišla apostolu na um sija smila proba? Ne byli to ni obidny slova, ni ne chotilo byti to iskušenie Boha. Virojatno mož tolkovati sii slova horjačim temperamentom Petra, ale ne izklučiteľno. V sem momenſi on sam ne znal, čto ozvalsja iz vysšaho vdochnovenija, čto príhajet jeho ta sama Sila, v imeni kotoroj mal stojati čelom protiv vsich burej i stupati bezpečno po vsich volnach.

Hospod Isus posmotril s polnoju lubeznostiju na virnahu učenika. *Pridi!* skazal laskavo.

Po malych schodočkach, pripevnennych k boku lodki, vybih Petr s paluby. Postavil odnu nohu na vodu — o divnoje dilo! ... voda deržit jeho. Postavil i druhu, i — vot už stojit, jak na suchoj zemli! Smotrit na Christa, robit krok, druhij . . . i ne tonet! Idet už smilše; ješće moment, i pojimaet Spasiteľa za ruku. Nespodivanno ale zavjal vitor, i s vitrom perebihla velika volna po mori. Vidilosja, jak by volna chofila rozdiliti Petra ot Christa: podnimajetsja v horu, zaplūsnula biloju pinoju, otvorila za soboju propast, i s hukom valitsja daſe. Pod Petrom snizalaſja volna; zdalosja jemu, čto už tonet . . . Misto toho, čtoby smotril na Spasiteľa, perestrašenno osmotrivaſetsja, mirajuſci okom svoju otdalentnosť ot lodki i rozfahajuſci ruki, čtoby hledal rovnovahy. A v sem momenti začinajet potopatisja. Prišla druga volna, ješće mohutnijša jak perva . . . Petr už po ſeju vo vodi, strašni bojitsja, čto abo pokryjet jeho volna, abo zorvet jeho daleko na more . . .

Hospodi, zachrani mene! skriknul žalostno.

Ledva dohovoril sii slova, Spasiteľ už byl pri nem a pod nohami Spasiteľa uspokojilosja more. Vytahnul ruku, poimal doloň potopajuſčaho učenika, postavil jeho pri sebi na vodi i skazal hološom serdečnaho ukora: *Čeloviče maloj viry! Pročto jes' somníivalsja?*

Približalisja k lodki, zperedi Spasiteľ, za nem Petr, nyňi už pokornyj i vdačnyj, deržaſčijsja za šaty Christovy. V momenti, koli vstupili na lodku, utich vitor i uspokojilosja rozburennoje ozero. Ale už ne bylo potrebno ni parusy rozpinati, ni veslovati, bo lodočka takoj priplyla k cili, k berehu.

Na vostoki uže rozsvitalosja, pristanišče i mistočko Kafarnaum byli ješće pohruženy vo sňi. Spasiteľ ostal ješće na lodki, čtoby dokončil nočnu molitvu; ostali i učeniki, tak tronuty poslednjimi sobytijami, čto ješće ni ne znali pochopiti, čto stalosja.

Koli pripomnuli sebi vse to, čto vidili včera i v dneš-

ňoj noči, pristupili k Učiteľu, i pali pered Nim na zemľu i vyskazali vsi svoji čuvstva vo virnom ispovidanii: *V-istinu Ty jesi Syn Božij!*

Nedaremno molilsja Spasiteľ, nedaremno v tečenii tich dnej učinil najboľší čudesá. Dnes mal pervyj raz hovoriti narodu o čudi čudes, mal žadati viry v tajnach vsich tainstvennostej, viry v živoje svoje Tilo, kotoroje stanetsja pokormom svita.

Blízši prihotovlenija byli už skončeny, už byla dostačo ukriplena vira v hromadki tich učenikov, ktorých už nikohda ne mali smuščati *tverdy slova Učitela*, čtoby išli za Nim.

Rozmnoženiem chľiba dokazal Spasiteľ, čto On jest vsemohučím Hospodom materii; choždeniem po mori dal dokazateľstvo, čto jeho ťilo možet mati svojstva ducha, ktorý *pojavitsja koli chočet i ne mož znati, otkuda prichodit i kuda idet.*

Koli solnce vyšlo i tolpy naroda opiať sošlisja, vybralsja Christos do sinagogi, čtoby hovoril o *Chlibi, ktorýj sošel iz neba.*

22. Preobraženije Hospodne.

Posli vernenija iz dovšej dorohi v okolici Sidona i Cezarii Filipovoj prebyval Christos s apostolami nedaleko ot svojeho rodnaho mista, na rovnihi Esdrelon. Virojatno ostavalsja v Dabrathi, maleňkom poselenii, ležaščem u stop sivernaho sklona hory Tabor.

Učeniki byli nespokojny, ibo pravi nedavno uslyšali pervyj raz iz ust Učitela vidomosť pravi tak nečekannu, jak i smutnu. Spasitel' skazal jím jasno, i ne liš skazal, ale niskolkoraz s udarenijem i povtoril, čto iz storony staršich ľudej čekajut Jeho oskorbljenija i obidy, posemu bolestnoje mučenije i na konci hrozna smert na kresti. Dodaval na každy slučaj, čto, zabityj, treťjaho dňa voskresnet iz mertvych, ale sej ufišitelnyj konec zapovidi Christa meňše hlboko vnik v serdca učenikov. Myslili prezdevseho na to, čto zdavalosja poburiti vsi jich nadiji: čto Učiteľa i s Nim i ciloje jeho dílo čekajet taka strašna končina.

Proto Hospod Isus postanovil sebi podnesti jich v duchi i utverditi jich tak, čtoby ne oslabli v sledujuščich probach. K semu vybral liš niskolkich. Vybral prezdevseho toho, kotoryj jak skala mal protivostati burjam; vtoraho, kotoryj mal o vozlublennom Učiteli vydati poslidňoje i naj-vysšeje sviditelstvo, i ješče toho, kotoryj pervyj utverdil kroviju svoje apostolskoje poslanije. Vsi ti troje izbranny mali javlenije dočasno poderžati v tajni, ale posemu rišitelno sviditelstvovali: *Prišestvije i silu Hospoda našeho Isusa Christa blahovistili my ne na osnovanii vyduman-*

nych basen, ale prismotrivajučisja sami Jeho veličestvu, byvši s Nim na hori Svatotoj. Čto my vidili vlastnymi očami našimi, na čto my prismotrivalisja i čeho ruki naši dotknulisja, to opovidajeme vam...

Hora Tabor, kotora svojeju pravičnoju formou napominajet nas na vozvyšenny piramidy, jest poslednij, daleko na juh vysunutij verch hor galilejskich. Ne duže vysoka, bo za hodinu mož dostatisja na jej veršinu; predstavljajetsja ale vo veličestvennom viđi, ibo stojit cílkom samostojateľno. Ot vostoka, juha i zapada skloný jej spadajut prijamo na rovnu; tolko ot sivera pripoivajetsja k nej rjad berežkov, sahajuščichsja daleko až k Tiberiadskomu ozeru. Iz sej storony mož najlehše dostihnuti verch. Stežka, vedušča vhoru, liš na počatku stremnista, poka vystupajetsja na berežki. Daľša časť dorohi dvihajetsja luhodno po rovnom, travistom zboči.

Už chiliosja k večeru, koli Spasitel, prizvavši k sebi Petra, Joanna i Jakova staršaho, skazal jim, čto vozmet jich so soboju na horu, čtoby cilu noč perebdili v molitvi. Ostatni apostoly mali ostatisja dolov i čekati na jich vernenie. Prihotovlenija na dorohu ne zabrali mnoho času; neodolha Hospod Isus, okružennyj trojkoju apostolov, už kračal na horu.

Vybralisja tuda iz storony sivernej. Stežka vela zbočami berežkov čerez haji, hdi ješće i dnes až rojatsja čubary oleňi, gazely i vsevozmožnoje ptactvo na otkrytych poľanach meždu hustymi krjakami dikich roz i pachňačaho balzama. V jaruhach žurkošili potočki, i meždu listvoju dubov, fistašnikovych derev i orichov ozývalosja ščebetanie ptaškov. Byl prijemnyj i milyj večer. Spasitel byl jakos' udivitelno radostnyj i besidlivyj; apostoly fišilisja svojemu vyznačeniju, jakoje jim ušlosja, i nadiji v tom, čto jich čekalo.

Verch Tabora tvorit maleňku rovnu, naklonennu lehko k zapadu. Lísa na verchu ne jest, liš ňiskoško stromov

s rozsjahlymi koronami; ale jesť tam osobeno bujnoj i pachnačoj travy. Ibo chočja okružajušča rovnina v čisti spalena ot solnca, tut vse jesť mnoho rosy i vijut chlodny vitry ot sivera.

Koli Spasiteľ s učenikami vystupil na horu, na minutku zastanovilsja, čtoby naslaždalsja v prelestnom vyhlaďi. Byl už tichij večer; solnce už zašlo, ale vozduch byl ješće polnyj večerneju zareju, smišannoju s sinevatoju mhloju. Prosto na juhu vozvysalsja vidnyj Malyj Hermon, naprotiv neho hory Gelboe a ješće daſe vysokorovňa Samirii: ot zapada risovalsja chmuravyj chrebet Karmela; iz sivera za horami galilejskimi podnímal sňížny holovy Velikij Hermon, verchi kotoraho zvyčajno pokryty bilymi chmarami; na vostoki tahnulasja hluboka dolina Jordana, za kotorou vydvihalisja hory Galaad i Basan, zarjašči ješće v rozovych bleskach zachodaščaho solnca. Pod samim Taborom razprostraňalaſja dolina Esdrelon, tak zvanna žitnica Sirii, vesnoju podobna k zelenomu, cvitami protkannomu kovru, v čisti že volňaščasja zolotom dozrivajuščich kolosov. Vozduch byl najčistijšij, i milij večernij vitorok osvižival spočenny čela.

Po korotkom otpočinku, koli do doliny uže spustilisja sumerki a na zapadnoj časti nebosklona bľidnil jasny misjačok, vstal Hospod' Isus, čtoby vyhledal otpovidnoje misce k molitvi. Po predaniju byla to mala kotlovina, ležašča pod samoju veršinoju hory na storoči juhovostočnoj. Na jej nerovnoj poverchnosti nachoditsja mala lučka z odnaho boka otkryta na dolinu, iz druhaho pritulena k nevysokoj skalistoj stíni. Apostoly prišedši tuda so Spasiteľom, rozložili svoji plašči na zemli i začali molitisja. Pomolilisja vjedno ňiskolko psalmov i molity večernich. Posemu apostoly ostali malo niže na travi, a Spasiteľ podošel pod skalu i začal molitisja sam. Učeniki probovali naslijdovati Učiteľa, ale neodolha son žadal svoji prava. Ňiskořkoraz probudilisja i znova začinali molitisja, ale nakonec, peremoženny utomleniem, īahlili na travu i usnuli.

Už byla temna noc, koli Petr otvoril oči. Osmotrivalsja s najbošim udivlenijem. Skoro potras lehko spjaščich tovarišov; i tohda vsi troje, ne smijući ni ruštisja iz mista, s utajennym dychom divilišja na čudesnoje javlenije.

Spasiteľ stojal ješće pod skaloju, tam, hdi večerom začal molitisja, ale byl cilkom pereminenyj, takij, jakim Jeho učeniki ješće nikohda ne viđili.

Postať jeho obňal kruh svitla, iz kotoraho vychažala zarja tak čudesna, čto mala v sebi razom i jasnosť solnca i lahodnyj blesk misjaca. Ne slípila pravi oči, tolko prifa-hovala k sebi nevyskazannoju přijemnostiju; ot zari zasvitilašja cila okružnosť; jak v najjasnijšij deň, vidno bylo i najmeňšu travočku, i každu horstočku mocha v uščelach skalistoj stiny. Voznesenny v horu oči Christa sijali jak zvizdy, lice jeho blestilosja jak solnce, ciloe jeho tilo jak by bylo oslavленo i jak by bylo ne dotykalosja zemli. Jeho sverkajušča odežda byla taka bila i svitla, jakoj žadnyj malar na zemi ne možet podražati.

Učeniki smotrijat, i očam svojim ne virjat.... Vot, v kruzi svitla, obnimajuščaho Christa, vchodat iz dvuch stron dvi novy postati, takož polny slavoju.

Kto byli oni, ne bylo potrebno objasňati; ukazalisja tak vyrazitelno i živo, čto apostoly jich sejcas poznali. Iz pravoj storony stojal Mojsej, velikaho rosta, odityj v dolhu, bilu odeždu; bujna boroda jeho splyvala na persi, čelo vypuskalo iz sebe dva jasny luči svitla. Ruki ne deržali uže tablicy Zavita, ale byli složeny pobožno k pokornoj pre-dannosti; oči iz-pod hustych brov už ne smotrilii uhroziteľno, ale udivlenijem i nevyskazannoju lubeznostiju. Ilija byl meňšij i chudšíj; s ramen jeho spadal proročeskij plašč, plamenny jeho oči sijali slavu i ūbov.

Načalsja čudesnyj rozhovor, jak by pervoobraz toho sposoba sožitija svyatých, kotoryj v nebi spoivajet najotdaleňši viki i svity. Oba slupy Staraho Zavita vitali Spasiteľa hlubokim poklonom. Čerez nich hovorila vira patriarchov,

nadija v daleku budučnosti smotraščich prorokov i nevyskazanna radosť, čto už skončilsja dolhij vik ožidanija i nepevnosti, Zavít bojazni i nevoli.

Posemu začal hovoriti Spasitel; hovoril solodko, ale s važnostiju, jak bezsmertnyj Carj vikov, kotoromu dana vsja moč na nebi i na zemli. Opovidal: jakim sposobom založit Carstvije Božoje, kotoromu ne budet konca, jak peremožet vše, čto zloje i temnoje, i jak vysvobodit čelovičestvo i dast jemu svobodu dňok Božich. Na konci začal hovoriti o sredstvi seho veličavaho dila, o svojem bolestnom mučenii.

V slovach Christa živo vystupali vsi obrazy iz Gethsemany, iz dvora Annaša, iz praetorija i Kalvarii. Došedší k opisaniju kresta, Spasitel razkryl na široko ramena, jak by už zložil jich na derevo mučenija; voznes oči na nebo i rek s nevyskazannym želanijem: *I ja, jak voznesen budu ot zemli, všitko priťahnu k sebi!*

Nastala tišina; patriarchi sluchali v ňimom tronutii; postať Christa sijala bleskom tak jasným, jak jesli by na verch sej hory už bylo sostupilo *to svjatoje misce, koto-
roje ne potrebujet ni solnca, ni misjaca, ibo svitit v nem
jasnosť Boža, svitilom kotoroj jesť Ahnec.*

Smotrašči učeniki už ani ne znali, hdi suť i čto dílajut, či žijut ješče na zemli, či uže v nebi divlatsja na slavu Hospodňu. Peremiňalisja v nich bojazň s udivlenijem, ale vsi jich čuvstva perevyšala nevyskazanna radosť. Iz Christa vychodaščeje svitlo tišit jich oči, serdca; dušu zalivajet volna sčasťa, perevyšajušča vsi čuvstva. Zabyli na cilyj svit i jedino o to bojalisja, čtoby sii presolodki minuty ne pominuli.

Vo vseobšcej tišini ozvalsa holos Petra. Hovoril jak očarovannyj, jak hovoriat ľudi vo sňi abo v vostorhi. *Hos-
podi, dobrí nam tut byti, skazal holosom blahanija. Učinme
tut tri žilišča: Tebi odno, Mojseju odno i Iliju odno...*

Ale ješče ne dokončil sii slova, jak nespodívanno pe-

reminisja cilyj obraz. Bila, jasna chmara obňala Christa, patriarchov i apostolov. Ne bylo vidno ničeho inaho, liš mhlu, polnu bilym svitlom, jak by iz otvorennaho neba vylivalasja smuha bleska. I tohda bylo mož slyšati holos, mohučestvennyj jak hrom, hovorjaščij vyraziteľno: *Sej jest Syn moj vozlublennyj, v Kotoryj blahoizvolil; Jeho posluchajte!*

Preobraženije Hospodne.

Skončilasja prelest; iz vostorha vyrval učenikov smerťelnyj strach. Tvarju upali na zemľu, i ležali, trjasučisja; oči zakryli doloňami. Jak dolho ležali tak i čo ďilosja za tot čas, sami ne znali.

Nakonec Petr počuvstval, čto ktos' dotykajetsja jeho ramena. Nesmilo podnes holovu, nadriasja, čto v oči jeho udarit tot samij velikošipnyj blesk, kotoryj nedavno vidil

pered soboju... Na hori bylo mračno; pochilenyj nad ležaščimi učenikami stojal Spasitel, i skazal jim spokojno: *Vstanite i ne bojtesja!*

Vstali jak probudženy iz sna i rozhlanuli kolo sebe. Ne bylo ni slida vidinija. Christos stojal pered nimi prijemnyj i tichij, jak obyčajni, za Nim ta sama skala, pod kotorou začal molitisja večer: travy i kvitočki uhinalisja pod kropłami raňašnej rosy. Zvizdy už hasli na nebi, po doliňi valilisja molhi, nad horami zajordanskimi solnce už začinalo vypuščati svoji luči v zelenych i rozovych barvach.

Učeniki molčali. Duševnymi očami ješće vse vidili tot nadzemskij blesk, posli kotoraho ne vartalo na nič pozirati na sem sviti.

Koli posli raňašnej molitvy začali schažati s hory, prikazal jim Hospod Isus, čtoby o vidinii nikomu ne hovorili, *liš tohda, koli Syn čelovičeskij vstanet iz mertvych*. I cílkom tak, *v sii dni nikomu ničeho ne hovorili o tom, čto vidili*. Možno, čto i čuvstvovali, jak nedostatočny byli by slova ľudski i nedostatočny sezemny sravnenija k opovidaniju toho, čto vidili. Ale obraz sej noči na Tabori vrylsja jím do duš na viki. Koli o mnoho šit pozdnijše vyplakanny oči Petra pripominajut sebi blesk i slavu *Svjatoj hory*, cila zemla zdajetsja jemu *temnym miscem*, i vzdychajet toľko za prišestvije momenta, koli zasvitit deň i v serdcach vzojdet zorja.

23. Čužoložna ženščina.

Na tretij Velikdeň vo svojej javnoj žizni ne pošel Hospod Isus do Jerusalima. Evanhelist hovorit vyrazitelno, čo ne chočil ješće popasti v ti voroži siti, kotory po ciloj stolici rozfahnula na Noho zloba židovska. Ale poneže ani v okolici Tiberiadskaho ozera ne bylo jeho prebyvanije v bezpečnosti, čerez cilu pozdnu vesnu i lito chodil po dalekich dorohach po Fenicii, Dekapolisi, tetrarchii Filipa, Perei, na konci i v Samarii, otkuda liš časom pohlanul do Galilei. Koli odnak bližilsja konec septembra i s nim i prazdnik kuščej, na kotoryj iz cilaho kraja prichožali palomníki do Jerusalima, rišil Spasiteľ, čto naprotiv vseho pojdet do Svjataho mista.

Čto že mohlo byti pričinoju toho smilaho postanovlenija?

Navirno chočila Prevična Mudrosť podati ješće Židam ti prekrasny nauki, kotorym sv. Joann tak mnoho mista posvjaščajet v Evanhelii; kromi toho chočila ješće učiniti dobro ne odnomu bidnomu serdu, potrebujuščemu lika na chorobu duši i tīla. Ale drazniti svojich vorohov Hospod Isus ne chočil, proto postanovil sebi idti do Jerusalima po možnosti ticho. Iz toj pričiny ne priňal predloženie svojich stričnych bratov, kotory poprosili Jeho, čtoby javno, v jich tovariščestvi otbyl svjatočnoje palomničestvo. Vybralsja v dorahu š učenikami liš tohda, koli holovna volna podorožníkov už peresunulasja, starajasja pri tom zaderžati polnu utajennost.

Meždu tolparami, napolňajuščimi Svjatyj horod, tak kipili

o Nem besidy jak v uťji. Otverto odnako nikto ne smil o Nem hovoriti, ibo sinedrion rozpustil uže po cílom mišti svojich špionov, čtoby Nazarejca vyhledali i poimali.

Minulo už ňiskolkó dnej ot začatia velikolipnych prazdničnych obrjadov, kotory protahnulisja na cily tyždeň. Pervaho dňa večerom, kromi raznych inych obchodov, na toržestvenno osviščennom dvori žen otbyvalisja nabožny tancy pri soprovoždenii muziki i spivov; každyj deň otbyvalosja ňiskolkó obchodov; pri odnom iz nich byla nabraná zolotoju čašou voda iz ozerka Siloe, čtoby posemu vylati ju na oltar; na druhom obchodi kolo chrama každyj učastvujuščij nes v odnoj ruci konar mirtu i ziľja. Pri tom každaho dňa končilisja mnohočislenny obščestvenny i privatny žertvy, holovno v znak blahodarenija Boha za sčastlivou dokončennou žnivu.

V pery četyri dni nikto Hospoda Isusa ne vidil, chofja i vsi zvidovalisja o Nem; liš pjataho dňa rano, k najboľšomu udivleniju tolپ, zbačili Jeho v chrami, hdi spokojno naučal narod.

Čerez sej otvažnyj učinok i čerez javno vyskazannyj vopros: *Pročto hledajete mene zabiti?* — Spasiteľ očevidno zbil s noh svojich neprijatelej. Ne znali sebi dati rady. Neprijateľski elementy meždu narodom už dva raz chotili podnati ruki na Nazarejca, ale neobosnovannoje namirenije ni raz ne malo uspicha. Sinedrion vyslal na Jeho poímanie už cieloje otďelenie ozbrojennoj storoži, ale voiny vernulisia s porožními rukami, skazavši: *Nikohda ješće čelovik tak ne hovoril, jak sej čelovik...*

Tak viďlosja, čto nenavidžennyj Prorok opiať pobidit, ibo pri rostajuščem čísli jeho naslídnikov i pri nenavidžennom praviteľstvi meždu narod vkratasja vse boľša neorientovannost; ale i vo vnutri samaho sinedriona pavilasja nezhoda, ibo po smilom protesti Nikodima rozlošosja cieloje sobranije i *každyj vernulsja v svoj dom*.

Proto bylo rišeno dočasno ustupiti ot násilství, a Ober-

nutisja k lesti. Cilyj plan byl vyroblenyj duže starateľno i obosnovanyj tak chitro, čto Spasiteľ musil začíti do pasti: abo dolžen byl javno protivoreči Zavitu Mojseja, abo vstupiti v oppoziciu s rimskim praviteľstvom i stratiť cieloje uznanije u naroda.

Hospod Isus vykorystaja prazdničnoje sošestvie naroda, naučal denno v chrami; na noč otchažal na blizku, obľublennu Olivnu horu. Zdalosja, čto s namireniami vorohov ne staralsja; zaňatyj byl liš tím, čtoby v slyšateľach vzbudil viru v svoje poslanije i čerez to priobril jich k vičnej žizni.

Koli sledujučaho dňa utrom po posliďnom t. zv. „velikom“ dňi svjatočnom, okružen tolpoju, siďil v odnich iz prostrannych sinej chrama, pojvilasja nespodivanno cila hromada členov velikoj rady i iných vplyvných farisejov; provadili pod ochoronoju stráži jaku-to nevistu. Narod na jich rozkaz rozstupilsja, i oni vošli až tam, hdi Isus iz kamennoj lavicy, opertoj k stíni, jak iz katedry — holosil Novyj Zavit.

Nevistu, s dvoma storožami na boku, postavili v sereďni, sami stanuli v dvoch gruppach iz dvuch storon pered neju, i začali formaľnyj sud.

Učiteľu, skazal s lestnym uvaženiem odin iz starších, napevno predsidaťel najvysšeho suda, sija nevista poimana u čužoložstvi pri samom čini; Zavit Mojsejov prikazujeť takich pobiti kameňami. Čto hovoriš ty k tomu?

Meždu sobravšimsja narodom zapanovala taka tišina, čto bylo mož slyšati i ščebetanie lastovok, kružaščich hđito hori, ponad najvysšeu vežoju svjatoj strichi. Vsi porozumili, čto sej dijavolskij postup postavit Spasiteľa v bezvychodnoje položenie. Ibo jesli skažet, čto provinivšusja s kameňami pobiti ne treba, sprotivitsja vyrazitelnomu prikazu svjatoj Thory, i dostihnet Jeho, jak buntovnika protiv Zavita, stroha kara; jestli že skažet, čto prikaz Zavita dolžny perevesti, tohda stolknetsja s rasporjaženiami rim-

skoj vlady, kotora tohda zaderžala sebi pravo smertnoj kary; iz druhoj storony otčužit ot sebe ves narod, kotoryj prisahivala k Nemu jeho lahodnosť, tak protivna surovosti farisejskoj.

Vsi oči všipilisja na Spasiteľa; vsi uši s napruženiem čekali žadannej odpovedi. Ale Hospod Isus spravovalsja spokojno; na jeho tvari ne bylo ni tini zamišateľstva abo bojazni; jeho vše jasny i ťubezny oči hľubokim vzorom smotri na siju scenu: videli sich lestnych i chitrych obviniteľov, videli i trjasuščusja ženu, kotora ot styda i haňby ani ne znala, de majet obernuti oči; videli tich hľupych chramovych storožov i tu tolpu naroda, s napruženiem ožidajuču na rozviazku seho zaputannaha díla.

Fariseji ne mohli zaderžati v sebi pekeľnej radosti i davali sebi znaki očami, čto sim razom rana byla dobrá vymirjana, ibo Nazarejec zamolk bezporadno — koli Spasiteľ nečekanno pochililsja k zemli, i v drobneňkij, melkij pesok, kotorym byla posypana mramorova podloha pro uderžanie čistoty, začal povoli pisati jaki-to tajny znaki.

Vorohi vnačali ne zvernuli uvahi na soderžaniej slov, narisovanych Božou rukoju. *Ne odpovidaješ nam, Učiteľu? sprosili znova pervyj obviniteľ. Či ty, možet byti, inšak smotriš na sije dilo, jak velikij naš Mozej? Ibo on tak sudil, čto za tak velikij zločin kara okamenovanija ani ne jeſt tažka.*

Hospod Isus na minutku podňal holovu. *Kto iz vas jeſt bez hricha, skazal spokojno, naj peryj veržet na ňu kameň!* Posemu znova pochililsja, i vhlubilisja opiať v svoje pisanie.

Sej nečekannyj oborot díla pomisal plany Židov, ale cílkom ješće ne vyvernul jich iz sidla. Predsidať suda už znova otvorjal usta, čtoby daľše napadovati i obviňati, koli okom perebihnul litery, kotorý pod rukami Christa už skladivalisja v predloženia . . . i zastanovilsja. Vyraženie psychi i otvažnosti na tolstoj tvari ustupilo mistu jakomu-to nepochopiteľnomu zamišateľstvu i zahaňbieniu; robil jakij-to

nervoznyj gest, jak by popravľal na sebi svoj plášč, v jakom chodili učiteli Zavita; obernulsja na miši, i nezamitno našel sebi perechodnu dorohu meždu tolpoju k vychodu.

Smotrit i druhij na pismo, i takož blídnet; v očach jeho temnitsja, cilym tilom jeho perebihnet moroz. Ot stracha ustupajet, i stratitsja v tolpi ješće skorše jak pervyj.

Smotrit tretij, četvertý... desjatyj, a ti tajinstvenny čerty, kotory pišet Spasiteľ, podíjstvujut na vsich jak udar hroma. V nemných slovach, narisovanych rukou Sudji vikov, čítajet každyj najtočníjše istoriju svojich tajnych hrichov, pokryvanych do teper maskoju obmana pered zrakom ľudej; vidit každyj svoj vlastnyj obraz virno narisovannyj ťim okom, kotoroje i pod pobilennym hrobom jasno vidit brydkosť razvratnosti i hniličny.

Zdalosja, čto Spasiteľ voobšče ne uvažal na svojich vorohov; ani ne ohľanulsja pobiditeľno, ani ne smotril, čto díjetsja kolo Noho. Podnes holovu liš tohda, koli nevista na serediňi stojala už cílkom samotno, ibo i voiny, storožašči ju, vyšli za poslednim iz svojich panov.

Meždu narodom panovala ta sama tišina pri viď nepochopiteľnahu javlenija; iz očej obvinennoj katilisja slezy blahodarnosti i styda, radosti i žala.

Hospod Isus obernul na ňu vzor polnaho, bezkonečnaho miloserdija. *Nevisto, skazal lahodno, hdi suť ti, kotory tebe obviňali? Nikto tebe ne otsudil?*

Žena ne podnosja oči iz zemli, zašeptala: *Nikto, Hospodi!* I otvitol Isus s ľubeznoju važnostiju: *Ani ja ne otsuždaju tebe. Idi, i bolše ne sohriši!*

Sud byl skončenyj. Začala jeho ľudska lesť i zlosť, dokončila jeho dobrota i premudrosť Boža. Staryj Zavit, oskvernennyj farisejstvom, jak peremožennyj ustupoval iz pola; na misto chlodnoj i čisto formalno tolkovannoj litery Staraho Zavita nastupajet vladinije pravdy, spravedlivosti i ľubvi!

Žena upala k noham svojeho Spasiteľa i posemu

ticho vyšla iz chrama; narod že v svjatom tronutii pozoroval dalše na nauku spasenija. Poslal toho, čto pered minutoju stulosja pered očami slyšatelej, ne bylo trudno pochopiti to, čemu učil Isus, koli skazal: *Ja jem svilost svita; kto za mnoju idet, ne chodit v temnoti, ale budet mati svitlo života!*

24. Slipyj ot naroždenija.

Nespođivannoje poraženije, kotoroje poterpili Židy pri sudi nad čužoložnoju ženou, dohnalo jich priamo do bišenstva. Sejčas sledujuščaho dňa rano v chrami niškoľko raz pererušivali propovidanija Črista, nadavajušči Jemu najhorši oskorblenia, i na večer už i zbirali kameni, čtoby okameňovali Jeho. Ale jak vsi najchitriji, podly namirenja rozbivalisja na bezkonečnoj mudrosti Spasiteľa, tak uničtožilisja i jich vraždebný plany protiv jeho vsemohuščestva. Hospod Isus chotil tím vyraziteľno ukazati, čto protiv jeho voli nikto na svíti ne možet ubiti Jeho, a čto koli budet chotiti žertvovatisja za otkuplenie čelovičestva, učinit to iz vlastnej, cikom svobodnej voli.

Čtoby siju bezkonečnu svoju moč predstavil ješče v jasnišem svitli, postanovil Spasiteľ perevesti novoje čudo, takoje udiviteľnoje i javnoje, jakoe Svjatoje misto ješče ne vidilo. Za predmet seho čuda vybral opjať bidaka, o kotorom znal, čto stanetsja odnim iz najotdaňnijších jeho učenikov.

V pervu subbotu posli prazdnikov kušcej vozvraščalsja Hospod Isus v tovariščestvi apostolov iz raňašnaho bohosluženia v chrami. Vmisto toho, čtoby byl išel najblizšeju dorohoju poza horod, zabočil v tot labirint uzkich i stremnistych ulic, kotory, jak dajaki schody, rozlošilisja na zbočach berežka Ofel. Tam, v tiňi odnaho iz mnohich murovannych svodov, kotory spojivajut protivopoložny domy, sidil slípyj žebrak. Moh mati ne cikom tridcať lit, ale jeho tverdy i smutny čerty, kotory udivlali každaho, ne pozvolili pričisliti

jeho k molodym ľudam. Holovu jeho pokryvali kudry čornych volos, tilo jeho bylo spaleno ot solnca i porocha; v misto očej krylisja pod vikami dvi beznadíjny bišma, zakryty dla vseho, čto vzoru krasnoje, svitloje.

Čto sej čelevik ne stratil zrak naslidkom choroby abo nesčastija, ale čto voobšče nikoli ne viďil, to bylo mož viditi sejčas. Apostoly smotrili na neho s ščirym sočuvstvjem. Rady by byli chotili znati pričinu seho nesčastija, kotoru hledali v kari Božoj. *Učiteľu, zvidalisja, kto sohrišil: sej, abo jeho roditeli, čto narodilsja slipyj?* Isus odpovil: *Ani sej ne sohrišil, ani jeho roditeli, liš čtoby na nem dokazalisja dila Boži.*

To skazavši, zastanovilsja, i smotrašči na slípaho dodal važno: *Poka deň jesť, potrebno, mni činiti dila Toho, Kotoryj mene poslal; prichodit noč, koli už nikto ne budeť moći činiti. Poka jem na svíši, jem svitlom svita.*

Žebrak prisluchovalsja, ale na jeho tvari ne bylo vidno ni najmeňšaho tronutija. Jak iz daľších jeho slov vyplývajet, on dumal, čto pered nim stojit Isus, ale ani do myсли jemu ne prišlo, čtoby prosil, jak iny slípcy: *Učini, Hospodi, čtoby jem viďil!* V prostoj i šlachetnoj jeho duši panovalo takove hlubokoje otrečenije, čto ani ne dumal, čtoby jeho nesčastna dola mohla dajak pereminitisja. Boh tak chotil — naj budeť proslavлено imja Hospoda!

Meždu tim Spasiteľ robil prihotovlenija k namierennomu vyzdorovleniju. Spłunul na zemľu i takim sposobom sdiľal iz uličnaha porocha malo bolota, posemu to vzjal na doloň ľivoj ruki. Sbližilsja k slípomu, i začal tim bolotom pomazovati zahasly jeho oči. Koli skončil, skazal korotko: *Idi, umyjsja v ozerki Siloe!*

Tím udiviteľnym sposobom, jakij pri druhich uzdoroveniach ne použival, chotil Hospod Isus iz odnoj storony dati možlivosť svojemu budučemu, tak virnomu učeniku k prekrasnym projavlenijam poslušnosti i pokory, iz druhoj storony chotil virojatno i simvolistično vyraziti važnu pravdu.

Starý Zavit byl slípyj; na očach mal tu hustu zaslonu, o ktoroj pozdňiše tak vyraziteľno pisal sv. Pavel. V tej zasloňi — jak v bolofi, ktorým byli pomazany oči žebraka — bylo čos' iz Christa: byla to vira v jeho príestvije, i ľubov, vyplývajúšča už na pered iz jeho mučenia, ale to vse tak bylo smišano s porochom zemskich poňatij i učinkov, čo ne mohlo dati duši pravdivaho svitla. I treba bylo perše umytišja v Christi, znači v spasiteľnej vodi jeho izbavlenia, čtoby jasno prozriti. Dľa toho sv. Joann vyraziteľno naznačajet, čto ozerko Siloe už i samim svojim nazvaniem i simvoličeskim značeniem predstavljajet Messiju. Židy ale ne choſili uznati ani to, čto škarlupa bolota zatahivajet jich oči, ani ne choſili umytišja v žerelach Spasiteľa, i proto zostali v tini smerti; slípyj žebrak ale i v prvom i v druhom pokorno oddalsja voli Božej, i proto prozril ne liš na sezemnyj život, ale i na vičnyj. *Ja prišel na sej svit k sudu, hovoril Hospod Isus, čtoby ti, ktorý ne viďat, prozrili, a ktorý vidat, stalisja slípymi.*

Christos s apostolami pošeldal šesvojejudorochoju. Meždu ňim nevidomyj s radosťou kračal na kameňami vykladannej ulici i pustilsja v dolinu, k nedalekomu i dobrí znannomu svatomu ozerku. Ješće ne vidil, liš očupajušči kračal na pered.

Čto dilosja v jeho duši, koli umyvajuščisja v blahoslovennej vodi, uzril v živoči pervyj raz lučok solnca? Čo čuvstvoval, koli nespodivanno, po prvom blesku svitla, otsloniſja pered jeho zrakom cikom čarovnyj obraz: v hluibiňi, prjamo pered nim, lahodny sklony Olivnoj hory, pokryty najbujniſju zeleňju; na ťivo, hori, veličavy osnovny mury i ochromny budovy chrama; nazadi cieloje more domov i stoličnych palat; nad ňim vsem prosterta sineva neba, otažajuščasja v lazurevoj vodi? . . .

Čto myslil sebi, podivljaſčisja na vse to, sej bidak, teper ale už tak sčastlivyj čelovik? Čto čuvstvovala jeho duša, koli vyrvavšisja tak skoro iz temnoty i ſisni, naslaždalasia otkrytymi očami v jasnom, prozračnom prostori?

Ale udiviteľno: sije blahorodnoje serdce zostało spokojnoje i prostoje. U neho ne bylo žadnaho vostorha, žadnaho voschiščenija. Koli posli vozvraščenija ot svjataho ozerka prosjatsja jeho susidy, či to on abo inyj, jemu podobnyj, odpovidajet korotko: *Tak, to ja.* Koli prosjatsja jeho daľše, jak otvorilisja jemu oči, rozpovist ciloje čudo v kristalno jasnoj i prostoj odpovidi: *Tot čelovik, kotoraho nazyvajut Isusom, učinil boloto i pomazavši mni oči, skazal: Idi k ozerku Siloe, i umyjsja, i vižu.*

Jesli ale v sej mužeskoj, čistoj duši ne bylo bohatō voschiščenij dotyčno svojej vlastnej osoby, otkrylisja v nej bohaty žerela najživšich i ščirych čuvstv dotyčno osoby Spasitela. Hotovyj byl ot sej minuty prohološati i boroniti Jeho, choťby i žertovanijem cilaha svojeho života.

K semu neodolha i ukazalsja odpovidnyj sposob.

Koli rozneslosja v cilom predmiſti, čto Isus vyzdorovil ot naroždenija slípaho žebra, uvažali sije dilo za tak važnoje, čto za odpovidnoje deržali o tom uvidomiti najvysšu duchovnu verchnost. Sejčas i otveden byl vyzdorovlennyj pered sinedrion.

Koli Židy posluchali pervyj raz jeho opovidaniye, záčudovalisja: Tak znova sej Nazarejec! Či už nikohda ne budeme iz jeho storony v bezpečnosti?

Sperva nadíjalisja, čto budut moći opertisja na dajakoje protivoričije abo nejasnosť v opovidanii; ale besida žebra zvučala tak rozumiteľno i jasno, čto ne mohli najti žadnej zatoržki: *Boloto položil mni na oči, jem umyjsja, i vižu.* Na vopros, čto sudit o svojem dobrođijateli, odpovil bez somňivanija: *On prorok!*

Židy chvatalisja za svoje zvyčajnoje mudrovaniye, čto *sej čelovik ne možet byti ot Boha, poneže zneuvazajet subbony.* Ale i sami čuvstvovali slabost seho mudrovaniya, osobenno proto, ibo i v samom sinedrioňi kružili protivopoložny mňinija o Christi. Proto poprobovali hledati inoždorohi, i začali ne priznavati ciloje vyzdorovlenije.

Prizvali rodičov žebraka i ohrožajući jich, žadali odpovidi na dva voprosy: či vyzdorovlennyj jest spravđi jich synom i či slipo narodilsja, daљše: jak stalosja to, čto teper vidit?

Rodiči zastrašilijsja; znali, čto koli priznajutsja k Isusu, hrozit jim vyklučenije iz sinagogi. Vsetaki ne mohli zatajiti tak očevidnoj pravdy; proto rišili na pervyj vopros odpovidati priznateľno, ot druhaho voprosa že uklonitisja.

Znajeme, skazali, čto to naš syn i čto slipo narodilsja. Ale jak vidit teper, ne znajeme, abo kto otvoril jemu oči, my ne znajeme. Jeho samaho prostesja; už majet svoji roki, naj sam hovorit o sebi.

Velika rada zbačila doraz neprijemnyj oborot vysluchanijsa; slídstvijem jich neudačnaho sposoba vysluchanijsa pravdivost čudesnaho vyzdorovlenija vystupala ješće v jasnijšom svitli. Ostala dla nich liš odna doroha: vysliđiti učinok Christa iz storony nravstvennoj.

Znovu obernulisja lestno k vyzdorovlennomu: *Daj chvalu Bohu! My znajeme, čto tot čelovik jest hrišnyj!... Ale otravļajušča strila sejčas otbilasja ot kristalla jeho šciraho serdca. Či on hrišnik, odpovil žebrak, to ne znaju. Odno znaju: čto byl jem slipyj, a teper vižu.*

Sredi sudijami zapanovalo na minutku klopotliveje molčanije. Čto tut počati, koli vsi vystrily ne tolko ne potraſijat cili, ale vernutsja protiv nich samich?

Probujut znova sposobami pervoj dorohi: *Čto robil s tobou? Jak otvoril tebi oči?*

Ale žebrak až duže čuvstvoval silu svojej pravdy, i proto ne dal zvestisja na jaku-nibud krivu dorohu. *Už skazal jem vam, odpovil, slyšali ste; pročto chočete to znova slyšati? I perechodil smilo do začipki: Či možno i vy — dodal s posmiškoju — chočete byti jeho učenikami?*

Jak odpoviđ na to, posypalsja cilyj hrad oskorbleniij i hrišnych slov. *Ty bud' jeho učenikom, kričali vsi, a my učeniki Mojseja! My znajeme, čto k Mojseju Boh hovoril; ale o tom čeloviku ne znajeme, otkuda prichodit.*

Napevno ne myslili, čto vyzovut simi svojimi poslednimi slovami. Vo vyzdorovlennom zakipila krov, jeho jasny oči zableskli spravedlivym rozhorenjem: *Divna rič, skazal s perekonaniem, čto vy ne znajete, otkuda on. On otvoril mni oči! Znajeme, čto hrišnikov Boh ne vysluchajet, ale kto voschvalajet Boha i činit po voli jeho, toho vysluchajet. Ot vikov ne bylo mož slyšati, čtoby ktos' otvoril oči slipo narožennomu. Koli by tot ne byl ot Boha, ne moh by ničeho činit!*

Čto bylo mož odpovisti na sije zaklučenie, kotoroe vybuchlo iz prostaho, ale šlachetnaho serdca, jak potok roztopenaho serebra?

Prihvozdenna do zemli prevratnosť židovska zakipila zlostiju. Jak šipot hadov, zvučali slova: *V hrichi jes narodilsja, a ty nas učiš?* I vykinuli jeho iz sinagogi.

Žebrak otdalilsja smilo; byl by rad strjas so svojej odeždy i poroch, nabrannyj meždu farisejami. Ibo díjstvitelno dla jeho čistoj duši ne bylo ni mista v toj sinagogi, kotora svidomo i naročno brodila v klamstvi i klevetach protiv najsolodzej i najmiloserdnejšej Pravdy. Vyzdorovlennyj iz sej Pravdy znal do teper liš malu častku, ale už tak pošubil Ju, čto byl by bez rozmyšlenija za ňu pozertoval i jemu darovannyj zrak i cilu dušu svoju. *Ach, koli by moh Jeho uzriti!* vzdychal horjačim želanijem v hlubiňi svojej duši.

Toho samoho dňa večerom zašel žebrak do chrama. Zapadajučeje solnce kidalo potoki zolotaha purpura na bašni i stolpy, na prelestny i sverkajušči vorota brany Nikanora, na vysokij kupol, pokryvajuščij misto svatyňi svyatych. Na vse to smotril on pervyj raz v živoči, a vsetaki mysli i želanija potahivali jeho kuda-to inde. On čul, čto to vse Staryj Zavit, a on v hlubiňi duši čuvstvoval potrebu toho Novaho Zavita, kotoryj sošel na zemľu v osobi Christa, polnaho īuboviju i pravdoju.

Koli tak rozmyšľal operto k mramorovomu stupu, pri-

bližalsja k nemu molodyj ješće čelovik, ale s udiviteľno važnym vyraženijem i pohružennoju v dumki tvarju. Pri-chodivšij obernul svoji jasny oči na žebraka i prosilsja jeho polholosno: *Či ty viriš v Syňi Božom?*

Kto jesť to, Hospodi, čtoby v neho viril? odpovil žebrak s nevyskazannym želaniem.

Ty viďil jeho, skazal Isus, kotoryj s toboju hovorit, on jesť.

Virnyj učenik upal k noham Spasiteľa i otdal jemu hlubokij poklon. Ot toho času ne viďil už ničeho; solncem i cílým svitlom dla neho byl liš Isus.

Koli o ňiskoľko dnej posli prečudesnoj nauki o dobrrom pastyri, opustil Spasiteľ nevdačnoje misto, ostavil tam choť odno virnoje i oddannoje serdce. *Boh zasvitil v duši jeho k poznaniu jasnosti Božej v lici Isusa Christa.* I on semu svitlu ostal virnyj až do konca.

25. Voskrešenije Lazarja.

Sezemnyj život Christa približsja ku koncu; dopolnilasja takož mira rastajuščej z dňa na deň nenavisti farisejov i starých Žudej.

Pod čas toržestvennaho posvjaščenija chrama, koli Spasiteľ naučal v sinagogi, verhlisja na Neho Židy, čtoby ukameňovali Jeho na misti, malo pozdňijše staralisja ješče Jeho i poimati. Hospod Isus ale ne chočil preduprediti hodiny svojeho mučenija, proto ostavil Jerusalim, i otošel za Jordan, na misce, hdi pered dvoma rokami krestil Joann.

Prebyval tam už ňiskoško tyždňov, koli došla k Nemу smutna vist, čto tažko zachvoril odin iz najvirňijšich jeho priveržencov, Lazar z Vifthanii, brat Marii i Marty. Sestry chvoraho vyslali v zajordanskij kraj osobennaho poslanca s korotkoju, ale ščiroju prosboju, polnoju nezlomnym dovirijem: *Hospodi, kotoraho lubiš, tažko chvoryj.*

Oblublennyj apostol i dovirník Serdca Isusovoho svidičit vyraziteľno, čto žalostny sestry ne mylilišja dotyčno čuvstv Spasiteľa. *Isus, hovorit sv. Joann, lubil Martu, jej sestru Mariju i Lazarja.* Ale i pri tom ne učinil doraz zadost serdečnomu prihlašeniju; ješče za dva dni zostal na tom samom misti. Na potichu liš otkažal sestrám chvoroaho, čto *ta choroba ne jesť dla smerti, ale dla slavy Božej, čtoby čerez ňu proslavljen byl Syn Božij.*

O dva dni pozdňijše skazal apostolam: *Podme nazad do Judei.* Učenikov zachvatilo nespokojstvije. *Učiteľu!* opovili, liš nedavno chočili tebe Židy ukameňovati, a ty

znowu tam ideš? Spasiteľ staralsja uspokojiti jich, čto deň jeho života ješće ne skončilsja, i doložil, čto kto chodit vo dne, ne budet pourežden. Posemu dodal, čtoby objasnil čiľ namirennoj podoroži: *Lazar, priateľ naš, spit; ale idu, čtoby probudil jeho.*

Učeniki daľše boronilisja: *Hospodi, jesli spit, budet opjať zdrovyyj.* Simi slovami chotili skazati: Načto datisja na taku dorohu i vydatisja nebezpečnosti, koli chvoryj i tak vyzdorovijet? Ale Hospod' Isus vyslovilsja jasno: *Lazar umer.* Nedolha dodal, objasňajušči daľší svoji plany: *Radujusja pro vas, čto jem tam ne byl, čtoby ste virili. Ale podme už k nemu!*

Ne bylo čto robiti; naremnyj Toma — možno, čto radi zloj nasmiški, možno, čto iz pobuždenija šlachetnoj otvažnosti — skazal součenikam: *Podme i my, čtoby sme umerli s nim!*

Vifthanija byla maleňka osada na juhovostočnom skloni hory Olivnoj, pri dorozi, vedušcej iz Jerusalima čerez Jericho až k berehu Jordana. Maleňkoje selo ležalo v kotlovišti, cílkom ukryto sredi bujnej huščavy svjatojoannskich i migdalovych stromov, sredi vinnic, figovych i olivovych hajov. Byla to osobenno v jari prelesta okolica. Na ňiskoľkodesjať krokov ot seľca, ot storony sivernej, ukazujut do dnes hluboko v skaľi vytessannyj hrob Lazarja. Nedaleko ot toho mista, pri dozori na berežku ležit velikij kameň, pri kotorom Spasiteľ hovoril so sestrami umeršaho. Malo niže v dolini ješć tak zvanna „studeňka Marty“, kotorá označajet misce, hdi na osnovanii predanija stojal dom pobožnoj rodiny.

Doroha iz Zajordanii do Vifthanii tervala ne bolše jak odin deň, proto Hospod' Isus už večerom dosjah svoju ciľ. Kračal bezslovno, pohruženyj v hlubokich dumkach. Na posliďnom berežku, u stop kotoraho rozložilosja selo, prisil na kameň, ležaščij pri dorozi, i rozhľanulsja. Oko Spasiteľa obernulosja zaraz na obširnyj i na ňiskoľkostro krokov

ležaščij dom Lazarja. Jakoje vzornoje, tichoje sčastije skryvalosja kohdato pod jeho strichoju, a dnes — jakij smutok tam! Čto dilosja v serdcach bidnych sester, koli choroba brata čto-raz zhoršalasja? Jak neterpeliwo vysmotrivali z hodiny na hodinu, či ne prichodit Spasitel! Jak vyderžlivu nadíjalisja, čto vsetaki liš raz pridet! A odnak ne prišel; i vot dnes už četvertyj deň, čto uložili brata do hroba.

Koli nad vsem tom rozmyšľal Hospod Isus, byl hlboko tronutyj; až žašil, čto na tak ťublašči i virny serdca dopustil tak bolesnu probu.

Meždu tim v domi žaloby sošlisja mnoho hostej. Iz blízkaho stoličnaho mista prišli mnohi prijateli i znakomy s vyraženijem ščiraho sožalinija. Komnaty dla hostej byli perepolneny; sobravšíesja, po vostočnom zvyčaju, sídili molčalivo na zemli, otdílno mužčiny, otdílno ženščiny.

V tot čas k Marti, sídaščej meždu hostami, blízitsja sluha i šepčet jej čtos' v ucho. Musilo byti to dačto duže važnoje, bo Marta takoj vstala i vyšla. Vybihla pered dom, i smotrla na berežok. Oko i serdce zaraz uhadnuli, kto sídít tam! Sluha pravdu skazal! Tak preciň prišel posli tak dolhaho ožidanija! Prišel i naprotiv javnoj nebezpeki; prišel potišiti jich tak, jak toľko On znajet potišati!

Marta ne vernulasja do domu, ale pobihla prosto na berežok. Neodolha klačala už u stop Učiteľa, obnimajušči nohi svojim plaščom. *Hospodi!* ozvalasja pri tom, jak by ticho skaržilasja, *jesli by Ty tut byl, ne byl by umer brat moj!*

Ješče pered minutoju ne byla mohla povisti ničeho bolše, bo cilu jej dušu vypolnil sej jedinyj bolesnyj vopros: Pročto ne prišel zachraniti jeho pered smertiju? Ale teper, jak klačala u noh Isusovych, sejčas počula v sebi luč nadiji.

Ach, Marto, čehože nadiješsja? Či ne zlaknešsja ty sama, jesli Isus rozkažet hrob otvoriti? Či možeš pripuskatи, čto stanetsja takoje divnoje divo, jakoje nikoli ne vidili na svíši, čto ožijet čelovik, ležaščij už četvertyj deň v hrobi?

Marta jasno ne znala, ani čto hovorit, ani čto dumajet; znala liš to, čto pered neju stojit Voskresenije i Život. Posli slov skarhi posmotrila Jemu v oči s pokornostiju i bezhraničnym dovirijem. *Ale i teper viruju, čto o čtonibud' budeš prositi Boha, dast Tebi Boh.*

I, o čudo čudesl Neodolha uslyšit, čto vysluhajetsja jej najtajnijšeje želanije, želanije, kotoroje jasno ani ne umila vyraziti, ani vo vlastnoj svojej duši.

Spasitel smotril na ňu považno. Ne pustilsja do slov sočuvstvia. Namisto počichi prinošal jej čtos', čto toľko On moh prinesti. *Voskresnet brat tvoj!* skazal siľnym holosom.

Marta podnalašja na kolina i zložila ruki. Vo vyplakaných očach už svitila radost. Ale v sej radosti byla i prosba, čtoby Učiteľ bliže opredilil svoje obicanije. Ne smila ale ani sprositisja. *Znaju, Hospodi,* skazala s milym podstupom, *ja znaju, čto voskresnet v poslednij deň.* Isus otgovil: *Ja jem Voskresenije i Život. Kto virujet vo mni, chotby i umer, živ budeť; každy, kto žijet i virit vo mni, ne umret na viki!* Či *viriš tomu?* zakončil veličestvenno.

Marta už ne plakala. Choť i ne dostala ožidannaho objasnenenia, ale hluboki slova Christa dušu jej napolnili spokojom i ukripili jej viru. *Istinno, Hospodi!* otvovila s vostorhom, *ja viruju, čto Ty jesi Christos, Syn Božij, kotoriy prišel na sej svit!*

Spasitel ale chotil vidíti i Mariju. Znal, čto jej horjače serdce nadmiro zaboľilo, proto chotil duševno ukripiti siju virnu i duže īublašču služebnicu.

Marta pobihla po sestru.

Vošedši do zaly, ale ne chočašči pritomnym zraditi priestvije Christa, pošepnula Marii mimochodom: *Učitel prišel, i kličet tebe!* Daremna byla odnakož ostorožnosť; vist ne dalasja utajiti. Marija vybihla tak skoro, čto obrnula na sebe pozornosť vsich. Hosti suđašči, čto naslídkom nahlaho žala idet na hrob brata plakati, vyšli za neju. Už i v cilom seli rozlošasja vist, čto prišel Isus. Vsich intere-

sovalo: čto stanetsja? Neodolha cila tolpa īubopytnych vyšla pod berežok, na kotorom ješće stojal Spasitel.

Marija Magdalina tohda byla už na svojem īubimom mišti — u noh dorohoho Hospoda. Ot plača dvihalisja jej hrudi; iz ust, pritulennych k noham Isusa, vyšla toško ta īubovijupolna skarha, kotora, už četyri dni napolňala jej dušu; *Hospodi! jesli by Ty byl byval tut, byl by ne umer brat moj!* Boľše skazati ne mohla, ale Hospod Isus počuvstvoval vše. Na vid sej bezmirnoj bolesti i vylivajuščichsja slez otdalsja i On hlubokomu tronutiju. I jak pláčet každyj syn Adama, tak zmjahčilosja i silnoje serdce Isusa, po persach jak by byla perešla volna sciraho žala, v jasnych očach zableskli slezy...

I stalosja, o čem žadnyj pobožnyj čelovik na svíši do teper ani mečtati ne moh, liš teper, koli *Slovo stalosja īilom i prebyvalo meždu nami:* bylo mož viđiti na zemli pravdivaho Boha, Hospoda vselenny, plačuščaho meždu īudmi nad bidami čelovičeskimi.

Nastala mertva tišina, liš Židy šeptali meždu soboju; na počatku udivlalisja, čto jak duže īubil Isus umeršaho, ale posemu roptali, čto *tot, kotoryj otvoril oči slipo naroždennomu*, prečin moh zachraniti ot smerti svojeho prijateļa!

Isus so slezami v očach oprosilsja okružajuščich: *De ste ho položili?* Otpovidali: *Pridi, Hospodi, i podivisja!*

Rušilisja vsi k hrobu: z peredu Christos s apostolami i sestry umeršaho, daľše hosti i tolpa īubopytnych. Koli došli na misce, byl už večer, dohašalo svitlo zapada, po tichoj krajiňi roztiralsja pervyj sumrak.

Hrob Lazarja byl izsičen v skaši; ňiskoškimi schodami treba byla sojti do sinej; nizki dvercy, zavalenny velikim kameňom, provadili daľše do vlastnej pivnicy hrobovoj, hdi ſilesny ostanki umeršaho, obvity plachtoju, spočivali na kamennoj lavici.

Spasitel zastanovilsja vonka pered vchodom. Byli otvoreny dvercy, vedušci k schodam, s toju dumkoju, čto

Spasiteľ zachočet nimi sojti dolov pomolitisja pri hrobovom kameňi, jak to byl zvyčaj u Židov. Ale Hospod Štúr ne vošiel. Pri viďi otvratiteľnych znakov volodarja smerti sodrohnulsja ot užasa. Stisňalosja jeho serdce, čtoby už čím skorše moh vypovisti: *Hdi jesť, o smerť, žalo twoje? Hdi jesť, o smerť, pobida twoja?*

Vzdychnul hluboko i skazal: *Otvalite kameň!* Sama daže Marta zabyla na vsi svoji prosby i nadíji. *Hospodi!* skriknula so složennymi rukami, už smerdit, ibo už četyri dni pohreben. Ale tvar Spasiteľa byla toržestvenno važna, polna postanoveniem i silou; obernulsa k Marti: *Ne skazal tebi, čto jesli budeš viriti, uzriš slavu Božu?*

Šiskolko mužov sošlo schodami i neodolha otvalili kameň. Iz hroba valilsja tak sišnyj smrod mertveca, čto dakotory iz pritomnych so strachom otdalilisja.

Sredi mertvoj tišiny, polnoj ožidanijem i bojazňu, Spasiteľ začal holosno molitisja: *Oče!* skazal podňatymi k nebu očami, *dakuju Tebi, čto Ty mene vysluchal!* Ja znal, čto vsehda vysluchaješ mene; ale to skazal radi tolpy, kota naokolo stojit, čtoby virili, čto Ty poslal mene.

Pritomny prislušivalisja s udivlenijem; u Marti i Marii serdce najsilnijše bilo v persach, tvari jich rozohrilisia jak v horjački, oči jich smotrili na Spasiteľa jak na svoje solnce.

Isus skončil molitvu, i v tom momenti zdalosja, jak by byla zminilasja jeho postat. Zdalosja, čto tut už ne stojit skromnyj prorok iz Nazareta, ale *Sudija živych i mertvych... kotoryj majet v rukach kluči smerti i pekla!* Hospod Štúr podnáš ruku hori i vozzyval holosom mohučím: *Lazare! Vyjdi iz hroba!*

Ledva dokončil sii slova, pritomny ješće ne byli svidomy toho, ku komu hovorit Christos i čto rozkazujet — koli iz hroba nespodívano bylo mož slyšati šelest. V dvercach pivnicy ukazalsja čelovik obvityj v biloj plachſi, na holovi mal chustočku, ruki i nohi byli sviazany. Perekončel čerez sini i lehko stupal schodami.

Po sobravšejsja tolpi jak by byl pereletil vitor tro-nutija i užasa.

Odni rozterli ruki, jak by byli otpichali ot sebe strašnoje javlenije, druzhi otbihnuli, poslidni stojali osklaňiliymi očami i blidymi licami. Ani sestry umeršaho ne smili k nemu približatisja. I tohda Hospod Isus skazal spokojno: *Roz-važte ho i pusťte, čtoby otošel!*

Takoj pristupili daskoško učenikov, rozvjažali koncy plachty i znali s holovy chustočku.

Kto hoden opisati radosť sester? Iz-pod pokryvala ukazalasja tvar Lazarja, tvar tak polna svijestiju i žiznju, jak by nikohda ne byla dotykalasja jeho choroba abo smert.

I znova vykatilisja slezy iz očej, ale to už byli solodki slezy blahodarnosti i radosti. Cila, nakonec spojenna, rodina klapla k noham božestvennaho Spasiteľa. Marija Magdalina cilovala Jemu nohi, Marta povtorjala ješće s živijeju viroju: *Viruju, Hospodi, čto Ty jesi Christos, Syn Božij, kotoryj prišel na sej svit!*

Mnohi iz pritomnych poddalisja milosti Božoj. Ale byli i taki, na kotorych ispolnilisja slova Isusa: *Choťby i dakto iz mertvych vospres, ne uvirjat.* Jak zly duchi, utikajušči pered svitlom, pobihli i oni sejčas do Jerusalima rozgovisti ciloje čudo farisejam i najvysšim svjaščennikam židovskim.

Už druhaho dňa rano sobralsja sinedrion na poradu: jak ubiti *Voskresenije i Život?*

26. Hostina vo Vifthanii.

Posli voskrešenija Lazarja bylo už Spasiteľu nemoživo pokazovatisja v Judei. Čtoby vystupilsja pered zlobou farisejev, otošel opiať za Jordan i prebyval s apostolami na hranici Sirijskoj pustyni, v mistočku Efrem.

Tim časom približalsja Velikdeň, Velikdeň poslednij i najsvjatišší.

Dorohi, vedušci do Svjataho horoda, byli polny rojami palomnikov; vsi hovorili o Isusi. Vsi znali o tom, čto byli vydany rozkazy: každyj, kto doznajetsja o mistoprebyvanií Nazarejca, dolžen o tom uvidomiti najvysšu radu. Proto īubopýtnosť byla prevelika: hdi On, či dahde skrylsja, či vsetaki pojavitsja v stoličnom miestni na svjaty dni?

Hospod Isus rišil, čto pridet. Už tyždeň pered Paschoju vybralsja v dorohu i posli odnodnevnoj podoroži došel na noč do Vifthanii, v dom Lazarja, Marii i Marty.

Lehko sebi predstaviti, jak priňali Jeho! Pobožna familiya ne znala, jak dokazati svoju īubov, jak splačati dolh blahodarnosti za Magdalinu, za Lazarja i voobšče za vsi bezčisleny milosti, kotory iz ruk Christa rozlivalisja na jich dom i jich duši. Pri tom vo Vifthanii bylo izvistno, jaka nebezpeka visit nad holovoju Spasiteľa. Proto privitali Jeho ne liš jak svojeho najdorohšaho dobrodijateľa i prijateľa, ale tak, jak by otdannoju ňižnostiju chotili byli vynahorditi Jemu nenavist židovsku i osoloditi horku čašu, kotorá jeho čekala.

Kromi vseho toho, čto učineno v domi Lazarja dľa

prijatija Christa, byla prihovolena takož velika hostina dla Noho u odnaho iz mistnych obyvatelej, Simeona, zvannaho malomočnym. Vydatki sej hostiny pokryli napevno Lazar i jeho sestry; virojatno hostina proto byla u Simeona, bo tam bylo obširnejšej, odpovidnejšej mistnosti. Vo vsjakom slučaju Martu bylo vidno vysluhovati kolo stola, Magdalina že provajvala opiať javny dokazatelstva svojej ľubvi, s kókorymi byli spojeny najmilší jej vospominanija.

Na hostini byla pritomna i Mati Isusa, kotora takož vydalašja v dorohu za Synom do Jerusalima, na svoju krestnu dorohu i na Golgotu svojeho serdca.

V toržestvennoj zaľ horilo mnoho svitol; iz kadišnic, pomiščennych po rohach, vystupoval blahovonnyj dym, na stol podavalisja izbrannyj jidla; ale pri vsem tom ne bylo veselosti pri stoli. Panovalo nastrojenije smutnoje; hostej smusčalo predčuvstvije, čto to hostina proščalna i čto Spasiteľ jeſt na peredodni tich strašnych mučenij, kotorý tolikoraz predskazal.

Izo všich najhlubše čuvstvovala to Magdalina. Jej ľublaščeje serdce ne mohlo uspokojitisja s dumkoju, čto Učiteľ i Hospod, nado všim obľublennyj na sviti, majet jich opustiti, čtoby terpiti i umerti. Čto počnet ona bez Noho, koli On jeſt jej Solncem i Životom? I pročto že nenavidiať Jeho, koli On sama Sviatosť i Dobrota?

Sidila pri stoli, ale jidla ne dotklasja; po jej krasnych očach perechodil to polomiň, to žalostna dumka, to znova jasny slezy.

Nakonec vstala. Pered očami pritomnych malo otohratisja javlenije, predmetom kotoraho mal ješće ne raz byti Christos i jeho Cerkov, mali protivostati so soboju iz odnoj storony ľublaščeje serdce, kotoroje ne znajet miry v ščedrosti dla Boha, iz druhoy storony brudnoje samolubstvo, dla kotoraho jeſt polnoju utratoju vse to, čto žertvujetsja Bohu. Ibo vse budut na sviti ľudi, kotorý ščedno porozdavajut zoloto i krov svojeho serdca, jak by to byl uličnyj poroch,

ale takož vse budut i taki, kotory davajut liš uličnyj poroch, a davajut jeho tak, jak by to byla krov jich serdca.

Magdalina podošla ticho k divanu, na kotorom na polu ležašči siidl Hospod Isus. Lice jej bylo spokojnoe, liš bezkonečno smutnoje; v očach bylo polno slez. Ne byli už to slezy pokuty — dva roki v službi Christovoj vybilili dušu jej jak bila lelja! — ale byli to slezy najčistijšej řubvi, v sej minuti nadmirno bolesnoj. Poklaknula k noham Učitela, jej nižni ruki rozvazali sandaly, posemu vyňala iz lona cinný alabastrovyj sosudok s dorohocinnym olejom pravdivaho narda. Byti možet, čto zachovala to už z davnijsich časov, možno, čto liš nedavno naročno kupila ſlašočku nardovaho oleja, najdorohšaho iz vsich, kotory znal starinnyj Vostok. Ne milosja v ocinenii seho oleja ni skušenoje oko Judy. Na našej teperešnej valuši sej olej stojal bolše jak tysjač koron.

Vyňavši sosud, ne dala sebi pracy, čtoby jeho otvriti, ale udarila nim silno na okraj stola. Otlomilasja šeja sosuda, roskošnyj zapach napolnil cilu mistnost. Marija vyňala soderžanie sosuda na ruku, i pomazala nohi Christovy, posemu vstala i ostatok vyňala Jemu na holovu. Ale jej ne bylo to dosť. Jaku premalu cinu mal v jej očach sej olej, koli jej serdce horilo ot žaždy otbatisja Jemu samomu, sebe samu jak by spaliti v blahovonnyj znak blahodarnosti! Opjať kinulasja k noham, opjať sklaknula i zorvala zolotu ſiš, okružajušču jej volosy. S pochilennoj holovy spadali bujny volny volosopletki na nohi Spasitela, kotory Marija obsypala pocilunkami, zkropila slezami i volosami uterala.

V zašti nastala najpolnijsa tišina; vši smotrili, čto činit Magdalina.

Perevažna časť pritomnych byla hluboko tronuta, v očach mnohich oträzlosja uznanije. Liš pri konci stola, hdí siidl Juda Iskariotskij, nastal huk. Tvar Judy byla zla i hničava; vpadlivо s ohrozeniem hovoril čtos' svojim susidam.

Nesčastnyj apostol už ot davnijshe zabludil na temnu

dorohu. Oduševlenije, kotoroje pritahnulo jeho v rjady učenikov Isusa, cílkom vyhaslo; už ho ne interesovali ni slova Učiteľa, ni jeho čudesa; postojanny podoroži jemu ne podobalisja; v tovaristvi apostolov čuvstvovalsja čužo i žadalsja za torhovectvom, kotoroje pered dvoma rokami ostavil.

Možno, čto už davnijže by byl opustil Spasiteľa, ale sderživalo jeho odno obstojaťstvo: značit podarilosja jemu, čto apostoly vybrali jeho za svojeho kassira. Zbiral ot po-božnych predloženny milostyňi i byl jak by hospodarem apostolskaho sbora; zaosmotrilval jeho potreby i staralsja o materialnu storonu sbora. Čto zvyšilosja, mal rozdavati chudobnym. Ale odnak opuščenny ne ležali jemu na serdci.

Byvši už ot prirody skupij, v miri, jak vyhasli jeho vysši nadii, rozpalilasja v nem čtoraz boľša žažda za bohatstvom. Iz povirennaha jemu urjada sđilal sebi žerelo vlastnych dochodkov. Pri obšcej kassi mal i svoj mišok, do kotoroho vkladal vse to, čto vyludil ot virujuščich, abo čto pošporoval iz potreb Christa i apostolov, i čto bylo prednaznačeno dla bidnych. V načali hryzlo jeho sumiňje, znepokoivalo jeho nedovoľstvije, kotoroje vyčital iz īubeznych i hlubokich očej Učiteľa. Dnes došel k tomu, čto už cílkom spala jeho soviš; liš odna mysl zanimala jeho: jak napolniti svoj oblublennyj mišok?

Juda iz hlubiny duši nenavidil Magdalinu. Ona nadmirno īubila Spasiteľa, i pevno, čto proto ne zložila almužny do ruk Judy. Vida teper, jak usilujetsja Magdalina k noham Christa, hňivačo podumal sebi, čto napevno učinit dačto podobnoje, jak pered dvoma rokami, čto i tohda vyzvalo vseobšćeje rozhorčenije. Ni ne mylilsja v svojej dumki, ibo dnes malo dojti ješče k horšomu, jak dva lit tomu nazad.

Olejok nardovyj — vylatyj na nohi! Rozbitij alabastrovyj sosud! Koško tysačej stojalo to! A Christos na to ničeho ne skažet!

Juda začerveňil. Za minutku vyčislil sebi: jaku utratu poterpil čerez vse to; posemu obernulsja k susidam. Hovoril šeptajušči, ale sredi vseobščeje tišiny bylo slyšno jak šipot hada: *Načto stalaša sija utrata oleja? Moh sej olej prodatisja dorohše jak za tristo denarov, i piňazi mohli rozdatisja ubohim!* To skazavši s hnívom ottolknul misku s jidlom i šmaril na Mariju Magdalinu; smotril na ňu zlobno, jak by byla sdílala jemu vlastnu krivdu.

Pri stoši ješće molčali, ale tut-tam dakotory pritakovali slovam Iskariota. Magdalina ješće vse klačala pri oblublennych nohach, ticho, čekajušči, či Učitel skažet dačto na jej oboronu.

Judin vzor už pobiditeľno perelítal v zašti jak by v polnom soznanii toho, čto vsi sohlašajutsja s nim, koli nespodivanno ozvalsja Spasiteľ. Slova jeho zvučali smutno, ale dychali takou dobrotoju, jak tot prijemnyj zapach oleja, ktoroj ješće napolňal vozduch mistnosti: *Pročto robite pri-krošti sej ženščinu? Dajte jej pokoj, ibo dobrý učinok sdílala mní. Ubohich vsehda majete pered soboju, i koli budete chofiti, možete jim dobro učiniti, ale mene vsehda ne majete.* Ona čto mohla, to učinila: prišla už na pered pomazati tilo moje na pohreb. Na konec doložil Christos toržestvennym holosom: *Amiň, hovorju vam, hđinibud' budeť propovidano Evanhelije po cilom svetu, tam budeť spominana jej pamjatka, kotoru ona učinila.*

Nikto ne odpovidal, bo čtože mohlo dodatisja k semu prekrasnomu projavleniju ľubvi? Toľko pri slovach o pohrebi stisnulosja serdce Najsvjaťejšej Materi, i z ľubľaščich očej vylivalsja novyj potok teplých slez na nohi Spasiteľa.

Ale ješće odno slidstvije mali solodki slova Isusa. Skoro zminilasja tvar Judy: hnív ustupil misce chlodnej zavzjatosti; posmotril na Isusa vzorom, v kotorom už iskrilasja nenavist. Dosidil do konca pri hostiňi čuvstvom poraženija svojej psychi, ale zaraz posli hostiny побih do Jerusalima, čtoby dorozumilsja s vorohami Spasiteľa. I koli

ponahalsja po temnych stežkach hory Olivnoj, cila chmara dijavolov šeptala jemu do ucha: jak majet sebi vynahorditi stratu tristo denarov...

A Magdalina?

Vstala ticho, ale nepoštena. Čto ju to obchodilo, čto o jej učinki mal slyšati cilyj svit, koli najdorohšíj jej Učitel mal umerti?

Ne znala ješće ty, o Magdalino, tainstvennejšej īubvi; ty ješće ne znala, čto īubov musit terpiti, koli chočet pobediti! Ale dnes, koli blahovonije tvojeho serdca i tvojeho olejka napolnili už cilyj svit, dnes už znaješ, čto īubov sišnija jak smerť, čto jesli i umret, ale voskresnet; choč i peremožut ju, no ne poddastsja; čto vse pereterpit, vsemu virit, vse vyderžit, bo īubov — nikohda ne zahinet!

27. Cvitna nedila.

Už toľko piať dnej chibilo k svjatkam paschalnym. V Jerusalimi bylo polno palomnikov, a ješte po všich doro-hach rojilijsa tolpy.

Vsi zaňaty byli osobou i sudboju Proroka iz Nazareta. S ohľadom na strohi rozkazy sinedriona bylo jasno, čo jesli Isus toľko pojavitsja v stoličnom mesti, musit dojti k poslednému jeho sraženiu s farisejami i židovskimi svätcennikmi.

Čim v bolšej mri prichodili tolpy do mesta, tím bolše širilijsa iz ust do ust dvi poraziteľny noviny. Odna, čto naprotiv vsevozmožnych uhroz velikoj rady Isus prichodí na Paschu do Jerusalima, ľ to javno, v soprovoždenii svojich učenikov i priveržencov iz Galilei. Hovorilosja, čto náchodijsa už u samich vorot mesta, vo Fifthanii. Druha vist vyzvala tože vseobščeje udivlenie i nepoňatije: *Isus nedavno voskresil Lazarja! Četvertyj deň posli smerti vyzval jeho iz hroba, i Lazar vyšel živy! Umersíj, tilo kotoraho už smerdilo, vstal v polnom zdorovii i do nyňi žijet!*...

Mnohi ne virili tím besidam; iny chotili o vsem tom lično peresvidčiťisia: po stežkach hory Olivnoj vybralijsa cily tolpy pobožnych i ľubopýtnych do Fifthanii.

Pri uzrinii živahho Lazarja, koli ot očevidcov uslyšali podrobnosti čuda, mnohi začali viriti... Po tolpacach perebihla jak by iskra zapala, oduševlenija. Ne bylo somnínia, čto pri pervych odpovidnych obstojateľstvach sija iskra vypuchnet jasnym plameňom, i čto jesli by toľko Nazarejec chotil, porvet všich za soboju.

I Hospod Isus zachoſil.

Zasliplenny Židy čekali Messiju-carja: postanovil jim dokazati, čto dostoynjy i na carskoje veličestvo. Chofili poimati jeho jak zlodija: postanovil vojti v horod toržestvenno, na dokazatelstvo, čto bez Jeho voli ani volos ne spadet Jemu s holovy.

Jak solnce pered zachodom za hory ozarjaſet zemļu svojimi posliđnimi, najjasnijšimi lučami, tak i Christos pered tim, jak by byl otdalsja v temnotu svojich mučenij, chotil pokripići serdca učenikov ukazaniem svojej moći i slavy. Samopoňatno ni sija slava ne mala byti taka, jak na zemli zvykli proslavljati velikich īudej. *Ne bojsja, dívice Sionska, tak hovoril o Nem prorok, vot Carj tvoj idet k tebi ticho.*

V subbotu večer zajavil Spasitel apostolam, čto zavtra rano pojdet do Jerusalima. Sija vist skoro rozširilasja i ješće toho samoho dňa došla do mista.

Narod to zvolnovalo. Nikto jeho ne nahovorival, nikto ne organizoval manifestacij, a vsetaki v holovach vsich zableskla ta sama dumka. Posli toškich dobrodijanij, posli toškich čudes, posli voskresenija Lazarja — Isus ne možet vchoditi v stoličnyj horod ubohij, samotnyj, vydannyj na napast členam sinedriona! Ktože zasluzit bolše slavy, jak On? Kto druhij podal tak vyraziteľny dokazatelstva Božoho poslanija? Narod zachvatilo to samoje oduševlenije, jak kohdato pri ozeri Tiberiadskom... Isus musit vojti do mista pobiditelno, jak Messija, jak Carj nad Izrailem!...

Sim razom semu oduševleniju naroda Spasitel ne protivilsja.

V nedelu rano prizval k sebi dvoch učenikov i prikazal jim idti do Betfage, maleňkoj osady, ležaščej po dorazi do Jerusalima, na zboči hory Olivnoj. *Prichodašči tam, skazal, takoj najdete oslika privjazannaho, na kotorom ješće nikto iz īudej ne sidil. Otvajažte i privedite jeho sjuda! A jesli by vam dakto skazal: Čto činite? — skažite, čto to Hospod potrebujujet, i sejčas pustit jeho.*

Učeniki pošli. Ustami sv. Marka hovorit očevidec — virojatno odin iz tich dvoch, kotory byli vyslany —, čto osla bylo jak by naročno prihotovleno, *privyzano pered vorotami, na dorozi*. Na vopros vlastiteľa, čo číňat, odpovidali tak, jak Isus rozkazal, i osla bez vsjakich trudnostej dostali.

Tim časom kolo Spasiteľa sobiralisja tolpy.

Cvitna nedila.

Množestvo naroda nočovalo vo Vifthanii; tysači prišli včas rano iz mesta. U všich bylo to samoje radostnoje nastrojenije; v serdcach, tak jak i v prirodi, vse dyšalo životom i vesennoju svižestiju. Na vidinije prevelikoj voduševlennej tolpy zabyli i učeniki na svoji temny dumki. Koli provadili osla, nakinuli na neho svoji vlastny šaty i posadili Christa. Zazvučali radostny vosklicania, i pochod rušilsja.

V serediňi jichal Hospod Isus, okruženyj učenikami:

pered Nim i za Nim volnilisja, jak rika, neperehladny tolpy, za každoju minutkoju priostajušči, ibo iz vsich doroh i stežok valilisja novy i novy hromady.

V radostnom vozbuždenii otlomlali konari pridorožnych derev; odni zložili vitvy pod nohi Christovy, druhí nesli jich v rukach, i zo vsich storon s vostorhom klikali: *Osanna! Blahosloven hrjadyj vo imja Hospodne! Osanna vo vyšnich!* Provodu ne bylo možno idti uzkimi stežkami, proto postupal širokoju dorohoju, kotora značala vinetsja vokruh podnožij stremnistych zbočov, posemu povoli podnimajetsja, až nakonec v prosmyku meždu horoju Olivnoju i horoju Soblažni dosjahajet verch chrebta. Svjatoje misto, do teper ukrytoje, ot sjuda objavilosja v polnoj krasoti. *Lubov i slava Izraïla* pyšlasja jak solnce svojeju krasotoju i bleskom. Ohromny mury i bašni chrama zdalisja smijučisja protivostati jakomunibud nebezpečenstvu; ozoločennyj kupol nad Svjatyneju Svatych bleštíl jak simvol nezlomnych nadíj; na rozsiahlych chramovych dvorach, okružených velikošipnym sluporjadom, spočívala jakas' veličestvennosť svyatosti i dostoinstva. Daľše za chramom dvihalasja kripost Antonija, ješče daľše sredi roskošnoju zelenju zahorod širilosja ciloje more palat, sinagog, domov i domikov v siti uzkich i krivych ulic.

Pri pohľadi na Svjatoje misto, kotoroje v sej minutki pojavilosja pered jich vzoram jak obraz moči, nad tolpmi zavolodilo prevelikoje oduševlenie.

Peresvidčeny byli vsi, čto otbila hodina prorokami predskazannaho carstvia messijskaho; čto sej, kotoraho dnes toržestvenno provažajut, sejčas zajmet prestol Davida i začnet vladinije, kotoromu ne budet konca ani v časi, ani v prostorii, ani v slavi.

Ješće silnijše jak pered tím, zazučali vosklicanija: *Osanna Synu Davida! Blahosloveno, kotoroje prichodit, carstvie otca našeho, Davida! Blahosloven hrjadyj v imja Hospodne, carj izraïlskij!*

Na vosklicanija s hory otpovidali vosklicanija z doliny. Na vstriču Chrísta iz mista vyšli tysjači i tysjači radostnaho naroda, machajušči palmovymi vitvami. Koli provod, iduščij iz Vifthanii, ukazalsja na verchu, iz vsich hrudej vyvalosja hromkoje Osanna, na čto otholosom otpovidali iz odnoj storony hora, iz druhoj storony mury chrama. I spoilisja oba provody v odno pestroje more naroda, v kotorom bylo vidno liš sčastlivy tvari, k vosklicanijam otkryty usta i radostno rozmachanny vitvy.

Odnakož ale sredi sej vseobščej radosti byl ktos' smutnyj!

Koli Hospod Isus došel na vyšinu, hdi ploskij chrebet hory tvoril malu, skalistu rovnu, zastanovil svoje osla. I On prismotrvivalsja na Svatyj horod; ale tot sam vyhlad, kotorij u naroda vyzval trohatelnu radost, stisnul Jeho serdce nevyskazannym žalom. On dobrí znal, čto ne nadchodiť carstvo messijskoje, bo za niskoško dnej Jerusalim toržestvenno otrečetsja svojeho Spasitela i tim dopolnit miru svojich nespravedlivostej, za kotorý z kary rozburitsja na otveržennom kameni uhoľnom.

I duševnymi očami viďil už slijdstvija sej kary. Pered Jeho zrakom predstavilsja živyj obraj strašnoj budučnosti: Vot na toj samoj hori Olivnoj budet stojati odin druhij posol Božij, Titus. Na jeho rozkaz priťahnutsja pod mury perenosny veži, tarany, i rjady rimskich legij pojduť na šturm. V horodi budet holod i nužda, a vokruh budut stojati tysjači krestov. Jerusalim budet zavojevan. Po ulicach jeho budet oheň, meč prolijet krov, svatyňi budut potopťany, vsjadi budet mož slyšati jojk prokolotych žen i dítej... I pridet konec: pohasnut tysjačlitni nadii, iz chrama neostanet kameň na kameňi, hordy mury budut ležati v rozvalinach, i v Svatom mišti budet vse strašno spustošeno.

To všitko viďil Hospod Isus, i serdce jeho stisnul takij bol, čto zaplakal.

O, čomuže ty, nesčastnoje misto, zmarnilo toško milostej, pročto perekreščovalo toškoraz miloserdny namirenija Boži?

Spasitel stojal v smutnoj zadumčivosti, i proslezilsja. Jak by mimovolno vyrvalaſja Jemu iz ust skarha: *O misto, jesli by ty bylo poznalo choſ v tot deň tvoj, čto jest tebi k spokoju, ale teper to už skryto pered očami tvojimi! Ibo pridut na tebe dni, v kotorych neprijateli obklučat tebe valom; okružat, zavojujut ta; na zemlu povalat tebe i synov tvojich, kotory suſ v tebi, i ne ostanet v tebi kameň na kameňu, poneže ne poznalo ty časa naščivlenija svojeho.*

Tronutost Christa zbačili liš najbližše stojašci; v tol-pach naroda panovalo i na daſe radostnoje nastrojenije.

Pochod už ruſilsja v dolinu i približalsja k branam mista. Vybihli hromady īubopytnych. *Ktože to?* sprosilisja udivitelno. Narod otpovil: *To Isus, Prorok iz Nazareta galilejskaho!*

Voſli virojatno ne tak zv. Zolotoju branoju, kotorou bylo mož idti prosto v sini chrama, ale branoju Ovčeju, kotorata veduci do ulic mista, davala sposob k tomu, čto narod osobenno želal: k toržestvennom pochodu čerez samoje misto.

I dijstviteľno Jerusalim ješće nikohda ne viďil podobnaho svjatočnaho počhoda.

Narod byl v upojenii oduševlenija; ne znal, jak projaviti svoju radosť, blahodarnosť i īubov. Zorvali s sebe verchišni šaty i roztelali po dorozi; iz okon domov zpuščali kovry; ulicy byli posypany listvoju i cvitami, nad holovami volnilsja dvižimyj haj palmovych i olivovych vitv. Pered Spasiteľom i za Nim tisnilisja desyatki tysjačej. Obyvateli stoličnaho mista i prostyj narod iz Galilei, palomniki iz Tirusa i Sidona, z Maloj Azii i Egipta, z Mezopotamii i Ponta, prosty Židy i pohane — vse to tisnilosja, volnilosja i spivalo: *Pokoj na nebi i slava vo vyšnich!*

Protivniki Christa zastrašili sja. Vidite, čto my ničeho ne pomožeme! ozvalisja otčajanno. Smotrite, cilyj svit idet za Nim!

Protiv takaho vostorha naroda ne mohlo byti slova o javnom otpori. Poprobovali využiti samaho Spasiteľa k uspokojeniju vseobčaha oduševlenija. Ņiskoľko farisejov probilosja čerez tolpu. *Učitelu!* skazali, *pokaraj svojich učenikov!* Hospod Isus opovil korotko: *Hovorju vam: jesli by oni i molčali, ozvutsja kameni.*

Pochod došel k chramu. Spasiteľ vošel v švijatyňu i, jak Hospod doma, ohlanul vše. Posemu priveli k Nemу šlipich i chromykh, i On vyzdorovil jich; posli toho naučal narod až do večera. Koli pozdnjíše ne liš narod, ale i diti začali spivati: *Osanna Synu Davida!* fariseji ješče raz poprobovali začipki: *Slyšiš, čto ti hovorjat?* prosilisja Christa rozhorčenno. Spasiteľ otvítil: *Pravda, čto slyšu. Či ne čitali vy nihda: iz ust malych i hrudnych ditej prihotovil jes sebi slavu?*

Tak došla do konca pobidnosna slava Cvitnoj nedeli. Hospod Isus perevel, čto zachoſil: ukazal voroham svojim, čto bez Jeho voli nikto ne možet otňati Jemu ne liš života, ale ani slavy.

Odnakož radušnoje nastrojenie seho dňa ne bylo bez fini. Bylo mož viđiti, čto voroži chmary na korotkij čas rozošlija, ale ne cílkom.

Spasiteľ čerez cilyj deň byl smutnyj.

Koli slyšal radostnoje *Osanna*, odnočasno slyšal, jak posli ňiskoľko dnej ta sama tolpa kričati budet: *Razpni!* Vidil, čto na tich samich ulicach, kotorymi dnes perechodil pobidnosno, povedut Jeho jak zlodija, nenavidžennaho i prezritaho.

Koli nastal večer, rozpustil tolpy, i Sam s učenikami vernulsja do Vifthanii, hdi v domi Lazarja čekali Jeho serdca virno otdanny, ne liš v slavi, ale i pod krestom.

28. Posledňa večerja.

V pondelok, vtorok i seredu Velikaho tyždňa cili my dňami učil Hospod Isus v chrami, i na noč vernuljsja vse do domu svojich priateľov vo Vifthanii, hdi prebyvala tohda i jeho Najsvätejša Mati. Koli nadošel četver, kotorij dla palomnikov galilejských prednaznačený byl na paschaľnu večerju, učenikov obnalo nespokojstvije, čto ješče ničeho ne prihotovleno, čto bolše — ani o miestri večeri ne obstarano. Ne mohli dočekatisja žadnych rasporjažení, proto takoj rano pristupili k Spasiteľu: *Hdi chočeš, prosilisja, čtoby sme prihotovili tebi ahnca?*

Spasiteľ zadumalsja: jak čerez cilyj svoj javnyj život ne mal hdi skloniti holovy, tak ne mal ani vlastnej strichi k najboľšemu projavleniju īubvi!

V odpovedi obernuljsja k Petru i Joannu: *Idte do mista, i strietnetsja s vami čelovik, nesušcij zban vody. Iduči za nim do domu, skažite hospodarju doma: Učitel hovorit: Hdi mistnosť dla mojej večeri, hdi by sjil ahnca s učenikami svojimi? — Ion vam ukažet odpovidnu mistnosť; tam prihotovte nam večerju!*

Učeniki otošli; v osobach Petra i Joanna pošli vira i īubov prihotoviti misce dla Boha, kotorij pervyj raz mal tohda sojti k nam vo viďi chliba i vina.

V tot samiē čas vo Vifthanii nastalo bolesnoje proščanie.

Jak naľakannoje stadočko kolo materi, pravi tak ot rana tisnilisia vsi vokruh Spasiteľa; prisluchivalisja Jeho poslednim slovam i prismotrivalisja na ti īubezny čerty,

kotorych už ne mali viditi nikohda v svojem kruzi. Nikto už ne prosilsja, nikto už ne želal objasnenija, liš ot času do času vyryvalsja holosnyj žał iz hrudej.

Po poludňu bylo podano na stol skromnoje jidlo, pravaženno bohatymi slezami.

Koli Hospod Isus vstal ot stola, obernulsja k ciloj familii: dakoval za teploje i virnoje prijateľstvo i za toškокratnoje pohoščenije. Obical, čto neodolha znov uviďat Jeho v slavi voskresenija i čto posemu ostanet s nimi na vsehda, až poka On ne pohostit jich na viki v domi Otca svojeho.

Posemu začal rozlučatisja s každym osobno.

Nasampered podošel k Materi.

V miri, jak približalašja hodina mučenija, v bidnom serdci Najsvojatijše Ďivy dīlasja čtoraz fažša borjba. V duši jej ūbov prosilasja nevyskazannym žałom: pročto majet jej najmilšíj Syn terpiti i umerti? Ale vira otpovidala, čto to jest voľa Boža, čtoby poruhanijem i mučenijem otkupil svit. Sej voli poddavalasja Služebnica Hospodňa, ale rvalosja i krovavilo serdce Materi. Poka terpinije Syna viďila toško v budučnosti, serdce jej smuščala liš smertelna bojazň; teper ale, koli pered neju stojala uže strašna dījstvitelnosť, čuvstvovala, čto pluh terpinija vse hlubšu i hlubšu ranu vryvajet v jej duši.

Hospod Isus ūbezno vzjal ju za obi ruki; za minutku bez slova smotril v najdorohši oči i na ňimy usta, skameňly ot bola; posemu skazal ticho, čto do teper všitko spojivalo jich; nadošel čas, čtoby spojivalo jich i terpinije za spasenie čelovičestva. Prosil ju, čtoby byla siľna i v hodinach mučenija ukripała malodušnych.

Najsvojatijša Ďiva v ňimom molčanii upala Jemu k noham; dolhoje, tichoje cilovanije dopovidalo to, čeho ne vyskazali usta.

Posemu rozlučilisja Spasitel' s Lazarjom i jeho sestrami, s pritomnymi prijateľami rodiny, daže s domašními sluhami. Choſja byl smutnyj, dla každaho mal slovo ūbvi, dla každaho

v serdi najdorohši milosti. Slezы vylivalisja iz očej vsich; bidnoj Magdaliňi zdalosja, čto cilyj svit chilitsja do hroba.

Nakonec treba bylo otojti, ibo solnce uže klonilosja k zapadu.

Ješče vsim poslidnoje blahoslovenije, i neodolha už kračal Spasitel' s hromadkoju učenikov po stežki, peretinajuće horu Olivnu. Choťja mala hromadka už isčezla pered očami meždu stromami, iz vorot Lazarovaho dvora dolho ješče smotrili za nimi virny oči, załaty slezami.

Dom opredilennij dla Poslidnoj večeri pravdopodobno byl vlastnostiju rodiny sv. Marka; byla to duže prostranna budova s niskoľko pobočnymi budinkami, ležašča vo vyšnej časti mista. Vlastiva mistnosť dla večeri byla na poverchu. O stoli i divanach obstaralsja hospodar; vse inoje prihotovili už rano vyslannyy učeniki.

Koli uže temňilosja i Spasitel' s pročimi apostolami prichodil, vse bylo hotovo k večeri; v zaļi horili svitila i na stol už byli podany pervy jídla.

Malo času zabrało perevedenie obrjadov.

Vsi priodilisja jak na podorož; šaty mali malo podbrano i prepojasano. Umyli ruki, i postavalisja kolo stola.

Posli vstupnoj molity Hospod Isus poblahoslovil i dal kružiti perva čašu, za kotorouj sledovali razny ziļa, podlivki iz figi, daktiľa, mindala i cimenta. Posemu dal zvyčajnoje objasnenije paschaľnoj večeri i rozdilil na kuski nekvašennyj chlib, kotoryj byl použityj pri druhoj čaši. Posmakovavši vina i podavajušči ho apostolam, skazal: *Duže želal jem siju paschu poživati s vami, pered svojim terpinijem; ibo hovorju vam, čto ot teper ne budu jej poživati, poka ne napolnitsja v carstvi Božom. Vozmite siju čašu i podílte meždu soboju, ibo hovorju vam, čto ne budu piti iz ovošči vinohradnoj lozy, poka ne pridet Carstvije Božoe.*

Byl podan na stol ahnec (baranok), probityj vzdovž i napoperek dvoma rožnami iz granatovaho dereva, kotory peretinalisja krestobrazno.

Učastníci hostiny uložili sa na divanach, a Spasiteľ po-dilil baranka na časti, i rozdal ho apostolom.

Byl to poslednij iz tich, kotorý v tečenii tysač pjafto-let žertvoval Staryj Zavit jak simvol i pervoobraz.

Na misto slabaho simvola mala teper nastupiti v svoji prava dijstvitelnosť. Ale dačto ješće musilo preduprediti ispolnenije tainstvennosti: naroždenije Novoho Zavita ne mohlo perevestisja inšak, jak v znameni pokory i ľubvi.

Koli večerja skončilasja, koli trefja i četverta čaša obošla dookola, Spasiteľ vstal iz mista. Podošel až do kuta zaly, hdi pered večerjeju umyvali ruki; zložil s sebe verchni šaty i prepojasalsja volňanym prostiralom, sviazajušči za plečami v pasi oba rohi. Posemu našal do umyvačnice svioj vody, vzjal ju v ruki i vernulsja nazad k stolu. Apostoly s ľubopystostiu slídili za učinkom Učiteľa, ne ponimajušči jeho značenia. Smotrjat, i tut Spasiteľ kľaknet pered mistom Petra i začinajet rozwjazovati jeho sandaly.

Už rozumili, o čto choditsja.

Petra zachvatilo nevyskazajemmoje udivlenije. Ottahnul nohi i podnessja dalše na divaňi. *Hospodi! Ty umyvaješ moji nohi?!* voskliknul holosom, v kotorom zvučali razom i prosba i zahaňblenie i svjata bojazň. *Čto ja dílaju,* opovil Hospod Isus, *ty teper ne znaješ, ale doznaješsja posemu.* Do teper ješće Duch Svjatyj ne naučil tebe na vsi tainstvennosti, ale potom porozumiš vysokosť i hlubočkosť ľubvi Christovoj i porozumiš divy novych zapovidej Novoho Zavita!

Ale Petr stojal na svojem. Nezastanovlajuščisja nad odpovídju Isusa, rozmyšľal toľko o tom odnom: jak možet to byti, čtoby Učiteľ jemu umyval nohi? *Ne budeš mni umyvati nohi na viki!* voskliknul ješće s boľšim vozmuščeniem. Spasiteľ ale kľačal spokojno i čekal. *Jesli tebi ne umyju, skazal, ne budeš mati podila iz mene.*

Petr zasmotril v oči Učiteľa: čto to značit? či to proba, či jakato tainstvenosť? Hospod Isus smotril na neho las-

kavo, ale važno. I porozumil apostol, čto ot jeho poslušnosti v sem momenti zavistit v díjstvitelnosti jeho učast v carství Božom. Na jeho tvar vystupila pokora, oči zahorili želaniem. Složil blahaň ruky i otvítil ticho, už cílkom poddanný:

Hospodi! Ne toľko nohi moji, ale i ruki i holovu!

Ne ottahoval už nohi; najsvajatijši ruky Spasiteľa chopili stopy učenika. Spasiteľ umyl jich v umyvačnici, posemu pouteral prostiralom i znova privjazal sandaly.

Apostoly smotrieli v molčanii; myslili, čto obrjad končitsja u Petra. Ale mylilisja. Ot Petra posunulsja Spasiteľ k Joannu, otpočívajuščemu v susidstvi, i povtoral tot samij učinok ľubvi. Ot Joanna podošel ďalej i ďalej dookola, až obošel všich. Pered každym kľaknul pokorno i s ňižnoju ľuboviju bral do ruk ťi nohi apostolski, kotory pro Noho mali prochoditi dorohi cilaho svita.

Toľko u noh zradnika zasmutilsja duže hluboko.

Juda s licemirnoju pokoroju proboval boronitisja, ale Hospod Isus ne otpovil ničeho, liš uper na neho pohľad, polný bolesnym ukorom.

Obrjad skončilsja. Spasiteľ znova priodílsja verchnimi šatami, i usil na svojem mišti. Začal hovoriti o novoj zapovidi ľubvi, primir kotoroj dal pravi teper; ale očividno neprijemna byla dla Noho pritomnosť zradnika.

Zlyj i chmuravyj, ale ješće ne cílkom rišitelnyj, siďil Juda meždu apostolami. Ne pomohlo ani pervoje, ani druhoe namekanije, kotypmi Hospod Isus pricilival na neho; čas byl pozbytisia paršivoj ovcy.

Spasiteľ pererval načatyj rozhovor i — jak hovorit sv. Joann — upal duchom. Po Jeho tvari perebihla ťiň smutka, bojazni i žała. Zamolk na minutku, jak by borolsja s terpinjem, posemu skazal zasmučennym holosom ščiroj skarhi:

Amiň (spravdi), amiň, hovorju vam: odin iz vas zradit mene.

V hromadku apostolov udaril hrom. Vsi ješće byli do hlubiny duši tronuty učinkom pokory i ľubvi, svídkami kotoraho byli pered minutoju, a tut Učiteľ hovorit o strašnoj

zradi, kotoroj odin iz nich majet dopustitisja! Nikomu odnak ne prišlo v um, čtoby somnivalsja. Učitel' skazal to, tak budet to pravda; ale ktože budet tím zradnikom? Strach zachvatil vsich, začali voprositelno rozsmotrivatisja i šeptajući dorozumivatisja. Spasitel' ne skazal ni slova. V tom ozvalsja holos Petra: *Možet to ja, Hospodi?* prosilsja s nevyskazannoju pokornostiju i lúboviju. *Či ja? Či ja?* sy-palisja voprosy iz vsich storon. Ale Spasitel' ne chotil ješče javno otkryti tajnu. *Odin iz dvanadcaterej,* skazal považno, *kotoraho ruka so mnoju jesť na stoli.* *Syn čelovečeskij idet, jak pisano jesť o Nem;* ale bida čeloviku tomu, pro kotoraho budet zradžen. Lipše bylo by tomu čeloviku, jesli by ne byl narodilsja.

Ale horjačij Petr ne moh zadovolitisja so sim vseobščim namekanijem. Sam bojalsja dati vopros Isusu, proto obernulsja k Joannu: *Kto to, o kotorom hovorit?*

Učenik, kotoraho Hospod lubil, uže privyk ku svjatoj dovirnosti s najsolodšim Učitelem. S dítinskoju serdečnostiju prichililsja i položil holovu na persi Isusa. *Hospodi, kto to?* prosilsja tichoňko s ňižnoju prituľnostju. Spasitel' ne moh otpertisja sej hlubokoj prostoti. *On jesť,* odpovil šeptajušči, *kotoromu podaju namočennyj chlib.*

Juda do teper molčal.

Koli Spasitel' začal hovoriti o zradi, zleksja tak, čto na minutku byl jak by bez sebe. Nabral otvahi liš tohda, koli uslyšal, čto na vopros apostolov ne vyšla iz ust Christa žadna opredilenna odpovid. Odnak čuvstvoval, čto dačto musit zrobiti, bo vse bolše i bolše řubopytnych očej obernulsja v jeho storonu. Vstal s mista i podošel k Spasiteľu. *Či to ja, Učitelu?* prosilsja jak i druzhi.

Holos jeho zvučal chitro i tverdo; v mutnom vzori peremiňalisja bezstydnosť s licemirnostju, otvažnost s bojazňu. Hospod Isus pochililsja nad stol i zamočil do miski kusok chliba. Podajušči ho Judi, skazal tak ticho, čto toľko on moh slyšati: *Ty skazal jesť!*

Kromi Petra i Joanna nikto ne poňal ničeho, ale Juda všitko rozumil. Uznal, čto on už otkrytyj, čto pered Christom ne jesť tajnoju pered ňiskolko dňami zaklúčennyj jeho dohovor s vysšími židovskimi svjaščennikami.

Koli zjil podannyj jemu chlib, vošel v neho dijabol, hovorí sv. Joann. Upala jemu s tvari maska falečnoj pokornosti, oči zahorili vorožím ohňom, usta krivilisia k vysmichu. Koli vernulsja na svoje misto, skazal jemu ješće Spasiteľ: *Čto učiniš, učin čim skorše!* Juda vstal, ni s kim ne rozlučalsja, i vyšel iz zaly.

Vonka uže byla noč.

Strašna temnota panovala v duši upavšaho apostola, koli bižal do domu Kajafy. Ne znal sej zasliplennyj, čto ne perejdet deň, i stratit všitko: piňazi i česť, život i vičnosť.

Posli otchoda zradnika každyj čuvstvoval, čto Hospodu Isusu iz serdca upal kameň.

Byl už sredi virnych, sredi svojich, i nič ne mišalo harmonii ľubvi. *Nyní Syn čelovičeskij proslavljen,* skazal spokojno, i *Boh proslavljen v Nem. I jesli Boh proslavljen v Nem, proslavit i Boh Jeho sam v sebi, i proslavit Jeho sejčas.*

To skazavši vstal iz mista, i pristupil k stolu. Naťal v čašu vina i položil pered sebe kusok nekvašennaho chliba; posemu podnes oči k nebu i začal molitisja.

Apostoly smotrili s udivlenijem.

Čto to? Takaho obrjada ješće ne vidili pri paschalnych večerjach!...

Prisluchivalisja: či Spasiteľ blahodarit Otca, čto prišla už tak čekanna hodina, v kotoroj možet otdatisja jak pokorm čelovičestvu na život vičnyj? Obnala jich svjata bojazň: odni vstali, druhí poklakali; pripomnuli sebi nauku o živom chlibi, slyšannu pered rokom v sinagogi kafarnaumskoj.

Meždu tim Hospod Isus stojal pri stoli jak pri žertvennom oltari.

Byla v nem dostojnosc archijereja, v očach sverkala radosť, na tvari bylo vyraženije tronutija i ľubežnosti.

Posledna večerja.

Dokončil molitvu, vzjal do ruky chlív, poblahoslovil jeho, malo naklonilsja, i skazal vyraziteľno: *Primite, jadite: sije jest Čilo moje, ježe za vy lomimoje v ostavlenije hrichov!* Rozlamal chlív na časti i časticu položil na doloň. Učeniki pristupili. Pervyj prišel Petr viroju sijajušcimi očami, pristupil Joann jak by v nebo podňatyj, slidoval virnyj Andrej, Jakov Zevedejov i ostatní za rjadom. Každyj dostal na doloň časticu Čila Christovaho, každyj spožil s viroju i ťuboviju sije pervoje na svíti pričašćenije.

Spasiteľ opjal vernulsja k stolu. Poblahoslovil času i vyražajušci blahodarenije, skazal: *Pijte ot neja vsi: sija jest Krov moja Novaha Zavita, jaže za vy i za mnohi izlivajemaja v ostavlenie hrichov!* — I koli najsvjaťišja čaša obošla dookola, Hospod Isus doložil: *Sije tvorite v moje vospominanije!*

V mistnosti večeri nastala tišina.

Posli pervoj na svíti Služby svjatoj pervy svjaščenniki Novaho Zavita stojali s čuvstvom tichaho blahodarenija.

Vonka byla noč; na rozsjahлом sviti, pohružennom v temnoti, nikomu ne snilosja, čto v sej minutki v samotnom domi na hori Sion rodilasja svjata Cerkov katoličeska.

Posli dovšoj molitvy usili znova vsi na svoji mista. V serdcach bylo teplo, iz očej apostolov už svitil Novyj Zavit īubvi, otדannosti i pokornosti.

Spasitel' začal hovoriti; hovoril tak jasno i solodko, jak ješće nikohda. Dal apostolam svoju zapovid, zapovid īubvi, obical jim Ducha Svjataho, jak utišitela i učiteла, Petru dal vlast utverditi svojich braćev, predskazal svoj otchod i mučenije, borjbu sv. Cerkvi i jej poslidnu pobidu.

Dokončil velikoju archijerejskoju molitvoju, najčudesnijšoju, jaku kolinibud bylo mož slyšati na zemli.

V mistnosti večeri bylo milo i jasno, jak na hori Tabor. Učeniki zabyli, čto čekajet jich ješće Golgota. Ale Hospod Isus ne zaryl na to. Kolo desjatoj hodiny večer jak by byl prizadumalsja nad čim-to, čuvstvoval pervy moroznyj dych stradanija na hori Olivnoj. *Vstaňte, skazal učenikam, podme otsjuda!*

Otmolilisja holosno psalmy velikaho Hallela, i vyšli na horu Olivnu.

29. V zahorodi Olivnoj.

Gethsiman byl nevelikij fołvarok na zapadnom skloňi hory Olivnoj. Ornoj zemli bylo pri nem malo; holovnym bohatstvom jeho bylo obširnyj sad olivovych stromov, kotory tut rosli tak bujno, čto cila hora dostala ot nich svoje nazvanije.

Kromi rozvalin fołvarka v zahorodi, polnoj rozmari-nami i červenymi cvitami, zvannymi „krov Christova“, ješće i dnes ukazujut vosem prastarych olivovych pňov, kotory napevno byli svidkami mučenija Hospoda.

Sija ticha zahoroda, vo vsich porach roka zelena i procvitajušča, tvorit milyj oaz sredi chmuravoj pustyni doliny Josafata.

Hospod Isus už ot davna īobil siju okolicu.

Prebyvajušči v Jerusalimi abo Vifthanii, prichodil sjuda často s učenikami na otpočinok, abo otbatisja molitvi. Po Tajnoj večeri tože отправilsja na sije misce.

Doroha vela čerez predmistine Ofel, i okružajušči chram ot juha, spuščalasja v dolinu Josafata.

Ne mnoho krajev jesť na sviti tak neprijemnych i beznadijno smutnych, jak sej.

V serediňi doliny fahnetsja kamenistoje koryto potoka Cedron, kotoryj liš v zimi majet malo vody; v līti cilkom vysochnet. Naokolo styrčat holy skaly, rozborozdenný dikimi jaruhami, a verchi tak holy, čto ni travočki nihde ne vidno. Liš tam mož zbačiti malo zeleni, hdi kohdato dvihalisja mury chrama; tam jesť niskoško nedoroslych i polu vysochlych stromov.

Možet byti, čto davnym davno vyhľad byl tam prijemnijšij, koli hory ješće byli pokryty ťisami i potok dostaval pritok iz zbytka chramovych vodovodov. Ale na vsjakij slučaj už i v to vremja byla to dolina smutna, podavavša odpovidny zatyllok k pečaľnej dorohi božestvennaha Spasiteľa.

Ledva vyšel Hospod Isus iz zaly večeri, opustilo Jeho prazdničnoe nastrojenije. Jak temnila noč, kota pravi pokryvala cilyj horod, tak i dušu Jeho okružali čto-raz čorňijši chmary smutka. Jak v sumraki prizračno otražajutsja kameni i skaly svojimi fantastičnymi formami, tak obňali i Christa vse chmurnijsi dumki i čuvstva.

Z načala kračal tichomolkom. Možno, čto rozmyšľal: jak utíkal kohdoto toju samoju dorohoju David v odeždi kajania pered zločinnym synom.

Dnes povtorilosja podobnoe. Bo či ne byl v toj minuſi otrodnym synom tot upavšij apostol, kotorij pravi tohda sobiral vojakov i sluhov židovskich svjaščennikov protiv Izbavitela?

Mal, pravda, pri sebi — podobno jak i David — horstku otdannych virnych, ale jak dolho malo byti vyderžlive jich mužestvo? Vy *usi soblaznitesja v sej noči nadō mnoju*, skazal apostolam, jak by holosno tkal si svojich dumok, *ibo pisano jest: mučiti budut Pastyrja, i rozbihnutysja ovcy stada...*

Soblaznitisja nad Učitelem?! Vozmuščalosja horjačoje serdce Petra: *Jesli by i vsi soblaznilisja nad Toboju, ja nikohda ne soblaznusja!* otviščal s ubiždenijem. — Hospod Isus z načala ne odpovil, ale posemu skazal s udarenijem: *Amiň, hovorju tebi: v sej noči, perše jak kohut dva raz zaspivajet, tri raz otkažešsja ot mene!*

Petr odnak boronilsja. Či ne on polučil liš nedavno vlasť utverždati braťjev, a teper mal by zapiratisja uznanija svojeho Hospoda?! So svidomostiju skazal: *Hospodi! s tobou hotov ja idti i do temnicy i na smert!* *Jesli by bylo potreбno i umerti s tobou, nikoli ne otkažusja ot Tebe!* Proči

apostoly tožestvovalisja so sim upevnenijem; v hromadi apostolov na minutku nastalo živoje vozmuščenije. Ale Hospod Isus už ne otpovidal, i kračal na peredi v smutnoj zadumannosti.

Koli približalisja k hori Olivnoj, vychodaščij misjac začinal oserebrjati okolicu. Zahoroda dyšala svižestiju i tichostiju, na stebelkach travy perlilasja rosa, siva listva olivnikov vo svitli misjaca otražalasja v sinevatoj barvi.

Bliz vchoda byla jaka-to mala koliba. Spasitel obernulsja k učenikam: *Posid'te tut, poka otojdu i pomoluſja ...* Točko Petr, Joann i Jakov mali provaditi Učiteľa daľše na misce muki.

Pošli v četvero daľše.

Koli byli už sami, v duši Isusa začalasja borjba. Hospod poblížnil, čerty lica ot mučenija pereminilisja, cílom Jeho ťílom perechodil moroz. Evanhelisty užívajut mnoho vyražení, koli opisujut sije duševnoje položenie Učiteľa: *Začal zasmuščatisja, blidniti, laktatisja i upadati dučhom.* Ješće za korotkij čas išel molčalivo, nakonec, koli zakrutilisja s pišnika, peretinajuščaho zahorodu, zastanovilsja. *Smutna jesť duša moja až do smerti, skazal duže žalosno. Ostaňte tut i bdite so mnoju. Molitesja, čtoby ste ne upali v iskušenije!*

Sđilal ješće niskoľko krokov, posemu — jak by utíkal pered bureju okružujuščich Jeho viďinij — schilisja pod vystyrčajuščeu časťu skaly.

Byla tam nevelika, do dnes zachovanna, peščera, vchod kotoroj byl zaslonenyj hustymi rastenijami. Tut upal Spasitel na kolina i začal molitisja. Ale marno! Strašezny myсли i čuvstva kinulisja na Neho jak staja chiščnych ptachov. Sam chotil dobrovolno sej muki, proto dozvolil jim, čtoby drapali i torhali sami nižni časti jeho ťila, až do krovavlenija serdca, až do drožanija každoj žiločki umučennaho ťila, až do polnoj tilesnoj i duševnoj zlomlennosti.

Prežde vseho okružili Jeho obrazy mučenija. Vse, čto

malo slijidovati v blizkom buduščem, predstavilosja Jemu jak živoje. Viđil kolo Sebe katov i nenavidašču svoloč, slyšal jich vreščenije, čuvstvoval nesnosnyj bol', vokusil horkost opuščennosti i otveržennosti.

Spasitel' zaper oči... Duševno viđil približatisja Judu s otvratiteľnym pocilunkom zrady,... už Jeho lica dotyka jutsja hnusny usta, z kotorych dyšit zlozonije otsuždenaho. Christos otvernulsja licem. I tut znova stojat satanski postati katov,... vjažut Mu ruki,... dryļajut i bijut Jeho sredi vybuchov smicha i proklinanij...

Usta šeptajut molitvu, ale v duši opjať druhij hnusnyj obraz. Vidiť Sebe na dvori pervosvjaščenničeskym jak predmet nenevisti i žestokoj ihruški,... slyšit zneuvaženija i krivy svidiťelstva,... čuvstvujet na tvari udary poličnikov i slinu...

Tak vystupajut pered Jeho duševnym zrakom za rjandom vsi stražezy sceny: sudebna mistnost Pilata, palata Iroda, stolp bičovanija i... Golgota; v každyj nerv ſila Spasiteľa vrižujutsja bič, terni i hvozdy; serdce torhajet žať za nevîrnost učenikov, za bolesti Materi, za neblahodarnost naroda, za nespravedlivost sudijej i nemiloserdnosť katov...

Ciloje bližaščejesja mučenije viđil pered soboju, vse vpilosja v Jeho dušu čerez viđinji, opletalo Jeho, jak dajakij strašni ternistyj krjak, kotoryj bolestno ranil každyj čuvstvennyj organ ſila i každoje čuvstvo serdca...

Bidnyj Spasitel' čuvstvovalsja strašni nesčastlivym, zarmučenym až do smerti. I hustuj pot vystupil na Jeho čelo; raz po raz strjasalo Jeho drožanije, vysochly usta polny byli horkostiju. Nakonec pal na lice i zakryl tvar rukami. *Otče moj, začal bolesno stonati, jesli vozmožno, naj sija čaša otojdet ot mene! Vozmi ot mene siju čašu! u Tebe Otče, vse vozmožno... Ale ne jak ja choču, ale jak Ty chočeš! Ne moja voła, ale Tvoja voła naj stanetsja!*...

Dolho povtorjal siju pokornu prosbu i siju čudesnu

žertvu, jak jesli by holosnoju molitvoju byl chotil zahlušiti mučašči obrazy; molilsja i borolsja so soboju sej Vožd i Pervoobrazec vsich voinov Božich. Ibo v sem mučenii byla i borjba: ūbov k žizni i otpor k terpiniju borolisja s poslušnostiju k voli Božoj. Raz revnijše i horjačijše povtorjal pervu časť prosby, čtoby ostavilo Jeho mučenije, raz opjat ňim pokorňijše, jak by kajalsja v duchu, otrikal-sja svojej voli i žertvovalsja na vse.

Nakonec pobidila poslušnost. Už ne prosil, čtoby čaša otdalilasia; želal jedinstvenno, čtoby ispolnilasia vola Otca.

Za pobidoju prišli i minuty ulehšenija.

Spasitel' podnessja s zemli, ale vstal jak by po tažkoj chorobi: pereminenyj i blydyj, domučenyj až do cikvitaho vyčerpanija. Vyšel iz peščery, i podošel k mistu, hdi mali čekati Jeho troje učeniki. Ale nikto ne perebdil do vernenija Učitele. Vsi spali hlubokim snom.

Pervyj probudilsja Petr, koli Spasitel' dotknulsja jeho ramena. *Simeone, spiš? oslovil jeho s uprekom. Ne moh jes' ni odnoj hodiny perebditi so mnoju?* Bidnyj apostol ne znal, čto odpovisti v zahaňblenii i strachu. Vidja Učiteľa v takom, sožalinijsa dostojsnom pereminenii, chotil ratovali i podperti Jeho, ale Hospod Isus ne chotil pomošći. Toško povtoril napominanije dla učenikov, čtoby *molilisja i bdili, bo ťilo bezsilnoje, choť i duch hotovyj*, i vernulsja nazad do peščery.

Misjac jasno svitil na nebi; byla prekrasna noč, polna vesennym blahovonijem; tišina, okružajušča zahorodu, jak by byla upajala svojeju prijemnostiju.

Ale dla žalosnaho Spasiteľa ne bylo spokoja . . .

Opjať upal na kolina, čtoby molitvoju ukripil svoju hotovost k požertvovaniju. *Otče moj, skazal, jesli ne možet otojti ot mene sija, čaša a jesli potrebno, čtoby ja ju vypil, naj budet vola Tvoja!* . . .

Povtoril ňiskoškoraz sije prekrasnoje objavlenije oddannosti, koli nespođivanno zamolk i bolesno zastonal.

Novyj moroz potrjasal Jeho ūlom i serdce znovu szímalosja ot bola. Začinajsa novyj boj: udarjali novy, ohromny volny terpinija na Nego. — Terpiti tak strašni, neľudski... a za čto i pro koho? Za hrichi i pro ľudej!!

Duši Spasiteľa predstavilosja to, čto Apostol nazyvajet *tainstvennostiju viny*; viďil pered soboju v ciloj škarednosti i strašnosti to, čto bylo najotvratiteľnejšejeho serdcu—*hrich*.

Vidil solnečnoje načalo díl Božoj Ľubvi, sčastlivyj se zemnyj raj, kotorij mal perejti v blažennyj vičnyj raj. Ale temna chmara nahlo peretinajet jasny linii planov Božich: iz hlubin svobodnoj voli čelovičeskoj vylizajet stoholova potvora, dyšašča hňilju i zniščeniem. I perervana už svjata hať milosti Božej: za pavorodnym hrichom valitsa na svit bezhraničnyj potop provinenij, i vslid za nim rozlivajetsja more slez, krovi i vsevozmožnoj nedoli...

Pered očami Spasiteľa perechodili hrichi vsich Ľudej i narodov: i ti, kotori uže stalisja, i ti, kotori na svíti liš mali statisja až do konca vikov.

Vidil čelovika, obraz i podobije Božoje, jak tonet v boloti najpodlijšaho sladostrastija, upavšaho niže ot najnízších zviriat; viďil bezuzdoje vlađinije zlych poryvov, lakomnosti, pychi, nemiloserdnosti; viďil klamstva i krivdy, bezbožnosti i ruhanija, podlosť i hnusnosť vsich mist i časov. I vody seho brudnaho potopa zdalisja nadchoditi kolo Spasiteľa, i jak by hrišny volny okružali Jeho iz vsich storon; obnimali Jeho provinenija i hrichi čelovičestva; jak dajaki pekeľny potvory napadovali na Nego, i zdalosja, čto vreščat s vysmichom: *I nas musiš vzjati na svoji ramena, musiš nas dvihat na duši, jesli chočeš otkupiti svit!*

Tichij ston vyrvalsja iz pers Spasiteľa; doloňami zakryl oči, jak by byl chotil zasloniti ot sebe sii užasny obrazy. I opiať, ležašči licem na zemli, začal blahati o pomoč: *Otče moj, jesli ne možet sija časa otojti ot mene, naj stanetsja voľa Tvoja!...*

Ale iz neba ne prichodilo žadnoj poſichi.

Čuvstvovalsja tak strašni zlomlennym, strevožennym i samotnym, čto rišil znovu podojti k učenikam.

Tačajuščisa na nohach, oblatyj studennym potom, tažko vstal, i vyšel iz peščery.

Ale apostoly opjať spali i ne očutilisja, liš na šelest krokov Učiteľa. Spasitel' ne skazal už jím ni slova.

Smutno smotril na nich, i vernulsja k svojej molitvi do peščery.

Ale toľko čto spustilsja na koľina, tretja volna terpinij, hrozňija jak obi predchodašci, verhlasja na Noho, jak vichorom hnanna burja. Stojal pered Jeho dušeu už ne hrich, ale otec vsich hrichov, tot sam knáz temnoty, s kotorym už raz borolsja v pustyňi. Stanul pered Niňom, i začal s vysmichom začipati do Christa: „Ty otdaješsja mučeniju, čtoby otkupiti svit? Ty dumaješ, čto svojeju žertvoju prifahneš ľudej k sebi? Smotri! Ja tebi ukažu, jaki budut ovošči tvojeho kresta!”

Jak kohdato na hori iskušenija, tak i teper otslonilsja pered očami Spasiteľa bezmirnyj obraz. V odnom ohromno velikom i jasnom viđinii predstavilisja Jemu vsi mista i vsi viki, vsi učinki poodinokich duš na cilom svifi....

Minuli už stoštija ot toho vremeni, koli krest Jeho stojal na Golgoši, a hdi spasenije? Jak pered tim, tak i posemu ohromnoje bošinstvo čelovičestva tonet v temnoti idolopoklonstva i bluda; jak pered tim, tak i potom tysjači po tysjačach pohružajutsja v pohibeli pekla. Čahnetsja — pravda — v istorii sobytij, jak svitla smuha, istorija sv. Cerkvi, ale jak neznačiteľno i pomalu! A k čemu že idet? Liš k tomu, čtoby byti predmetom nenavisti i žertvoju prenasledovanij!

Smotrit Hospod' Isus — i tut na Jeho Cerkov, na krest Jeho ľubvi, na samoje imja Jeho idut na šturm cily otrjady... Jaki otrjady? Či pekeľnych duchov?... Nit! Ludi, za kotorych On idet na smert! Napadajut jak vladiteli seho svita, čtoby v imeni spravedlivosti i pravdy uničtožiti Cerkov.

I dijabol prodolžal pobiditeľno: „Či vidiš? Ty duma-

ješ, čto svojim požertvovanijem priobriješ jich īubov? Misto toho čekajet tebe nenavist! Ti īudi, za kotorych chočeš umerti, ne chofat tebe, oni ne želajut ani tvojej pravdy, ne potrebujut tvojej īubvi; jim dobrí na zemli i bez tebel!"

Serdce Spasiteľa sfiskal strašnyj bol, v ustach čuvstvoval horkosť, po cilom tieli čul smerteľnu zomdilosť, jak by blízilasja končina. Opersja čelom na skalu i povtorjal, stonajušči: *Ne jak ja choču, ale jak Ty! ... Ne moja voľa, no Tvoja, Otče, naj stanetsja!*

„Ty, možno, upovaješ na svoju Cerkov i na svojich virnych?“ — zasyčal chitryj dijabol — „Posmotri na ovošči krovi tvojej!...“

I pered peremučennymi očami Christovymi pojavilsja novyj, strašeznyj obraz: Sredi morja temnoty i mraka kračajet v tečenii vikov maloje stado Jeho virnych... Ale ne liš iz vonka napadyvajut na nich!... V samom loňi Cerkvi vše i vse vzniknut nesohlasija; raskoly i jeresy krojut jak mečom živoje tilo sv. Materi Cerkvi, otryvajušči ot nej cily narody i krajil!... Cerkov krovavit, ale ne tolko krovavit... Christos smotrit, i vidit, čto v Jeho ďilo zahňzditsja i hnilost... Vdretsja duch svita, tščeslavije, sujetia, pochoľivosť i pycha... Prichodat časy, koli svjatyj strom Cerkvi majže vysychajet: na verchu isporčenosť, dolov chladnokrovnosť, vsjadi razdor!...

„Smotri, smotri! To tvoji najvirňiši!“ syčit satana.

Pered dušeu Spasiteľa profahivajetsja druhij obraz: Tut rospustny, svitskym duchom pereňaty monastyri, tam nedobry svjaščenniki, svjatokradežny sv. Služby, opuščenny oltari, znečestije sv. Tajn... Pomeždu sto i tysjač ledva-hdi najdetsja virna duša, ale i ta taka slaba, taka skupa v īubvi, taka uboga vo viri!...

„Vidiš, čto dosjahneš!“ dokončil iskušiteľ. „Liš idi, prolivaj svoju krov do poslídnoj kapli, čtoby tvoje ďilo zahinulo, jak kapka v mori! Iди, liš požertvujetsja! Za tebe nikto ne budet žertvovatisja!“

Ale Hospod Isus už ne slyšit... Strašny obrazy zatemnilisja v Jeho očach.

Začinalosja konanije.

Serdce domučennoje nadmirnym bolem už majže prestalo biti. Na čeli, na šeji, na rukach pojavitisa purpurovy kapli krovi, začali stekati v potočki, i ticho kapkali na zemlju...

Koly by persi ne rušalisja tažkim dychanijem, mohlo zdatisja, čto Spasitel už mertyvij... Liš duch povtorjal, čto ne mohlo už vyjti čerez smerteľno poblidly usta: *Naj budet voľa Tvoja! Naj budet voľa Tvoja!*

Duchovnyj boj byl dokončen pobidoju.

Isčezli hrozny vidinija, utichla burja mysljej i čuvstv. Peščeru ozarilo svitlo, jasnijšeje jak svitlo misjaca, lahodnoje i prijemnoje. K ležaščemu Spasiteľu približalsja anhel. Odňity byl v zoloti, jak by v svjaščenničeskoj odeždi; v ruci nes čašu, na tvari bylo vyraženije svjataho sočuvstvija i najhlubšaho uvaženija. Poklaknul k holovi Hospoda i podal Jemu čašu.

Čto bylo soderžanje seho tainstvennaho pričaščenija, kotoroe Carj anhelov priňal pokorno iz ruk svojeho sluh?...

Na znak priňatoj žertvy posylajet Otec nebesnyj swojemu Synu čašu terpinija. Ale bylo v nej ne liš terpinije... Bylo tam ješče i to, čto ne liš poprovadit k mučeniju, ale čto i pobidit mučenije: byl to napoj Božij, ot meda solodšíj, ot vina sišnijšíj, bylo to žerelo i ovočš otkuplenija — *ľubov*.

Duch Christov ani v buri ne stratil nikohda jasnosti i spokojnosti, ale teper i čelovičeska Jeho priroda napolnilasja solodkostiju. Čuvstvoval, čto v nebi On obľublen nado vsim, i čto už na zemli priobrijet svojeju ťuboviu toľko milosti, čto marny budut vsi namahanija vorohov.

Vmisto čornaho obrazu, jakij malovalo pered Nim iskušenie, otkrylsja pered Nim obraz polnyj poťichoju.

Uzril milliony i milliony duš ľudskich, proťahajuščich k Nemu ruki, žažduščich Jeho otkuplenija... Viďil, jak

v siňach pekla duši patriarchov, prorokov i vsich pravednych vzdychali za otkupleniem... Vidil duši tich, kotoriy kolibud žili i žiti budut: jak želali svitlo, silu i spasenije.

I uzril sije spasenije.

Uzril, čto krov Jeho ne tekla daremno, ale i nazad idušči i do budušnosti, ot počatku svita do jeho konca — kružit, jak potok oživlenija, kotoriy hladit hrichi, rozzivajet milost i polivajet dobrodíteli, napravljajet, budujet i rozzivajet nebesnoje spasenije. Uzril svoju svjatu Cerkov, kotoraya naprotiv bojev i slabostej čelovičeskikh kračajet dalše i dalše v tečenii vikov v svitli milosti i pravdy; vidil neprohladny rjady mučenikov, ispovidnikov viry i bezčislenny chory dív; uzril nebo, napolnennoje na viki blažennymi dušami, kotoriy umyli odeždy svoji v Jeho krovi, v krovi Božestvennaha Ahnca. I v serdcach vsich tich plameňila īubov, i na ustach jich zvučala nova pisňa: *Hospodi, Ty dostoin priňati blahoslovennosť, česť, slavu i silu, ibo Ty otkupil nas čerez krov twoju iz usich pokolenij i učinil nas naslidníkami Carstva Boha našeho.*

V zmučennu dušu Spasiteľa začinal vernutisja spokoj.

Byl ješće oslablennyj ot nedavnaho boja, Jeho udy ješće drožali i usta spaleny byli ot horjački, ale povoli i tilo čuvstvovalo ulehšenije.

Koli anhel otišel i končilisja viđinija, za korotkij čas ješće molilsja i obnovlal svoje pozertvovanije.

Už ne bylo Jeho voli i voli Otca, ale byla v Nem liš odna voľa — spasti čelovičestvo, i odno rišenije — vypiti času muki až do dna!

I byl už čas.

Iz bram mista, s Judoju na čeli, pravi vychodil otďil storoži i obernul svoji kroki k hori Olivnoj.

30. Poimanije Christa.

Už približalasia polnoč, koli Spasiteľ ostavil misce svojej duševnej muki. Byl ješče duže blídyj; najsvjatijsa tvar, chоf poutirana chustočkoju, mala na sebi ješče slydy krovavaho pota. Byl smutnyj, ale už ne īakalsja. Byl v Nem i Ahnec, kotoryj chоf i vedetsja na smert, ne otvorajet ust svojich; ale byl v Nem i lev iz pokolnija Judy, kotoryj pobidit, ne nasiſtvijem, ale žertvoju, ne hñivom, ale īuboviju.

Učeniki ješče i teper hluboko spali. Strapennost i smutok peremohli dobru volu. Liš na šelest krokov Učiteľa podňali holovy. *Liš spite i otpočívajte!* skazal Spasiteľ s lahoodnym uprekom. *Už ne budu ot vas žadati žertvy, bo prišla hodina, koli Syn čelovičeskij budeť vydan v ruki hrišnikov.*

To skazavši rušilsja vpered v storonu ſolvarka; so spuščennymi holovami pošli za Nim zahaňblenny učeniki.

Iz vosmich apostolov, kotory ostali u vorotach, tože ni odin ne bdil, vsi spali. *Čomu spite?* zbudil jich Spasiteľ. *Vstaňte, i podme! Pravi tam približajetsja tot, kotořy mene vydast...*

Probudženney zo sna i perestrašenney učeniki ledva porozumili, o čem hovorit Spasiteľ, koli na dorozi, pereťinajušcej horu, ne daľše jak na sto krokov, bylo slyšati kročaji mnohich noh i šepot tichaho hovora, s kotorymi mišalosja i brenčanje zbroji. Pro stromy ne bylo mož ješče viđiti, kto idet; odnak iz holosa jasno mož bylo uhadnuti, čto ot storony horoda ūahnet pod horou mnohočislenna hromada ozbrojennych.

Spasiteľ vyšel na otkrytoje misce i zastanovilsja na dorozi; za Ním nastrašenny apostoly, jak ďiti, hledajušči ochorony za svojeju materju. Misjac rozlival tak jasnoje svitlo, čto majže tak jasno bylo, jak v deň. Za dolinoju bilijsia mury mista, iz kotoraho probleskivali maločislennyy ohoňki; čudesnyj spokoj, ležaščij na ciloj prirodi, narušala liš približajuščasja svoloč.

Byla už tak blízko, čto mož bylo i tvari rozoznati. V serediňi pod vedenijem rotmistra kračalo odšílenie voinov, kotory vpročem byli storožami chrama; vokruh i za nimi v neporjadku išli sluhi židovskago svjaščenstva. Vsi byli ozbrojeny mečami i kijami; choť i noč byla jasna, mali pri sebi fonari i fakli. Na čeli vsich, malo z boku, kračal Juda.

V minutki, koli Spasiteľ vystupil iz tíni na otkrytoje misce, v tolpi nastala tišina, umedlili svoji kročaji jak by v nepevnosti.

Juda skoro obernulsja i važnym vzhľadom pripomnul pročim dohovorennýj znak. Posemu podbih napered; otvažnosti dodávalo jemu — ciloje peklo. *Prijateľu, pročo jes' prišel?* prosil sa smutno Hospod Isus. V Jeho vzori bylo boľše boľa jak ukory. Ale duša zradnika byla už hlucha i slípa; jeho strasť perešla v blud, visjači v pojasi srebreníci opojali jeho, jak vino. Ne myslil už na to, čtoby svoju bezstydnu tvar i mutny oči prikryl maskou licemirnosti. Liš odno mal v holovi: musíti sdíliatí to, čto bylo dohovoreným znakom. Liš o to bojalsja, čto Isus utečet, i piňazi zradky budút ot neho otobrany. Podošel k Spasiteľu jak bez čuvst; ne smotril na Jeho vzor, ne slyšal žadnaho voprosa.

Vitaj, Učiteľu! skazal tupo, i ustami dotknulsja Jeho tvari.

Serdce Christa strjaslosja ot boľa i otvratiteľnosti; v holosi Jeho zvučala uhroza i dostojnosc Sudii vsich vikov: *Judo! Pocilunkom vydažeš Syna čelovičeskago? ...*

Zradnik vzorom už prihološal voinov, ale Hospod Isus ne chošil byti označenyj škaredym znakom, jakij vy-

myslil upavšij apostol. Choſil otdatisja sam, i otdatisja dobrovoľno v ruki katov, choſaſči jeſče i v sem momenſi vyraziti dokazateľſto svojej moci.

Ostavil Judu na miſti i zrobil ňiskolkо krokov k čekajuſcej svoloči. *Koho hledajete?* prosilſja holosno i cílkom spokojno.

Isusa Nazaretskaho, zazvučali v rjadach nesmily holosy.

Ja jem!

Čto bylo v tich slovach Spasiteľa? Jak by v sich korotkich slovach, vypovidžennych s polnoju prostotoju, zazvučala teper odpovíd, kotoru slyšal kohdato Mojsej iz ohnenaho krjaka: *Ja jem, kotoryj jem!* Abo byl to holos, mohučij, jak holos truby, kotoryj vo viđinii slyšal prorok iz Pathmosa: *Ja jem pervyj i poslidnij, žijućij na viki vikov i ja maju kluči smerti i pekla!*

Trudno skazati, čto slyšali v odpovidi Christovoj voiny, ale to pevno, čto povlijala na nich jak hrom. Pod jich nohami jak by byla zatraslasja zemla i jak by byla udarila meži nich strašna burja. Zatačalisja na nohach, otstrašilisja, i upali tvarju na zemlu.

Na minutku nastala mertva tišina; posly židovskich svjačennikov ležali jak zabity; oduriliy i skameňiliy Juda už ani ne znal, čto stalosja. Zadatosja jemu, čto vše stračeno.

Ale Spasiteľ stojal spokojno; strašliva Jeho sila, kotoru ne raz dokazal, ne objavilasja boľše.

Vojacy popostavali. Vokruh vše bylo tak tichoje i zvyčajnoje, čto ne poznali v tom napominanie Boha.

Koli uže vsi byli na nohach i nerušajučisja s mista smotrili pered sebe cílkom obliidly i ot bojazni bez pamjati, ozvalſja Spasitel' povtoriteľno so slovami: *Koho hledajete?* — *Isusa Nazaretskaho,* odpovili jeſče s boľšej bojazňu. *Hovoril jem vam, čto to ja, skazal Hospod Isus. I tak jesli mene hledajete, — i ukazal na apostolov — dozvolte im, čtoby mohli otojti.*

Juda prišol k sebi. Uspokojennyj, čto už nijakich pre-

pjatstvij ne budet, za plečami Učiteľa daval znaki svoloči:
Poimajte jeho i vedite ostorožno! I díjstvitelnō pristupili,
choť i ješće trjaslisja ot stracha, i podňali ruki na Christa.

Ale v sem momenti mež učenikami, stojaščimi do
teper spokojno, mož bylo zamititi volnenije. Petr čtos' do-
kazoval duže horjačo; dakotory sohlašlisja s nim, druhí
staralisja sderžati jeho. *Hospodi! či majeme biti mečom?*
prosilsja kto-to zpomeždu nich.

Značit nedozrily voiny Christovy ozbroilisja dvoma
mečami.

Petr ale ne čekal na odpovid i vyfahnutym mečom
verhsja vpered. Zamirjal priamo na holovu odnaho z tich,
kotory poimali Učiteľa. Ale ne pricilil dobri. Ottal liš pravoje
icho sluhi svjaščennika, imja kotoraho bylo Malch.

Vojacy pustili Christa i chopolisja za zbroj; zdalosja,
čto dojdet do bitki. Ale Spasitel's podnatymi rukami stupil
meždu hotovych do boja. *Schovaj meč svoj do pochvy,*
obernulsja k Petru, ibo vsi, kotory mečom bojujut, mečom
zahinut. *Či ne dumajes, čto moh bym prositi Otca mojeho,*
i dal by mni sejčas bolše jak dvanadcat polkov anhelov?
Jakže spolnitsja Pisanije, čto tak musit statisja? Či ne
maju vypiti čašu, kotoru mni dajet Otec?

Posemu približilsja k skaščennomu sluhovi i dotknulsja
krovavoj rany.

Bыло то послидноje dotknutije tich ruk, iz kotorych
vychodila sila i vyzdorovala každoho. V klip oka isčez slíd
Petrovaho meča, i oftfatoje ucho už bylo na svojem misti.

Pri viďi seho znova zavladilo zamišateľstvo meždu
vojakami. Ne uvaženije abo sočuvstvije, ale zabobonna
trevoha prikovala jim nohi. Spasitel to využil k tomu, čtoby
ješće raz proholosil, čto dobrovoľno chočet terpiti, i čto
nevinnyj idet na smert: *Jak na zlodija, vyšli ste s mečami*
i kijami poimati mene. Koli byl jem s vami každodenne
v chrami, učašči, ne vyfahnuli ste ruk na mene; ale sija
jesť hodina vaša i vlast temnoty, čtoby ispolnilosja Pisanije.

I dijstviteľno začinalasja moc' temnosti.

Jak jesli by nahlo perestala čarovna sila, sderžajušča do teper voinov, vsi verhlisja na bezzbrojnaho Christa. Storoža okružila neboronaščahosja Spasa, šnurami svjazali Jemu ruki, obi doloni privjazali mocno za plečami k povjazki, perevjazannoj kolo pers. I v sem momenti napolnila vsich pekeľna radost, čto možut vymstitisja za trevochu, kotoru vzbudila v nich liš nedavno osoba Christa; odin druhaho choſil perevyšati v otvažnosti nad Bezzbrojnym; liš tak sy-palisja klevety i vysmichi; pri povjazanii ne ščadili popy-chanija i udarov. I čtoby ubezpečitisja cilkovito, čto jim Spasitel' ne utečet, vzali ješće dva motuzy, koncy koto-rych deržali dvoje vojacy, i petli, kotorych nakinuli na Jeho šeju. Čas spišil; cieloje odšílenije chramovoj storoži postano-vilosja v rjady kolo Božestvennaha Vjazňa i sredi radost-naho krika rušilisja vsi vpered.

V prirodi panovala ta sama tišina; lahodnoje svitlo misjaca potokami zalivalo zemļu, zvizdy ticho stojali na stražach svojich. Ne počula mertva priroda, čto stalosja toj noći na sviti.

Ibo inače — by byli spolnilisja slova proroka: *Koli Ty vychodil na spasenije svojeho naroda, užrili Ťa i zastonali hory, v trevohi ustupila hlubina morska, iz propasti vyšel holos, i hlubina podnala ruki svoji...* Ibo jak zlodij pro-važen byl — Hospod' slavy; svjazany byli ti ruki, kotorý deržat svit; Tot, kotorij majet kluči smerti i pekla, veden byl ľuďami na smerť!

Svjazannyj za hrichi moji, Ahncu bez skverny, radi svjatych put tvojich zdjomi s mene puta nepravosti!

Naj iny puta privjazujut mene k Tebi i prīahnut mene za Toboju, choſby i na mučeniel!

Naj serdce moje budet v nevoli, ale u Tebe! Naj budet svjazano moje serdce, ale povjazkoju, kotorouj Ty privjazuješ čelovičestvo k sebi, svjazju ſubvi!

31. Ot Annaša do Kajafy.

Spasiteľ ot minutki, koli dal poimatisja, ne byl už ničim, toľko bezoboronnoju žertvoju svojich katov.

Ruki Jeho, mocnejši jak ruky Samsona, poddavalisja terpelivo sputajuščim motuzam; usta, kotory hovorili tak, jak *nikoli čelovik ne hovoril*, ne mali odpovedi na ruhanija i oskorblenia. So sklonennoju holovoju i spuščennym vzrom, ale s molitvoju v serdci, kračal ticho po dorozi mučenija.

Sredi svoloči, sostojašcej iz boše jak sto ľudej, byl cilkovito sam.

Iz vsich učenikov liš odin byl blízko: krok za krokom pri vojakach kračal Juda i napominal jich postojanno, čtoby ne popuščali povjazok i provadili Vjazňa ostorožno.

A hdi byli proči apostoly? Hdi byli ti, kotory pered nískolkovo hodinami chotili umirati za Učiteľa?

Rozlefilisja, jak spološennoje ptactvo i krylisja napevno pravi teper v hustych krjákach hory Olivnoj. Inače i sami vojacy z bojazni, čtoby dakto ne poperedil jich do mista i ne vyzval zburenije, ne propuščali nikoho po dorozi. Koli z ľubopýtnosti pustilsa za vojskovym otďilom jakijto chlopec — byl to, kažetsja, šelestom probudžennyj syn naimateľa zahorody —, ne oboronilsja inšak pered poimanijem, toľko tak, čto otkinul šaty, v kotory byl odityj i napoly holo utek iz ruk prenasledovatelej.

Do spjaščaho holovnaha mista vošli ticho. Svjaščenní bojalisja, čtoby cieloje dilo ne rozneslosja peredcasno i čtoby priveržency Isusa ne vystupili v oboronu svojeho

Proroka. Ale bojazň už byla daremna. Iz maločislennych perechodaščich i ūbopytnych, vyšedšich v domovy vorota, odni ot stracha vernulisia, druhí, kivajući holovami, primili: *Inym pomoh, naj teper sam pomožet sebi, jesli on Christos, izbrannik Božij!*

V cilom velikom mišli toľko odni ne pozirali na dílo cholodnokrovno: velika rada, poperední farisei i s nimi vjedno deržašča hromada zakonoznavcov, svjaščennikov i pisarej, kotory vsi strašni radovalisja. Uvidomlenny o dohovori, zaklučennom s Judoju, i o dnešnom nočnom predpriatii, s napružennostiju čekali ďaľšu rozvijazku díl.

V palatach pervosvjaščenničeskikh nikto ne spal; na dvorach plameňili ohni; prichažalo i otchažalo množestvo naroda. Na licach všich maľovalosja nespokojsvije; každyj čuvstvoval, čto jesli dnešnij zamach by ne dosjah cili, neudača lehko mohla by zvernutisja protiv samich usporjadatelej.

Liš raz vbihnet sluha, vyslannyj na dovidovanije: *Už tu sú! Už idut! — Ale či provadat Nazarejca? — Provaďať! upevňujut druhí. Pri svitli ľaklej mož dobrí viďti, čto v serediňi otdíla kračajet Vjazeň!*

Novina rozleťilaſja jak blesk; na dvori rojilosja množestvo naroda. Ješće minutka, i — bylo mož slyšati vymirjanny kroki vojakov. Nakonec na široko otvorilisia vorota; do dvora vliezla nasampered neporjadna hromada pervosvjaščenničeskikh sluh, za nimi vošel otdíl storoži. Staršiny pozirali, i oči jich zaiskriliſja ot radosti: vedennyj za povjazki, s petľou na šeji, so sviazannymi na chrebti rukami, v serediňi vojakov — kračal Isus.

Na čeli storonnikov farisejsko-svjaščenničeskikh stojali v tot čas v Jerusalimi dvoje ľudi. Urjadnoju holovoju partii byl hrišnyj i naremný Kajafa, kotoryj v tom roci zastupoval urjad pervosvjaščennika. Jeho pomočníkom byl inyj čelovik, jemu rovnyj, jesli ne vysšíj uvaženijem i vplyvom, bezposerednyj jeho poperedník v pervosvjaščenničstvi, bohatyj i hordyj Annaš.

Oba pervosvjaščenniki — jak zvyčaj byl jich nazývati — išli ruka v ruci i vzaimno dobrí dopolňali. Pervyj byl bezohľadnejší i stojali jemu k rasporjaženiu rozličný sredstva, spojený s vysokim urjadom pervosvjaščenstva; druhý sодіjstvoval k uspichu obšej nenantnosti svojej boľšej skušennosti i širokosjahajuščimi snošeniami. Oba tvorili jak by odnu moraľnu osobu. Ješče siľnijše jak svjazi rodinny — ibo Kajafa mal za ženu dívicu Annaša — slučovalo jich ďilo, stojašceje už odin rok na prvom misťi mež jich planami: *uničtoženie Proroka iz Nazareta*.

Povjazannaho Christa pripravili perše v dom Annaša.

Čto byla pričina toho množenia zastanovok bolesnej dorohi Spasiteľa?

Možno i to, čto sej pervosvjaščennik sam byl pričiniteľom cilaho plana, abo — možno — sam provadil včera dohovor s Judoju, i takim obrazom jak by byl mal pravo k tomu, čtoby pered všimi on jak pervyj dostal Vjazňa do svojich ruk. Ale pravdopodobno malo to inu pričinu, o mnoho važnejšu. Značit svjaščenníci byli v trudnom položení. Iz odnej storony ne bylo možno v noči sklikati pravosiľnoje zasidanie velikoj rady i treba bylo, chotja-nechoťja, otložiť sije soviščanie do rana. Iz druhoj storony čas spišil, ibo slídujuščaho dňa večer už mal začinatisja Velikij sabbath, ktorý by byl pererval tečenie spravy Spasiteľa, jesli by ne byla takoj perevedena. Proto usporjažali ďilo takim sposobom.

Bыло постановлено еще в ночи, заранее скликать приватное засидание, которое мало в丝毫 так приготовить, чтобы наращенному засиданию не осталось ничего иного до чинения, как добавить соглашения к готовому делу. К такому доверию собранию жадно не мисце не отвело лише, как дом Annaša, который был обширный, безопасный и не мал уряднаго признака палаты pervosvjaščenstva. Ale pri tom не chibilo tut ani Kajafy. Tak on, jak i boľšinstvo členov velikoj rady uže boľše jak hodiny neterpelivo čekali na visti s hory Olivnoj.

Jak toško ukazalsja vojenskij otdil, prikazano zaraz priprovaditi Isusa v dom Annaša. Znali s Neho motuzy i petli; liš ruki ostali na zadi sviazany. Četyri voiny vzjali Vjazna meždu sebe i poveli do vnutra domu.

Obidvoje pervosvjaščenniki uže siđili na podvyšennom mišti v bohatu osvišennoj zali; za nimi i naokolo z časti siđila, z časti stojala cila tolpa členov velikoj rady, pisarej i zakonoznavcov. Z boku, radi vseljakich možnostej, prihotovlena byla hromada svídkov.

Koli priprovadili Christa, vsi oči smotrili na Neho. Jak dolho čekali svjaščenniki i zakonoznavcy na siju minutku!

Už majže tri cily roki, čto sej Nazárejec nemiloserdno otslonival jich zločiny, vytykal jim v oči jich chitroſt, nazýval jich plemenem jaščurok, plemenem zlym i čužoložnym i prirovnival jich k pobilennym hrobam! Tri roki dusila jich mestr, iz dňa na deň rostajušča nenavist — i vot, teper nakonec majut Jeho v rukach!

Tot, kotoryj chotil byti jich sudjeju, kotoryj jim hrozil i voskliknul: *Hore vam!* — Tot, kotoryj podkopoval jich uvaženie pered narodom, Tot stojal teper pered nimi mež četyri voinami, sviazanyj, so sledami kroví na zblídloj tvari, v zabolocojennoj odeždi, majže zomlityj, pokorenýj, bezsilnyj!

Dijavolska radosť vystupala na tvari. Oni mu teper ukažut, komu *hore!* Oni seho prichodlaka z Galilei naučat, čto zakon i starých svidčitsja uvažati!

Molčanije pererval Kajafa.

Na darmo staralsja pervosvjaščennik prioditisja maskoju dostoinstva i spokojnosti. Krovožadny oči dobrí čto ne vyskočili iz vpadin; tolstu tvar zařala krov, usta trjaslisja ot zlosti. Jak by ne svojim, hortannym holosom podal pervyj vopros: *Jakoje učenije holosiš? Hdi suš tvoji učeniki? Čemu jich učiš?*

Hospod Isus podnes domučenny oči. *Ja hovoril svitu javno!* otpovil smutno, ale bez bojazni. *Ja vsehda učil v sinagogi i v chrami, hdi schažajutsja vsi Židy; tajno ja*

ničeho ne hovoril. Dla čeho prosišja mene? Oprosisja ľich, kotorý slyšali moji propovidi; oni tebi skažut, čto jem hovoril.

Hluboka tišina panovala v zaľi, koli Spasiteľ vyskazal už pervy slova. Vsi byli pozorlivy i ľubopytní: jak ozvetsja Poimannij? Jich pozorlivost ukriplala i bojazň: či ne zavedet jich do klopot? Ale pozorovali i proto, čtoby Jeho v slovach poimali.

No do čeho bylo možno chopitisa i čto dohaňati v odpovidi tak jasnej, spravedlivej i spokojnej? Pri tom Christos, otzyvajuščisja na svídkov, postavil žadanije pravilnoje i odpovidnoje predpisam zakona! Pročto robili protiv prava, čtoby sam oskaržilsja i tak dal pričiny k zlomyslennym sporam?

Ale pravi sija prosta odpovíd Chriſta perekreščovala plany Kajafy. On dobrí znal, čto ne najdet pravdivo obťažujuščich dokazateľstv, i proto chošil iz samich ust Oskaržennaha dačto slyšati, za čto mohli by Jeho postaviti pered sud i tak uničtožiti. Vidašči ale už na načali svoju neudaču, ot hňiva ani ne znal hovoriti.

Nastala znova klopotliva tišina. Hospod Isus sklonil oči i stojal v pokornom rozmyšlenii. Členy velikoj rady staralisa svoju bezradnosť pokryti rozmachovanijem, chošači chitro pokazati oburenije.

Ale či kolitibud na sviti brakovalo dokazateľstv protiv pravdy? Hdi ne starčit duch, či zvirská sila ne hotova tam vse prići na pomoc?

Neprijemnoje položenie porozumil odin iz vojakov, deržaščij Spasiteľa. Rozmachnulsja rukoju i polnoju pjastju udaril iz vsei sily v Prenajsvjatijšeje Lice so slovami: *Tak odpovidaješ ty pervosvjaščenniku??*

Hospod Isus pod udarom zatačalsja; sviazanny ruki ne pozvolili Mu ani dotknutisia zaboliloj tvari. Ale ne stratil polnoj spokojnosti. *Jesli ja zloje hovoril, odpovil terpelivo, daj sviđitelstvo o zlom; jesli pravdu hovoril, počto biješ mene?*

Ale ni sija mirna odpovid ne tronula suđej. Nikto ne pokaral otvažnaho podčinennaho, nikto ne ozvalsja v oboronu oskorblennaho Hospoda.

Slova Christovy dosjahli toško to, čto pervosvjaščenik uznal nakonec potrebu prihološenija svídkov.

Zadaješ svíditeľstvu, vybuchnul, budeš jich mati dosť!
— *Vysluchati svídkov!* obernulsja rozkazujuščim holosom k okružajuščim.

Otpovidny ľudi byli už na pered vybrany iz toj časti prostaha naroda, kotora z korystoľubija stojala vsehda k usluham volodašcej partii. Pravi tak podly jak jich chľobodavcy, hotovy byli k vsemu, čto žadala ciľ vysluchaniya: už vpered dostali rozkaz z verchu — pohubiti Nevinnaho.

Začalasja komedia vysluchaniya.

Zakon žadal na každu časť skarhi dvoch svídkov, nezávisimych ot sebe i cílkom to samoje svídčaščich. I čtoby byl poderžanyj choť vonkajšíj vid spravedlivosti, svídky byli sgruppovany parami, i posemu z každoj pary vpuščali liš po odnomu do zaly pered sudovyj tribunal.

Ale i tut čekalo na suđej sklamanie.

Či to byl brak dokladnaho prihotovlenija, či ohrazennoje číslo svídkov, či upravlenije Božoje, kotoroje pomíšalo očorňhti choťašči jazyki — dosť na tom, čto ani odna para ne svídčila to samoje.

Odin vchodil i skazal, čto Christos ne svjatit sabbatha; druhij svidčil, čto svjatit, ale nazyvajet sebe Hspodom sabbatha. Odin tverdil, čto činitsja carem; druhij, čto ne carem, ale prorokom. Odin tverdil, čto ťišil chvorych s pomočju Belzebuba; druhij dokazoval, čto vsi vyzdorovlenija byli liš klamstvom, ibo vsi vyzdorovlenný znova zaboliili. Odin stojal na tom, čto činitsja Synom Božím; druhij, čto Messijem, synom Davida... Ne pomohli ohroživajušči vzory pervosvjaščenika, ne pomohlo ni šeptanje z kruba suđej: každa nova dvojka vysluchannych tverdila abo riči nesohlašny, aby obvinenija tak neznačiteľny, čto ne bylo do čeho začipatisja.

Prišli poslední. *Sej skazal — svidčit pervyj —: Rozvalju chram sej, rukami vybudovannyj, i za tri dni vybuduju inyj, ne rukami učinennyj.* Ale ani tut ne bylo shody. Druhij svidok oproverhal namirenje zburenija chrama i tverdil, čto Christos liš to skazal: *Ja mohu razoriti chram Božij i v trech dňach jeho znovu vystaviti.*

Čtož' bylo začati? Jak mož vesti tut rozpravu o svědectvách protivopoložných i proto z ohľadu pravnahy nevažných.

Kajafa rišil nanovo vernutisja k pervomu planu. Možno, čto teper preciň ozvetsja Spasiteľ i dast možnoť k jakojto začipki! *Ničeho ne odpovidaješ, skriknul serdito, na to, čto svidčat sii protiv tebe?*

Ale Hospod Isus odpovil zrozumitelňiše, jak to pervosvjaštencik želal. Stojal ticho, ne hovoril za jakijto čas ni slova i ne podnes oči ot zemli; stojal jak olicetvorenný uprek sumiňa, jak obraz oskorblennoj Pravdy, kotora chotí potoptana, majet na čeli dostoinstvo suda.

Kajafa strašni rozzlostilsja. Za jakijto čas ješče siďil na stolci, vpijačisja so vzoram v svoju Žertvu i jak by rozažal v holovi o novych krovožadnych planach; nakonec vstal.

Sojda schodami s podvyšennaho mista i zastanovla-ščisja na krok pered Spasiteľom, podnes obi ruki do hori: *Zaprisjahaju ťa čerez Boha živaho, voskliknul rozzloblennoju tvarju i nenaštiju dyšaščim holosom, čtoby jes' nam vyskazalsja, či ty jesi Christos, Syn Boha živaho!?*

Nastal moment, na kotoryj čekali viki.

Molčala ne liš velika rada: nebo i peklo, minuly i budušči pokolenija na zemli, všitko vnimalo v sem momenti na usta, kotory mali odpovidati na sej vopros. Malovažnoje bylo to, čto pravi sej bezsozistnyj čelovik, dyšaščij zlostiju i mestiju, podal sej vopros. Čerez usta Kajafy ozvalsja ktos' inyj. Poslednij zakonnyj pervosvjaštencik synagogi v imeni cilaho Staraho Zavita oprosilsja toržestvenno, či Isus jest tim, kotoraho čekajut, o kotorom predpovidali proroki,

kotoryj byl cilym Solncem jich viry i nadii, cilym soderžanijem jich Zavita i obrjada?

Na takij vopros ne moh Hospod Isus ne otpovisti.

Podnes holovu, v očach zasijali Mu jakito nadzemski bleski, tvar priodilasja dostoinstvom. Ne byl to už pokorennyj vjazeň, ale Hospod slavy. Posmotril v rozplameňily oči Kajafy, i skazal povoli zrozumiteľno i s močju: *Ty sam skazal! Ja jem! Odnak pribavļaju vam: Ot seho času uzrite Syna čelovičeskago, siðaščaho odesnuju Sily Božoj i prichodaščaho na oblakach nebesnych.*

To vypovivši podnes oči svoji v nebo; blahodaril Otca, čto pozvolil Jemu zložiti sije sviditelstvo o Pravdi.

Oči Jeho už ne vidili ni sudebnoj zaly, ani voinov, ani ot nenavisti horjačich lic sudaščich nad Nem. On liš to slyšal, jak na sii slova cieloje nebo zazvučalo pisneju pobidy; slyšal: jak roznesetsja Jeho sviditelstvo v tečenii vikov až do vsich koncov zemli, mohučestvenno jak hrom i lubezno jak pišča spasenija; vidil: jak sojdet Jeho sviditelstvo do sinej pekla, i zasvitit patriarcham, jak vesennyj luč solnca na zemlu; vidil: jak utverždajutsja osnovy Cerkvi, jak přihaujet v jej lono zabludivšich, jak ukriplajet duši viroju, prinosjaščej jim život vičnyj.

Ale sii slova uslyšali ne liš nebo i zemla — uslyšali jich i peklo, i potrjaslosja až do osnov. Jak z propasti vulkana, tak litali z neho zly duchi cilymi rojami, i vošli vichrom v čorny duši sudej Christovych.

Liš pravi čto dokončil Spas svoji slova, jak by cieloje peklo bylo udarilo do zaly. Zaískrilisja oči, skrivilisja tvari, podneslisja ruki. Nasampered Kajafa skoro otstupilsja jak by poraženyj hromom, chvatilsja za kraj pervosvjašenničeskoj odeždy, i rozder ju treskom ot spodu až do verchu.

Ruhalsja! skriknul revučim holosom. *Slyšali ste Jeho ruhanije!* Čto dumajete o Nem? Načto by sme potrebovali ješće svidkov? Otpovidali na to s vreščenijem: *Povinen jest smerti! Povinen jest smerti!*

Stisnulisja pjasti i podneslisja s uhrozoju; ne bylo mož slyšati ničeho, liš tresk torhanija odežd, v kotoryj vmišalisja uhrozenija, klevety i vysmichi. Vojacy storožašči Spasiteľa, začali Jeho biti, na Noho pluvati i Jeho šarpati. V sem pekefnom kriku toško odin byl spokojnyj i tichij, Ahnec Božij, kračajučij po dorozi mučenija, čtoby vyrovnal hrichi svita.

Sud byl dokončeny.

Koli neodolha zamolk huk i uspokojenna nenavist tak-jak už panovala nad soboju, Kajafa vydal rozkaz, čtoby otveli Vjazňa do jeho palaty i tam storožiti Jeho až do rana, dok ſojdetsja polna rada. Posemu obernuvšisja k okružajuščim, proholosil, čto včas rano sozvet formalnoje zasidanije sinedriona.

Sudii zostali ješće v zašti, čtoby do podrobnosti dorozumitisja, čto majut daſe robiti, a Christa vyprovadili nazad na dvor. Tam za korotkij čas sbihlasja hromada uličnikov. Riſenije suda i chovaniye ſudej rozjarili už i jich poslidni somniija. Na povjazannaho Christa iz vsich storon sypalisja vysmichi i oskorbljenija, posemu udary i poličniki, i nakonec začalasja luta ihra s Isusom.

Bidnaho, opuščennaho vſimi Spasiteľa posadili na pňak, holou zakryli Jemu chustkoju, i posemu bili Jeho po tvari, s posmichom oprošajušči Jeho: *Prorokuj, Christe, kto ſa udaril!*

Sila Boža choſila ukazatisja bezſilnoju: Hospod Slavy chotil byti posmiškoju i predmetom znevahy pered ljudami.

Koli zvirска surovost uže nasytilasja, povjazali Jeho znova motuzami i poprovadili do palaty Kajafy.

Bylo už okolo druhoj po polnoči.

Za ňiskoľko hodin mal ješće Christos čekati v temnici, až poka vyjdet to solnce, kotoroje malo zatemnitisja nad Jeho krestom.

32. Petr otrečetsja Hospoda.

Posli neudačnoj proby zbrojevaho otpora, za prikladom inych apostolov, ostavil i Petr poimannaho Učiteľa. Ale ne utek tak daleko, jak ostatni, no skrylsja s Joannom v blízkich huščavach.

Jeho ščira ťubov, žaľ i styd ne pozvolili jemu, čtoby cilkom opustil Hospoda.

Trjasuščisja ot tronutija i stracha, haňblivo začerveňil sam pered soboju, koli prichodili jemu v pamjať pered daskoľko hodinami nim tak lehkovažno vyskazanny slova virnosti k Isusu.

Jak krasňi ispolnil svoje obicanije, čto pojdet za Christom i do temnicy i na krest, čto hotovyj i dušu svoju za Noho žertvovatil Malo chibili, i byl by zaplakal ot boľu, z bezsilnosti i zlosti na samaho sebe.

Ale čtož' počati? Otdatisja teper v ruki svoloči — bylo zapozdno i daremno; ľipše idti i najmeňše chof perekonatisja: jakij oborot vozmet cila sprava?

Joanna takož' tahalo za Učiteľom ťublaščeje serdce.

Koli slyšali otdalajuščisja kročai otdila, ostorožno vyšli iz skrytaha mista, i podivilisia v dolinu. V jasnom svitli misjaca vidno bylo, jak sostupovala cila tolpa do doliny Josafata i prekročila potok Cedron. V seredišni s bolestju rozpoznali šaty Vozľublennaho, opuščennaho na sebe Hospoda.

Perekonavšisja, čto nikto ne sledí za nimi, pustilisia oba učeniki v sled za otdílom.

Značala išli duže pozorivo, skryvajučisja po možnosti v tini; uskorili svoji kroki liš tohda, koli vojacy isčezli vo vorotach mista. Iduči ulicami, čuvstvovalisja uže v bezpečnosti, ibo tam už mohli perejti nezamitno jak pozdny prochodašči abo palomniki, kotorych zastala noč. Holovno chodilosja o to, čtoby peresvidčilisja: de povedut Christa? Utišilisja ne malo, koli zbačili, čto pochod zabočil v storonu palaty Annaša. Joann tam byl znakomyj; proto spodívalsja, čto ne tolko sam budet moči dostatisja do vnutri, ale čto i Petrovi umoznit tam pristup.

Tak i stalosja.

Oblublennyj učenik vošel pervyj, i neodolha vymoh u pridvernaho, čto vpuščen byl i jeho tovariš.

Všedši na dvor, ne chotili na sebe obernuti vnimanijsa, i proto učeniki rozlošlisja v razny storony. Petr, ostavši sam, dostalsja do tažkaho položenija. Nikoho tut ne znal, ne moh sebi dati rady, do koho obernutisja; ale i lehko mohli jeho spoznati, ibo storoža napevno peredovsim jeho spozorovala dobrí v zahorodi. Za jakij-to čas skryvalsja v temnych kutach obširnaho dvora, až nakonec zachotišja jemu prisluhovatisja, čto hovoritsja tam. V hlubiňi, za odnimi otvertymi dverjami byl pritvor, hdi hromada sluh hralasja pri plamennom ohni.

Petr približalsja povoli k dverjam i na minutku zastanovilsja. Posemu viđja, čto nikto ne pozorujet jeho, osmilisja i podošel k ohnu. V načali nikto ne zamitil jeho. Už majže zabyl na hrozjašču nebezpeku i siđil pri ohni cilyj zasluchanyj v otholoski suda, kotory iz sudebnoj zaly dochodili v každoj minufi k sluham, koli nespodívanno perešla kolo hromady pridverna žena. Uzrivši apostola, zastanovilasja. Možno, zachvatila ju bojazn, čto vpustila neznannaho čelovika; možno, pripomnula sebi, čto Joann, kotoryj vprovalil jeho, prinadležal k izbrannym Nazaretskaho. Či ty takož ne iz učenikov toho čelovika? prosila ţena.

Petr, nečekanno vyrušennyj iz zadumannosti, ne ukazoval znak bojazni. *Ne jem!* otpovil bystro, ne obdumajući dobrí, čto hovorit. Ale uperta žena stojala na svojem osobenno proto, ibo vidimoje zamišteľstvo apostola zdolosja potverditi jej podozrinije. *I sej byl s Nim!* obernulasja k okružajuščim. *I ty byl s Isusom Nazaretskim!* povtorila, ukazujušči na Petra.

Bidnyj apostol našelsja v položenii bezvychodnom.

Teper uže byl svidomyj toho, čto jesli budet otrikatisja, dopustitsja nepravdy; ale jak že priznatisja, koli liš nedavno otreksja Christa? Pri tom i bojalsja, ibo už padali na neho zainteresovanny i hrozjašči vzory pervosvjaščeničeskikh sluh.

Vořil daſće boronitisja. *Ženo, otpovidal s udarenijem, ne poznaju Jeho! Ani ne znaju, ani ne rozumiju, čto hovoriš!*

V tom momenti ozvalsja pervyj raz spiv kohutov...

Ale Petr byl nadmirno oburenyj k tomu, čtoby priпomnuti sebi znak, predskazannyj Učitelem.

Poka služnica, kivajušča holovoju, ne otošla, siđil ješće pri ohňi i sililsja, čtoby zachoval nepravdivyj spokoj; neadolha ale vstal i vernulsja na dvor.

Otdalivalsja ne toško ot īudej i ot svitla, ale osobenno ot samaho sebe. Zastydilsja, byl zlyj i čuvstvoval hryzotu. Rad by byl už osvoboditisja iz seho doma, ale iz odnoj storony bojalsja pridvernoj u vorota, iz drugoj storony na každyj slučaj chošil dovidovatisja o rišenii suda.

Toj noči ale viditeľno prenasliđovalo jeho nesčastije.

Či nehodna ženština roznesla už meždu sluhami, čto na dvori kryjetsja jakijs' učenik Isusov, či — možno — sam apostol zradilsja neprirodnym svojim povedenijem i bojazňju, dosť k tomu, čto neadolha napadenije ptovorilosja.

Vychodašči iz dverej pritvora, stojal pered druhoju hromadkoju služaščich. Pravi, koli chošil jich obojti, ukazovala na neho druhá služnica i obozvalasja polholosno

k sluham: *Vot i sej byl s Isusom Nazaretskim!* Na sií slova odin iz sluh skočil za otchodaščim apostolom: *Ta to i ty iz tich?* skriknul, poimavši jeho za rameno. *Ale ja ne jem!* voskliknul Petr perestrašenno. *Ja vam prisjahaju, čto ne poznaju toho Čelovika!* To skazavši vyrvalsja, i pošel dalše.

Koli zadumalsja nad svojim povedenijem, čul už ne bojazň, ale smutok, hraničajuščijsja s otčajanjem.

V duši jeho bylo horko i temno.

Pročto učinil on vse to? Čomu sošel on na slizku dorohu, po kotoroj zabluzdajet teper čto-raz hlubše? Či včera ješće ne soblaznilsja nad Judoju, a či dnes on lipše postupal? Či ne otreksja, i to pod prisjahoju, najlipšaho, v sem momenti tak opuščennaho Učiteľa, toho Učiteľa, kotoryj jeho nad vsimi otličil i jemu dovirjal?!

Petr skrylsja v najtemníjšem kuſi dvora, prisl na ležašči tam kopy drova, i s holovoju v doloňach vhlubilsja v chmurny dumki.

Sidil tak už skoro cilu hodinu, koli nespodivanno jeho zbudil hovor na schodach, veduščich do vyšnich mestnostej.

Bylo mož slyšati vosklicanija pobidy, smišanny s vysmichom.

Poňal, čto velika rada už musila rišiti nad suđboju osoby Spasiteľa.

Pri sej dumki zabyl o vsem, i pobih znova do prihvora doznavatisja o najnovších vistach. Množestvo pervo-svjaščeničeskich sluh už ani ne sidilo ot prevelikoj radoſti. *Budet On teper mati!* kričali. *Uvidime, či pomožut Jemu teper proročestva, Jeho klamstvo i hlupyj narod iz Galilei! Poprovadime toho Christa už bez palm i bez Osanna na krest abo na ukamenovanije!*

Apostol strašni zasmutsilisja: porozumil sejčas, čto byl vyhološen prisud smerti. Ale ne bylo jemu dano rozmyšlati o strašnoj novihi.

Kajanje Petra i otčajanje Judy.

Liš pravi-čto zbačili jeho sluhi, odin iz nich surovo obernulsja k nemu: *Ty ješće tut! Bo i ty prinadležiš k nim!* Peter zastrašilsja. *Čeloviče!* Ne jem! vyšeptal so zblidlymi ustami, ne znaju, čto hovoriš! — Jakže ne jes'? skriknuli ňikotory. *Preciň jes' Galilejskij!* Tvoja besida zradžajet tebe! — Ne jem! povtoril majže so slezami, ne poznaju toho Čelovika, o kotorom vy hovorite!

Na nesčastije odnak pristupil odin iz učastnikov nočnaho poimanija Christa, i to rodstvennik Malchov, kotoryj svídčil otpor Petra s mečom. *Pročto klameš?* obernulsja k nemu grobianski. *Ci ja ne vidil tebe v zahorodi s Nim?*

Bidnyj apostol čuvstvoval, čto už usuvajetsja zemla pod jeho nohami. Začal prisjahati, otrikati i klatisja, čto on ne jesť iz učenikov Nazaretskaho, čto ani ne vidil, ani ne poznajet Jeho.

Napevno odnakož bylo by ni to ne pomohlo, koli v tot samij čas inoje javlenije ne bylo by obernulo na sebe pozornosť vsich. Nad schodami otvorilisja dveri i vyšli stoži, vedušci už otsuždennaho i znevažannaho Vjazna.

Svoloč služaščich zaraz pozabyla ďalše zanimatisja s Petrom i verhasja na Christa. Dookola okružili Jeho, i začalasja nevkusna ihra; bili, dryžali, vysmivali Jeho i vsi ruhali. Ale Hospod Isus ni v sich minutach ne myslil o sebi.

S miloserdijem i milostiju vzjal jak by meždu ramena strapennu dušu svojeho apostola i vzoram svojim staralsja najti jeho vzor.

I stolknulisja oči Učiteľa s očami učenika.

Skameňilyj ot boľu i hryzoty Petr uzril, čto smotrit na neho Hospod najdorohšíj, i smotrit solodko, ne jak sudsia, ale jak mati na chvoroje ďíta. Uzril to, i za moment jak by prišel k sebi; jak by opustil jeho blud, jak by býmo upalo jemu s očej i tverda škarlupa so serdca. I v tej minutki zaspival kohut druhij raz.

Hospoda otveli ďalše, i v sľid za Nim rušilasja svoloč; Petr ale ostal ješće na misti.

V jeho serdci ne bylo už otčajanija, liš tichoje i pokornoje tronutije. Čuvstvoval, čto v hlubinach jeho duši začinajut otkryvatisja žerela tichich i teplych slez žala; čuvstvoval, čto v serdci jeho čtos' peremiňajetsja, jak jesli by vchodil v inyj svit, jak by stupil na novu řístnicu žizni svojeho ducha.

Koli už dvor opustil, vyšel i on čerez otvorenny vorota. Kračal, ne znaja kuda i dla čeho; nakonec otkrylosja perepolnennoje serdce, i začal plakati.

33. Ot Kajafy k Pilatu.

V palati pervosvjaščenničeskoj, kotora byla takoz i urjadnoju budovoju najvysšaho suda, byli i aresty dla dočasnego stereženija oskaržennych abo otsuždennych. Do odnoj iz takich komorok vprobadili po nočnom vysluchanii i Spasitela.

Vchodilosja do toj skorše pivnicy jak komorki iz dvora. Ot vonkajších dverej schodilosja po ňiskoľkých kamenných schodach; dolov za druhimi, mocno okovannymi dverjami otkryvalasja temna dira liš čerez rišetčaty okonca na oboich dverjach; jedinstvennym zarjaženiem byl tam na serediň mistnosti kamennyj slup, s kotoraho visili lancuhi.

Spasiteľu na ruki naložili okovy, kotory kolodkoju byli priviazany k lancuham. Ješće ňiskoľko bezčestnych slov i vysmichov, i storoža otdalilasja; zamknuty byli i odni i druhí dveri. Hospod Isus ostal sam.

Svjata temnice! Tohda ješće ne napolnili tebe ti množestva lublaščich duš, kotory ot toho času palomničili do tebe v tečenii vikov, čtoby pošišiti opuščennago Hospoda, čtoby s Nim molitisja, s Nim smutitisja i terpiti! Tohda ty byla ješće chladna, surova i tverda — liš dnešna noč mala napolniti ta prijemnym zapachom, dorohšim nad zapachom kadil, mala rozpaliti v tebi oheň tak horjačij, čtoby jes' stalasja na vši viki jasnoju i teploju pristaňju všich virnych serdc!

Spasiteľ sil sebi na zemlu pri slupi i oper zamšilu holovu na okovanny doloni.

V ušach Jeho ješće zvučali diki vreščenija suđej i ne-hodnoj tolpy naroda, ješće čuvstvoval na spuchloj tvari poličniki i slinu, čuvstvoval ale takož i vse to — sto raz bolesnijšeje i strašnijšeje —, čto nes so soboju pravi vychodaščij deň. Ale ne vernulisa uže hodiny zahorody Olivnoj; v duši Jeho byl spokoj najpolnijšaho poddanija. Jak zolota lampa pered vičnym oltarjom Božim, tak horilo v Jeho serdci jasnoje i tichoje požertvovanije.

Na dvori uže zatich krik; storoža rozložilasja kolo ohňa na korotkij otpočinok — a v temnici Hospod molilsja.

Žertvoval Otcu vse to, čto uže pereterpil i čto ješće mal terpiti, splačal naši dolhi u Boha, prosil otpuščenije hrichov, zadovoľnal i prosil. A prosil ne dla sebe. Už ne chofil, čtoby otdalilasja ot Noho čaša terpinija, ale čtoby sija čaša byla v poľzu spasenija čim mnohočisleňijích duš. Molitva Jeho neslasja nad prostory i časy, pochililasja miloserdno nad hrišnymi, sblizilasja k terpjaščim i iskušennym, zastanovilasja nad posteľju umirajučich, spadala jak rosa milosti na vsi bidy i nuždy ľudej, na jich slabosti i upadki, na jich terpinija i borjby, na jich stradanija i iskušenija. *Bo my ne majeme takaho Pervosvjaštěnnika, kotoryj by ne moh mati sočuvstvija nad našimi slabostami, ale takoho, Kotoryj, poneže i sam stradal i byl iskušen, možet pomoći svojeju siloju i tim, kotory suť iskušeny.* Jedinstvenno Boh znajet, koľko milosti vyprosila svitu molitva Christova v temnici, koľko duš vyrvala iz pekla i zapisala imena jich v knihu života vičnaho.

Minula hodina perva i druga. V prirodi začinalo rosvitati, na dvori robilsja šum. Vo vjaznici bylo ješće temno, ale nakonec i tam proniknul pervyj luč dňa čerez okonce. Vniknul tam trepetajušči, i bojazliv, nesmilo začal ozarjati sčorňily mury, slup s lancuhami i bľidu, peremučennu postavu Božestvennaho Vjazňa.

Hospod Isus podnes holovu i vital rozsvit dňa svojeho domučenija. Radi seho dňa sošel na zemľu. Dnes mal On

dokončiti dílo svojeho života. Podnes oči k nebu i podákoval Otcu, čto nizposlal dla Noho sej deň spasenija. Čerez bidnoje, zmučenoje Jeho tilo perebih moroz, ale skoro zavlaďil nad soboju.

Ješće minutka molitvy, i serdce znova bylo spokojnoje, na tvar vystupilo vyraženije tichoje, ale nezломnoj voli poslušenstva až do smerti.

I byl už čas.

Na dvori othološivalisja čto-raz siňiše mnohi, spišny kroki; už pod okoncem temnicy bylo mož slyšati holosnyj rozhvor i hruby smichi storožov.

Nakonec pribih sluha s rozkazom, i dveri byli otvorený.

V zaři zasidanja čekala už na svoju Žertvu polna holovna rada sinagogi.

Členy seho zasidanja dobrí znali, čto sej povtoreiteľnyj sud jest — čista i zločestiva komedia. Choťby i Christos už ani ne byl ozvalsja, byli rišeny vyholositi nad Nim i druhij raz karu smerti.

Ale farisejska sovisf chotila i v sem slučaju pereciditi komara, čtoby zlygnuti verbluda.

Poneže to žadala litera — ne pravi zakona, ale rabských dodatočnych tolkovanij, — chotili v bilyj deň vyslíditvi vinu i vypovisti karu.

Už ne bylo slovo o svídkach; rozchodilosja toško o to, čtoby iz ust Spasitela vynudití to samoje priznanije, jakoje už raz zložil v sej noči. Proto Kajafa rišil, čto bez otdalenja pristupitsja k najholovnijšemu voprosu.

Toško čto vyprovadili Vjazňa, sudii ješće ne mali času k tomu, čtoby napasli svoji oči poniženijem i nedoleju svojeho voroha, i židovskij pervosvjačennik obernulsja k Nemu s posmichom: *Či ty jesi Christos, — skaži nam!* V odpovidi byl pevný, ale bojalsja v duši, čto Spasitel budet molčati i s tim utrudnit ciloje dílo.

I spravdi na počatku tak vidilosja, čto Hospod Isus chočet vymknutisja pered odpovidju. *Jesli vam skažu, ne*

povirite mňi, skazal smutno, a jesli ja by prosilsja ot vas čto-to, ne otpoviste mňi i ne vypustite mene. Sii slova značili to: načto mňi ozvatisja, koli znaju, čto vy rišili mene na vsjakij slučaj uničožiti! — Odnak neodolha dodal važnoje i razom poslidnoje predostereženije: *Mylitesja, sudii, čto moja smerť budet vašeju pobidoju, ona budet vašeju pohibelju, a Syn čelovičeskij ot toho času budet siditi na pravici moći Božoj!*

Ale sudii ne pochopili hrozby, skryty v sich slovach; abo jesli jich porozumili, to toľko proto, čtoby zahoriti ješče bolšeju žaždoju pomsty. Uslyšali ale to, na čto čekali i brali do vidomosti s velikoju radosťou, čto majut na čto opiratisja i na osnovanii seho prinesut rišenije. Christos hovoril — pravda — liš o *Syni čelovičeskom*, ale oni znali dobri iz proročestva Daniila, čto *Syn čelovičeskij, Syn Božij* i ožidannyj Messija — to odno. I voskliknul skoro už ne sam Kajafa, ale cilyj sbor suđej: *Tak ty jesi Syn Božij?* Spasiteľ odpovil: *Vy hovorite, ja jem.*

Povtorilosja nočnoje javlenije: rozneslisja po ciloj zali konca nemajušči revanija: *Zaslužit smerť!*

Bo tak ľubil Boh svit, čto Syna svojeho jedinorodnaha dal i vložil na Noho nepravosti nas usich. I chofil Hospod ostaviti Jeho v slabosti, čtoby položil za hrichi dušu svoju, čtoby krov Ahnca stalasja otvorennym žerelom dľa domu Izraїla na umytie hrišnikov i prestupnikov.

Pervyj krok uže byl učinenyj, ale ot vyhološenija pri-suda do jeho perevedenija byla ješče daleka doroha.

Chočja i najvysša rada — sinedrion — mala v tich časach najvysšeye sudebnoje pravo, odnakož prisud smerti ne moh byti pereveden, poka to ne bylo potverždeno rim-skim volodarjom. Pravi zato chodilosja o to, čtoby nakloniti Pilata k zločinnomu planu i k tomu, čtoby Christos byl pokaran ne liš prosto smertiju, ale smertiju najstrašnejšeju i hanebnoju, o kotoroj hovoritsja vo sv. Pisanii: *Proklatyj, kto visit na derevi.*

Ne bylo času do stračanija: storoža takoj otvela Spasiteľa, a sudii dohovorilisja, čto lično predložat skarhu pered volodarjom kraja. Radi boľsoj važnosti dila cilyj sinedrion s pervosvjaščennikami na čeli vybralisja k Pilatu, rimskomu volodarju kraja.

Postojannoje mistoprebyvanije Pilata bylo v Cezarei Palestinskoj, ale na svjata, z bojazni povstanij, mal zvyk prijížzati s ňiskoškimi vojenskimi otrjadami do stoličnaho mista. Tam poselilsja na prebyvanije v tak zvannom prae-toriumi, to jest v palati stojašcej pri zamki Antonija; tam končil i svoji urjadny dila. Vojsko jeho rozložilosja vokruh v obširnych dvorach kriposti.

Koli najvysša rada zastanovilasja pered palatoju, okružila ju veličava tolpa. Višť o poimanii Nazarejca rozošlasja skoro po místi, v raňašnich hodinach že tak nezvykloje zasidanie sinedriona i pojavlenije siňnaho odšenija storoži chramovoj prifahnuli množestvo ťubopytnych. Pilatu bylo zjavleno, čto na ulici hotovitsja dajakoje šestvje abo zburenije.

Rimskij volodar vyšel na vysunutý balkon palaty i posmotril na ulicu.

Byl to čelovik siňnyj, mužeskich ťit; polna, starateľno oholenna tvar i bystry oči svidčili o jeho rozumi; ale iz cilaha jeho spravovanija i sposobi besidy bylo mož viďiti jaku-to nedbalivosť. Iz odnoj storony byl on tipový nedovŕšivý čelovik, iz druhoj storony byl on vysokomirnyj, tverdyj Rimlanin, kotoryj liš s verchu smotril na všich čužincov, osobeno ale na nenavídžennych Židov. Dost bylo jemu liš pohľanuti na dilo, i jasno viďil pered soboju cieloje položenie. Na peredi pered samou palatoju, okružennyj chramovoju storožu, stojal sputannyj Čelovik, iz dvuch stron členy najvysšej rady, kotoryj pravdopodobno proto ne vošli v palatu, čtoby ne oskvernilišja vstupleniem do domu pohanskaho, ale zato tim v boľszej miri klaňalisja z dolu. Pilat doraz porozumil, čto prišli otzyvatisja na jeho prisud i čto idet slovo bezuslovno o kari smerti.

Cto za žalobu majete protiv seho Čelovika? prosilsja chlodnokrovno.

Židy ne dumali na tak prostoje postavlenije voprosa; odnodušno to choſili, čtoby ſimskij volodarj na ſlipo utverdil jich prisud.

Jesli by On ne byl zlodij, odpovili z dolu, ne vydali by my jeho tebi!

Sija odpovid zbudila pozornosť Pilata. Z vyraženija tvarej obvinitelej, iz napružennosti, panujuſčej v tolpi, do raz zaklučil, čto tut ne možet byti slova o zvyčajnom vymirjanii spravedlivosti, ale toľko o pomstvi, ku kotoroj choſat Židy jeho jak sredstvo vykorystati. Proto ne zvidovalsja boſše, jaku žalobu majut protiv Spasiteľa, liš poproboval pozbytisja otrazu ſej klopotlivoj i nečistoj spravy.

S neščiroju dobrodušnostiju, jak by voobſče ne dumal na to, čto možet byti ſlovo o kari smertnoj, skazal na odpovid Židov: *Jesli On zlodij, vozmitε Jeho vy, i otsudite Jeho po vašem zakoňi.*

Ne majeme na to prava, čtoby my dakoho zabili! otvili pochmurno.

A pročto by mal Jeho ja umertviti? Cto majete protiv Nego?

Zakonoznavcy dobrí znali, čto k oskarženiju potrebno dodati na vsjakij slučaj choſ vnišnyj vid političeskago pre stuplenija, ale z druhoj storony stydno jim bylo pered narodom priznati pravdivu pričinu. Proto leſtno spojili v ſkarhi i odno i druhoje. *My zmerkovali Jeho, odpovili, jak buntujet naš narod, jak zakazujet platiti podatki cezaru i jak vyskazalsja, čto on jest Christos-Carj.*

Pilat to znal, čto ſredi ohromnych oduševlenij za mesijski nadii lehko moh by povstatи v narodi samozvannyj car Izaila, proto posmotril pozorivo na Vjazňa, i ſej po hlad vzbudil v nem zainteresovanije. *Pripravadte Jeho ko mni hori!* rozkazal i otſtupil ot okraju balkona.

V prostornyy, otkryty ſini veli vnišni schody prjamo

z dolu. Hospod Isus v soprovoždenii dvuch storožov vyšel do hori, i posemu byl vpuščen sam do zaly pered predstaviteľa Rimskoj deržavy.

Pilat sil sebi nedbalivo do kresla. *Tak ty jesi carj židovskij?* prosilsja, smotrjači pronikajušči na tvar Vjazňa. Spasiteľ ale smotril v jeho oči spokojno i hluboko. Vidil v nich ostatok nepopsutoj duši; chotil jeho pobuditi k rozvažaniju, čto činit, čtoby tak zachoroniti jeho ot zločina. Ne odpovil prosto na vopros, ale iz svojej storony postavil inyj vopros: *Sam ot sebe hovoriš to, či iny povidali to tebi o mni?*

Volodarj zvolnovalsja. Chot i zadivovalsja nad simi slovami, ne mal ochoty pustitisja do dovirňijšaho rozhovoru, osobenko koli ciloje dílo velo na jakoje-to moraľno-religijnoje pole. *Ta či ja Žid?* skazal pyšno. *Čto mni do vašich snov i sporov? Tut idet o dila. Tvoj narod i najvyssha rada vydali tebe mni. Čto jes učinil?*

Spasiteľ smotril smutno i liš teper vernulsja k pervomu voprosu: *Carstvije moje ne jesť iz seho svita. Jesli by Carstvije moje iz seho svita bylo, virniki moji by choronili mene, čtoby jem ne byl vydan Židam; ale Carstvije moje ne jesť iz seho svita.*

Slovom carj jesi ty? pererval Jeho Pilat, nadmirno udivlenyj i zainteresovannyj. *Tak, ja Carj jem!* zvučal otvit. Ale čto to za carstvo? A Hospod Isus ňiskolkimi čudesnymi slovami narisoval obraz i prostor svojeho panovanija i svojstvo svojich poddannych: *Ja proto narodilsja i proto prišel na svit, čtoby jem vydal sviditelstvo o pravdi. Každyj, kto žijet v pravdi, posluchajet moj holos!*

Ale Pilat ne želal byti meždu poddannymi Carstvija pravdy. Chočja i čim daľše, tím v boľej miri interesovalo jeho dílo, voľil ostati v svojem plytkom skepsizmi (somňovanii) i ne datisja daľše do seho hlubokaho rozhovora. Pokival holovoju i vstavši s kresla, primitil nedbalivo: *Čto jesť pravda?* To skazavši, ostavil Christa v zaľi i vyšel znova na balkon.

Čto pered tím liš pripuskal, teper bylo pered nim

pravdoju. Volodarj Svjatoj Zemli viđil jasno, čto tut ne jesť slova o dajakom prestuplenii, ale holovnu zadaču hrajet jakato nenavist na poli viroispovidnom. *Ja ne najdu žadnoj viny u sem čeloviku!* proholosil Židam.

Členy najvysšej rady zadrožali. Či by plan, tak starateľno prihotovlennyj i do teper lovko perevedennyj, mal by rozbitisja pro neochotu Rimlana? Nevozmožno!... Koli by to bylo jeho poslidnoje rišenije, byl by rozkazal takoj doraz rozojtisia i Vjazňa vypustiti na svobodu! Vidno, čto v nerišteľnosti ješće rozmyšľajet! Proto možno poprobovati povlijati na neho!

Z dolu ozvalisja rozzloblenny i uperty holosy: *To povstannik i buntovník! Burit narod na ciloj židovskoj zemli, začavsi ot Galilei až po siju stranu!*

Pilat rozhňivalsja i stalsja nepevnym. Čto tut začati? Jak že pozbytisja jich? Nespodivanno zasvitila jemu jasna dumka. *Ci On proischodit iz Galilei?* prosilsja. *Iz Galilei!* odpovili Židy, ne dumajušči na taktiku Pilata. *Narodilsja v Nazarefi, syn teslarja!* — *Tohda otvedite Jeho do Iroda!* odpovil Pilat, lovko otzyvajuščisja na slova tolpy. *Mni nič do čužich poddannych!* *Irod tut, v misti nachoditsja; naj sudit nad Nim on sam!* Židy poprobovali ješće robiti zatoržki, ibo sije novoje otdalenije dila hrozilo perekreščenjem jich namirenija; ale Pilat byl zadovolenyj, čto udalosja jemu najti rozwjazki seho, dla neho tak neprijemnaho dila; machnul holovoju, i ostavil balkon.

Spasiteľa otveli dolu; i začalasja dla Nego druhá doroha, tim bolesňijša, ibo fariseji, zakonoznavcy i vsi Jeho vorohi, vysypali cilu svoju zlobu i nenavist toľko na Božestvennahu Vjazňa. Jesli by Pilat byl smotril za Nim z hory i *byl by mal oči ne liš tilesny, ale i duševny*, byl by doznalsja: *čto jest pravda.* Bo chot i šarpanyj i pobityj, chot samotnyj sredi morja nenavisti i cílkom bezsilnyj, kračal Carj pravdy ticho, nosjašči v serdzi ne hñiva, ale otpuščenije.

34. V palati Iroda.

Irod Antipas, tetrarcha Galilei, ne naslídlil ot otca lukavoj, nenasýtnoj, krovožadnoj žestokosti. Byl ale to čelovík z každoho ohľadu bezcinný: marnyj, bezcestnyj nedovirčivýj, virujuščij vorožkam. Holovnyj znak jeho osobnosti byl — brydkij, rozpustnyj život. So seju beznávstvennostju ruka v ruci išli u neho slavolubije i dražlivost neznačiteľnaho carja, kotoryj postojanno ťakalsja, čtoby dakto slučajno ne lehkovažil jeho vlasti. Iz sej pričiny mal už neraz neprijemnosti tak s predstavitelem Rimskoj deržavy, jak i s najvysšou radoju.

Prichodašči do Jerusalima na prazdniki paschalny, ne schažalsja s Pilatom, ni s partijeju pervosvjaščennika, a stykalsja liš s maloju partijeju Iordanov, kotoru sosredotočil kolo svojej palaty v Bezeji.

O Christi slyšal už ot davna, bo jeho zemla — Galilea — byla holovnym krajom díjateľnosti i čudes Proroka. Byl čas, koli uvažal Isusa za voskressáho Joanna Krestiteľa i jak takoho staralsja Jeho poimati i zabiti. Ale peresvidčivšísja o svojej pomyłki, ostavil namirenije pomstvi, no pri tom horjačo žadal videti na vlastny oči proslavленного Čudotvorca i uzriti jakij-to „znak“ iz Jeho ruky.

Spasiteľ ale našel k tomu sposob, čtoby vyhnulsja hrozbam i pustoj ťubopýtnosti Iroda. *Povičte toj liški, tak otkazal mu raz, čto dnes i zavtra vyhaňaju zlych duchov i vyzdorovľaju chvorych, a tretjaho dňa vse dokonču. Ale dnes, zavtra i pozavtra mušu choditi, ibo ne možet byti, čtoby Prorok inde zahinul kromi Jerusalima.*

Ot seho otkaza minuli dva roki, nadošel *deň tretij*, deň smerti Proroka; i vot, teper Irod Antipas mal priložiti ruki, jesli i ne k Jeho zahubi, ale choť k Jeho boľsomu mučeniju.

Tetrarcha tišilsja po-dvojno, koli pribih vistnik iz praetoria, kotoryj rozpovil ciloe dilo i zjavil, čto takoj pridet i najvysša rada. Choťja ne moh uhadnuti pravdivoj príčiny vseho toho — vsetaki duže podobalosja jemu to, čto i sam rimskij volodarj i v Jerusalimi uznajet jeho pravosiľnu vlast nad obyvateľstvom Galilei.

Kromi toho tišilsja, čto nakonec budet mati možnosť vystupiti v samoj stolici jak carj, i to pravi pered nena-vidžennym sinedrionom! Kromi toho radovalsja, čto pri viďinii Isusa budet mati mnoho prijemnosti-zabavy. Ne somnivalsja ni na minutku, čto Nazarejec, jesli koli-nibuď, tak teper, i jesli pered kim-nibuď, tak pered nim — ukažet svoju mudrost i čudotvornu silu. Proto, radi čim boľsaho bleska, prikazal sojtisja vsim dvorjanam i storoži, on sam že v primiateľnej zaľ prisil na tron, nadutý i zadovolenyj so soboju, jak by v teatri.

Neodolha pojavilsja smutnyj provod.

Svjažannaho Spasiteľa ostavili pri dverjach; členy sinedriona že sredi mnohich hlubokich poklonov približlisja k tronu. Začal Kajafa, čto nakonec udalosja jim po-imati samozvannaho Messiju, kotoryj už ot ľiskoľko rokov bezpokojit cilyj kraj; i sami uznali Jeho za vinnahu i zaslúžennahu na karu smerti, ale poneže ne choťat narušiť pravosiľnej vlasti inaho, jak prinadležnaho do Galilei, priprovadili Jeho tuda, čtoby iz ruk svojeho vlastnahu volodarja dostal zaslúžennu karu. Dodal ješče, čto nadmirno tišitsja tomu, čto dilo dostalosja do ruk ne Rimlana, ale potomka vlastnahu jich carja, kotoryj, znajući obstojateľstva, budet suditi nad hrišnikom tak spravedlivo, jak nikto inyj... Skazal nakonec, čto carska mudrost Iroda napevno najdet sposoby k uničtoženiju toj velikoj nebezpeki, jakoju sej Čelovik hrozit cilomu rodnomu kraju.

Ale daremno namahalsja Kajafa, daremno doložil novy obvinenija na Spasitela i oblesti volodarju Galilei, Iroda tak zainteresovala osoba Vjazňa, čto — mož skazati — iz besidy Kajafy ničeho ne slyšal.

Z najspokojnijšaho spravovanija Christa i z dostoinstva, jakoje zachoval v poniženii, Irod zaklučal, čto to preciň ne obyčajnyj čelovik i čto besidy o Nem v cilom kraju musjat mati dajakoj osnovy. Vidil podobnoje vyraženije tvari u Joanna Krestitela, i čuvstvoval v duši jakoje-to uvaženije i sišnu zainteresovannost. Rozkazal priprovaditi Jeho bliže.

Nedbajušči voobšče žaloby Kajafy, vyskazalsja javno, čto prijemno jemu viđiti Jeho pered soboju, čto slyšal ne malo o Jeho mudrosti i čudotvornoj siši i čto rad by viđiti dajakij znak iz neba.

Ale Christos molčal, ani oči ne podnes na Iroda.

Irod na počatku dumal, čto to nesmilost abo znak otčajannosti otsuždennaho. Proto prohovoril ješće lahodnijše: dobri znajet, čto priprovadili Jeho k nemu proto, čtoby zatverdil otsuždenije, ale jeho interesujet ne liš sam sud, ale i to, čtoby čehos' doznašja iz ust Proroka. *I začal Jeho vyprovázat na mnohich jazykach*: Kolko zvizd jest na nebi? Jak to vozmožno, čto i posli dožda ostanut chmary na nebi? Pročto voda v mori solena a v rikach solodka? Čto porabljajet pravi teper rimskij carj Tiberij? Či usopši voskresnut, i v jakom tili? Či pravda to, čto majet pridti Messija, kotoryj obnovit carstvo Izraelskoje?...

Sypalisja voprosy, dvorjane udívialisja nad vyhadlivosťju svojeho volodarja, ale na voprosy odpovidej ne bylo...

Christos stojal daľše tak v pokornom, nabožnom zahľublenii dumok, jak jesli by ne slyšal, ni ne viđil ni carja, ni dvorjan.

Iroda zalíval hňiv; čuvstvovalsja pokorenym i oskorbenym. *Čto to? Ne slyšiš? Čto že, ne znaješ hovoriti? Ne znaješ, pered kim stojiš tut? Kto ty vlastni i hdi jes narodilsja?*

Ale i teper otpovid byla — liš molčanije. *To u Neho liš zavzjatosť! ozvalisja sənhedrity s radostiju. On ješće v Galilei buntoval protiv carja vjedno s učenikami Joanna Krestiteľa!*

Spasiteľ ni teper ne ozvalsja.

Po očach tetrarchi perebih zlovistnyj blesk; zdalosja, čto vybuchnet, ale nespodívanno zavlaďil soboju. Možno, čto v jeho duši, tak sklonnoj k vorožkam, zbudilasja jakas' bojazň; možno, ne znal, jak majet dokončiti ciloje sudebnoje dílo, koli Christos ani ne ozvalsja; možno, čto ne chotíl postupati po voli holovnoj rady, členov kotoroj nenavídil iz hlubiny serdca... Dost toho, čto rišil inšak vyjti iz neprijemnaho položenija. *Priveli ste do mene Čelovika pomišannaho uma, obernulsja k holovnoj radi s vymušennym usmichom. Ja nad sumasšedšim suditi ne budu. Otprovaďte Jeho nazad k Pilatu; naj robit s Nim, čto chočet! — Ale to ne sumasšedšíj! boronilisja otčajanno vorohi Isusa. To toľko upertosť i zavzjatosť! On ne chočet hovoriti, bo ne uznajet carja, ale sam činitsja Carjom! — Nit, nit! povtoril Irod. Uže mni dosť z vašeho Nazarejca... Naj s Nim ciloje dílo dokončit rimskij volodarj! To ale naj nas ne zaderživajet v tom, tut obernulsja k svojej storoži, kidajušči na Christa vraždebný vzor, čtoby sme ne zabavūalisja malo s Ťim, hovoriti nechoľaščím Prorokom! Otvedite Jeho na dvor! Možno — prohovorit, koli inšak budeme vyproatati Jeho!*

Ne bylo potrebnno bolše; sluhi porozumili, jak perevesti dumku svojho pana. Vyvolocili svoju Žertvu na dvor, Irod že so svojeju družinoju vyšel na balkon prismotravatisja prikroj ihri. Vojacy postavalii dookola i začali dryľati bidnaho Spasiteľa tak, čto musil obbihati vsich kruhom, pri čem každyj štychal, kopał do Neho, davali Jemu poličníki i pluvali na Neho.

Koli to už jim sprikrylosja, ina dumka prišla jim do holovy. Ne tak davno stalosja v Alexandrii, čto uličnyj

narod vysmival samaho Iroda Antipasa, priodivši za carja odnaho bidnaho durňa. Mali teper najlípšíj sposob k tomu, čtoby vymstitisja nad ňim narušenijem česti volodarja i na bošu čest jeho vysmivati mnimaho carja Izraila. Prinesli z kuda-to stary, bily šaty i odili na Noho. Posemu začali Christa provažati jak by vo svjatočnom pochodí, dvihali Jeho, otdavajušči Jemu poklony, pri tom torhalo, bili i ščípali Najsvjaťišeje ťilo. Každy novyj sposob znevahali i kruštosti vyzval na balkoňi vybuchi smicha i opleskov.

Irod ot radosti byl jak by bez sebe, a *Hospod' molčal*.

Dokončalasja velika tajemničosť: otkrylasja Božestvenna škola svjatoj terpelivosti, v kotoroj rycari Christovy na viki majut učitísja čudesam christianskoj pokory.

35. Pri slupi bičovanija.

Židy nakonec dokončili nevkusnu zabavu na dvori Iroda. Prijemno bylo jim pozirati na krutosti, perevedenny nad Isusom, ale oni žaždali za krovju, a čas spišil. Vyšli rozzlobleny.

Solnce už stojalo vysoko na nebi, a tut ješće ničeho ne bylo hotovo i daremno marnilisja dorohi hodiny žebranijem vyhološenija okončateľnaho suda po urjadach! Pri tom čuvstvovalisja hluboko pokorenymi priňatijem, jakoje ušlosja jim tak u rímskaho volodarja jak i u carja Galilei. Jich zlost perechodila v pekelnu sbišennost: bez ohľadu na domučennaho Spasiteľa, hnali nemiloserdno svoju sožalinija dostojnú Žertvu po ulicach, čto-raz horjačijších ot solnca.

S najboľším nezadovolenijem doznalsja Pilat, čto tolpa mstivych sanhedriov vernulasja. Chot i podobalasja jemu preduhadlivosť Iroda, čto Christa posylajet znova k nemu, ale bylo jemu duže ne na ruku začati novy spory s rozloblennym Židovstvom. Ale rišiteľno vystupiti nijak ne moh. Proto dozvolil jak by parlamentarny perehovory i sklonnyj byl i k ustupkam.

Vyšedší na balkon i davši rukoju znak k molčaniu, skazal holosom spokojnaho perekonania: *Priveli ste mňi seho Čelovika, kotoraho narod jak by nenavidil, ale ja, vyslídivši dilo pered vami, ne našel v Nem žadnej viny z tých, ktorými obviňajete seho Čelovika. Ale ani Irod, ibo ja poslal Obvinennaho k nemu, no — jak viditsja — ničeho takoho ne zrobil, pro čto by zaslužil smertnu karu. Proto ja Jeho pokaraju, ale otpušču.*

Či Pilat byl spravdi svidomyj strašnoj neslíдовateľnosti seho zaklučenia? Či on to za nič ne deržal, čto radi vychoda iz klopotlivaho položenia dal bičovati Čelovika, o kotorom pravi-čto vyskazalsja, čto žadnoj viny v Nem ne našel?

To ale pevno, čto Židy ukripilisja v nadji pobjidy nad tak nerisiteľnym protivníkom jich mesti protiv Isusa. *Nit! Nit!* kričali z dolu. *On musit umerti!* I znova sypalisja žaloby. Už ne iz ňiskolkich, no iz vsich hori revali slova: *To buntovnik i povstannik! To zvodnik i čarodij! On vydavajetsja za Christa i Carja!*

Pilat Isusa znova priholosil k sebi hori: ačej i sam obvinennyj skažet dačto na svoju oboronu...

Ničeho ne hovoriš? prosilisa. *Či ne slyšiš, jaki veliki žaloby privožajut protiv Tebe?*

Ale ne podarilosja ni povtoriteľnoje vysluchaniye, bo Christos ne otpovil ni slova.

Pilat, čto-raz barže udivlennyj, už ne znal, čto počati, koli nečekanno prišel jemu na um novyj sposob rozviazki ciloj klopoty.

Bystrym svojim okom uzril s verchu, čto kromi pritomnej holovnoj židovskoj rady približajetsja k palati ina hromada ľudej, napevno deputacija naroda. Doraz pochopil, čto to budet. Značit bylo zvyčajom, čto v predvečer Paschi na prosbu naroda po svojej voli mal pravo vypustiti odnoho vjazňa. I spravdi prišli prositi jeho o udílenije milosti. Za moment zasvitil jemu sledujuči plan: Jesli k Isusu postavit radi vybranija opravdivaho i nebezpečnaho zlodija, napevno sam narod vysvobodit jeho z nepríjemnaha položenia i budet prositi milosť dľa svojeho Proroka! I pravi dobrí mu vyšlo, čto v arešti sidíl najotpovidnejší kandidat k sej probi: zvyčajnyj zbojník, k rukam kotoraho ľipnulosja užе toľko krovi, predmet vseobščaho stracha: Varavva. Volodarj zadovolen s pomysлом, sblizilsja k okraju balkona. *Jest u vas zvyčaj, skazal, ani ne čekajuči na prosby, čtoby jem vam na Paschu vypustil odnoho vjazňa. Takim obrazom*

kotoraho chočete, čtoby jem vam vypustil : Varavvu, abo Isusa, kotoraho zovut Christom ?

Na minutu nastala tišina; zdivovanna nespodívannym voprosom tolpa byla nerišitelna. Ale sanhedrity takoj vderlisja meždu narod. *Proste Varavvu!... Varavvu prositi!* šeptali narodu s nastrašenjem i hrozbami. I ozvalosja z dolu daskoško holosov: *Varavvu žadajeme !*

Pilat zadumalsja. *Ne chočete, povtoril, čtoby jem vam vypustil Carja židovskaho ?*

Ne Toho, ne Toho! křičalo už boľše holosov, ale *Varavvu!*

I zaraz roznessja zahlušajuščij, pekelnyj rev: *Razpni, razpni Jeho!*

Pilat stojal jak skameňilyj i bezradnyj. *Preciň, čto zlaho učinil?* prosiljsa znova, koli rev už utich. *Ja žadnoj pričiny smerti v Nem ne našel ; ... proto pokaraju i vypušču Jeho!* dokončil vernuvšíja k svojemu poperednomu ustupku.

Ale sii slova vyzvali novu burju. *Proč s Nim ! Vypusti nam Varavvu !* ryčal narod, čto otholoski rozneslišja po ciloj ploščadi. *Razpni Jeho ! Razpni Jeho ! Razpni Jeho !*

Rimskij volodarj ješće stojal v nerišitelnosti, ale koli holosy ne utichli, priholosil vožda storoži: *Vzjati seho Čelovika i običovati Jeho !* skazal korotko, nesmotrjači v oči Spasiteľa.

Varavvu vypustili, Isusa že otveli k najstrašnijšomu mučeniju.

O kari bičovanija sami rimski pisateli hovorjat s čuvstvom stracha. „Strašeznym bičovanijem“ nazývajet siju neludsku karu odin iz nich. Bylo to dačto takoje nepoňatno i otvratiteľno strašeznoje, čto na to mohli pozirati liš ti ľudi, kotorych malujet sv. Pavel tak: *bez prirodnej milosti, bezmirny i nemiloserdny ...*

Bičovanije bylo jak by perva stacija k smertnej kari na kresti. Nevozmožno, čtoby Pilat ne byl byval svidomyj toho, k čemu zavela jeho ustupčivosť, sdílanna Židam. Otuždennaho, cílkom zoblečennaho z šat, priviazali k slupu takim sposobom, čto ruki, jak struny, vyfahnutý byli nad

holovu, a nohi ledva dotykali zemľu. Posemu četyri abo šesť sluhi, tak zvanny liktory, zamiňajučisja parami, bičovali otsuždennaho koľučimi metlami abo pletennymi bičami, korbačami. Iz tohdašnich zapisok znajeme, čto ne odin iz takich nesčastnych žertv takoj tam dokončil pod ranami; o iných podavajut nam očny svidki, čto v samom liternom smysli slova bylo možno na rozbertom ťili viďti vši kosti.

Mučenie Christa musilo prinadležati do najkrutijších; pervyj raz proto, bo byl do krajnosti nenavidženyj Židami, druhij raz proto, ibo členy sinedriona bezsporno začočali katov słowami i piňazami.

Jak nemiloserdno obchodili katy so Spasiteľom pri slupi, mož suditi i z toho, čto už posli okončenija vysluchania dozvolili sebi nevkusnu zabavu, i tak nasytili svoju mest.

Dostavši rozkaz ot Pilata, vožd storoži vzjal so soboju Christa na dvor, hdi stojal zlovistnyj slup. Po udach Hospoda perebíh moroz... Ale ne zabyl na ťi svoji slova poddanija, kotorymi, *prichodja na svit*, otdalsja kohda-to Otcu: *Umilostiviteľnych žertv i darov Ty ne chofil, ale Ty dal mni ťilo, i ja skazal: Vot, prichožu, čtoby činil po voli Tvojej!* Nadošel čas, koli sije, Bohom prihotovlene Ťilo najsviajšejše malo statisja polnoju žertvoju za hrich, spalennoju v ohňi najstrašnejších muk.

Katy postavili Hospoda k slupu, rozviazali jeho sputanny i kroviju podbihnutý doloni, ztorhli s Noho šaty, i meždu ťim hotovili metly i koľuči bičy. Publiki na dvori už bylo dosť: i prečistýj Ahnec bez skverny začal svoju muku terpinjem dívstvennaho styda.

Ruki jeho znova sviazali motuzom, kotorýj priviazali ješće k želiznej obruci, umiščenoj vysoko nad holovoju, posemu nohi v kostkach priviazali k slupu. Naokolo rozenessja rehot, katy hrubymi žartami začočalisja k prikroftam... i ne bylo nihde ani ťini sočuvstvia dla bidnoj, opuščennoj Žertvy... Spasiteľ oper čelo na kamennyj slup, zaper oči i molilsja horjačo.

Bičovaniye Isusa.

Nakonec všitko bylo hotovo; perva para katov zñala na Isusi ješće nachodašcija verchni šaty, postavilisja z dvoch storon Otsuždennaho, i vzjali metly do ruk... V sem momenti daže v bezčuvstviteľnych zriteľach perebih jakij-to moroz stracha... Vse utichlo.

I tohda tichij vozduch pereťal pervyj svist... i na bilych ramenach Spasiteľa pojivilasja perva tmavo-siňa smuha... Christos potrjassja, udy jeho skrivilisja ot boľu, dych zastavilsja v persach... Ale v sem momenti už upal udar druhij, za druhim tretij... desjatyj... sotyj... Jak koli usilovny molotniki bijut bez perervy v snop urožaja, tak padali strašezny udary, za nimi rany, bez miry, bez čisla, bez miloserdija...

Po ňiskolkich minutach ne bylo už zdorovaho mista na Najsvjatijšem Tiši. Zaraz pokryvali Jeho na ciloj poverchnosti

siňi, tmavočerveny i krovavy smuhi, posemu dolhovaty šplachi zableskli... rany otvorilisja... i pokazalasja krov.

Perva para katov otkinula už zderty metly i otstupila na bok strapeno; misto jich zaňala sledujušča para, i... strašnoje, neľudskoje dilo znova začinalosja s novymi silami... Vzduta koža byla už na premných mistach poperetinana, krov vybryzgala dookola na zemľu to v kaplach, to vo vinučichsja potočkach, kotory stekali dolov po posiňom tili.

Koli pristupila trefja i poslidňa para neľudskich, zvirskich mučitelej, bičami rizali už — živoje filo, kotoroje bylo — odna splyvajuščaja, ohromna rana... Hdi bičy, korbačy na moment vpili v sebe krov, tam pokazalisa v hlubiňi suchi žily i holly kosti...

Ale poza svistom bičov, kotoroje slyšalo ucho, poza ranami, na kotory smotrili oči, kto pochopit: čto dilosja v hlubinach serdca, v tak ňižnej, čuvstvujušcej vnutrennosti Spasiteľa?

Bol, z počatku ostrý i pronikajuščij, minutkami otupil v ohlušajušcom vpečatlinii užasnaho terpinija, ale posemu obnovilisja znova i znova do nevyskazanych mir... palil jak oheň, hryz jak soľ, krajal jak meč... pronikal i šarpal, torhal každyj nerv i každu žiločku. Do nepoznania katovalnyj Hospod̄ korčovo pritisnulsa k tverdomu slupu, raz po raz po-potrjasalsja v cilom tili, z očej ľalisja mimovoľno slezy, z otvorených ust stonali tichi jojki...

Terpil strašezno, neľudski, až do cilkovitaho znivočenija vsich sil, až do vyčerpanija vsich uslovij žizni... A minuty dolhi byli — jak viki, no ne strapilisia ramena krovavych katov, kotory na chrebti Jeho prodlžali svoju nepravost.

Liš v hlubiňi Jeho Serdca bylo ticho.

Jak z ohňa kadila podnositsja dym blahovonija, jak z hrozna vytekajet pod tiskom solodkij sok: tak Najsvjatijšeje sije Serdce vysylalo do neba voznahraždenije za naši hrichi i slavu, v Sebi že hromadilo neizčerpajemy žerela miloserdija. Ale ne bylo tam liš tichaho poddanija, no byla

v Nem i sila. Ani na moment ne terpil inšak, *tokmo jak sam chotil, i tolko dla toho, čto chotil*; ramena katov liš spolini Jeho vošu i byli sredstvami Jeho žertvy.

Nakonec odnak doveršena byla mira; katy spozorovali, čto holova Spasiteľa pochilajetsja na bok i tilo cieloju vahoju visit na vytahnutych rukach. Vidili, čto mučenije treba perevati, jesli ne chofat, čtoby Žertva skonala pod jich ranami.

Otkinuli metly, korbačy, i poutirali spočenny svoji čela. Posemu otvazali Hospodu nohi; odin iz nich vyšliz hori na slup i uvořnil vytahnuty ruki. Christos upal vysilenno na zemlu, v kašu vlastnoj krovi.

Hospodi, kto uvirit našemu sluchu? prositsja zastrašennyj prorok, vidašci pered soboju čerez zaslony vikov sije javlenije. Vidili sme Jeho jak znevažannaho i najposlidnijšaho iz Judej, Muža bolesti, znajuščaho naši slabosti i jak by tvar Jeho byla zaslonena i oskvernena. Uvažali sme Jeho jak bezsilnaho i ubitaho ot Boha; a v pravdivosti On nes naši choroby i bolesti naši On dvihal.

Tak jest: *nikto by ne poviril našemu sluchu*, jesli by vira k tomu ne naučala. Tot, kotoryj ležit pod slupom vysilenno i holo, krovavlaščij iz sto i sto ran sbičovannaho tila, Tot snevažannyj i sdoptannyj jak červ, Tot okružennyj nenavistju i v nikom ne vozбудajuščij sočuvstvija — to *Boh iz Boha, Svitlost iz Svitlosti, pravdivyj Boh iz pravdivaho Boha, jedinorodnyj Syn Božij, to naš Sotvoritel i Hospod!*

Tainstvennosť udivitelna i nepoňatna, ale dla nas ne rovnodušna, ne otlučena ot pričin i svjazej.

Koli duševno klačaju u noh tvojich, Hospodi, koli zasmučenno poziraju na Tvoji bezhraničny bolesti, začinaju lipše porozumiti, čto liš odna rič jesť spravdi strašna, to jesť hrich i ſo, čto hrich tahnet za soboju; — čto liš odno važnoje, to jesť duša i jej spasenije; — čto liš odno nepochopiteľnoje, to jesť lúbov Boža, kotorá takim samopožertvovanijem chočet mene vysvoboditi iz smerti i priobriсти dla života vičnaho!

36. Se Čelovik!

So zamknutymi očami, liš pravi-čto dychajući, ležal Hospod jak mertyv na tverdom kameňi pod slupom, koli iz zomľlosti skoro probudilo Jeho surovoje kopnutie nohi.

Stojal nad Nim odin iz starých voinov, i s hňivom kričal, čtoby vstal i obleksja. S nevyskazanno velikim bolem privoločilsja Spasiteľ k svojim šatam, porozšmarjannym na zemli, i začal oblíkatisja. Každyj najmeňší ruch fila prinosis novy i strašny bolesti, smerteľnoje oslablenije vymahalo nadludskaho prisilovanija voli. Ne bylo laskavoj ruky, jaka by byla podala Jemu časti bidnoj odeždy, ne bylo ruky, jaka by byla podperla skatovanny ramena.

Koli nakonec podarilosja Jemu prioditisja, s napuchnutymi mozolami na nohach dvoje vojacy veli Jeho meždu soboju i postavili pod murom, čtoby tut čekali na ďalší rozkazy. Ale rozkaz ne prichodil; Pilat napevno siďil pri stoľi, malo tvorjačisja s doleju Otsuždennaho.

Timčasom na dvori sošlisja duže mnoho ľudej; odni prichodili rovnodušno, druhí zloradlivym posmichom na ustach. Daskoško sluh zastanovilisja pered Spasiteľom, ktorýj podobalsja skorše k trupu jak k živomu čeloviku, i stojal opertyj k stiňi, zamknutymi očami. *No, carju židovskij!* načal zaryvatisja odin iz pritomnych, potahnuvši Jeho za šaty. *Čto, on carj?* prosilisja mnohi. *Vy to ne znajete? Choſil byti carem i bojovati s cezarom!* odpovidali posmišlivy holosy.

Kolo rozhovorivajuščich sobralasja už cila hromada

Iubopytnych. Koli tak posmivalisja, komus' prišla na um
nova dumka: *Ale dajte nam toho carja, čtoby sme otdali
jemu svoj poklon!*

Storoži ne boronili; čto obchodil jich „podlyj Žid“
kotoryj už i bez toho byl tak običovanyj, čto liš pravi žil?

Vojacy poimali Hospoda pod ruki. *Pridi, pridi, rehotalisja, ani jes' ne spodivalsja, čto tak skoro budeš carjom!*

Zaprovali Jeho do obširnych siň, hdi zvyčajno otpočivala storoža. Na vist o zabavi sbihlasja cila tolpa. Vinovník pomysla vydal rozkaz: *Bahrjany rizy treba dati na carja Židov! Prineste bahrjanicu!...*

S neľudskou krutosťou schvatili Hospda tverdy doloni i zderli s Noho šaty, už prisochly k otvorenym ranam. Druhi prinesli brudnu rjandu, staryj vojenskij plašč, kotorij svojeju červenoju barvoju pripominal bahrec, i perekinali Hospodu na ramena.

Teper korunu! Koruna musit byti bohata!

Ne rozmyšlala dolho zvirská dikost. Vo valach murov zamkovych nachodilasja bujna, krjačista roslina s ostrymi, dolhimi i mocnymi terňami, kotorá do dnes nazývajetsja v Palestíni *ternovnik Christa*. I takoj pobihli daskoško voínov, zaosmotrených hrubymi rukavicami, i neodolha vernulisja so strašnym žnivom.

Z tich ternej spleli jaku-to „korunu“, kotoru posemu mocno stisnuli na slychi Hospoda.

Chibovalo ješće žezlo... ale našelsja doraz trošťanyj patyk, kotoryj vložili Jemu v pravu ruku.

Prestol! Prestol dla carja! Poprovadime jeho k prestolu! Prestolom bylo podnožie slupa, deržaščaha sklepenije mistnosti. Spasiteľa schvatili za remena i sredi zvirskoj rehotni posadili na „prestol“ haňby, i klaňalisa Jemu...

Prichodili za rjadem k siðaščemu Hospodu, každyj preklonil pered Nim kolína i skazal: *Radujsja, carju židovskij!* Posemu prinošali svoji dary. Dary byli: poličníki i pluvanija, udary trošťanyjmi patyčami po holovi i tvari,

šarpanija borody i us... Čim surovijše oddal dakto sii dary, vyzval tim burlivijšich opleskov i tim barže staralsja slidujučij, čtoby perevysšil prediduščaho.

A Hospod sidil, prinimal všitko ... i molčal...

Už dobroj polhodiny deržala sija škareda hra, koli liš raz vbih sluha Pilata s rozkazom, čtoby Vjazňa doraz priveli do hory.

Vojacy musili byti v tom pevny, čto jim nikto za zle ne vozmet siju samovoľnosť, i proto ni ne staralisja, čtoby zatajiti jej slidy. Isus vyšel tak, jak byl, so vsimi znamenami pereterplennaho poruhania.

Poprovadili Hospoda čerez vonkajši schody prjamo pered Pilata.

Na uzrinije Isusa rimskomu volodaru stisnulosja serdce; v cholodnokrovnom Rimlaňi zbudilosja čelovičeskoje sočuvstvije. Mal namirenije prodołžati perervannoje vysluchaniye, ale strašnyj obraz, kotoryj uzril, privel jeho k druhoj dumki. Ačej vsetaki podíjstvujet sej polumertyvyj Čelovik na Židov! Možno, čto už nasytilisja svojeju nenavistju i otstupjat ot daľzej pomsti!

Bez slova, jak by haňbilsja za svoje vlastnoje dílo, vyšel Pilat na balkon, provadašči Isusa so soboju.

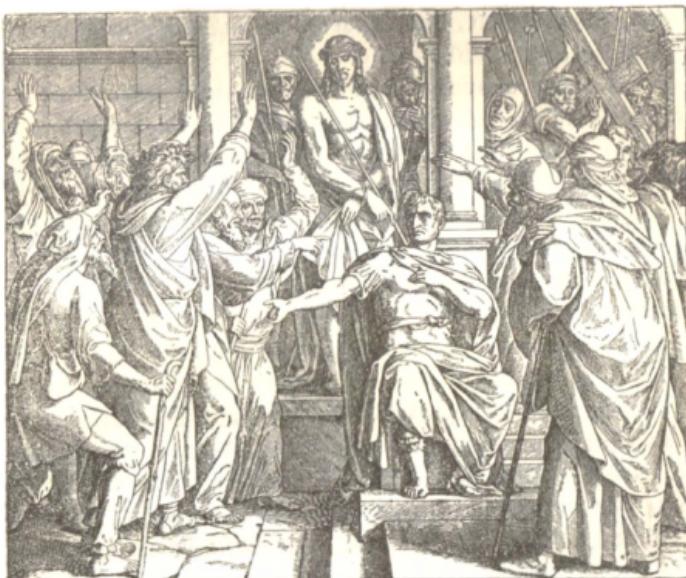
Začinal strašnoju neposlidovateľnosťju, kotorá v samom díli vyzirala jak krovavyj posmich. *Smotrite, vedu vam Jeho, skazal, čtoby ste vidili, čto žadnoj viny jem v Nem ne našel...*

To skazavši privel Hospoda k samomu okraju balkona, i stojašči bokom, ukazal na Noho rukoju.

I predstavilsja najhroznejšíj obraz.

Priodítýj v brudnoj rjandi, iz-pod kotoroj bylo mož videti holi, nemiloserdno pobičovanny persi, stojal Isus, bliďej jak tiň, ledva stojašči na nohach. Osiňila, zakrovavlenna tvar ot udarov byla pereminena do nepoznania; poderta boroda byla polna opľunkami i brudem; vysokoje čelo bylo stisnutoje strašnoju korunoju, terni kotoroj zako-

lolisia v slychi i zamotalisja v dolhi volosy. Roztvorenný, horjačkoju spalenný usta jak by byli hledali osviženija, ale splyvala na nich liš krov s holovy, poštachannoj terňami. Vzor byl zahaslyj, jak jesli by cílkovitoje vyčerpanije už hraničilo s predsmertnoju zomfilosjou...

Razpni, razpni Jeho!

Se Čelovik! vyslovilsja Pilat korotko, ukazujušči na Hospoda, jak by ne na svoje vlastnoje —, ale na jich dílo. Otpovid na to byla — díkij rev. Sanhederity i zakonoznavcy, prostyj narod, sluhi i storoži, vsi kričali: *Razpni, razpni Jeho!* Vresk byl tak strašnyj i pronikajuščij, jak jesli by bylo otvorilosja samoje peklo. Zdalosja, čto si ja Čiň domučennaho čelovika na balkoni, to osobistyj voroh každaho okremo, i čto už sam pohlad na Noho vyzyvajet burju nenavisti.

Pilat počekal, poka rev utichnet. *To vozmite Jeho vy!*

skazal nakonec, rozfahnuvši ruki. *Ja v Nem žadnoj viny ne našel!*

Členy najvyšszej rady zadrožali. Či zlost otobrala jim rozum, či naročno zminili skoro svoju taktiku borby — dosť, čto teper pervyj raz otslonili pravdivoje jadro cilaho díla. *My majeme zakon, otperli, iduči na novoje pole svojich dokazateľstv, i na osnovi seho zakona musit umerti, bo činilsja Synom Božim!*

Vsi znaki ukazovali na to, čto sej otpor ješče v meňszej miri povlijajet na volodarja, jak poperední. Pilat teper ješče odpovidnijše moh skazati jak pri pervom vysluchanii: *Ta či ja Žid? Čto obchodit mene vaš zakon i vaši viroispovidny spory?*

Odnakož stalosja inšak. Zabobonnu dušu pohanskaho Rimlana okružil jakij-to strach. Už i tak budil v nem užas sej udiviteľnyj Čelovik, tak nenavidzennyj i tak tichij, tak oskorblennyj i tak velikij... Či by sej Carj byl *ne iz seho svita*, či On sušestvo ne *iz seho svita*?...

Uslyša otpor obvinitelej, poprovadil Isusa znova do zaly. *Otkuda Ty?* prosilsja nepevno, prihlanuvšísa na Spasa sliďaščim okom. Ale daremno čekal až za minutu na odpovíd — Hospod molčal. *So mnoju ne hovoriš?* skazal znova bez hňiva, starajučisja svoju nepevnosť pokryti podnesenijem holosa. *Ne znaješ, čto maju pravo i razpjati Tebe i maju pravo i vypustiti Tebe?*

Spasiteľ podnes opuchly poviki očej. Ani ne boronilsja, ani ne prosil, ani voobšče ne hovoril o sebi.

Otpovil ticho, jak holos sovisti, jak holos nepovalimoj pravdy: *Ne mal by jes žadnoj vlasti nadto mnoju, jesli by ona ne byla dana z vysoty. Proto: kto mene tebi vydal, majet bolšíj hrich...*

Pilat prizadumalsja ješče hlubše. Bojalsja prodolžati sej rozhovor, ale nespokojsvije jeho liš roslo. Vychodašči znova na balkon, byl už pravi rišenyj, čto Isusa otpustiť.

Rozojdtesja domoj, skazal s nesmiloju probou. Vjažeň cikom nevinnyj; ne možu otsuditi Jeho na smrť!

Ale Židy dobrí znali, s kím protivostojat. Teper i oni pribrali uhroziteľný holos: *Jesli Jeho vypustiš, ne jes priatelem cezara! Ibo každyj, kto vydavajetsja za carja, protiwitsja rimskomu cezarju (carju)!*

Čto tut začati? Tam pohroza nelaski cezara — tut zas sumiňa, ozyvajučejesja čto-raz vyraziteľnejše: *ne svobodno!* Tam ryčajušča tolpa, v kotoroj už tľijet iskra otpora i povstania — tut tichij, skatovannyj Čelovik, kotoraho cila osoba hovorit: *Nevinnyj!*

Pilat byl v najboľšej nerišiteľnosti; v duši jeho byla velika borjba; „*Otvázsja!*“ šeptal odin holos. „Zrob krok k pravdi, i pravda vysvobodit ťa! Ne hasi svitla, čtoby temnota ne zachvatila tebe!“

Ale ozyvalsja i holos druhij. „*Čto jesť pravda?*“ vysmivalsja iskušiteľ. „*Či do teper malo ľudej terpili nevinno?* Či — na konec — ty zabiješ Jeho? Čto ťi do toho, koli sam narod žadajet Jeho smerti?“

Nesčastny volodaru! Pročo pobidil v tvojej duši tot druhij iskušajuščij šepot!... Ot toho času ne perestanet zvučaťi na svíši: *Razpjatyj pod Pontijskim Pilatom!* Proto imja tvoje na viki sviazano budet s taborom vrahov ľubvi i pravdy; v duši tvojej zahaslo už svitlo, burja temnoty prohlotit tebe na viki!

Židy vyhrali. Chotašči vysvoboditisja iz klopotlivoho položenia, Pilat vydumal ničtožnu komediju. Rozkazal prinesť umyvalnicu s vodoju, v oko-padajušči umyl ruky pered cílom narodom, i dokončil cílý sud: *Ja nevinnyj ot krovi seho Pravednago; smotrите!*

Sanhederity ne ostali dolžny s odpovidju. Iz vsich ust vyrvalsja rev, hroznyj jak hrom, pronikajuščij jak holos otsuždennych: *Krov Jeho na nas i na synov našich!*

Ne znali, zasliplenny, čto sii slova othološatisja budut ot porohov vsich vikov, i holos sej zvučati budet nad jich dítmí proklatijem Božím i ľudskim!

Proces byl dokončený; do perevedenia krestnoj smerti potreбno bylo už liš formaľnoje vyhlošenije suda.

U Rimlan sud smertnoj kary byl vyhološen vse pri opredilennych vněšnostach. Praetor, prieditý znakami svojeho urjada, vystupil na seju cílu označenoje vozvyšennoje misce, hdi, okružen storožou, javno holosil karu smerti i vinu ot-suždennaho. Sija sudna stolica, nachodaščasja na verchu velikich kamennych plit i proto zvanna po grečeski Lithostratos, stojala v Jerusalimi pravi pered palatoju rimskeho volodarja. Pilat prikazal vyprovaditi Isusa, sam že vošel do svojich komnat prihotovitisja k urjadnomu činu.

Už blizilsja poludeň, koli iz vorot palaty Pilata — tak zv. praetoria — rušilsja pochod predstaviteľ zakona k spomjanutoj sudnej stolici. Na peredi kračali dvoje liktory so svjazkami prutov, zpomeždu kotorych vystyrčali topory; za nimi herold (vistnik) vyhološal vymirjaniye spravedlivosti; daľše sredi otdílov storoži stupal sputannyj Vjažeň, za Nim že rimskij volodarj so sborom svojich urjadnikov. Na konci pochoda išla vojskova pribična storoža, kota vo formi četyriuholnika rozstavała pered Lithostratosom.

Ale v poslidňoj minutki, čtos' stalosja, čto zdalosja ohrožati otdaleniem.

Pilat už siďil na toržestvennom misti i hotovilsja vyholositi sud, koli nespodivanno čerez tisňačisja tolpy i rjady vojska perepchalsja odin sluha. V ruci nes tabličku, zafahnutu voskom, na kotoroj byli narisovany slídujušči slova jeho supruhi: *Ne maj nič do toho spravedlivaho, bo dnes vo sňi jem mnoho terpila pro Neho!*

Poslidňa milost, poslidňoje predostereženije nad berehom propasti! Ale bylo už za pozdro, bo serdce sudii Pravdy už otpalo ot pravdy. Radi pustoj formy poproboval ješće Pilat otporovati, ale robil to tak cholodnokrovno i nedbalivo, čto ne bylo mož rozoznatisja: či to vse liš vysmich cilaho dīla, abo namirenije peresvidčiti. *Vot, vaš carj!* obernulsja k tolpi. Zazvučali vykriki: *Proč s nim! Razpni jeho! Povtoril ješće: Carja vašeho razpjati? Kričali sanheditary: Ne majeme carja, tokmo cezarja!* Na to

už ne bylo odpovidi. Sinedrion sošel na dorohu všich pozdnijších oľstupníkov: *na misto Boha — cezar, na misto pravdy — sila, na misto svjatoj voľnosti ducha — nevoľa pod sezemnym vladinjem.*

Volodarj dílo ďalše už ne odkladal. Vyhlosil v imeni rimského cezara, čto sej Galilejskij, rodom z Nazareta, Isus, ktorý nazývajetsja Christom, poneže domahalsja carskej dôstojnosti, otsužden ješť na krestnu smert.

Tolpa až hremila ot radosti i tak viďilosja v sikh minutach, čto už ničeho ne jeſt na zemli, liš pobida zla nad pravdoju. Ale bylo to pravi naprotiv: v samom dili vychodilo, jak solnce, znamja — spasenia.

Nad holovoju bezslovnaho, otsuždennaha Hospoda už spivali milliony anhelov pisňu pobidy:

Da voskresnet Boh, i da raztočatsja vrazi Jeho, i da bižat ot lica Jeho nenavidašči Jeho!

37. Pod horoju Kalvarii.

Ot momenta, koli Pilat vstal iz sudnoj stolicy i otišol do svojej palaty, Isus dostalsja už cilkovito do ruk katov.

Poruhanyj ot svojich, otkinutuj vlastnym narodom, otsužden vladiteľami seho svita — byl už cílkom sam na zemli. Už ani imeni, ani pritulka, ani česti, ani prava, ani ničeho z toho ne mal, čto prinadležit k dostojnosti čelovika. Moh spravdi skazati s psalmistom: *Jem stalsja jak by nepotrebnym, otkinutym sosudom...*

Ne bylo už dla Noho ani toj poslidnoj milostyni, kotora roditsja pravi v poslidnoj nedoli: ne bylo sočuvstvia. Bo to ne byl žebrak, ne Jov na smitisku, ne razslabený — ale otsuždený, kotorij byl vydanyj na mučenije jak zlodij, jak neprijateľ Boha i ľudej. Čto ostalo dla Noho, jak toľko to, čtoby *vyfatyj byl iz zemli žijuščich!*

Holovna rada staralasia o to, čtoby sud perevedenyj byl čim skorše. I v tom žadnych trudnostej ne bylo. Pri rimskich karnych sudach vsehda byli v pohotovosti kresty, hotovy byli i ruki do krovavoj pracy.

Isusa otprovali nazad na dvor.

Pod-čas prihotovlenija snarjadov i provoda znali Jemu s ramen rjandu posmišnaho carja i rozkazali, čtoby obleksja do vlastnych šat. Koruna ale ostala na slychach. Vojakam vidilosja za najotpovidnejše, čtoby samozvannyj carj dokonal s korunoju na holovi. Iz arešta vyprovadili dvoch inych vjazňov, kotoriy už davnijše takoz byli otsuždeny na krestnu smert, i postavili jich iz dvoch storon k Hospodu. Koli na-

konec vse bylo hotovo, privoločili tri kresty i naložili vjazňam na ramena.

Spasitel proster ruki i priňal podannyj jemu tahař. Ne bylo to tohda ješče, jak spivajet sv. Cerkov, *derevo virnoje, derevo blahorodnoje i solodkoje* — ale bylo to derevo hroznaje, polnoje pečali, haňby i nevyskazannych muk. No Christos obňal krest s ľubovju. *Horlica našla sebi strichi, vorobel hñizdo — ja Tvoji oltari, Bože narodov!* moh skazati Christos. Ne mal už ničeho na sviti, toľko sej oltar svoj žertvennyj — vzjal ho na ramena jak skarb, jak poslednij dar iz ruky Otca.

Meždu tim postavilsja pochod.

Na peredi jichal na koňi sotnik; za nim išli otsuždenný, každyj okružennyj četyri vojakami, na konci že katy so snarjadami mučenija i nesuči na žerdach tabulki s napisannymi imenami i označenijem viny prestupnikov.

Koli pochod rušilsja z vorot praetoria, okružili ho iz vsich storon neperehladny tolpy, kotory s pochodom popynuli jak nadchodašča voda riki.

Doroha na Kalvariу ne byla dolha — bylo to das' tysač krokov, — ale dla Spasiteľa byla bezmirno ťažka, bo vyčerpivalisja už i Jeho ostatni sily. Čto už ne pertepril čerez ti posledni hodiny mučenija, tak polny stradanijem, jak čaša napolnenna až po verch!

Duševna borjba i krovavoje počenije v zahorodi, pojmanije i za nim neperervannoje pasmo surovaho obchoždenija s Nim; stradanijem polny dorohi po sudebných dvorach, na poslid že strašezenje pobičovanije i korunovanije terňovym vincom; i to vse spojeno s nevyskazannymi duševnymi bolestami...

Ot Poslednjoj večeri ne mal v ustach ani pokorma, ani kropli napoja, čuvstvovalsja ciklovito vysilenym, ale mal osobeno ohromnu žaždu, slijdstvijem rostajušcej horjački.

Bičami poroztinanny pleči palili jak oheň, a pravi v pravoje, poranenoje rameno vtisnulosja pri velikich boles-

tach dolhoje derevo kresta, pravi tohda, koli poperečnoje derevo kresta pri každom kroku udarjalo v terňovu korunu... A k tomu ješće sija okružnosť! Tut bezčuvstvenny řimski voiny, kotorych odin iz pervych mučenikov Christovych nazyvajet liš odnim imenem: diki leopardy; tam lajušči, pobidoju opojenny sanhederity, farisei i neblahodarny narod, chladnokrovnyj abo nenaviдаščij!... Vsjadi bolest i oskorbenija... nihde ni kapli poťichi!

Ale Spasiteľ ne poddavalsja slabosti.

Jak plavač, kotoryj v buri posledním usilijem vesel starajetsja dostatisja k spasiteľnomu berehu, tak namahal i svoji zomľivajušči sily Christos, čtoby čerez bezberežnoje more svojich stradanij perenes na plečach naši hrichi i naše spasenie. Po tvari splyval Jemu pot, smišannyj s krovju, oči zatemnivali mrak i slezy, vysochly usta ledva mohli vdychati vozduch, nohi plantalisja v dolhich šatach abo špotalisja po nerovnoj dorozi — a preciň kračal, ne rozhorčenyj, ale ticho, ne s pomstu v serdzi, ale s prebačeniem.

I chotil nam dati vyraziteľnoje dokazatelstvo, čto do poslednej minutki na nas dumajet, a ne na sebe.

Čerez stolplennu massu naroda peretisnulasja až k samomu zamknennomu rjadu vojska hromadka ženščin. Byli meždu nimi i ti virny služebnicy Christovy, kotory prišli za Nim až z Galilei; pevno byla tut Marta i Marija, byli i ženy iz stoličnaho mista, u kotorych Hospod Isus byl pohoščen, kotorych dítej blahoslovľal, uzdorovil i kotory ne raz so svjatoju zavistju dumali sebi v duši: *Blahoslovenyj život, kotoryj Ta nosil i hrudi, kotory Ty ssal!* Cila ta hromadka, ne sderživajasia ot plača, prinesla Hospodu jedinstvennu žertvu, na jaku teper byla hodna: slezy ťublaščaho serdca. Ale Hospod ne žadal sočuvstvia dla sebe, bo v bolšej míri jak rany, bošila Jeho pohibel tich, kotory otkinuli ot sebe spasenie.

Đivicy jerusalimski, ozvalsja smutno, starajučisia ober-

*nuti k nim svoju mozoľnu holovu, ne pláchte nadô mnoju,
ale pláchte sami nad sôboju i nad synami vašimi, bo jesť
na derevi zelenom to čiňat, čto budet na suchom? ...*

Ale pravdiva ľubov ne slyšit, koli jesť slovo o sebi.
Odna iz žen, kotora najbliže byla k Hospodu, ne liš sluchala

Spasiteľ upadajet pod krestom.

na slova Christa, ale pri tom i s nevyskazannym žalom
smotriła na Jeho tvar, tak napuchlu, tak spočennu, tak
oskvernennu opľunkami i krovju! Mala v loňi toneňku, bilu
chustočku... o, čto by dala za to, jesli by mohla poutirati
tu najsvjatíšu tvar i tak chot najmeňšu usluhu prinesti
bidnomu Spasiteľu!

I našla k semu sposob. Koli vojak, iduščij z boku, na
moment obernulsja, skoro perebilasja čerez rjad voinov,
i so svjatoju otvahou ľubvi priložila chustočku na čelo

Isusa. Skriknuli členy holovnoj rady, vojaci surovo ottolknuli miloserdnu ruku — ale, dobra i ticha Veroniko, ne minula ťa prebohata nahoroda! Pamjať na tvoj učinok ne vyhinet už iz serdec christianskich! Nikto ne pojdet nikoli v duchi po krestnoj dorozi Spasiteľa, čtoby z blahodarnosti ne spomjanul na tu chustočku tvoju, kotorá ocholodila tvar Hospoda!

Pochod vyšel iz mista čerez tak zvanny vorota Sudny.

Pozostavala ješće najtrudnija časť dorohi, kotorá dosť stremnisto podnimalasja v horu, a Spasiteľ užе zomlival. Už v horodi upal ňiskoľko raz pod svojim ťažkym bremenem, teper u vorot znova pošpotilsja i perevernulsja tak bolesno, čto iz vlastnej sily už ani ne moh vstati.

Ne pomohli proklinanija i kopanja nohami, biňja i šarpanija za motuzy; peremučennyj Ahnec sredi volkov ležal vysilenno na zemli. Pochod zastanovilsja; na peredi jichajuščij sotnik obernul koňa i posmotril na Ležaščaho. *Treba Ho zdvihnuti i pomoći Jemu, bo inšak ne dojdet!* skazal rozkazujuščim holosom. Ale kto tut pomožet? Ani z vojakov, ani z naroda ne mal nikto daki dotykatisja kresta Christovaha. Siju nedostizimu milosť zaderžalo Providinije Božoje inomu, izbrannomu, kotoraho vybralo pravi bez zasluh i jak by liš slučajno.

Stalosja, čto pravi tohda, jak podňali s zemli peremučennaha Hospoda, vernulsja z poľa do mista, s dvoma synami robotník, imenom Simeon, rodom z Cirenij. Vojaci, vidašči prostoho čelovika, kotorý z ľubopystnosti, abo možno iz sočuvstvia prismotrivalsja nezvyčajnomu obrazu, schvátili jeho za ruku. Daremno boronilsja i opravdalsja, daremno plakali i jeho chlopcy: musil vzjati krest na pleči i ponesti za Hospodom.

Čto perežil on duševno pod-čas seho korotkaho nesenia kresta Christovaha, o tom sv. Evanhelije ne hovorit, ale ne zamolčalo to predanie Cerkvi, po kotoromu Simeon Cirenejskij prinadleží k ťim pervym, kotorý bezposeredno

sobrali ovošči z mučenija Spasiteľa. I v samom díli sv. Mark, pisavší dla Rimlan, spominajet vyrazno, čto Simeon byl otcom *Alexandra i Rufa*, kotorych on sam osobno poznal. A sv. Pavel vo svojem pisannom poslanií k rimskoj Cerkvi imenujet meždu virnikami, kotorym posylajet svoje pozdrovlenije, napevno i toho, kotoryj jak malyj chlopčík provážal Hospoda na Golgotu: *Pozdorovte Ruťa, izbrannaho u Hospodi, i mater jeho i moju...*

Uvolnennyj ot tafara, kračal Isus malo svobodníjše.

Doroha, dvihajučasja v horu, provadila čerez uzkij prochod, stisnutýj iz obidvoch storon horockami. Po pravoj ruci, na lahodno podnimajučemsja berežku, širilasia tohda zeleňačasja zahoroda Josifa Arimathejskaho, po īvoj storoňi vystupala skalista, hola veršina, podobna zdaleka k lobnoj kosti holovy, tvarju obraščennoj k horodu.

Byla to Kalvaria.

Spasiteľ vital ju vzorom i sercem, jak podorožník vitajet dobrí poznatýj kraj. Bo či ne stremilsja na Kalvariu už ot jaseľ vertepa? Či z dajakoj druhoj pričiny narodilsja, jak ne tolko proto, čtoby perežiti tich daskoško lit na zemli v práci i nedostatku, v prenaslidovanii i neuvaženii i čtoby posemu tut umerti sredi bezmirnych mučenij na sej dikoj, opuščennoj skalistoj hori?

Už ot ditinstva nosil v duši obraz sej strašnej Golgoty, kotoru vidil pered soboju i v hodinach samotnoj, nočnej molitvy, i na kotoru ne zabyl ani sredi slavy na Tabori.

I vot, teper malo dokončitisja vse to, čto bylo prorokovo o Syňi čelovičeskom ...

Iz serdca Spasiteľa vozneslasja horjača molitva.

Bylo to vovedenie do velikoj sv. Služby svjataho kresta.

Doroha podnimalašja vse vyše, okružajuči veršinu ot storony siverovostočnoj. Ješće paru krokov Hospoda na zemli — i provod zastanovilsja na verchu.

Meždu tím, jak katy rozkladali snarjady i hledali ot-

povidny mista dla postavlenija krestov, Spasitel stojal i zmučennym vzorom rozhlanulsja dookola.

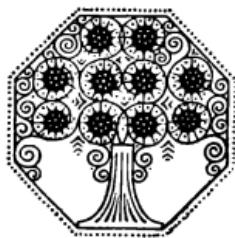
U stop Jeho to nevdačnoje misto, kotoroje On tak lubil, čto staralsja sobrati jeho synov v sčastii i slavi, jak kvoka sobirajet kurjatka pod svoji kryla. Ale ono ne chotilo! I ono prihotovalo krest svojemu Spasu! A množestvo toho nenaviđaščaho naroda, kotoroje jak roj sarančy pokrylo teper sklony hory, dorohi i okružny zahorody — liš na to čekalo, čtoby mohlo naslaždatisja pohľadom vo Jeho domučeniju!... *Narode moj, narode moj! čto jem tebi učinil i čim ta obrazil, abo v čem ja provinilsja?...*

Oči Spasiteľa zalivalisja slezami.

Koľko duš zahinet na viki, dla koľko duš daremno prolivalasja Jeho krov! Ale *Poslušnyj až do smerti, a to smerti krestnoj*, tichoňko šeptal v serdzi svojem: *Ne jak ja choču, ale jak Ty!*

I voľa Otca byla, čtoby už začalasja žertva.

Približalisja katy, i položili na Hospoda svoji tverdy ruki.

38. Meži nebom i zemleju.

Muka pribitija na krest byla tak neznosima, čto i rimska nemiloserdnosť staralasja ju choť z časti umirjati. Proto radi ohlušenija otsuždennych i radi umeňšenja božizni podavalosja jim pered samim perevedenijem kary vino s primiskoju mirrhy.

Spasiteľ odnak liš zamočil svoji usta v čašu. Ne chotil piti bolše; ne proto, ibo dijavolska zlost i v sije posledneje posilnenije domišala žolči, ale proto, ibo choť umirati pri najpolnijšej svidomosti i s polnym čuvstvovanijem svojich stradanij.

Na rozkaz sotnika vojaci postavali vo formi četyriuhelnika, čtoby zaderžali ťisňaščisja tolpy, i začalosja dílo tak strašeznoje, čto bez perełakanija ani ne mož na neho pomyslići.

Hospod už byl liš bezsilnyj predmet v rukach svojich katov.

Surovo ztorhli s Noho šaty, otslonivši znova bičovanijem pooranny pleci; posemu rozkazali Jemu, čtoby položilsja na krest. I Hospod Isus povinovalsja, bo ne darmo skazal duši īudskoj: *Vičnoju īuboviju połubil ja tebe: sojediňusja s Toboju vo viri.*

Bylo to tverdoje lože *krovi Vozlublennaho*; tut mala perevestisja ta tainstvenna svjaz, silou kotoroj tak cila sv. Cerkov jak i každa vybranna duša jest *zaručennoju, manželkoju Ahnca*.

I položilsja na krest jak Ahnec, tak bilyj, tak spo-

kojnyj, tak tichij vo svojem nevyskazannom terpinii. Oči Jeho smotrili k nebu, usta šeptali molitvu: *Otče, otpusti jim, bo ne znajut, čto činat!*

Katy odnim dolhim motuzom privyjazaili Hospoda ku krestu: persi k holovnomu derevu, ramena k poperečnym. Posli seho prihotovlenija odin iz nich schvatil pravu ruku Hospoda i přiťahnuvši ju až ponad dírku, vyvertenu v derevi, pritisnul ju poniže lokta svojim kořinom, druhij že priložil na serediňu doloni hrubyj, tupyj hvozd. Molotok podnalsja v horu... i udaril. Vytrisnula krov; paſcy Spasiteľa zahnulisja korčovo kolo hvozda, ale takoj vyprostila jich želizna doloň kata. Molotok udaril druhij raz: z počatku bil hluchy, posemu vse zvučnijše, až poka konec hvozda ne ukazalsja na druhoj storoňi dereva. To samoje musila terpiti i druga ruka, toliko čto ješče bolesnijše treba bylo natahati stradanijem skorčenny žily i muskuly.

Pribitije noh byla muka ješće perevyšajušča. Čtoby hvozdi mohli vojtì do podstavca, pripevnennaho pod nohami k derevu, musili strašny hvozdi roztorhati suchi žily, krušiti i rozpinati kosti. Krov ťalasja potokom, ťilo Spasiteľa potrjasalosja ot nesnosnaho bola, z ust ozvalisja tichi, žalosny jojki. Ale oči bezpreryvno smotrili v nebo, i serdce povtorjalo molitvu: *Otče, otpusti jim, bo ne znajut, čto činat!*

Nakonec katy vstali i otvyzazali motuz, svyazujuščij persi — perva časť krovavoy roboty byla hotova. Za tot čas, koli mučiteli pošli pribijati za rjadom dvoch razbojnikov, Hospod ostal na korotkij čas v spokoju. Jak strašno pozirati na Noho i očami duševnymi! Razpjatyj jak struna, ležit holovoju na terňovoj koruňi i ťilom na sbičovanom chrebti; pribityj na kus dereva, vyziral ne jak živyj čelovik, ale jak bezčuvstvennyj predmet, jak otkinuta materija šat abo papera!... Byl to pravdivyj dokument, napisannyj krovju, zaosmotrennyj pečatami ran. Nevinnoje ťilo Spasiteľa bylo, jak hovorit apostol, *dolžnym listom, kotoryj svidčil protiv nas*. Na tom dolžnom lisťi napisany byli naši hrichi i za nich

otpovidna, povinna kara. Ale Christos za nas vsjo zaplatil, i teper naš dolžnyj list rozdirajet hvozdami svojeho kresta.

Nakonec prišel rjad na poslidnu časť mučenija: treba bylo kresty podnati i vpustiti v zemľu.

Katy prífahnuli krest Hospoda až nad vybitu v skaľi díru; meždu ňim, jak odin iz katov trimal spod kresta, druhí dvoje zdvihnnuli jeho za poperečny časti i za vystyrčajušču nad holovu verch. Spasiteľa dvihali vse vyše i vyše, ťilo bylo v položenii vse v boľej mri pochilenom, vse boľša farha spočivala na rozdertych doloňach. Nakonec odno silnoje torhnenie; posemu lehkoje kolybanie v razny storony: krest vhlubilsja v skalu, i Hospod visil vo vozduši bez inoj podpory jak hvozdy, rozdirajušči živoje ťilo.

Ispolnilosja slovo Hospodne, čto *jak Mojsej povyšil hada v pustyňi, tak potrebno, čtoby podvyšen byl i Syn čelovičeskij...*

Ale spolnilisja i iny slova, slova samoho Mojseja k zatverďilomu narodu izraïskomu; *Život tvoj visiti budeť pered tobou, ale ty ne poviriš Životu svojemu...* Ibo pravi tohda, koli krest vhlubilsja v zemľu, i na nem meždu nebom i zemľeu už visil pravdivyj Život svita, z ust židovskaho svjaštenstva i tolpy naroda vyrvalsja zlyj oklik ne viry, ale nenavisti: *Inym pomoh, naj pomožet sam sebi, jesli on Christos, izbrannik Božij!... Nadijalsja na Boha! Naj Boh jeho vysvobodit teper, jesli jeho ťubit!... Jesli ty Syn Božij, sojdi s kresta!...*

Ale sii proklinajušči slova, kotormi čerez usta sluh svojich lajalo peklo, ostavali bez otholosa. Jak svjašennik pri oltari, koli vchodil uže v svit tainstvennyj, vhlubitsja vo svjatu tišinu, tak Hospod na derevi svojej žertyv ot-dalsja cílkom hlubokim dumkam i visil bezslovno, visil ponad zemľeu, obvinutý dostoinstvom terpinija.

Vojaci uhlubili krest, vbivajušči kolo neho kameni i kliny; posemu sili sebi, čtoby rozdilili meždu soboju kryšť, kota po rimskomu zvyčaju prinadležala jim; byli to

šaty Otsuždennaho. Mohli podlilitisja smilo, chofja ješče žil Tot, kotoryj jich nosil; bo kto raz dostalsja na krest, tot nikoli už živyj ne stupil na zemlu... Katov bylo četvero, proto verchni šaty Spasitela rozdiliili meždu soboju na četyri časti; plašč ale, poneže ne byl šityj, liš utkanyj v cilosti, ne chotili dílenijem popusiti, i proto dotyčno jeho metali žrebij. Na zemli i s zemli ne mal už Hospod Isus ničeho; byl ješče chudobnijší jak vo viflejemskoj stajenki.

Bohatyj byl toško v tom, čim prebohato obdaroval Jeho svit — v nevyskazannom, neopisannom terpinii. Vsi ti volny bolesti, kotory valilijsja na Neho v poperednych mučenijach, splynuli teper v bezberežnoje more horkoj muki. *Ja sošel v hlubiny morski, i zatopila mene burja; vody vtorhlisja až v dušu moju i pohružen byl jem v propast, i nihde ne bylo dla mene opory...* I spravdi ne bylo opory, ne bylo meži, ne bylo miri! Božizn vse rosła, kotorá jak dajaka dika krovožadna morska potvora šarpala tilo, zatinala zuby do vsich udov, torhala dušu i serdce...

Rany bičovanija palili jak oheň; ale jak ocholoditi jich, koli skatovanych pleč ne mož otorvati ot tverdaho, surovaho dereva! Muskuly i suchi žily, pod saharom visjaščaho tila, natahnutşa jak na stoli dla mordovanija; ale jak polehšiti jim, koli ňit na čto opertisja, liš na hvozdy ruk, rozdirajušči živy rany! Holovu podnesti do hory? — ot kresta otpychajut ju terni! Spustiti ju dolov? — nesnosnyj boľ mučil Jeho v šeji i v chrebti... Vnutrennost trovila horjačka; terni kololi jak žaristoje uhla; usta i jazyk spaleny horjačkoju. *Ot stopy noh až do verchu holovy ne jesť v Nem zdrovovo mistočka, ne jesť odnaho nerva bez boľu, ňit odnaho uda bez muki!*

Ale Hospodu bylo malo, čto ciloje tilo otdal samovolnosti muk. Tot, kotoryj duši svojich mučenikov v samom ohni borjb znal ukriplati solodkostju i radosťju, chotil, čtoby na kresti Jeho vlastna duša otkrylasja dla vsich burej uhnetanija.

Znovu vernutsja hodiny zahorody Olivnoj. I začal i teper čuvstvovati uhnetanije, prikrostej, prevelikij smutok i bojažň. Čuvstvoval bezmežnu horkost neblahodarnosti naroda, vysmichi ranili Jeho serdce; okružajušča nenavist i oskorbljenija dusili jeho tažkim bremenem. Čuvstvovalsja samotnym i opuščenym — Bohom i īudami. Ibo dla nas neporozumiteľnym sposobom jak by byla stojala čorna chmara meždu Nim i Otcom, meždu prirodnostiju čelovičeskoju i Božou. Ne smil by nikto o tom ni podumati, koli by On sam ne byl otslonil tainstvennosť svojich čuvstv tim strašnym psalmom, načalo kotoraho vyderlosja Jemu iz ust jak jojk konanija: *Bože, moj Bože, pročto jes' opustil mene? Kliču Tebe cilyj deň, a ne slyšiš! Otcy naši skladali v Tebe nadiju, i Ty vysvobodil jich! K Tebi ober-nulisia, i byli zachraneny!... Ja jem červačok, a ne čelovik, posmich ludej i predmet oskorbljenija svoloči... Jem rozłalsja jak voda i rozsyplalisja vsi kosti moji... Vysochla, jak škarlupina, sila moja; jazyk moj prisoch k podnebiu mojemu, i Ty otvel mene v poroch smerti... Ne otdaļaj ot mene, Hospodi, pomoći twojej i prizri na moje záhoronenije! Ty jesi Boh moj, ne ostupi ot mene!...*

Ale zdalosja, čto Boh otstupil, čto spravdi *proklatyj*, *Kotoryj visit na derevi!* Bo stonanija Jeho duši daremno voznošalisja v nebo i bez karanija zvučal kolo neho nemiloserdnyj posmich: *Naj ta teper vysvobodit Boh, jesli chočet!* Slijovali hodiny strašezny, dovši jak viki, a ne tolko ne prichodilo izbavlenije, ale muka rosła, horka jak smert, kruta jak neperechodomij lís terni.

Boh molčal; ale meždu tim v prirodi dílisja nepochopiteľny divy. Zdalosja, čto nad domučenijem Hospoda strach pronik cieloje sotvoreniye-svit, ibo vsjo začalo *vzdychati, stonati i zomšivati*.

Solnce, kotoroje do teper svitilo jasnym bleskom, začalo sejčas zatemňitisja. Choť liš nedavno minul poludeň i ne bylo slida ani chmaročki na hlubokoj sinevi, deň začal

bližniti i chlodniti. Ostalo liš jakoje-to žoltavoje svitlo, jak by nesvoje i perešlakannoje...

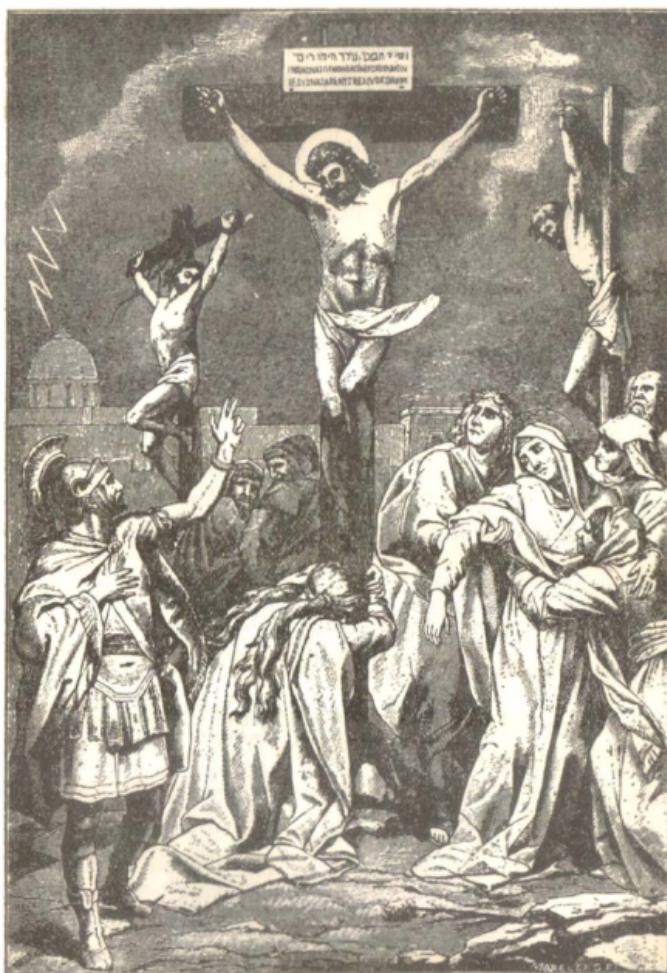
Meždu tolpmi nastala mertva tišina; tut i tam mnohi iz zritej so strachom posmotrilisja vokruh, i bez slova vernulisja do mista. Povoli tolpy rozridilisja; ostali toško voiny, storožašči krest, u stop jeho hromadka virnych i daskoško najboše-zatverdilých členov najvyszej rady.

Robilosja čto-raz temnijše, až nakonec solnce cílkom pohaslo. Zemľu pokryl mrak, ne čornýj, jak v polnoj noči, ale tainstvennyj, jak koli smerkajetsja, jak pered bureju. Vo vozduši byla hlucha tišina i čuvstvitelnyj chlod; ot kresta Hospoda jak by byla vijala hroza, kotora jak by poširilasja na cilyj svit.

I Hospodă vidimo vypival už čašu až do dna.

Okruženno iz vsich storon temnym nebom, risovalsja krest Spasiteľa vyraziteľno, jak jesli by byl sochranil v sebi ostatok pohaslaha svitla. Jasno bylo mož viđiti i každu ranočku na bilom tili, každoje vhlublenije i puchlinu na pokatovanych udach. Hrudna kľitka zdvihnuta byla do hory, jak by ot hlubokaho vdycha; poniže rebr tilo zapaloje, nohi napuchnuty. Ruki strašni natahnuty i jak by vyráženy. Palcy byli korčovito skruženy kolo čornych holov hvozdej, i z rozšírennych ran dolonej i noh visili compli shustloj krovi. Holova byla do poloviny pochilena, oči otvorený, kotory ale — zdalosja — už ne pozirali na zemľu. Čerty tvari, už zaostrenny bližajuščejusja smrťu, mali vyraženie nevyskazannaho terpinija, ale razom i ūbeznaho dostoinstva.

I dokončilosja všitko! Jak duša každaho čelovika v momenti skonania, i duša Hospoda v odnom jasnom viđinii uzrila pered soboju cieloje pasmo šit, perežitych na zemli: Tut tichij Nazaret, hdi v bleskach Ducha Svjataho sošel do lona Prečistoj Ďivy; tam viflejemska stajenka, hdi sočuvstvia dostojnja Mati vložila Jeho pod jasli jak plačučoje hrudnoe dítatko; tut roki vyhnanija nad berehom Nila, tam

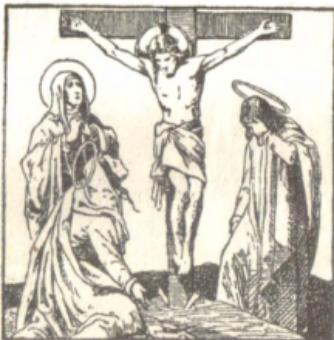
Smert Isusa.

znowu Nazaret, polnyj blahovonijem utajennych dobroditelej. Posemu javnyj život: Jordan i pustyña Kvarantania, Jerusalim i berehi Tiberiadskaho ozera; premnohi dorohi i stežki, po kotorych chodil, sinagogi i ti vysočiny, na kotorych učil; sela i mista, hdi prebyval, učinivši každomu liš dobraho, hdi vyzdoroval chvorych i zahojil rany serdec i rozkrušal puta nevoňnikov hricha ...

I dla čeho bylo to vše?

Dla čeho ti dorohi, ti pracy i terpinija, kotory virno provadili Jeho ot kolybeli, i nakonec rozlalisja morem bolesti na skalach Kalvariï? — *Ctoby život mali i obilnijšij mali.* Ne prišel pohubiti, ale spasti, ne provaditi v temnotu, ale k svitlu. A doroha k semu svitlu liš odna, nauka liš odna, pravda liš odna, provodna dumka liš odna, tainstvennost liš odna: vzjati krest na ramena i nesti ho terpelivo — za Spasitelom! Vot teper On na kresťi už ne slovom, ale učinkom učit, čto liš krestom dojdeme k spaseniju, do neba!

I my k semu prizvany; ibo Christos terpil za nas, ostavljajući nam priklad, čtoby sme kračali po stopach Jeho.

39. Mati Bolesna.

Koli vo Velikij četver po poludňu Spasiteľ s učeniami ostavil Vifthaniu, i Najsviačijsa Ďiva išla za Nim do Jerusalima v tovaristvi pobožnych galilejských žen. S nimi projidala i paschaľnu večerju v domi znakomoj rodiny, hdi mala na čas sviat zapevnenu skromnu kvartiru.

Po smutnoj večeri Marija otdalasja molitvi, čtoby choť duševno byla vjedno so svojim Synom.

Pevno ne mala osobennych objavlenij dotyčno toho, čto hdi i koli stritnetsja so Spasitelem, ale materinskoje jej serdce počulo, čto už sej noči začnuta ispolnati vši ti strašny riči, o kotorych toško raz hovoril jej Isus. Proto serdce Najsviačijszej Ďivy stisňalosja nepevnostiju i nespokojstvijem, i nočna jej molitva perepolnena byla slezami. Jak Syn v zahorodi, tak i Mati v samotnoj izbuški borolasja so soboju, ukriplajučisia na žertvu: *Vid' ja služebnica Hospodňa! Naj budet vola Tvoja! Naj budet vola Tvoja!*

Ale k nej ne prišel anhel-utišitel.

Minula už polnoč; ucho Materi prisluchovalosja trevožno, či ot kuda-to z mista ne doletat dajaki zvuki zbijovišča, koli pod oknom doma bylo mož slyšati skory kroki. Byl to pervyj vistnik smutnoj noviny, Joann. Znal, hdi hledati Mariju, do kotoroj otноšalsja už ot davna s toju Luboviju, jakoju ūbil i jej Syna.

Vstupil bliďej i cílkom pereminenyj ot bolu. *Isus pomanyj! ...* skazal ticho i s nevyskazannym oburenijem. — *Zradlivo okružili Jeho na hori Olivnoj i poviazanno otveli Jeho v dom Annašov ...*

Najsvjaťiša Ďiva ne vybuchla v holosnej plač, jak davno Jakov nad šatami ztračennaho syna; ne začala horevati, jak kohda-to David nad pohibeľju Absolona; ale serdce jej skorčilosja tak bolesno, jak jesli by byl probodnul jeho meč. Tak! To byl meč! Strašeznyj meč, prorokannyj Simeonom, začinal svoje krovavoje dilo! Nosila sej meč v serdzi bolše jak tridcať lit, ale do teper byl lahodnyj, zavinutuj i mhloju otdalennosti i počichoju minutok pritomnosti, i k tomu надо vsem — nadíjeju! Ale teper pronik ju nemiloserdno, kruto, i — ranil!

O Ďivo Presvjata! On ješće hlubše vrižetsja v twoju dušu, on proniknet čerez twoje serdce jak želizo s dvustoronym ostrijem, kotoroje pronikajet až do rozdilenija duši i ducha, kočincov i kostnych mozgov, do razoznanija dumok i namirenija serdca!

Joann vybih; Marija znova prikľakla k molitvi i povtorjala i ona slova Syna: *Ne jak ja choču, ale jak Ty! Naj stanetsja vola Tvoja!* Ale vola Boža byla, čtoby v sej noči jej serdce, jak i Syna, perechodilo kolenije za kolenijem, bol za bolem!

Minula hodina — privleksja plačuščej Petr, prikľaknul jej k noham i začal povtarjati meždu stonami: *Hospoda otsudili na smrť — a ja otreksja Jeho; ja prisjahal, čto Jeho ne poznaju...*

Marija, jak mati, potišila apostola, posemu s nim vjedno zaplakala i vysluchala jeho horkoje opovidanie, proryvannoje lakanijem, jak kruto obchodili s jej najmilijšim Isusom. Tohda vošel Joann s novoju visľu: *On už v palati Kajať, zamknutuj v temnici! Zaraz pri rozsvisi poderžitsja zasidaniye holovnoj rady...*

Tak prichodili noviny po noviňi, jak by byli pravdivy poslanija Jova: povtoriteľno otsužden na smrť; otveden k Pilatu; vysmivanyj v palati Iroda; otprovaženyj znova k Pilatu; sinedrion žadajet, čtoby Jemu byla vymirjana smertna kara na kresti...

Koli sija posledna vist nadošla, ne vytrimalo serdce Materi; čuvstvovala, čto musit pojti vjedno terpiti i vjedno umirati so Synom. Už pribihla do nej Marija, žena Kleopova i mati Jakova meňsaho, takož i Marija Magdalina. S nimi i s virnym Joannom vybralašja k palati Pilata.

Už z daleka bylo mož čuti huk velikoj tolpy; časom nastala tišina i jak by hovoril liš odin, posemu znova zahremila burja rykanija... To pravi rimskij volodarj, stojašči na balkoňi, jednalsja s Židovstvom, starajuščisia povljeni na rozvijazku cilaho dila i robivši vse ustupki na zahubu Isusa. Koli Marija, vmišavšisja v tolpu, stanula pod balkonom, pravi končilasja perva časť suda rozkazom bičovanjia.

Ne dočula vsi slova, ale doraz porozumila, čto značit sej rozkaz.

Jej Isus budet bičovany! Budet bityj jak nevoňnik, jak bezčestnyj i bezsovistnyj zlodij! Privjažut k slupu i budut nemiloserdno bičovati najdorohšeje jej Ďíla! Krovožadno budut pastisja nad bezskvernym jej Ahncem!

Marija byla majže bez sebe. V dušu jej vrylsja s nepochopiteľnoju silou odin obraz, kolo kotoraho kružili vsi jej myсли i čuvstva: *Isus pod bičami katov!*

Ostolpeňilim vzorom smotila, jak kračajet Hospod v soprovoždenii storoži po schodach, ... jak otstupajutsja pered Nim tolpy, jak isčezajet v brami, veduščej do vnutrennago dvora. Ne znala o sebi, čto dijetsja s neju, ne vidila ničeho kolo sebe, ne slyšala vreščenija surovoj tolpy. Joann otprovalil ju na spokojnijšeje misce, pod slupo-rjaď, okružajuščij palatu. Tam, pritulivši holovu k odnomu slupu, stojala neporušimo. Sjuda ne dolitali ni svist bičov, ani jojki, ani hruby slova katov, ale pered dušeu Marii pojvilisja obrazy tak živy, jak by samu dijstviteľnosť viđila pered soboju, tak neludski, čto ot bolesti i strachu až umirala: ... Vot, už ztorhli s Neko šaty!... Už stojit privjazanyj i vyťahnutyj!... Už pervyj udar!... Už bily pleči zašala krov!...

I serdce Marii krovavilo; i ju bičovali katy.

Minula hodina; Najsvojačijsa Bohorodica stojala jak skameňila, suchimi očami, napolnennymi bezmirnoju hor-kostju. Probudilasja liš na zvuki pekelnaha krika: to Pilat druhij raz provadil Spasiteľa na terrasu.

Oči Marii pobihli tam, de smotrla už cila tolpa.

Ach, a to jej Isus! ... Sej sbičovannyj Bidak v rjandí..., pobityj, opluvannyj i korunovannyj terňovym vincom..., to jej najdorohší Synočok, krasšíj jak solnce, dorohšíj jak jej cilyj život! ...

Oči Marii smotrili prituplenno, usta začali tichoňko šeptati dačto, jak by k sebi i k Synu. Byl to pervyj na svíti *horkij žal*, kotoryj vyrazilsja v korotkich slovach: *Isuse moj obľublennyj! Isuse moj obľublennyj!*

Ale ne liš bolesť napolnila dušu Bohorodicy. Pri po-hładi na Syna v posmišnoj bahrjanici i s posmišnoju korunoju na holovi — so svyatym udivlenijem prizadumalasja... Ani ona, Mati Boža, do teper ani poňatija ne mala — *jaka široka i dolha, jaka vysoka i hluboka, jaka bez-hranična jesť lubov Christa*. Ukažalsja pered neju obraz nedostižnyj, jak propast bezo dna i hranic: *Boh sostupil radi lubvi k duši čelovičeskoj na najnízšu stepen poniženia, haňby i mučenija*.

Byla to dla nej novoje objavlenije, kotoroje, chоf i ne umeňšalo jej stradanij, ale dodalo sily k jich pereterpiniju. Ot sej minutki stojala už pri Syňi ne tolko jak Mati pri katovannom ďílati, ale jak ta velika Mati Boža Bolesna, napojenna morem horkosti a pri tom tak dobrotliva i polna ľuboviju, ranenna sedem mečami — ale ťicha, kľačajuča pod krestom, — ale nezломna.

Teper uže spokojno sluchala na holosy, kotory lali kolo nej: *Razpni! ...* i vyhlošenie Pilata, čto tak stanetsja, jak narod chočet.

Koli posemu *Isus vyšel i nes svoj krest*, i ona pošla za Nim; sredi pláčuščich holosnych žen liš ona sama išla

bez skarhi. Ale jedinstvenno Boh znajet, čto dilosja v jej serdzi, koli na zakruſi dorohi prisunulasja k Synu i jej vzor stritnulsja so vzorom Jeho.

Jesli oči materej umijut hovoriti tak, jak žadnoje inoje na sviti: čto skazala sim pohľadom sija Mati, Semu Ďitati, v sem momenti?... Ne skazala ani čto terpit, ani čto Ľubit Jeho. Vo vzori jak by byla cila jej duša vyvalasja iz pers, čtoby liš perebitisja k Isusu i jak ocholodjajušcij balzam vylatisja na Jeho rany, umeňšati boľ i boroniti Jeho ot nenuvisti i poruhania. Ale oči Christa otpovidali spokojno i važno: *Ostav to teper, ibo tak treba nam ispolniti vsju spravedlivosť*... I pošla daľše bezslovno za Nim.

Koli pochod vystupil na Kalvariju, Marija s Joannom i pobožnymi ženami, otopchanny fisňaščimsja narodom, musili stojati daľše, malo poniže vercha hory. V pervych minutach viďila ješće Syna, stoaščaho na samom verchu meždu voinami i katami; posemu ne viďila už ničeho... Ale neadolha doleſili do jej ucha zloviſtny zvuki, kotory strašnym otholosom otbivalisja v jej duši. Udary molotka hučali, a serdce Materi otpovidalo bolesníjšim trepetom i drožanijem jak pered konanjem... I znova minuty netepelivaho, ťažkaho čekania... Posemu na hori nastal šum, i ozývalisja slova i stony namahanija daskoľko ľudej, dvihajuščich ťahar. Ješće odin moment, i nad hustym, velikim morem Ŀudskich holov povoli dvihalsja krest vse vyše, vse prostíjše, až — stanul...

Choľ sredi tolpy vybuch dijavolskij i zloradnyj rev, Marija ne slyšala ničeho, ne viďila, jak posemu po bokach Hospoda postavili kresty dvoch zlodijev. Oči jej smotrili liš na serednij krest... i stojala jak mertva. Z ust jej ne vychodil žadnyj jojk, ne prolivala slez. Jak obraz skameňiloj bolesti, ne znajušči ničeho o sebi ani o sviti, stojala ňimo, visjašči vzorom na visjaščem Syni...

Ale sija mertva neporušnosť byla liš vnišňa, bo vo vnutri jej diliſja veliki riči. Carica mučenikov i mučenic,

perva iz všich i najotdaňnejša iz všich, učila sa vo veličavoj školi kresta. Čim v boľej miri rozdiral strašeznyj boľ jej serdce, v duši jej rodilisja jaki-to nepoňatny porozuminija, čisto slyšala jaki-to *tainstvennyj slová*, jaki čelovik vypovisti ani ne hodil: o bezmirno velikoj īubvi Boha, o cinnosti bezsmertnej duši, o previčnych namirenijach Božich. Vo svitli tich porozumini i v bezmirnosti svojeho terpinia vozneslasja duchom v nedostížny vysoty... vozneslasja ne toľko dla sebe, rostajuči v svjatosť majže bezhraničnu, ale i dla nas. Bo jak serdce Syna, objatijem razpjatych ramen, zdalosja obnati cilyj svit: tak rozšírilosja v persach i jej serdce, čtoby každyj moh najti v nem pribižišče. I jak v serdzi Syna horkost muki pererablašasja na med miloserdija: tak i v jej serdzi zbiralisja ti bezčislenny skarby dobroty, kotory, jak riki potišenija rozlivačutsja ot toho času po všich īudskich nedolach.

Sije nevyrazimoje rozmyšlenije trevalo, až poka ne-zatmilosja solnce. Koli nastal mrak i perefakanny hromady naroda opustili horu, Najsviaťaja Ďiva s Joannom, Mariju Kleopovoju i Magdalinoju podošli až pod sam krest. Při-fahovala jich tam ne liš īubov; Spasiteľ posmotril na nich, i vzorom klikal jich k sebi. Bo *Isus znal, čto prišla hodina, čtoby iz seho svita perešel k Otcu. Ľublašči svojich, kotory byli na sej zemli, īubil jich do konca.*

Hospod' chotil zrobiti testament poslednjoj svojej voli. Ne majući už ničeho na zemli, toľko svoju jedinu, naj-dorohšu Mater, chotil iz īubvi k nam — spovisti i s nej. Znal dobrí, jaku ranu zapričinit jej serdcu, bo s kim že možet zaminiti Sebe dla nej? Ale znal i to, čto nam všim potrebna mati; i ktože budet to? Vzor svoj obernul na Preblahoslovennu Ďivu i pererval svjatočnu tišinu svojej žerty. Ženo, se syn tvoj! skazal s važnym umilenijem, ukazujuči vzorom na Joanna. Posemu očami obernulsja k īubimomu učeniku: *Se Mati tvoja!*

Po tvari Marii pod krestom teper pervyj raz začali

kapkati slezy, ale ne prorekla ni slova. — O, Prečista Ďivo, koli budeš prositi Syna tvojeho za nas, hrišnych, za nas bidnych, pripomni Synu — Spasitelu našemu, — čto poslídňa voľa Jeho: *my twoji!* Lis to odno daj nam, liš toho odnoho nam ne otopri: radi tvojich bolestej, sredi kotorych ty nas porodila, naj volit vyrvati nas smerf, liš ot tebe ne chočeme otorvatisja nikolil...

Spasiteľ ale mal vykonati ješće odno ďilo miloserdija.

Ledva vyhovoril korotki slova k Materi i Joannu, pererval tišinu chriplyj holos, polnyj mukoju, nenavistju i otčajanijem. Zlodij, visjačij po īivoj storoni, ozvalsja s pekeľnym posmichom: *Jesli ty Christos, pomož sebi i nam!* Otpovid prišla, ale ne iz ust Hospoda. S pravaho kresta zazvučali slova, polny svyatym oburenijem: *Ani ty ne bojišsja Boha, chofja i došel jes' k semu mučeniju? My chof spravedlivo terpime, bo my liš zaplatu dostali za to, čto sme učinili. Ale Sej ničeho zlaha ne učinil.*

Neodolha tot samij razbojnik obernul k Spasitelu svoju umučennu holovu. *Hospodi, skazal holosom trjasuščim ot bolu, pamjataj na mene, koli prideš do Carstvija tvojeho!* Isus-jemu odpovil: *Spravdi hovorju tebi: dnes so mnoju budeš v raji!*

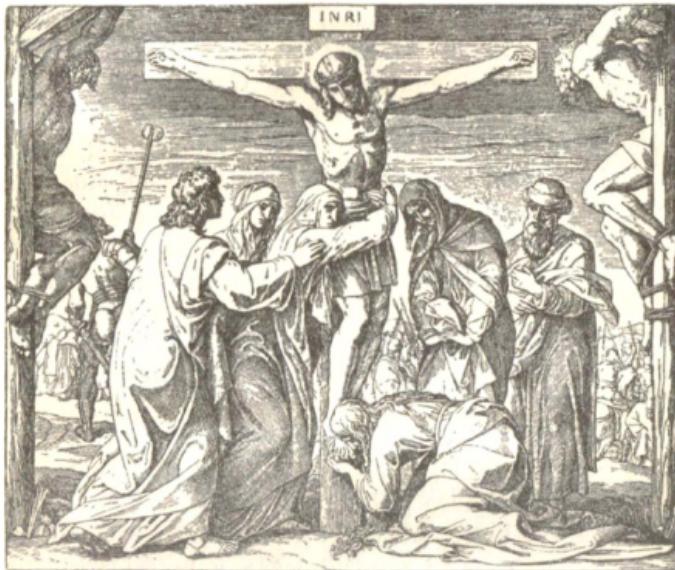
Marija s čuvstvom blahodarenija smotrla na Syna: byl to pervyj plod jej materstva nad čelovičestvom.

Meždu tim skoro približala sa končina. Čilo Hospoda sklonilosja vse bolše, jak jesli by hvozdi už ne mohli Jeho uderžati; lica zapali i zaostrili ješće v boľej miri čerty tvary; oči zafahnula temnota; blidosef mistami perechodila v posiňilosf; potočki krovi, stekajušči po tiši, začinali shusnuti.

Mali ješće spolnitisja poslídni, do teper neispolnenny proročestva. Hospod v ustach uže čuvstvoval žolč; i čtoby ispolnilisja vsi proročeski slova Psalmisty, skazal: *Maju žaždu!* Pobih odin iz voínov i zamočivši hubku v sosud, polnyj octom, okropivši ju issopom, privjazal na konec dolhoj trostiny i priložil k ustam Spasiteľa. Ale ne na dolhij

čas bylo sije poslidoje osviženije. Isus, koli priňal ocet,
podnes holovu i voskliknul holosom 'siłnym: *Ispolnilosja!*
Otče, do twojich ruk peredavaju duch moj!

Jak pervyj Jeho vzor v stajenki viſlejemskoj, tak i
poslidenij z vysoty kresta — stritnulsja so vzoram Materi.
Ale oči Marii zaťah smerteľnyj mrak, bo ot seho momenta
už byla sama na sviti.

40. Znatije z kresta.

Holos konajuščaho Hospoda povlijal na cilu prirodu. Potrjaslašja zemla, pootviralisja hroby, v skalach Kalvarii pri velikoj hremotni otvorilasja hluboka propast; mury jerusalimskaho chrama potrjaslisja ot fundamentov, i velikolipna zaslona, zakryvajušča misto Svjataja Svjatych, rozderlasja velikim treskom na dvoje. Daremno ozvalisja truby, prizyvajušči pravi tohda k večernej žertvi: Boh už ne prebyval v sem kivoči; isčežli fini i skončilisja predobrazy, — ibo pravdiva žertva už soversilašja!

Vidašči sii čudesny znaki v prirodi, pod krestom nastal ruch. Perestrašenny vojaci skočili; sotnik, sidaščij na koňi prjamo naprotiv Hospoda, v zadumannosti zadrožal, posemu znal s holovy šelom i začal bitisja v persi, hovorjašči: *Voistinu, sej Spravedlivyj byl Syn Božij!* Vsi ostatni zriteli, kromi pobožnych žen i pod samim krestom stojaščej hromadki, pootbihali i s kajuščimisja vosklicanijami, jak by honenny tainstvennym strachom, utíkali do mista.

Sije nespodivannoje porušenije prirody ne deržalo dolho, ale dosť bylo k tomu, čtoby potrjaslo serdca sposobny k polipšeniju; korotkoje bylo ale k tomu, čtoby probuditi zatverďilých. Pomalu priroda uspokojilašja, i zatemniloje solnce začalo vychažati zpoza kruha misjaca; začinalo rozhlanutisja bledo i jak by nesmilo, perše po okružujuščich zahorodach, posemu po hori i nakonec osvítilo vystyrčajušči kresty. Koli povernulsja uže polnyj deň, mož bylo cilek uzriti vsi slidy toj krovavoj buri terpinija, kotora za tri minuly hodiny šašila nad Kalvarijeju.

Ťilo Hospodne visilo bezvladno, z kotoraho vijal cholod smerti. Košina visili jak vyvichnuty na bok, holova spustilasja na persi, do poloviny otvorenný usta davalí tvari skrivlennoje, bolesnoje vyraženije. Liš teper bylo mož videti, čto pereterpil Carj mučenikov. Jak jesli by byl vyšel z pyska dikaho zvirja, tak visil podertyj tysjačami ran, osinilyj, spalený horjačkoju, skorčený i vytahnutý jak by na stoli mordovanija... Dopravdy ne šcadil sam Sebe i dajušci — otadal všitko!

Magdalina, ot otčajania liš plačuča, kľačala s pritulenou ku krestu holovoju majže bez pamjati; Joann zanurilsja v hluboki mysli; Marija stojala najstrašnejše bolesna, ale ticha jak holubka, i prismotrivalasja na mertvy ostanki svojeho Syna... Jak liš nedavno minuli ti časy, koli posli blahoviščenija anhelskaho učula vo svojem loňi bijaščeje serdce Ďifatka...; jak pominuli ti časy, koli s nevyskazannoju radosťju prismotrivalasja na hrudnoje Ďíla, spjaščeje pri jej hrudach..., koli pozorovala na Noho pri pervych kročajach..., i koli posemu s bezhraničnym naslaždeniem prihala ot Syna pervy jeho pomošči-usluhi... A vot, čto učinili s Nim, s najsvjatijšim,... najvdačnijšim,... najmilijšim!...

Isus teper uže ne terpil; ale serdce Materi visit dalse razpjato na kresti...

No vorohi meždu ťim ne zabyli na dilo. Malo jim bylo toho, čto Hospod do teper pereterpil; chotili perevesti na Nem ješće poslidnoje mučenije otsuždennych, to jest lamanije kostej. Neznajušci ješće, čto Isus uže umer, i z chitrosti, jak by z uvaženija zakona, prosili Pilata, čtoby dozvolil polamati holeny razpjatyh i mertvy ťila znaťi, čtoby na svjatočnyj sabbath ne visili na krestach. Rimskij voladarj ni teper ne protivilsja.

Už blizilsja večer; hromadku virno vytrevajuščich pod krestom obňala nespokojnosť: čto stanetsja s ťalom Hospoda, koli s perestrašeniem uzrili, čto ot storony mista približajutsja vojaci i katy so snarjadami ku strašnomu ďilu.

Nesli so soboju drabinku k znatiju ťil, v rukach mali kyji ku krušeniju kostej, motyki i lopaty k vykopaniju obščaho hroba otsuždennych.

V Marii zamerlo serdce, ale čto mala počati bezsílna? Či takich ľudej ublahajut slezy?... Obernulasja k nebu s horjačou molitvoju o pomoč. I Boh prosku vysluchal. Byl to, posli strašeznych terpinij, jak by pervyj luč potichi i vistnik povorota k lipšomu.

Katy, vidivši pered soboju otsuždennych, peresvidčilišja, čto Isus už ne žijet, proto pristupili k dvom razbojníkam. Sokrušili jím perše kosti na nohach, posemu siľnym udarom kyjov zalomili persi, i začali znimati jich s krestov. Perestrašenna of seho Marija stojala sočuvstviteľno, odpovedajuči svojim vzorom na blaħaňyj pohľad kajavšahosja razbojnika, koli skoro stalosja čtos' napered nespodivannaho. Odin iz vojakov, pravdopodobno vedušcij oddila, podjichal na koňi pod krest Hospoda. Či to byla krutost, či sumenitosť vojenska, dosť, čo vzjal rozmach s kopijem i — skorše jak by pritomny byli mohli podumati sebi, čto stanetsja — udaril cielu siloju v pravyj bok Isusa. Udar byl tak siľnyj, čto ostrie kopija, pravi na doloň širokoje, otvorilo persi i perebilosja až do serdca. Koli vojak vyrval nazad zbroju, vytrisnuli z rany dva žerela i nepomišano splyvali na zemľu: purpurovoje žerelo krovi i druhoje — čistoj vody.

Z ust Marii vyrvalsja jojk, jak jesli by kopije ranilo ju samu. Ibo, *Najsvajaťša Ďivo*, jak prekrasno rozmyšlajet sv. Bernard, či mohlo želizo probosti ťilo tvojeho Syna, ne perechodašči čerez tvoju dušu? Tvoj dorohij Isus už peredal Bohu duch svoj; krutoje kopije, kotoroje otvriło Jeho bok, už ne mohlo dotknutisja Jeho duši; ale odnak perešlo tvoju dušu. Bo duši Jeho už v Nem ne bylo, ale tvoja v žadnyj sposob ne mohla ot Nego otorvatisja...

Nesomňinno ale, čto Marija pri cilom svojem bolí pochopila iz vsich najperša presolodki tainstvennosti otverennaha Božoho Serdca. Ďilo otkuplenija čelovičestva bylo

už dokončeno, ale byla ješče zakryta „fliesna zaslona“ prečudesnoj robotni tich myslej i čuvstv, z kotorych zrodilisja slova, díla i terpinija Christovy. Hospod postanovil zorvati nakonec zaslonu, otvoriti serdce svoje, i jak by ozvalsja k čelovičestvu: *Pridite ku mni vsi utruženny i obremenennyy, i ja uspokoju vas!*

I ne daremna byla voľa Hospoda, bo čerez vorota, otvorenny kopijem Longina, začali ťisnutisja i ťisnuta vse i vše ohromňiši množestva duš jak ku žerelu vody živoj, do Božestvennoj školy dobrodítalej, do bezpečnaha pritulka v terpinjach, k nesklamnym vorotam neba.

Ostala teper už liš odna bojazň i starosť: čto katy, otvlekši ťila razbojnikov, budut choſti znaťi s kresta i ťilo Isusovo, čtoby ſmariti jeho do obšej jamy. Ale sija bojazň v dijstvitelnosti ne spolnilasja, ibo začalo vyrazitelno ispolnatisja proročestvo, čto *Boh ne dast svojemu Svatomu zniščenija*.

Ješče ne byla skončena robota kolo pervych krestov, koli nadošla mila i nespodivanna pomoč.

V loňi velikoj rady — sinedriona — byli dvoje oddanný priateli Isusa, ktorý liš z bojazni pered Židami ne chodili javno za Hlásom. Odnim iz nich byl Josif, rodom iz mestočka Arimathei, čelovik bohatyj i bohobojnyj, ožidajuščij Carstvia Božaho ne pyšnymi dumkami, ale v pravdivosti. Druhim byl Nikodim, knaz židovskij, ktorý už tri roky tomu byl prišel v noči k Christu i uslyšal ot Noho tainstvennu nauku o vozroždenii v Duchi Svatom. Čim v boľej mri vyostrilosja neporozuminije meždu Spasiteľom i jerusalimskoju ſinagogou, oba sii ľudi tím v boľej mri otdalalisja ot mestnej nenavisti sinedriona, až nakonec, koli ne pomohli žadny vyhovorki, cílkom perervali s nim snošenie. Ne brali už učasti ani v nočnom sobranii u Annaša, ani v raňašnom zasadnii u pervosvjaštencu, i toľko o tom rozmyšľali, jak by pomoći prenasledovanomu Hlásu. Ne udalosja jim byti Jemu na pomoč v žizni; ale koli do-

zialisja o Jeho smerti, zachvatilo jich blahorodnoje oburenije i otvažilisja. Josif nedbajući ani o začinajuščisja sabbath, ani o hñiv najvysších židovskich svjaščennikov, *smilo vošel do Pilata i prosil tilo Isusovo*. Perekonavšisja z ust sotnika, čto Isus už spravdi umer, rimskej volodarj sohlasilsja bez trudnosti. I pobihli oba blahorodny muži pokupiti potrebny riči: Josif kupil plaščanicu i chustiny, Nikodim pribliziteľno za sto librov olej aloe i mirchu; posemu v provodi sluhov, nesuščich ješće potrebny riči k znatiju tila Hospoda, vydalisja na Kalvariju.

Otdalilisja katy i vojaci; už toľko īubov okružala najsvatijšu Žertvu īubvi. Sredi ticha i svjataho tronutija pristupili k smutnomu dílu tak pobožno, jak ku dajakoj cerkovnej opravi.

Po vytahnutii hvozdej z noh pristavili iz zadu drabinu i obvili tilo plaščaniceju, čtoby jeho sposobnijše mohli potrimati pri uvoľnenii pribitych ruk. Posemu ostorožno vybili horišni hvozdi i vyňali jich z rozdertych doloňov. Mertvoje tilo pochilosja na pered, ale dolov čekali na neho virny ramena. Joann, Josif i Nikodim pereňali tilo s najhlubším uvaženiem i īuboviju, i — tak, jak by ukladali dorohaho, tažko ranennaha prijatela, — zložili jeho na kover, roztelennyj na zemli.

Najsvatijša Mati prikľakla k tili Syna. Sredi bohatych slez cilovala jeho svaty rany i podavala jemu — jak pered tridcaſtri rokami — materinski usluhi; ale jak iny byli oni, jak ti, svidkom kotorych byl viflejemskij vertep! Nasampered znala s holovy strašeznu korunu i otložila ju na bok; utirakom umyla tak strašni pereminennu svjatu tvar, zaperla oči i usta; prinesla do porjadku — jak mohla — dolhi, kroviju zlipenny i poderty volosy; očistila ot krovi persi i bok, posemu perebity ruki i nohi. Ramena i pleči byli liš — odna velika rana, proto jedinstvennym možlivym obmytijem byli — liš teply slezy, vylivajuščisja z očej Materi.

I jakže ne mali vylivatisja sii slezy bez utolenia? Choť i byla oddana Bohu do samaho dna duši, choť i byla polna nezlomnoju viroju v nedalekoje voskresenije: jakže ne mala plakati nad mertvym i tak neludske skatovannym Synom? Pered neju ležit — blídyj jak vosk, bez odnoj kapki krovi v peremučennom tili!... Zaperlisja už v bolesťach poslídňaoho vzdocha Jeho ľubezny usta,... ne posmotronjat bolše na Mater Jeho prečistý oči!... bok tak strašni otvorenýj,... ramena tak oterpnutý ot razpjatija na kresťi, čto ješće i teper ne dajutsja zahnuti i ležat na zemli, s filom pripominajušci podobu dereva krešta!...

Choť to i naše dilo, pravdivoje dilo hrichov našich, — my znajeme, Mati Najsväťačia, čto ne maješ v serdzi svojem dla nas horkosti! Bo o čemže i hovorjat sii rany Syna twojeho, jesli ne o tom, jak bezmirno ľubil nas On! Teper už ne možeš zabyti na nas, ibo ťimi tysjačami ran vpisal nas Isus do serdca twojeho!

Po dokončenii omýtija svaty muži znova podnali tilo Hospodne i perenesli na velikij, ploskij kameň, ležaščij malo daľše, kotoryj i do dnes nachoditsja, jak uvažannyj, v chrami Božaoho Hroba, jak tak zvannyj „kameň pomazania“. Tut Marija s pomočiju Magdaliny pomazala rany dorohoju masťju i vyťala na volosy pachňačij olej, na cieloje tilo že mišaninu mirrhy i bałzama. Posemu podložili plaščanicu, kotoru posypali pachňačimi pripravami z rastenij, zachovajuščimi tilo ot zniščenia. Daľše Mati obvinula chušča na najsväťačiu holovu; inymi chustkami, sredi posledních cilovanij, obvjažali ruki i nohi; nakonec cieloje tilo zavinuto v plaščanicu i sviazano dolhim polotňanym pasom.

Solnce už zachodilo, koli byla dokončena praca kolo mertvaha tila Hospoda, i prišel rjad na smutnyj pohreb. Tilo Christovo bylo uloženo na mary, koncy ktorých vziali do ruk Joann s Nikodimom i Josif s odnim iz sluh. Ne bylo svitil, ni spivu, ne kračali za Spasom svojim ti milliony, ktorých On otkupil; za tilom Isusa išli toľko Marija i das'-

koľko vyplakannych žen. V ciloj prirodi byla jakas' svjatočna tišina. Ot skal i vystyrčajuščich krestov stelilisja v zapadajuščem solnci dolhi tini, vozduch byl lahodnyj; pravi začinalsja predvečer sabbatha, i proto pola i dorohi opustili: šum žadnych perechodaščich či divlaščichsja ne narušal sej polnyj spokoj. Maleňkij provod rušilsja v napravlenii siverozapadnom; spuštisja malo v dolinu, čtoby hornu časť perejti hlubokoju dorohoju, po kotoroju rano kračal Spasitel k razpjatiu; posemu znova vystupil na vyšinu, obišol kamennyj mur, okružajuščij zahorodu Josifa, i nakonec vošel čerez vorota. Stežka, vedušča v zahorodi k hrobu, skrutilasja ot holovnoj dorohi na bok meži huščavinu krjakov, polnych vesennoju svižestiju i prijemnym zapachom. Nakonec počalašja skaľna stína, zarosnuta mohom i ťahajuščimisja rastenijami, i v nej dveri otvorennoj uže hrobovoj peščery. Okolica byla duže mila, ticha; naokolo vozvyšalisja kiparisy i palmy, niže stojali krjaki bałsama i pestrilisja vselijaki kvitki. Sam hrob, cílkom novyj i vysičennyj v samoj skaľi, sostojal iz sinej, do kotorych treba bylo sojti ňiskoškimi schodami, i z vlastnoj pivnicy hrobovoj, hdi mertvaho položili na kamennoje lože, kotoroje svojeju formou napominalo na jasli.

Provod pered dverjami zastanovilsja; mary zložili na zemlu. Meži ňim, jak Josif s Nikodimom zošli dolov, čtoby posypati hrob prinesennymi pachňačimi pripravami, Marija priklakla k tilu Syna, čtoby, rozlučilasja s nim naposlíd. Pochiliila holovu na Jeho persi i tak ostala za dovšíj čas bez slova. Krojalosja jej serdce, rvalasja cila duša za Synom, ale ani teper ne choſila byti ničim inym, jak služebniceju Hospoda. Boh tak chočet, čtoby ostala na zemli cílkom samotna, tak bolesna, s takim rozdertym serдcem — naj budet imja Hesopodne blahosloveno! Ne prodožala pláč, ni cilovanije, i ticho vstala.

Byli zapalený fakli, bo vnutrennosť peščery byla cílkom temna; svjaty muži znesli ňilo Hospoda na ramenach dolov,

i položili jeho v hrob. Koli vyšli, zamknuli dveri; Josif so sluhami k nim privalil z vonka velikij kameň, i smutnyj provod vernulsa do mista.

Jak loď bez mačt i vitril, jak znivočennyj, kotoryj stratil všitko, jak bezdoľnyj bez domu i otčiny — tak vernulasja Marija do svojej chižočki na horu Sion.

41. Velikij sabbath.

Jak koli zemļu ješće pokryvajet nočnyj mrak, ale kruhozor už zolotitsja fioletovymi smuhami zori, tak posl strašezenoj Velikoj pjatnicy slidoval sabbath paschałnyj, ješće smutnyj i mračnyj, ale už zlehka rozjasnennyj nadījeju.

Dom, hdi otbylasja Poslidna večerja, stalsja pritulkom i mistom sobranij połakannych apostolov. Sjuda prišel Joann, koli posli vernenija s Kalvarii otprowadil Mater Božu do jej chižočki; tut perečekal Petr strašny hodiny mučenija Hospoda; tut sobiralisja pomalu i proči odinadcatero izbranych, koli opustivši svoji schovanki, tajno vernulisja do mista. Z bojazni ot Židov dveri byli zamknuty, i otvorilisja toško na ostorožnoje klopkaniye toj, abo druhoj iz svyatych žen, abo na znak dakotoraho iz učenikov, otnosjaščichsja s dovirijem k sboru apostolov.

Rozpoloženije ducha meži sobirajuščimisja bylo v naj-vysšej stepeni smutnoje.

Bošilo jich serdce za Učiteľom, kotoraho vsehda ūbili s ciloju dušej; hryzlo jich sumiňa i styd, čto Jeho opustili tak hanebno i čto slabý ženy perevyssili jich vo virnosti i oddannosti; nespokojivalo jich pomyšlenije na jich zniščenny nadīji, na nepevnost i na možlivu strašnu budučnosť. *A my spodivalisja, čto On jest tot, kotoryj majet otkupiti narod izraelskij!* skazali meždu soboju. V sej nadīji opustili vsjo i chodili čerez tri roki za Hospodom, podilivšisja s Nim v ubožestvi, trudach i prenaslidovanijach, žijušći toško dumki obicannaho Carstvija ... i nečekanno tak nesčastnyj konec...

Hospod, zamordovannyj hanebnoju smertiju, ležit v hrobi, a oni — jak otlomki, jak īudi vykinuty na ulicu!... Čto počati? De obernutisja? Či teper i jich ne dosjahnet pomsta velikoj rady?...

Pravda, čto Učiteľ ne raz predskazal, čto posli mučenija voskresnet, ale sije proročestvo cílkom vyšlo iz pamjati učenikov. Posli strašezenoj končiny na kresti viđilosja v jich očach hlupstvom otdavatisja jakim-nibud obmanlivym nadijam. Sam virnyj i Christa tak īublaščij Joann priznajet o sebi i o Petri, čto *tohda ješće ne rozumili Pisanija Staro Zavita, na osnovi kotoraho bylo potrebno, čtoby On voskres iz mertvych.* I bylo smutno i bezradno v mistnosti Poslidnoj večeri, pravi tak, jak v stadi ovec, ostavlennych bez Pastyrja. Liš odnu dobru storonu mala sija obšča pečal: čto ukripilasja mež nimi jednost, shoda. Roki svjataho bratstva v škoļi Christovoju už spojili jich serdca, ale pri tom i mistnosť Poslidnoj večeri, siloju milých i tak svižich pamjatok, podijstvovala na nich jak misto sojuza. Ani ne znali na čto čekajuť, a odnak — ne mohli rozojtiſja. Mali jak by čufje, čto duch Učiteľa jesť tut, meždu nimi, i čto Isus chočet, čtoby deržali vjedno. I siđili smutno, malo hovorjašći; časom zaplakali, časom molilisja i pozorivo prisluhivalisja, či ne ozvutsja na ulici zlovistny kroki chramovoj storoži.

Cílkom inšak bylo v chižočki Marii. I tam byl smutok velikij, ale bez slida otčajanija, bo ani na minutku ne uhasla vira Materi v nepomyľnoje i blizkoje voskresenije. Koli posli vernenija s Kalvarii Najsvjatiſja Ďiva osamotnila vo svojej komnatki, verhasja tvarju na zemlu, čtoby spokojno vyplakatisja pered Bohom. Jak v umučennom tili Syna byli rozderty vsi žily i muskuly, tak v serdci Materi rozorvany byli i jak by vyrušeny iz mist vsi čuvstva. Strašna burja terpinija perešla nad tichoju zahorodoju jej duši. Ale v molitvi začali pomalu rozzivatisja čudesny cvity dobroditelej i začali obernutisja k solncu. Koli zasvitil ra-

nok, vstala so zemli spokojno. Cilyj deň myslami zašitala abo k tilu Syna vo hrob, abo do sinej pekla k Jeho naj-svajfijej duši. Čim v boľej miri blizilsja večer, tim boľe roslo jej ožidanje i prichodili do jej duši tím jasnijši luči nadiji.

Svätý ženy dumali takoz na tilo Isusa, ale ne tak jak Marija. Jedina starosť ľubľaščaho jich serdca byla, čtoby mertvoje tilo Hospoda ješče ľipše namastíti, čtoby takim obrazom zachraniti jeho ot rozpadenija. Čto bylo zrobleno včera, viďilosja jim učinenym liš na skoro, kromi toho — zdalosja jim — olejki ne byli dosť pachňači i malo bylo Nikodimovoj mirrhi za sto librov. Postanovili sebi — nikomu ničeho nehovorjači —, čto zavtra rano, takoj včas, pri razsvití, pojdu ku hrobu i dokončat ďila tak, jak diktovala jich ľubov. Dušeu cilaho plana byla Magdalina. Za vsjo, čto mala, zakupila pachňači riči i ne mohla dočekatisja konca sabbatha, bo do toho času po predpisam obrjada ne mohla datisja do prihotoviteľnych robot. Koli nакonec večer pominul deň svätýj, tak usilovno trudilasja, čto do noči bylo vsjo hotovo.

Pripravoju k pachňačim olejam byli bohaty slezy, ale Magdalina by byla ne žašila ani krovi. Tich ňiskoľko hodin, kotory byli ješče do polnoči, prosidla jak v horjački, prikovanna dumkami k hrobu.

Tím časom ale došla tila Isusovaho ješče i dakomu druhomu v horodi ne davala spokoja.

Židovski sväťenci doznaлиja o postupovanii Josifa i Nikodima, i na vist prjamo zachvatila jich bisnota. Začali rozvažati o tom, čto včera odnak za skoro opustili horu i dosť ne obdumali, jak zachoroniti trup Isusa ot projavlenija česti dakotorych, abo ot ukrazenija! Učeniki Christa možut i otvleči mertvoje tilo Jeho i posemu rozpustiť meždu narodom vist, čto voskres!... Vid i On sam ne raz predskazal, čto trefjaho dňa vstanet iz mertvych!... Čto tut počati? Tilo vynesti i pochoroniti hdi-to inde — vi-

đilosja Židam neotpovidnym, bo to nijak by ne dalosja zatajiti, by nastali toško nepotrebný besidy, a nebezpečnosť vykradnutija s tím by i tak ne byla vyklúčena. Proto najlepše budet postaviti pri hrobi silnu storožu, sostojašču iz rímskich voinov! Koli pojavlatsja v zahorodi Josifa na storoženije vojaci rímskaho volodarja, naj poprobujet Galilejskij otohrati komediju voskresenija! . . .

Ledva skončilsja sabbath, vybralasja do Pilata depuracia sinedriona. *Pane!* skazali, *my rozpamjatalisja, čto tot obmanščik hovoril ješče v živoſi: tretjaho dňa ustanu iz mertvych...* Proto rozkaž, čtoby hrob jeho byl stereženyj až do dňa tretjaho, čtoby ne mohli priti jeho učeniki ukrasti mertveca, i posemu prohołošati narodu: *Voskres iz mertvych!* . . . ; bo takoje poslednoje klamstvo by bylo horšoje, jak bylo pervoje.

Pilat divilsja upertoj nenavisti židovskoj, ale ne mal pričiny, pročto by otpiralsja ot sohlašenija. *Majete storožu, skazal, idite i storožite Jeho, jak znajete!*

Deputacija zradovalasja; Židy teper už byli cílkom spokojny. Dumali sebi, čto Nazaretskij budet zabityj i po-hrebenyj ne toško v loňi zemli, ale i vo vseobščem mňinii naroda; ibo jesli predskazannoje voskresenije ne spolnitsja, i každyj slípyj bez somnínia budet peresvidčen, čto pro-ročestva Jeho byli — klamstva, i čudesa — očemanstva.

S hlubočajšim uvaženijem podakovali Pilatu za pomoc i vzjavši so soboju jím k rasporjaženiu peredannych vosem voinov, zašli ješče do pervosjačennika po urjadnu pečať, i posemu pustilisja prosto do zahorody Josifa.

Hrob byl tak tichij jak včera; ne bylo pri nem nikoho z ľudej, toško kvitočki pachnuli pered hrobom, a kolo hroba tysjači anhelov molilisja s najhlubšim poklonom pered tigom Hospoda. Ale čtoby zbačiti anhelov, treba bylo mati iny oči, jak mali prichodašči. Židovski svjaščenniki otvalivši kameň, čtoby peresvidčilisja, či mertvoje tilo Christa nachoditsja ješče na svojem mišti, s rozhorečeniem smotrili

liš na to, čto Nazaretskij pochovanyj až duže bohatō. Ale na to už ne bylo rady. Vyšli, znova zamknuli dveri, priložili kameň, kotoryj obvili lentoju, fahajuščejusja až k dverjam, posemu vytisnuli pečať na serединi, na dvoch bokach kamena i takož i na dverjach nad lentoju. Nakonec stroho napominali voinov, čtoby ani dušu ne pripustili k hrobu; i vernulisja do mista jak pevny vo svojej pobidi.

Ne znali, bezumny, čto jich pečať zamknet na viki ne vrota hroba, ale vsi dorohi k nepriznaniju voskresenija Spasiteľa.

Koli vse to dilosja na zemli, iny, veliki javlenija otohralisia v tom tainstvennom mistoprebyvanii duchov, koto-
roje sv. Pisanije nazyvajet siňami temnicy, mistom preis-
podnym, sv. Mati Cerkov že siňami abo pritvorom pekla.

V tich siňach zamknutaho neba sobiralisa čerez ty-
sjači rokov duši pravednych, kotory abo zpomež izbran-
naho naroda židovskaho abo iz pohanskaho svita umerli
vo viri v buduščem Messii i vo virnosti k zakonu Božomu,
ale uniknuli vičnoje osuždenije i vičny muki. Oni tam ne
terpili kar, ale tišilisja nemaloj blažennosti, osobенно že
pevnosti spasenija; pri tom ale čuvstvovali postojannoje
želaniye, čtoby čim skorše mohli dostatisja z mraka do
polnaha svitla vičnaha dňa i tam prismotrivatisja na lice
Boha. Minuli odnak viki, a ne otviralisja dveri plina, bo
ne moh otvoriti jich nikto inyj, toško *Lev iz roda Judy,*
Pobiditel smerti i pekla. Proto bez perervy voznošalisja
umiliteľny molitvy, vzdychanija i prosby: *Pošli, Hospodi,*
Ahnca, Vsemohuščaho svita! Pridi i ne pozdi! Rozodri
nebesa i sojdi k nam!

Putem na sej zemli umeršich patriarchov i prorokov
prichodili na sije preispodnoje misto pravdivy blahovistníki
s poťichoju, čto Boh užе prihotovlajet dorohu dla Spasiteľa
svita, ale každyj iz nich dodal: *Uzrju Jeho, ale ne teper;*
vižu Jeho, ale ne z blizka. Posemu slidovali znova dolhi
viki čekanija, v kotorych už i proroki zamolkli, ale posli
toho začinali prichažati noviny čto-raz utišiteľniji i blizši.

Svjatyj, stareñkij Simeon prines vist, čto už narodilsja Christos i čto na jeho vlastnych rukach spočivalo Spasenije svita; svjatyj Josif opovidal ješće boši díla: čto čerez mnohi roki vidil Jeho pered svojimi očami i vidil, jak *podrastal v mudrosti i v rokach, v milosti u Boha i īudej*. Vstupil Joann Krestitel s visfju, čto už začal javno učiti, *tvorjasče usjadi dobro i propovidajušče Evanhelije Carstvija*.

Nakonec prišel deň prevelikij, ot vikov ožidannyj deň Hospoden!

Jak na zemli v minutki smerti Christovoj rozpadalisja skaly, tak v tom samom momenti rozpadalisja na široko i vorota preispodnych mist, i v blídnijy jich mrak začalisja — jak potop — luči svitla. Temnica za kłipnutije oka pere-minilasja v nebo, kotoroje ne potrebujet už ani solnca, ani misjaca, bo osviščajet jeho jasnosť Boža, svitilom kotoroj byl Ahnec. Duša Christova, spojenna s Božestvom, cikom ozarena bleskom vyvojevannoj pobidy, stanula sredi obľublennych vjazňov.

Kto pochopit i kto opišet, svídkom čeho stalosja to misto ožidanja, kotoroje do teper bylo liš zemleju izhnanstva? To pevno, čto z množestva tich duš — a byli tam tysjači tysjačej — ozvalsja holos, jak hukot velikich vod, jak mohučaho hroma, jak spiv citeristov ihrajuščich na citerach: *Dostoin jesi, Hospodi, priňati silu i Božestvo, mudrost, i česť, slavu i blahoslovenije! Bo Ty byl zabitij, čtoby izbavil nas Bohu kroviju svojeju iz všich pokolenij i jazykov i īudej i narodov!* Vsi viki odali ščirýj poklon svojemu Spasu, i posemu začali tisnutisja k Nemу, jak diti pchajutsja k materi, jak žaždušči tolpy k žerelu. I Christos vital všich radostno i īubezno, dla každaho mal slovo polnoj dobroty, ibo sii tolpy carej, patriarchov, prorokov i vrijuščich byli takož diti Jeho krovi i vožlublenny Jeho Serdca! Potišil jich, čto zima uže minula i na zemli uže zacvili kvitočki, čto boše: už noči ne budet, ani smutka, ani stonanj, ani bolesti, ibo On sam budet prebyvati meži

luđmi i na zemli, i oni budut Jeho velikim narodom, ibo doteperesni riči pominuli!

I koli otslonil pered nimi plany, dorohi i ovošči spasenija, koli jim pokazal v budovi Božoj kameni, ponakladanny jich pracami i žertvami, znovu zazvučal *holos prevelikich množestvu duš: Alliluja! Chvala, slava i sila Bohu našemu, čtoby carstvoval Hospod, Boh naš vsemohuščij!*

I seju najradostnijšeu pisneju i končilasja istorija sinej preispodnych zemli.

Koli uže približalasja polnoč, dilašča sabbath ot nedili Voskresenija, Christos vyvel so soboju už ne vjazňov, ale vysvoboždennych, i išel s nimi k hrobu.

42. Čistaja Ďivo, radujsja: Tvoj Syn voskrese, tridneven, ot hroba!

Byla ješće hluboka noč; misjac uže zašel, na nebi jasno svitili zvizdy. V zahorodi Josifa byla ňima tišina; palmy, kiparisy i mirty jak by byli vdychali svižesť noći; na stebelkach trav i čašočkach cvitov perlilasja rosa.

Na okolici ne bylo nikoho; i misto samoje, rozloženoje u stopy horbka, spalo hlubokim snom. Toľko pered skaloju, v kotoroj byl izsičenyj hrob, — byli na vartovoj službi vojaci Pilata. Odin z nich sidil pri dohašajuščem vartovom ohňi, to probudaščisja na minutku, to znova spustivši na persi snom utomlennu holovu; druhí zabodnuli kopija do zemli, šelomy položili na bok, i, zakrutivšisia do plašćej, hluboko spali. Prosidili pered ſím na varfi cilych ſeſt hodin, i poneže ničeho podozriteľnaho v tišini ne zbačili, čuvstvovalisja v bezpečnosti.

I vo vnutri hroba bylo ticho.

Ťilo Christovo, obvinutoje v plaščanici, ležalo spokojno, bez sľida života. Bylo tak samo bledoje i osiňiloje, jak posli znatija s kresta, tak samo rozorannoje sotkami nezahojenných ran, tak samo vycholodňiloje i zatverdloje.

Minula polnoč; z daleka prichodili zvuki spiva kohutov, zvizdy na vostoku začali lehko bledoňti, izviščajušči, čto za jaku-to hodinu začnet rozsvitatisja. I v ſich samich minutach vo vnutri hrobovoj peščery začalo svitliťi; na počatku lahodno, posemu čto-raz jasnijše, i jakim-to bleskom solodkim, nezemnym . . .

Čto že to? Vokruh preciň vsjadi temno! Či by čorny hrob, zamknutý dverjami i privalenný kameňom, mal skorše uzriti zornicy, jak otkrytyj berežok?

Tak! To byla pravdiva zornica, zvizda jasna i zaraňa, vostok iz vyšnich i jasnosť svitlosti Božej!

Duša Christova v soprovoždenii duchov, vysvoboždenych iz sinej pekla, vošla do hroba.

S nevyskazannym udivlenijem i hlubokim tronutijem smotrili vsi na ťilo Hospodne; čitali v sej otvorennoj knihu: čto pereterpil Christos i jak jich lobil! Proroki teper smotrili z blízka na to, čto davnym-davno vidili čerez molhu vikov; vidili probodnutý ruki i nohi, pobitu tvar, bičami porizanný pleči, otvorennyj bok, osiňlu-spuchlu postať Muža bolesti. I vot, pered jich očami mala statisja ta čudesna peremina, kotora kohda-to vyzvala z jich ust vozvyšennu pisňu:

Slavosloviti Ťa budu, Hospodi, by vyvel jesi iz preispodnych dušu moju: vo voli Tvojej jest život moj i po voli Tvojej dal jes sily mojej krasoti! Večerom byl pláč, ale zaranok prines radost! Ty rozder smutnu odeždu moju i priodil mene veselijem, čtoby slavoslovila Tebe moja chvala!

Duša Christova, jak jesli by pochililasja nad ťilom, — vošla do neho jak luč svitla, jak žara pronikajet želizo. I s dušeu vošel i život; i ne toľko život: všlosja v mertvy udy s nedostížimoju silou jakojes' polnoje žerelo bezsmernosti i sily, molodosti i zdorovija. Pohrebny puta rozpali jak pavučina, ťilo podneslosja lehko, ne jak dvihajetsja čelovik, ale jak motyl vyletit ponad kvitok, — i nad porožním hroboom stanul Christos živý, pravdivyj, vidimyj, toľko nad vsi smysli ľudski pereminennyj. Z vnutri Jeho postavy zdalasja vypliyati jasnosť nadzemna i prelestna; na ťili, zdorovom jak najkrasšíj cvit, ne bylo slída ni muk, ni ran, kromi znakov ran na rukach, nohach i na boci, otvorených, ale tak sijajuščich — jak najčudesňšíj rubiny; holovu okružalo sijajevno bleska; tvar mala vyraženije nevyskazannaho dostoinstva, ale razom i veselija i najsolodšej dobroty; dolhi

rizy Jeho, jak najkrasšoje nebo ītñich večerov, peremíňalisa v barvach bahrjanych i sňihobilych, fioletovych i zolotych.

Po bokach Hospoda, jak dvorjane kolo svojeho carja, stojalo množestvo s Ním razom voskresších svyatych.

Christos podnes v nebo oči svoji, i posli voskresenija pervymi svojimi slovami, jak molitvoju, obernulsja k Otcu:

Dakuju Tebi, Otče, čto proslavil jes mene slavoju, kotoru mal jem u Tebe už pered tím, jak svit ješće ne byl!... Voskres jem iz mertvych, i teper ja znova jem s Toboju; umer jem, i, vot, teper žiju vo viki vikov... Proslavlati Ŧa budu, čto jes mene prijal, i ispovidati Ŧa budu, Bože, vo viki!...

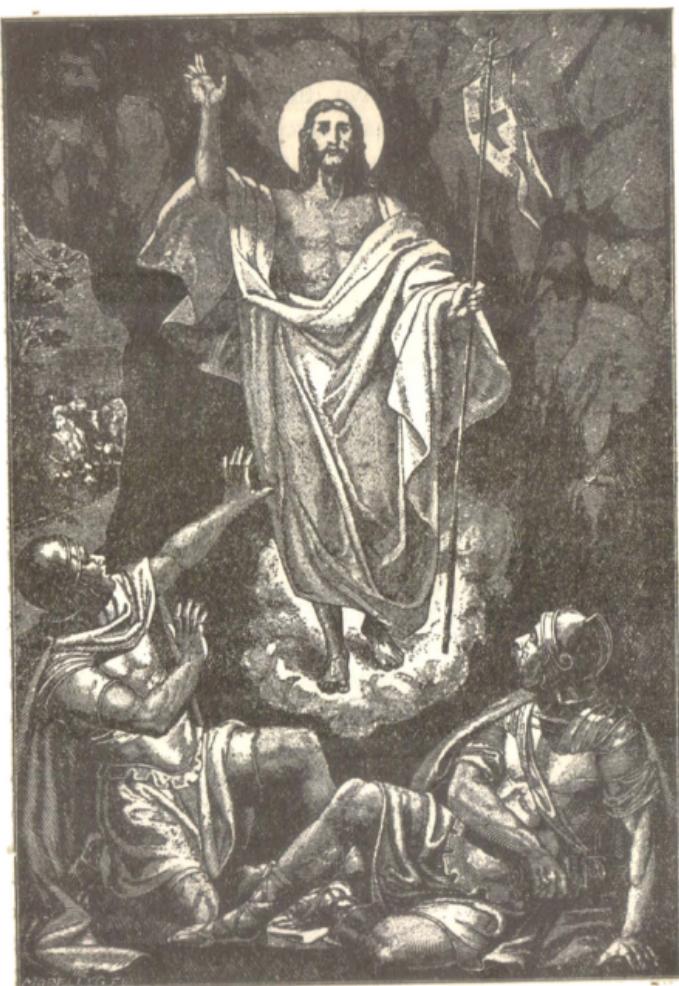
Skončil molitvu i voznessja hori, i za Ním vsi blahoslovenny. Čerez skaly sklepenija pronikli lehše jak ptach, koli v leti krylami probijetsja čerez molhu, i jak by neseny na rukach anhelskich, spíšili vsi s radostnoju pisňou k horodu.

Ale to vse odnak stalosja tak ticho, čto ani listok ne rušilsja na palmach, ani kropla rosy ne upala na zemlu. Ne slyšalo ucho īudskoje i ne vidilo oko smerteľnoje, čto v hlubiňi zamknutaho hroba doveršilasja prečudesna pobia života nad smertiju!

Ale byl čas oznamiti svitu, čto *smerf poprata (raz-toptana) jeſť čerez Voskresenije*.

V zahorodi panoval daše nerušennyj spokoj; voiny ležali pri skali v polusonnoj vartí, koli nespodívano tišinu pererval jak by holos hroma abo najsilnijšaho vichra. Zemla potrjaslasja, po stromach i skalí perebih blesk jasnaho svitla... Anhel Hospoden jak perun zletil iz neba i stanul na zemli pomeži dverej hroba i storoži. Ubranyj byl v odeždu sňihobiliu, oči Jeho jak by byli sijali ohnem, tvar byla polna silou i hñivom. Otvalil kameň, roztvoril na široko dveri i posemu prisil na kameň polnyj hrozoju i dostoinstvom.

Perełaknutý voiny zorvalisja s zemli v oslupenii, i znova vpali na tvari... Blesk slíplil jim oči i ot vzora hrozjašej tvari anhela až zastyla jim v žilach krov. Za

Voskresenje Isusa.

paru minut ležali bez porušenja, ne znajušči, či ješče žijut, či už umerli...; nakonec podskočili s zemli i, hnanny za-hlušajuščim strachom, dalisja do bihu. Za moment už sčezli za murom, zochabivši šelomy, kopija i oheň vartovyj...

V zahorodi byla znova tišina; anhel siďil daľše na kameňi, už ne, čtoby strašil zlych, ale čtoby holosil dobrým radostnú novinu Voskresenia!

Koli to dilosja pri hrobi, hdi-to inde už zvučalo radostnoje, pervoje na zemli *Alliluja!* (slavite Boha!)

Ne objavil nam pravi toho Hospod Isus vo sv. Pisanii, ale nepomyľno možeme vycitati z knihi Jeho najsolodšaho Serdca, čto pervy luči poſichi, kotorymi Voskresšíj mal ukripiti svojich virnych, musili prinadležati Jeho Materi. Ona najbolše terpila iz vsich, ona najbliže stojala pri kresti, vse tak ticha, vse tak zabyvajušči na sebe! Či ne malo na nej, jesli na kim nibud, spolnitisja, čto *smutok vaš pere-minitsja v radosť?*

Najsvätejšia Ďiva, chot i ne mala pevných osobných predskazanij ot svojeho Syna, čto uzrit Jeho takoj poslí voskresenia iz hroba, ale spôdvala na Jeho Serdce nemeňše, jak kolis' v Kaňi Galilejskoj. I ukrasila, jak mohla, svoju komnatku; ubralasja vo svjatočny šaty, posemu kľakla k molitvi i s nevyrazimym želanijem vzdychala otداňujše, jak Jakov do uzrinia Josifa, i horjačijše jak Tobija do navernenia syna.

Koli tak molitsja, polna pokornoju nadíjeju, doletila k jej ušam jakas' udiviteľno mila muzika i holosy mohučabo chora, spivajuščaho radostny i milozvučny melodii. Sii zvuki prichodili zkadi-to hori i zo vsich storon, a odnak ne s zemli, ale jak by z iz-za tainstvennych vorot, kotorymi Boh vchodit do duši i duša voznesetsja k Bohu. Serdce Najsvätejšej Ďivy zabilo radostiju; zaraz porozumila, čto izviščajut sii solodki tony.

I v samom dili, v miri, jak holosy približujuščisia roſli v mohučestvennu, veselu pisňu, začala komnatka zasvititisja svitlom nebesnym. Ne toľko isčez mrak, ale v bleski

stalsja neviditeľnym i polomeň lampočki olivnoj, stojašcej na stoli. Jasnosť, jak v polnoje poludne, živoje jak solnce, pri tom prijemnoje jak svitlo misjaca — napolnilo chиičku.

Precista Mati vstala s zemli i podnála oči s nevopovídanim tronutijem. Tak vidilosja jej, čto dverna stína komnatki jak by byla hdi-to propala, jak by na jej miesti otvorilisja kryla dverej nebesnych vyšin. Na porohi sredi voln najpolníjšaho svitla — živýj, istinnyj, najmilijšíj... stojal jej Isus!... za Nim neperehladny množestva anhelov i svyatych...

Marija pala znova na kolina i v solodkom vostorhi složila ruki. Ale Syn priblizilsja k nej, zdvihnuł ju s zemli, pritisnul k serdcu, i dolho trimal ju tak v objatiu; dakoval prelubezno za vse, čto pereterpila s Nim, i s potichoju napolnil ti najdorohši oči materny, kotory až oterpnuli pri vidi toškých strašnych javlenij; posíšil tvar, na kotoroj deň Jeho mučenija vyryl až borozdy bola; ufišil nadovsim serdce, kotoroe tak nadmirno napojeno bylo strašnymi horkostami... Marija ne ozvalasja, toško jasny slezy kačalisia po jej tvari: *Cto maju v nebi i čeho možu žadati?... Liš Tebe, Bože serdca mojeho, Častko moja, Bože, vo viki!...*

Radosť jej byla polna. Vsi perežity bolesti vidilisja jej teper — jak včerašnij son, kotoryj pominul. Isus už ne terpit, ale sijajet radosťju, už ne zneuvaženyj, ale proslavlenyj vo svojej jasnosti! Misto koruny terňovoj — obnimajet Jeho holou kruh bleska! Misto katov — chory svatych! Rany zostali, ale čudesnejši jak najkrasši kvitočki!... Iz ciloj osoby Jeho až vybuchajet polnosť bezsmertnosti i sily... i blažennosti... i šťastja... i dostoinstva... i dobroty!...

Marija smotrla na Syna jak voznesena na nebesa... I On davajet jej do vedomosti, čto ješče za jakij-to čas ostanat na zemli, i posemu voznesetsja do neba; objasnil pered neju namirenija svoi o Carství Božom i zajavil jej, hdi budet dla nej označennoje misce v nebi: budet to misce po Bozi najvysšeje.

Ot toho času budet voznesena nad vsi sotvorenija i vozlublena nad vsimi sotvorenijami tak pered Bohom jak i u īudej, s pravami Materi v nebi i s pravami Materi na zemli; ona zasjadnet pri prestoli Jeho, čtoby rozdavala milosti, čtoby byla nevyčerpajemym sosudem miloserdija, pokroviteľniceju i pribižičem, zastupniceju vsich bidnych; čtoby svojej dobrotoju i ūboviju *jak molhoju pokryla cílu zemlu!*

I chofil Spasitel takoj doraz zavesti Mater v sije svjatoje, veličestvennoje zvanije, jakoje vyslužila sebi pod krestom. Jak Jemu skazal Otec posli voskresenija: *Naj Tebi klaňajutsja vsi anhely Boži!*, tak chofil teper Syn predstaviti svoju Mater množestvu svjatych, čtoby oddali česť svojej Carici.

I pristupili jasno neperehľadny rjady otkuplennych z preispodnych sinej ožidanija. Prichodili dolhim rjadom množestva patriarchov, počinavši ot Adama i Jevy, prišli cari i proroki, posemu svaty až do Joanna Krestiteľa i najmilšeho Obručennika Marii. Vsi rozpoznali v nej proročestva i pervoobrazy, kotorymi žila jich vira, i ūšili sa jej krasoty i slavi, oddavajušči jej pokornyj poklon; i vsi spivali v chorì: *Blahoslovena Ty među ženami, i blahoslovenyj Hospod, kotoryj vyvyšil imja Tvoje tak, čto slava Tvoja ne pominet z ust īudskich, pamjatajuščich na silu Božu! Ty slava Jerusalima, ty veličije usich īudej!*

Najsvätejšia Ďiva stojala pokorno, ale ne v zamišanii, i na slova sej nedostiznoj česti otpovidala v serdzi molitvoju: *Veliki dīla učinil mňi Tot, kotoryj siľnyj i svjatoje imja Jeho!*

Koli sije oddanie česti skončilosja, Christos ješče raz obnal svoju Mater i priobical, čto ješče ne raz uvidit Syna svojeho na zemli — i ciloe čudnoje vidinije isčezlo.

Znovu vernulsja mrak do bidnoj izbočki. Marija znowu priklakla k molitvi, ale do jej ušej ješče dolho dolitali z daleka zvuki radostnoj pisni:

Cistaja Ďivo, radujsa:

Tvoj Syn voskrene, tridneven, ot hroba!

43. V nedílu rano.

Marija Magdalina, chof i pod-čas zamučenija Hospoda pridružilasja k hromadki pobožnych žen iz Galilei, prebyvala odnak ne s nimi vjedno, ale u znakomych, kotorych mala mnoho v stoličnom misti.

Čtoby perevela svoje namirenije, pomazanija ťila Christa, polnoje otdannostju, dohovorilasja s Marijeju Jakovleju, Salomeju i s inymi učastnicami namirennaho plana, čto v nedílu rano v čas vychoda solnca stritnutsja pri vorotach Sudnych i razom pojduť ku hrobu.

Ale javnyj žal i horjača natura ne dali Magdaliňi dočekatisja dohovorennoj hodiny u vorot mista. Ne toľko čto solnce ješće ne svitilo, ale ani perva zorja ne pokazalasja na nebi, a ona uže stojala na označennom misti. Samoponatno ne našla tam žadnoj iz tovarišok, i pustilasja sama k zahorodi Josifa. Ne mala namirenija otvoriti hrob bez iných i chotila neodolha vernutisja, čtoby dočekatisja galilejskych žen pri horodskich vorotach, ale chofila chof okom posmotriti na misce, hdī otpočival jej božestvennyj Učiteľ. Mučilo ju jakoje-to nedobroje predčuvstvije: či Židy ne zbrali ťilo, abo či posli pohreba ne znevažili svjaty ostanki?

Nespokoj jej liš ros, koli v mraki zbačila daskoľko ľudskich postav, kotory ot storony zahorody jak spološanno bihali k mistu. Priskorila kroki i zadyšenno vbihla do zahorody. Ale liš pravi čto došla pod skalu, zastanivilasja jak bez sebe i zalamla ruki. Chof bylo ješće temno, osobenno v ťini stromov, uzrila všitko až duže jasno: dveri

hroba na široko roztvoreny, kameň otvalenyj na bok, naokolo slidy toho, čto musilo tam byti boľše ľudej!...

Z ust Magdaliny vyrvalsja jojk: *Ta vzjali Hospoda!?* *Otnesli Jeho, čtoby jem ne mohla preukazati ani poslednich služb!?* ...

Čtože začati? Do koho obernutisja? Do Marii? A či ona, bidna, pomožet? ...

Dumala už lem na Joanna. On ne bojalsja idti za Hospodom až na Golgotu; on majet takoz znakomych v kruhach velikoj rady i farisejev! ...

Mnoho nerazmyšlaja i netračajušči času smotrenijem na misce hroba, pospišila nazad do mista. Dusili ju slezy, ale ľubov dodavala jej sily.

Ne minulo polhodiny, i byla už na hori Sion.

Jak vichor vbihla do izby, hdi Petr s Joannom ješče pohruženy byli vo sňi. *Vzjali Hospoda iz hroba, skriknula, peredajuščisia rydaniju, i ne mož znati, de Ho položili!* ...

Neodolha po skorom vernenii Magdaliny do mista už stojali na dohovorennom misti, u vorot, ženy galilejski: Marija, mati Jakova, Salomea, Joanna, supruha Chury i ňiskoľko iných, prinadležaščich do toj samoj hromadki virnych služebnic Isusovych. Poneže ne našli tam Magdaliny, dumajušči sebi, čto možno ona uže pri hrobi, pustilisja sami. Čto včera večer postavlena byla pri hrobi stoža, o tom ne znali ničeho, ale nespokojil jich velikij kameň, kotorym priprity byli dveri. Či budut moći ho sami otvaliti? Či najdetsja ktos', kto by jim pomoh? ...

Ružovoje solnce pravi vychážalo z poza skal Kalvarii, koli vošli do zahorody. Už perešli finistoju stežkoju, za kotorou probleskivala sredi listvoju maleňka poľanka pod skaloju, koli Marija Jakovleva, idušča na peredi, nespodivanno zastanovila. *Kameň otvalenyj!* šeptala bojazlivu. *Ne možet byti! ... Posmotrite! ...* Nespokojno smotrili meži krjakami — i pravda! Velikij kameň otvalenyj byl na ňiskoľko krokov, dveri otvorený! ...

Za minutku stojali, prisluchajuščisja, či ne ozvetsja dajakij šelest; nakonec osmililisja pro polnu tišinu podojti pod skalu... Zazrili pozorivo do dverej... sini porožnil Sošli po schodach... posunulisja až do otvoru komory hrobovoj i — vykriki stracha vyvalisja jim iz ust. Kamennoje lože, na kotoroje bylo uloženo tilo Hospodne, bylo pustoje... To ale ne napolnilo jich takou bojazňu jak to, čto na pravoj storoňi, tam, hdi spočivala holova Spasiteľa, siđila jakas' bila postava, prečudesno jasna i prekrasna!

Ženy spustili oči i stojali perestrašeno. Byli by utekli, jesli by strach ne byl prikoval jich k mistu. Ale pravi tohda ozvalsja anhel holosom polnoj lubeznosti: *Ne bojete-sja! Znaju, čto Isusa, kotoryj byl razpjatyj, hledajete. Ne jesť Ho tut, ibo voskres, jak to predskazal! Podte i osmotrite misto, hdi Hospod byl položen!*

Ale bidny nevisty ne virili ni očam, ni ušam, i stojali dalše v nerišitelnosti, trjasuščisja ot stracha.

Rozpamjatajtesja, skazal anhel ješće lahodnijše, či vam ne predskazal, koli ješće byl v Galilei: Potrebno, čtoby Syn čelovičeskij byl vydan v ruki hrišny, čtoby byl razpjatyj na kresfi i čtoby trefjaho dňa voskres iz mertvych?

V dušach žen začalo skoro rozsvitati. Pravda! Hospod ne raz povtoril, čto budet zamúchenyj, a voskresnet! Pozdvhli oči, v kotorych pervy luči radosti začali usmirňati bolizň.

Proto, dokončil anhel, idte teper skoro, i povičte učenikam Jeho i Petrovi, čto voskres! Pamjatajte, čto On vas poperedit v Galilei — tam uvidite Jeho!

Ženy obernulisja i vybihli. Napolnili jich serdca bojazň, prizadumanije i jaka-to taka silna radost, čto jak by byli kryla vyrosli jim iz pleč... Ne hovorili ničeho,... ani k sebi, jak by z bojazni, čtoby zvuk slov ne otohnal ot nich pamjatok prečudesnaho viđinija, kotoroje ješće vse svitilosja jim v očach, i čtoby dajak ne vyšli jim z pamjati uslyšanny čudesny slova... Ale pravi kračali už dolov k

hlubokoj dorohi, vedušej k mistu, koli viďat pered soboju: jak naprotiv jim spišat Petr s Joannom i vyplakanna, otčajanna až do bezčuvstvennosti Magdalina.

Nit Hospoda v hrobi! vosklikli. Už voskres! Vidili sme anhelskoje javlenije!

Ale nikto iz bižaščich ne choſil sluchati. Petr osobeno malo dbal o to, čto hovorjat ženy; Magdalina že o ničom inšom ne choſila znati, toško, čto vzjali Učiteľa. Liš odin Joann rozmyšľal važno nad slovami žen, ale i jeho bezmirno hnali ťubov i ťuboprytnosť, ne čtoby zastanovlala sja dalše pri otchodaščich ženach.

I rozošlisja; ženy ponahlaſisja do mista, apostoly s Magdalinoju do zahorody Josifa.

V persach Joanna sišno bilo serdce. Tak tahalo jeho k hrobu, čto poperedil i Petra i Magdalini, i pribihnuvší k ſkaſi, voſel pervyj do sinej. Tut ale obňala jeho taká svjata bojazň, čto ne posunulsja daľše, toško, smotrjaſi čerez otvor, uzril v hrobi porožnu plaſčenicu...

Dobih i zadychannyj Petr, i voſel. Oboje prizadumalisja... Ŧila ne mohli vynesti, bo tohda by byli zabrali i obvitije, a tut ležat i plaſčanica i chustočki s holovy, osobno svinuty... Ani hrabeži ne mohlo byti, bo čtože tut vykrasti? Chiba — ſi kuski polotna, kotory ale zostali nerušeno sredi pachňačich ziľ!... A odnak hrob — porožnij!...

Posmotrivali vſitko, oboſli i ſkalu z vonka, pochodili meždu krjakami, v huščavi: ale nihde ne bylo ničeho, kromi ſlidov nočnoj storoži. Ne bylo čto robiti — pustilisja nazad. Petr iſol ponurenyj v dumkach, ale Joann ne moh smutitisja. Prečistyj oblublennik Christov už viril. Čto i jak stalosja, toho ne znal i proto ani ne proboval peresvidčati tovariša; v duši odnak už cílkom pevno viril, čto najsolodšíj Učitel ne zostal v putach smerti. *O! jesli by moh Jeho ješće uzriti!* vzdychal s horjačou tuhoju v hlubinu serdca. *O, jesli by ne zabil na nas i znova vernulsja do kraha svojich učenikov!*

Magdalina tím časom zostala pri hrobi. Choť i smotrla i na krest i na smerť Hospoda, preciň nič ne vidilosja jej tak strašnym, jak sije neľudskoje otnesenije mertvaho ťila. Ta už ani slida ne jest po najsolodšemu Učiteľu!... Ta už ne budet cilovati, ni slezami polivati najdorohších ran!... Liš teper otkrylosja jej vo svojej dijstviteľnosti, čto všítko stratila i čto dla nej už ničeho ne jest na cilom sviti. A k tomu ješče nikto ani ne starajetsja o Hospodi, i učeniki sami otchažajut!...

Začala plakati tak holosno, tak trohatelno, jak by posli tich slez dla nej už všitko skončilosja na sei zemli. Ona ne rušitsja ot seho hroba, ona tut ostanet, hdi ležalo ťilo Hospoda! I jak by choſila ješče raz posmotriti tot ka-meň, kotoraho dotykalisja ostanki Učiteľa: schilasja, i čerez slezy smotrla do vnutri hroba. Na dvoch bokach hrobovoj peščery siđili dva anhely v bilych bleslaščich šatach. Ženo, skazali, *procťo pláčeš?* Ale čto jej bylo do anhelov, koli anhely — to ne jej Isus! *Bo uzjali Hospoda mojeho, odpovedala zaplakano, a ne znaju, de položili Jeho...*

Ale pravi tohda poza jej plečami ozvalsja šelest. Skoro obernulasja i užrila neznakomaho čelovika, odítaho tak, jak moh byti oblečenyj jakijto nadzirateľ zahorody abo hospadar Josifovaho folvarka.

Za moment zabyla na anhelov i složila blahajušči ruki. *Ženo!* ozvalsja neznakomyj, čomu pláčeš? *Koho hledaješ?* Ale vopros ostal bez odpovedi. *Pane!* voskliknula so serdečnoju prosboju, *jesli ty vzjal Jeho, povič mni, de jes Ho položil, i ja vozmu Jeho!...*

Isus solodko usmichnulsja. Pod klipom oka pereminilisja Jeho tvar i šaty, i — jasnyj, najmilšíj vzor Učiteľa spočival na vyplakannych očach virnoj služebnicy. Jak kohdato, koli sidyalá u Jeho stop vo Viithanii, tak ozvalsja i teper odnim slovom: *Marije!*

V očach Magdaliny zajasnilo ciloje nebo. Ani ne udívajetsja, ani ne prositsja; toľko ľubit надо vsem, ľipše —

jak svoj vlastnyj život. Na zvuk dobrí poznataho holosa i na uzrinije presolodkých čert upala na košina i zložila ruki. *Rabboni!* (Učiteľul) skazala s vostorhom. Duša jej byla už v nebi. Jak pered minutkoju čulasja v bezodnom otčajanii, tak teper ot sčastja ani ne znala o svíti. Učiteľ žijet... Ona znova smotrit Jemu v oči, i On pozirajet na ňu s takou samou dobrotoju, jak kolis'... I pochililasja k noham Hospoda, jak by chofila dakovati, čto znova žijet, čto prišel k nej, čto ľubit ju... U tich noh bylo jej misce, bo tut znova našla dušu svoju, svoje všitko.

No Isus ne pozvolil dolhich projavlenij ľubvi. To ješče ne nebo, dobra Magdalino! Ješče čerez dolhi lita budeš očiščatisja v terpelivosti i pokori, až vypalitsja vse to, čto v tvojich svyatych čuvstvach teper ješče jesť naremnoje, palkoje, ne dosť tichoje. *Ne dotknisja mene*, skazal Hospod lahodno, bo ješče jem ne vstupil k Otcu svojemu! Ale idи k bratii mojej i skaži jim: Vstupuju k Otcu svojemu i Otcu vašemu, k Bohu swojemu i Bohu vašemu. To dohovorivši voznes oči v nebo i isčez. Magdalina ostala na košinach, ale ne viđila už ničeho, liš listvu palm, sklaňajuščusja pod sinim nebom.

Pravi tohda, koli to ďilosja v zahorodi Josifa, v mistnosti Poslídnej večeri otbylsja takij živyj rozhovor, čto malo bylo potrebno, čtoby ne prichodilo k sporu. Marija Jakovleva, Salomea i Joanna usilovalisja peresvidčiti apostolov, čto Hospod žijeť, čto anhely už ňiskoško raz povtorili jim to s udarenijem i čto jich viđinije nijak ne mohlo byti liš prizrakom. Ale čim bolše hovorili, tim meňše virili jim; jich slova *v očach apostolov viďilisja vydumkami, i ne virili jim*. Koli Petr s Joannom vernulisja ot hruba, vši obernulisja k nim: či viđili anhelov? Doznavšísja, čto ničeho ne viđili, tolko na bok položenny chustočki, partija nevirujuščich ženam — ješče sišnijše podňala holovy.

Iz vsich najvažníjše podperal svoje mnižie Toma. *Jesli by byl Hospod voskres iz mertvych*, dokazoval za-

palčivo, či peredo všim by ne ukazalsja nam, svojim apostolam? I hdi že On, jesli žijet? Či malo by to dajakaho smysla, čtoby ustal tichoňko i nikomu by ne pokazalsja? Cíkem pevno, čto tilo dahde otnesli, i ženam chiba — prisnilosja, čto vidili anhelov!

Petr voobšče ne hovoril, Joann duže malo; bidny, pereholosovanny vistnicy voskresenija už ne znali čto počati, koli nečekanno otvorilisja dveri. V porohi stojala Magdalina s rozplameňiloju tvarju, jak solnce. *Vidila jem Hospoda!* voskliknula holosom, z kotoraho vy lívalisja i vostorh i tverda pevnost. *Prikazal mni idti do vas i izvistiti vam, čto vstupajet k Otcu!...*

Hdi, jak vidila jes? sypalisja voprosy. *Vidila jem pri hrobi; stanul pri mni, ale v inoj postavi: dumala jem, čto to zahorodnik, ale to byl Hospod!* Prohovoril ku mni: *Marije!* — A koli jem choſila obňati Jeho nohi, isčez mni pered očami...

Zivyj? Vo svojem tili?

Zivyj! Takij jak byl vše, liš udivitelno jasnyj. Na rukach i nohach mal ješče slidy hvozdej!...

Udiviteľna viš vyzvala v sbori apostolov jaku-to neshodu. Joann radostno voznes oči k nebu. Petra zachvatio jak by drožanie, Jakov staršíj i Andrej stojali v nepevnosti, proči nedovirčivo otnosilisja k cilomu dlu. Ale vsich perevysšal holos Tomy: *Ne virju i ne virju! Choſby i desjał takich žen hovorili, čto vidili Jeho, ja ne virju! Ot vikov ne bylo mož slyšati, čtoby razpjatyj i zabityj znova ožil!*...

Virujušči vo voskresenii Spasiteľa odpovidali: *A či bylo mož slyšati, čto voskres čelovik, kotoraho už bylo mož čuti, bo už četvertýj deň ležal v hrobi mertvyj? Čtoby prozril slipyj ot naroždenija? Čtoby z pjať chlíbov najilisja pjaſtysjači ludej?*...

Ne viruju! stojal Toma na svojem. *Jesli liš ne uvižu na rukach Jeho rany hvozdej, ne vpušču paľcy svoji do*

mista hvozdej i ne vložu ruku svoju v Jeho bok, — ne uvirju! . . .

Zapanovalo takoje horjačoje nastrojenije slijestvijem rozdražnennosti i takij vzaimnyj žal, čto lipše bylo rozojtisja. Joann s Magdalinoju pobiralisja do Najsvijatijšej Materi, Toma vyšel sebi za misto, Petr takož vybralsja dahde, i liš časť učenikov ostala v mistnosti Poslidňoj večeri.

Pobožny ženy rišili, čto ješće raz pojduť k hrobu. Už ne čekali na utverždenije svojej viry, bo oni virili cílym sercem; ale sahala jich tam svjata žažda, čtoby ješće boľše doznatisja dotočno Hospoda. Možno, čto ješće tam najdut i anhela . . . Možno — jím povist, hdi majut hledati Spasiteľa! . . .

Už ostavili misto, v kotorom už začinalsja raňajší ruch; posemu pomaly, rozhovorivajušči o sobytijach dnešňaho dňa, vyšli hlubokoju dorohoju do hory. Na otkrytych mistach už siľno dohrivalo solnce, ale v zahorodi Josifa ješće skryvalsja cholodok. Vošli čerez vorota i podsluchujutsja, či dakoho ne jest vnuka, . . . ale ne bylo čuti nikoho. Zaledva ale stupili na ťinistu stežku, vedušču k hrobu, smotrijat . . . i ktos' idet naprotiv nich . . . Idet tak ticho, čto ani kroka ne mož čuti na zemli; na tvari i šatach Jeho ihrajet solnce, probleskivajuščeje sredi hustoj listvy. Ženy v nepevnosti zastanovilisja; i koli neznakomyj bližilsja k nim, otstupilisja i perepustili Jeho kolo sebe po stežci. Koli pozirajut na neho lipše — očam ani ne virjat: to Hospod! Hospod živyj, polnyj jasnostiju i dobrotoju!

Isus milo usmichnulsja k virnym služebnicam. *Vitajte!* oslovil jich ľubezno. *I oni pristupili bliže, prikľakli k Jeho noham, oblapili jich i klaňalisa Jemu.* Hospod ne boronil; viditeľno inymi dorohami provadil jich tichi serdca, jak plamennu dušu Magdaliny. Koli uže vyjavili svoju ľubov i kľačali v ňimoj tronutosti, ale ne bez svjatoj bojazni, skazal jím ješće Isus: *Ne bojtesja! Idite, i oznamjite bratii mojej, čtoby pošli do Galilei; tam uvidat mene . . .*

Bilo to už treťje pojavlenije Hospoda v to čudesnoje rano nedili Svitlaho Voskresenija, ale rjad pojavlenij ješće ne moh byti dokončenyj. Ibo tot, kotoryj mal byti osnovou rodačejsja sv. Cerkvi, tot, kotoryj, *jak navernennyj, mal utverditi bratiju svoju*, tot ješće somňivalsja.

Bidnyj Petr vyšedší iz mistnosti Večeri, ne znal čto robiti so soboju. Draznilo jeho holosnoje nedovirjanije Tomy; ale ješće ne moh dojti k tomu, čtoby podlilitisja v kripkoj viri s Joannom. Jak by to hodno byti, čtoby Hospod vstal posli toho kresta..., posli tich ran..., posli takich poruhanjij...! Predpovidal, pravda, čto voskresnet, ale preciň ta strašeza muka, jak veličezna skala, prídu-sila Jeho slova i znamenial...

Chodil apostol tut-tam po misti, ale kroki jeho mimo-volno zabočili k vorotam Sudnym. I vyšel iz mista, ani sam neznajušci — pročto; i už kračal po dorozi, dílašcej Kalvariju ot zahorody Josifa.

„A jesli by byl voskres, — rozmyšľal sebi daľše —, to liš ja obstanu! Bo kto druhij otreksja ot Noho tak ha-nebno... posli toškých otličenij... posli udilenija toško milostil... Či tak, či tak — už na vsjakij sposob konec mojemu apostolstvu!“

Petr v duši čuvstvoval horkost. Čul, čto idet jemu do plaču, jak tohda, koli vyšel iz dvora palaty Annaša. Už ostavil vorota zahorody; pod skaloju našel sebi skry-toje misce, zafinenoje ot ľudskich očej i ot solnca; sil sebi na zemľu i začal plakati do doloňov spuščennoju tvaru.

Minul čas, koli nespođivanno čuvstvoval, čto jakas' ruka spočivajet na jeho plečach. Zdvihnuł holovu, jak probudžennyj zo sna, i zatrjassja strachom zadumannosti i haňby... Či to pravda, či liš viďinije vo sňi?...: pered nim stojit Spasiteľ i smotrit jemu v oči tak važno, jak kolis' tohda, koli skazal jemu nad berehami Jordana: *Ty jesi Simeon, syn Joannov, ale ot teper budeš nazývatisja — Skala! Petr!*

Petr zakryl oči, i z pers vyvalosja jemu vosklicanje: *Otojdi ot mene, Hospodi, ibo ja čelovik hrišnyj!* Posemu pochililsja na zemlu i, jak by ostavili jeho vsi sily, upal k noham Christa, torhanyj plačom.

Čto hovoril Spasiteľ s apostolom — to Evanhelije zakrylo zaslonoju molčanija. Ale pevno prohovoril k nemu solodkimi slovami prebačenija, i podnes jeho v duchi i milo-serdno poučil, čto *skala viry* musit mati ješće hlubšij fundament: *pokoru*. I ne tolko ničeho ne bral nazad iz slov jemu dannyh obiščanij, ale vyraziteľno obnovil jich, bo na konci povtoril s miloju važnostiju: *A teper idи, i potverždaj bratov svojich!*

I Petr pošol... Koli otvorjal dveri mistnosti Večeri, z radostiju polnoj tvari jeho sijala tichosť, ale i jakas' nezlomna sila. I jak pozdňiše vyslovilsja: *Vidilosja Duchu Svjatomu i nam...* — tak ozvalsja teper k sobravšimsja, holosom polnym svjataho, nezlomnaho oduševlenija: *Christos voistinu voskres!*

44. Po dorozi do Emaus.

Do kruhu tich, kotory podčas mučenija Hospoda skrylija do mistnosti Poslídnoj večeri, prinadležali kromi apostolov i ňiskoľko oduševlennych učenikov. Byli to osobne slijdujušči: Matia, vybrannyj pozdñijše na dostoinstvo apostoľskoje, daľše Josif Varavva, zvannyj spravedlivym, Joann Mark, pozdñijší učenik Petrov i evanhelist, posemu Kleopa, ne muž Marii Kleopovoj, materi Jakova molodšaho, ale inyj, toho samaho imeni, rodom iz blízkaho mistočka Emaus. Sej poslednij, či proto, bo mal dajaki važny dila dokončiti doma, či proto, bo daľšoje prebyvanije v Jerusalimi uvažal za nebezpečnoje, rišil už v nedilu vernutisja domoj.

Pravda, čto ot hroba už došli pervy udiviteľny visti, už i ženy dva raz opovidali to o zabranii tila Hospoda, to o vidinii anhelskom; už i Petr s Joannom tverdili to, čto hrob porožnij: ale pri tom vsem Kleopa ne uvažal za dobre počekati na vyjasnenije cilaho dila. V možlivosti voskresenija Isusa ne viril, i bojalsja, čto Židy vinu otvorenija hroba zvaljat na učenikov i vozmut jich na odpovidnosť. Proto ne zaderživalsja daľše, i pravi tohda, koli pered druhim prichodom Magdaliny v mistnosti Poslídnoj večeri prodolžalisja nesohlasny rozhovory, vyšel nezamitno i pustilsja v dorohu.

Išol ne sam, ale s tovarišom, kotoryj byl na osnovanii predanija Luka, pozdñijší evanhelist. Čerez misto staralisja perejti čim skorše i najtichše, čtoby ne obernuli na sebe

pozornosti; liš za horodskimi vorotami povoľnili kroki i odychli sebi spokojnejše.

Rozhovorivali o tom, kolo čeho kružili vši jich myсли: o Christi i o jeho smutnej končini. Hovorili o tom jak o sobytiju už minulom i beznađijno skončennom; ani v holovi jim ne bylo, čtoby smerť Hospoda mohla v istorii začinati novyj vik. Pripomnuli sebi vse to, čeho byli svídkami, osobenno čudesa i nauku Isusa; soblaznilisja nad razvratnostju farisejskoju, žašili nad horkim zamučenjem Učiteľa, i rozmyšlali: čto budet daľše...; či učeniki rozojdutsja i ciloe dílo rozpadnetsja, abo či — naprotiv upertosti židovskich svjašćennikov — založitsja z byvšich priveržencov Christovych nova sekta, holosjača Jeho pamjať i učenije...

Byli už i bez toho dosť zbitý i smutny, i sej rozhovor ješće v bolšej míri rozžašil jich serdca. Osoba Spasiteľa, tak pritahajušča i svjata, stojala pered jich duševnymi očami jak živa; v jich pamjati osvižilisja Jeho čudesny nauki i obrazy nepochopiteľnych čudes, kotory perevel On tak prirodno, jak jesli by to byli najobyčajnijiši dila.

Jak mohlo vse to dojti k tak strašnoj končini? Načto tut ješće viriti i načto nađijatisja na sem sviti, koli sam Isus moh statisja žertvoju nenavisti?...

Ale kromi boľu i probudaščejsja ľubvi k Spasiteľu zbudilasja v nich i jaka-to hryzota sumiňa:... preciň ne trebalo bylo tak skoro uťikati!... Isus dílal čudesa, i tak Boh byl s Ním!... možet byti treba bylo počekati, či Boh ne učinit čohos', čtoby choſ oslaviti pamjať svojeho Sluhi!...

Pod vplyvom takich dumok i čto-raz silnijše prihriva-juščaho solnca ješće barže povolnili kroki, jak by byli rovažali: či ne zastanovitisja, abo vernutisja.

Koli tak zasmučeno vlekliſja, nerišiteľny i nezadovoleny so soboju, dohonil jich iz zadu podorožnik, iduščij v tom samom napravlenii. Odityj byl jak čelovik seredňaha stana; v ruci mal palicu i malyj vjazok na plečach; vyziral jak palomník, vertajuščiſja iz svjat do domu. Dohnavši

učenikov, za jakij-to čas išel odnim krokom za nimi bez slova, posemu ozvalsja prijemnym holosom: *Čto to za roz-hovor meži vami i pročto ste tak smutny?*

Ale Kleopa ne provádil ochoty k dovirnoj odpovidi. *Jakže?* skazal s oburenijem, *či ty byl jedinyj čužinec v Jerusalimi, kotoryj ne znaješ, čto stalosja tam v tich dňach?*

Čto takoho? prosilsja neznakomyj holosom prostodušnaho zainteresovanija. Učenikam rozvajzalsja jazyk. Začali hovoriti, dopolňaušči odin druhaho i vyjavlajušči z polnaho serdca vse čudesnijši díla: *Ta ty ne čul o Isusi Nazaretskom, kotoryj byl mužom-prorokom, siłnyj učinkom i slovom pered Bohom i u všich ludej? A naši perva-sujaščenniki i knazi peredali Jeho na otsuždenije smerti i razpjali Jeho! My nadíjalisja, čto On jesť tot, kotoryj mal izbaviti Izraïla; a teper posli vseho toho jesť už tretij deň, jak vše to stalosja.*

Jak že? pererval podorožník opovidaniye. *A do teper ležit v hrobi?*

Učeniki odpovili v nepevnosti: *Ne znajeme, čto stalosja s Nim, ibo dakotory z našich ženščin, kotory rano byli pri hrobi, perestrašili nas, čto ne našli fila Jeho i prišli nam povisti, čto vidili pojavitisja anhelov, kotory hovorili, čto On žijet. I pošli řikotory z našich k hrobu, i vše tak našli, jak ženy hovorili, ale Samaho ne vidili.*

Novyj tovariš podorožník pozorno sluchal. Koli učeniki už razskazali vše to, čím polny byli jich serdca, za krotkij čas ne skazal ni slova, posemu začal holosom ūbeznahe peresvidčenija: *O, hlupy i serdecem liniivy k virovaniu vseho toho, čto predskazali proroki! Či ne bylo potrebeno, čtoby vše to postradal Christos i tak vošel do slavy svojej?*

Učeniki tak čuvstvovali, jak by neznakomyj palomník byl dotknulsja najčuvstviteliňjších strun jich duši. Vmisto toho, čtoby pohňivatisja, obernuli na neho vzor udivlenija i hlubokaho uvaženija.

Ta ne znajete Pisanija? prodrožal. *Ne čitali ste nihda prorokov?* I tut začal v odin veličavyj obraz pozbirati vse to, čto holosil Staryj Zavit o priestvii buduščaho Messii. Počavši ot poobicanija otkuplenija, dannaho v raji praroditelam, daľše na osnovanii javlenij, dannyh patriarcham, na osnovanii proobrazov i pisanij prorokov — sovokupil vše, znaki za znakami i podrobnosti za podrobnostami, až poka vši knihi Staraho Zavita jak by byli predstavilijsja v bleski jedinaho svitla, dokazujušči odnoholosno, čto vo vsem i vse jesť — *Christos!* A tot Christos, na kotoraho čekalo čelovičestvo čerez četyri tysjač rokov, to ne dakto inyj, jak Isus iz Nazareta; tot samyj, kotoryj tri dni tomu skonal v mučenii na skaľi Kalvarii. Vse shoditsja: i čas, i misce, i cila Jeho osoba, i čudesa, i okružnosť, i jakosť smerti, každa podrobnosť i každoje slovo...

Neznakomyj dokončil, ale učeniki molčali daľše, jak by ne mohli otorvati duši ot jakoho-to prečudesnaha vnutrennaha svitla. Hluboko prizadumalisa; zdalosja jim, čto otkrylijsja pered nimi nikohda nevidženny kruhozory. Serdce liš tak bilo v persach ot tronutija, ale i ot styda, bo porovňaujušči s tim, čto teper slyšali, jaki ničtožny byli jich myсли, jak hanebnoje jich ušikanije! ... Ne znali, čto majut robiti i čto odpovisti.

Meždu tim približalisja k cili podoroži: v dalekosti daskoško sto krovov už pokazovalisja domiki Emausa, rozloženny na skloňi berežka. Obyčajni z Jerusalima bylo mož tam dojti za tri abo četyri hodiny; ale dnes, z počiatku zbitý duševno, posemu zaňaty rozhovorom, išli za dovšij čas. Pustilisja v dorahu kolo semoj, a teper bylo už dobrí po poludňu.

Čužinec skazal, čto chočet obojti mistočko i bočnym pišnikom povernuti vo svoju dorahu. Pomachnul holovoju tovarišam podoroži, rozlučilsja s nimi i poskoril svoji kroki, čtoby nahorodil čas, stračennyj pri rozhovori. Ale učenikam žal bylo, čto jich tak nespodivano zochabil. Jak že roz-

lučitisja chladno s takim čelovikom, kotorij tak prosvitil jich duši!... Kleopa, už pokorennij i polnyj svyatym uvaženijem, pobih za otchodaščim: *Pane!* skazal serdečno prosja, *zostaň s nami, bo uže pozdno i deň klonitsja k večeru!*

Putešestvujuščij z načala boronilsja, ale nakonec na ščiry prošenija popustil. Vošli do mistočka, i to do Kleopovaho doma.

Sčastlivyj hospodar spišno postaralsja o posilitelnom jidli, i neadolha prisili k stolu: hosp v serediňi, učeniki po dvoch bokach. Prismotrivajučisja na svojeho prichodaščeho učitela, ne mohli skryvati čuvstv udivlenija i īubopystnosti, ale odnočasno i hlubokaho uvaženija. Kto že možet byti sej čelovik, tak prostyj i īubeznyj, tak bezmirno podrobno znajuščij Pisaniye i tak polnyj porozuminijem tainstvennostej Božich?... Ne mali odnak otvažnosti vse to ot neho prosto zvidatisja; nadíjalisja, čto v dalšem rozhovori i to vyjasnitsja.

Byl takij zvyčaj u Židov, čto tomu, kotorij pri stoli zaňal pervoje misce, prinadležalo pravo lomlenija chliba i rozdanija pročim pri stoli sidaščim. Proto Kleopa s polnym uvaženijem poprosil hosta, čtoby byl laskavyj priňati siju rolu. Čužinec ne otkazalsja. Vzjal chlib do ruk i rozlomil jeho: ale posemu vmišto toho, čtoby rozdaval svojim susidam, vzjal dvi meňši časticy, položenny osobno na diskos (taňirik), podnes hori i s očami obernutymi k nebu za jakij-to čas molilsja ticho; posemu skazal holosno: *Primite, jadite: sije jest Tilo moje!*

Udivlenny, ale dílo ješče nerozumijušči učeniki priňali podanny jim časticy, koli nespodivanno za odin klip oka pereminilasja cila osoba hosta. Pereminilisja i šaty na nem i neznakoma tvar, a na jeho misti ukazalisja dobrí poznaty čerty Učiteľa, ale tak jasno, jak ne videli jich nikohda...

Ot udivlenija až bez sebe smotrjat ostolpeňilym vzrom, ale za moment iačezlo vse — i byli sami pri stoli.

Dovšij čas perešel, poka mohli slovo prohovoriti. *Ta to Hospod byl!* zašeptal nakonec Kleopa, jak by bojalsja

vlastnaho holosa. *Hospod*, otpovil druhij, i živyj i pravdivyj!... Ne mylilisja ženy!... Začali pripominati sebi nedavno slyšanny slova, i divilisja, čto ne mohli Jeho takoj doraz spoznati: *Jak sme mohli byti taki slipy!*... Či ne zaplameňili naši serdca, koli hovoril k nam po dorozi i otkryval pered nami *Pisanije?*...

Ale ne bylo času na dovšíj rozhovor. V duši oboich bylo odno postanovenije, a to ne liš postanovenije, ale poryv, kipjaščij neterpelivostju i svyatym ohnem: Takoj vernutisja!

Zabyli o jidli, ne rozlučalisja s domašními, ne čuli strapennosti posli nedavnoj podoroži i nedbajušči o to, čto solnce uže zachodilo za hory — rušilisja nazad do mista.

Išli jak by byli bihali i ne zastanovilisja nihde po dorozi, tolko s tronutijem osmotrivali misce, hdi pered poludnem pridružilsja k nim Neznakomyj. Ne minuli ni tri hodiny, i byli uže v Jerusalimi, hdi takoj siľno zaklopkali na vorotach domu na hori Sion.

Dveri byli zamknuty z bojazni ot Židov; otvorili jim liš, jak opravdalisa, kto oni. Vošli do mistnosti Poslednjoj večeri, ale perše jak by byli mohli vyreči slova iz zadychannych pers, vitali jich už na porohi radostny holosy: *Hospod voistinu voskres i pojavišja Simeonu!*

Mistnost Večeri dnes rano, koli dvoje učeniki pustilisja v dorohu, i mistnost Večeri, koli v sumraki vernulisja — byla jak zemla i nebo. Propali duševna zasmučenosť, vzaimnyj žal i mučajušča nepevnosť; upertaho Tomy ne bylo tam, i pritomny vsi meňše-boľše virili už, čto Hospod ne moh ostati v putach smerti. — I ani ne mohlo byti inšak bez zavzjataho i vyraziteľnaho protivleniasja pravdi.

Koli k ženam i Joannu pripojilsja i Petr, tot Petr, kotoryj somnivalsja do poslednjoj minutki i kotoraho nedavno ješće mučilo sumiňa zapiranija Hospoda, i koli osobeno Najsvatija Mati s nepreodolimoju pevnostiju potverdila pravdivosť voskresenija, kto že moh ješće ne viriti? Dvoje učeniki, vozvrativšíjesja z Emaus, prinesli novoje ukriple-

nije viry i ješće boše pričinilisja k rostajušćej radosti. Jak nižno īubjaščasja familija, v kruzi kotoroj otbyvajetsja radostnyj rodinnyyj svyatok, tak prisili vsi k obščemu, velikomu stolu i posilnilisja sredi konca nemajuščich opovidanij i voprosov i čto-raz to novymi vosklicanijami udivlenija i sčastja.

Divany rozloženy byli v polkruzi, pravi tak, jak v deň Posliđnoj večeri; v serediňi zaly stojal velikij, mnohoramennyj svičnik, plameňaščij svitlom voskovych svičok.

Koli učeniki rozhovorivajut i pri najlipsej daki ukrip-lajutsja jidlom, nečekanno stalosja čtos' takoje, čto až stislo jich serdca i osklaňilo oči vsich. Choť i nikto ne otviral zamknutych dverej, pod svičnikom ukazalasja jakas' osoba.

Hovor zamolk; v mistnosti zapanovala hlucha tišina.

Odni podskočili iz svojich mist i stojali jak skameňly, druhí zatrimali v poldorozi do ust vložiti chofaščij pokorm, vsi vlipili vzor na čudesnoje javlenije.

To Hospod byl.

Odityj byl v sňihobily šaty; tvar, ruki i nohi sijali rubinovym bleskom, z otvorennych ran sypalisja jasny luči, prečudesna tvar mala vyraženije nesrovňajemoj solodkosti i dobroty.

Učeniki smotrili nimo, polny vostorhom, smišannym s bojazňu, koli v tišini zazučali slova: *Mir vam!*

Spoznali vsi zvuk najdorohšaho holosa, ale ne naraz uspokojilisja serdca. Ješće i ti, kotory dnes už viđili vospriješčajnog Hospoda, ne mohli pridti k sebi i uspokojitisja ot stracha. Nikto ne ozvalsja i nikto ne rušilsja z mista: Isus zdalsja jim byti ne tiłom, liš duchom, tak nižnim, prozračnym i jasnym ...

Na tvari Isusa pojavilsja lahodnyj usmich. *Ja jem!* skazal īubezno. *Ne bojtesja!* Sđilal niškoško krokov k učenikam, i pri tom tiło Jeho pribralo rukoimnu postavu. *Po-smotrite ruki moji i nohi moji,* dodal holosom peresvidčajuščej dobroty, čto ja jem tut! *Dotknitesja mene i uvidite,*

bo duch ne majet tila ani kosti; jak vidíte — ja maju.
To skazavši proster k nim ruki i ukazal jim ranu na boku
zpod zavinutych šat.

Jak čelovik, kotoryj z roskošu peresvidčilsja, čto čudesnoje viđinije ne bylo prizrakom, ale pravdoju, tak povoli i učeniki začali pridti k sebi i začali viriti svojemu sčastju. Tvari stalisja spokojnymi, utichli volny bojazni; z načala nesmilo, ale posemu rostajuščemu doviroju približalisja k Učitelju, i posmotrivali, cilovali Jeho rany. Dakotory odnak bojalisja pristupiti bliže i sderživalisja daљe; jich radosť pereminalasja ješće s somnivanijem. *Čto maju ješće učiniti, čtoby perekonal vas o tom, čto žiju?* ozvalsja Spasiteľ s dobrotlivym ukorom. *Majete tu daćto jisti?* prosilisja, pristupivši k stolu. Ukazali Jemu na miski polovinu pečennoj ryby i voskovoj med. I On zaňal misce pri stoli. *Vidíte, čto jem z tila i kosti!* To skazavši začal jisti pered nimi, posemu zvyški otdal tim, kotory ješće somnivalisja.

Pri viđi seho isčezli i poslidni bojazni; po serdcach učenikov rozłalasja volna nevyskazannoj radosti, uspokojenija, ukriplenija i sčastja. Vot, znova majut Učiteľa meži soboju, hovorit s nimi i jist jak pered tim, pravi tak dobryj i lubeznyj, tak polnyj luboviju, pravdoju i slavoju!...

Hospod siđil v serediňi. Vsi okružili Jeho iz vsich storon, to sidašči u Jeho noh, to stojašči, jak diti, kotory okružili otca posli davnaho rozlučenija. Isus začal jich naučati, už bez pritč, ale tak, jak otec hovorit k synam. Objasnili jim veliku tainstvenost spasenija kresta, i ukazal na to, jak svjažetsja vo svitli kresta vse čudesno v odnosť Božaho namirenija: i proročestva Staroho Zavita i Jeho vlastnyj život, Jeho muka i Jeho teperišnje voskresenije: *Tak dolžno bylo spolnitisja vse to, čto napisano jest o mni u Zakońi Mojseja, v knihach prorokov i psalmach, i tak bylo potrebno, čtoby Christos terpil i trefjaho dňa voskres iz mertvych.*

Pozornosť učenikov jak by byla visila na Jeho ustach, jak by vsi byli peremilisja v odno ucho; v dušach jich vyjasnilosja, jak koli posli temnoj noči zasvitit polnyj, solnečnyj deň. *Hospod prosvitil jich smysl, čtoby porozumili Pisaniye.* Ti časti, kotory bidny, neučenny rybari toškoraz slyšali v sinagogach, i sluchali jak v jich očach riči neporozumiteľny i temny, — teper skoro objavilisja pered nimi v svilji porozuminija. Pod vplyvom slov Hospoda cily časti i obrazy Pisanija Staraho Zavita, do teper jim nepochopiteľny, začali oživitisja v jich pamjati i spojovalisja v mojučij lanc objavlenij, cišju i predmetom kotorych jest — Christos. A tot Christos sidit tut, sredi nich — pravdivyj i živyj, uže po pobidi nad smertiju i peklom!

Ale to všetko, prodolžal ďalše Christos, musilo statisja dľa toho, čtoby čerez imja moje propovidany byli pokajanie i otpuščenie hričov meždu všimi narodami, začinajušci ot Jerusalima. I vy jeste svídkami sich ďil, i pojdeťte na cilyj svit propovidati Evanhelije vsemu sotvoreniju!

Po učenikach perechodil stach... Jak že? To — oni, bezsilny, krechki i prosty — majut idti na cilu zemľu propovidati Carstvie Božoje... i to sami, bez Učiteľa!... Perebih po nich moroz i smotrili na Hospoda, jak by s tichoju prosboju, čtoby ne zabyl na jich slabosti.

Ne bojtesja, prodolžal ďalše Spasiteľ, ibo ja pošlu na vas Toho, kotoraho Otec moj poobical. Vy ale ostaňte v misli, i budeťte ukripleny silou iz vyšnich!

To skazavši vstal i voznes oči v nebo pri tichoj molitvi. Apostoly poklakali, polny ožidaniem i svjatym trnutiem.

Spasiteľ molitvu dokončil i proster k nim ruki. *Mir vam!* skazal veličestvenno. *Jak mene poslal Otec, i ja posylaju vas...* I tut dychnul na nich i prodolžal povoli i vyrazitelno: *Primit Ducha Svatago! Kotorym otpustite hrichi — otpusťte sa jim, a kotorym zaderžite — zaderžte sa jim.*

Koli skončil, znova posmotril v nebo, i složil ruki, jak by dakoval Otcu za otvorennoe na zemli žerelo miloserdija. Stojal tak za korotkij čas, polnyj nadzemskim bleskom, posemu začal rozplyvatisja s svitli i — nevidimym stalsja.

Apostoly ostali na kořinach, ponurený v horjačoj molitvi.

Koli vstali, oči jich byli polny slezami i svitlom, z tvarej že zerkalilasja ticha važnosť.

Ne byli to už ti ľudi, kotory pered paru dňami opustili poimannaho Hospoda i ješće dnes ne choſili viriti v Jeho voskresenije; ale byli už to ti, kotory neodolha mali stojati pered polnym sinedrionom i s velikoju silou sviditelstvovati voskresenije Isusa Christa.

45. Na berehach Tiberiadskaho ozera.

Po pervom, čudesami tak polnom dňi Voskresenija za tyždeň ne prodoľžaliſja pojavlenija Hospoda.

Spasiteľ očevidno chočil, čtoby apostoly v molitvi i molčanii razmyšlali nad jím udilennoju milostju; proto Spasiteľ k nim už ne prichodil boľše, liš pravi do ubohoj izbočki Marii, kotora, nikomu ničeho ne hovorivši, *perechovala vse v serdci svojem*.

Hospodi moj i Bože moj!

Posli tyždňa ukazalsja znovu v mistnosti Večeri, čtoby navernul poslidňu zabludivšu ovečku. Ot toho momenta, koli iz ust Tomy vyralisja viroju polny slova: *Hospodi moj i Bože moj!* — už cilyj apostoľskij sbor byl spojenyj jedinoju viroju i byl sposobnyj k daľšim pojavlenijam Spasiteľa. Mistom sich pojavlenij malo byti — na osnovi bošekratných predskazanij Hospoda — Galilea.

Učeniki rušilisia v dorohu s radosťu. Už ne bojalisa ni Židov, bo virili, čto Hospod ne dopustit zrobiti jim krivdy; ale i dolhoje prebyvaniye v Jerusalimi už bylo dľa nich dosť obtažnoje. Posli huka velikaho mista, posli toľkikh vseljakich i porazitelnych duševnych potrjasenij uže žadalisja za odychom vo svížesti rodnaho kraja, hdi ucho uspokoivala prijemna tišina i oko svobodno mohlo bludit po zelenych berežkach i po siňoj vodi.

Prišedši do svojeho rodnaho kraja, ne rozoslisja do svojich rodin, ale poselilisia vjedno abo v Kafarnaumi abo vo Vifthsajdi; chotili tam dočekatisja abo pojavlenija Hospoda, abo chof dajakoho znaka Jeho voli. Odnak minulo už paru dnej, a Spasiteľ ne prichodil. Čto počati? Ne mož cilymi dňami liš molitisja i čekati, bo treba i žiti!...

Koli raz večer čarovnyj zachod solnca obical teplu i tichu noć, Petr, okom skušennaho rybarja, rozhľanulsja po nebi i poverchnosti ozera. *Idu ryby loviti!* skazal rišitelno. Dumka tovarišam podobalasia. *Ideme i my s toboju!* odpovidali odnoholosno. Byli tam Joann s bratom Jakovom, Vartolomij z Kany Galilejskoj, Toma — teper uže virujušcij i tichij — i ješće dvoje iny učeniki, imena kotorych evanhelist ne spominajet.

Petr ponahľalsja prihotoviti siti i svoju rybarsku lodočku, kota uže toľko raz nesla Spasiteľa. Koli solnce zašlo i serebristyj mrak zaťahival vodu, vyphlyli ticho na ozero.

Serdca apostolov ľubo naslaždalisia v krasotach prírody. Ne smuščala jich žadna bojazň, mali vši čistu sovist; čarovnokrasna priroda okolicy, osvížajušča v jich dušach

pamjatki na davny roki, povlijala na nich jak milyj i pach-načij balsam. Na vodi spočivala tišina, toško kolo bokov lodki zaplusnula milo rozbita volna; v dali blidno prismotrivali berebi, pokryty siňou večerneju molhoju; v čistoje zerkalo vody nižno za-zasmotrivali zvizdočki, zalamlajušči svoj blesk na veslami porušannom ozeri.

Koli doplyli na misce, hdi Petr toško raz mal sčastlivu lovlu i hdi byla kohdato ta čudesna rybolovla, vzjaslijsja otdano do roboty. Znali verchni šaty; na peredi lodki zapalili fakli, čtoby primanili ryby; rozvinuli siti i s pomociju druhaho, malaho čelnoka začali roztahovati jich po ozeri. Koli šnury uže vytahnulisja, nastala tišina, i rybari vsi pozorovali na poverchnosť vody. Neodolha začali, jak fini risovatisja v hlubiňi chrebty ryb, tahajuščich pomalu k svitlu. Na tichij znak z lodki čelnok rušilsja z mista. Pomalu, ostorožno, čtoby ni veslo ne plusnulo ot voln, čelnok začal okružati bošu lodku: až koli polkruh už byl zapertyj, byl perekinutý skoro šnur. Učeniki schopili jeho, perekreščali s druhim šnurom, i tahajut, ale — siti poddavalisja lehko. Už vytahnutý i kryla siti na palubu, byla vysunuta i cila sit — ale cikom porožna; toško paru malych rybočok metalisia na spodi hustoj siti.

Otošli malo daše i povtorili pracu ješče ostorožnijše — znova bez uspicha. Cikom pereminili misce i čekali dovše, čtoby ryby spokojnijše podošli k svitlu — vse ne prišlo sčastije! „Čto to?“ hovorit Petr jak by k sebi; „či vyhinuli vsi ryby v ozeri, abo my už otvykli ot svojeho remesla? V serdci apostola ozvalsja pevno i stastlivyj vopros: *A jak to bude, koli bude treba loviti ludej?*

Meždu tim v marnoj praci perešla cila noč. Už začinalo rozsvitatisja, vozduch ocholodil; nad vodoju roztahnulasja lehka molha, nakonec verchi zapadnych berežkov nad Viſthsajdu začali ružovitisja v zori vychodaščaha solnca.

Po nepodariloj poslidňoj probi ozvalsja Petr: *Musime*

dokončiti! Dnes už ničeho ne ulovíme. Možno, čto v druhich nočach budeme mati bolše sčasťja!...

Učeniki rovvjazali siť i posidali na palubi, čtoby malo otdychnuti po cilonočnom trudi.

Byli nedaleko ot sivernaho bereha, hdi ne bylo žadnoj osady, liš bohaty luki sredi zelenych berežkov. Proto ne malo divilisja učeniki, čto tak včas rano na berehi stojit čelovik. Z poza lehkoy molhi ne bylo mož viđiti lipše jeho čerty, bo ješće byli prilizitelno na sto metrov ot suchoj zemli; ale tak zdalosja jim, čto tot čelovik na nich pozirajet i na nich čekajet. Oni ale z misca ne rušilišja. Nespođivanno ale dolečil s bereha vopros: *Đitki, či majete ryby? — Ne majeme, išla otpovid z lodki. Neznakomyj vozzval jich: Zpusťte siť na pravoj storoni lodki, i najdete!*

Či učeniki sami mali ďaku poprobovati lovlu ješće raz, či v školi Učiteľa privykli ochotno posluchati napominanije bez vsjakaho mudrovanija — dosť, čto ne protivilisja, i bralisja znova do roboty. Spustili i roztahnuli siť po pravoj storoni i znova začali napruženo pozorovati. No tím razom pozornosť ne byla tažka: vo vodi začalsja jakij-to udiveľnyj ruch. Płuskajut ryby, na poverchnosti robjatsja premnohi kruhi. V Petri probudilsja rodžennyj rybar: za paru minučok stojit i pozorujet, nakonec dajet rišiteľnyj znak rukoju do pomočnaho čelnoka. Siť pohnulasja; učeniki, nedbajušči už na ostorožnosť, skoro zakružili misce, hdi voda až volnilasja, i nakonec perekinuli motuzy. Apostoly ťahajut za konec, ale — divno — siť ne podnimajetsja... bulkočet i kipit v nej jak v kotli. ťahajut iz vsich sil, ale ani slova o tom, čtoby mohli siť vyťahnuti na palubu. Ne bylo druhoj rady, jak siť privjazati k boku lodki i tak pomoći sebi. Nastala horjača praca: odin trimet šnury i motuzy, druhij privjazujet jich k palubi, tretij spustitsja dolu, čtoby motuzy privjazal k dnu siti; iny zas dozirajut, či ne torhajutsja očka siti.

Sredi usilovnoj roboty odin toľko Joann stojal. Jak liš uzril čudesnyj uspich lovli, uper oči na bereh, i začal smotriti

pozorno i vse rostajuščim tronutijem. Posemu obernulsja k Petru i, očami ukazujušči na bereh, pošepnul: *To Hospod!*

Petr prismotrlsja, i tvar jeho pereňala vyraženije revnoj radosti i neopisajemaho želanija. Za minutku zabyl o rybach i o vsem; liš to znal, čto tam stojit Hospod i čto musit dajak dostatisja k Nemu. Perekinal na sebe verchni šaty, prepojasalsja, i bez razmyšlenija skočil do vody. Z počatku, hdi voda byla hluboka, plaval; posemu začal broditi, neodolha až bihal. Ale i lodka s priviazannoju siťju skoro približalasja k berehu. Vystupili na zemlu pravi razom, i poklonilisja Hosподu. Dobri znali, čto neznakomyj — to Isus, tvar Jeho ale ne rozpoznali ani z blizka. Byl tak jasný i jak by oduchovnenyj, čto — ješče v boľšej miri jak v mistnosti Večeri — napolnila jich svjata bojazň. Ale nikto ne somnívalsja i nikto ne smil ozvatsja k Nemu.

U noh Isusa učeniki zbačili žaristoje uhla i položennu na neho svižu rybu; blizo na kameňi byl chlieb. Značit Christos dumal na jich posílenije; ale chotil pohostiti jich ne toľko tim, čto prihotovili anhelski ruky. *Prineste z ryb, kotory ste teper ulovili!* skazal laskavo.

Petr vošel nazad do vody; otvjal motuzy, kotorymi rybarska siť byla priviazana k lodki, i perekinal jich tovarišam na bereh. S velikim usilijem vyfahnuli siť na suchu zemlu i začali počisliti. Udivlenije učenikov roslo, bo kromi maleňkých rybočok bylo sto pjafdesiat tri cilkom velikich ryb, a v siti naprotiv tomu ne perervalosja ni odno očko. Vybrali krasnu, veliku rybu, skoro očistili ju i položili na uhla bliz Isusa.

Spasiteľ ani ne ozvalsja; byl takij svjatočnyj i priزادумanyj v myslach, jakim viđili Jeho pered perevedeniem važnych díl. I učeniki siďili bezslovno, polny ožidanijem — čto budet...

Koli ryby uže upeklisia, skazal Hospod: *Podte i jidžte!* I posidalri kruhom na travi, a Spasiteľ začal vlastnymi rukami rozlamlať chlieb i položil na každyj kusok časť ryby,

posemu to poblahoslovil i rozdal apostolam. Meždu tím, jak v molčanii posílnilisja, stojal pered nimi, s īuboviju smotrašči na cílu hromadku, ale osobenno hluboko i často pohľanul na Petra.

Solnce tohda podnimalosja uže vše vyše; ozero uže očistilosja ot molhy i zahralo tysiačami probleskov na kraju svojich bezčislených drobných voln; tut-tam v sinevi uže biilišja plachty lodok, naokolo cíla priroda jak by byla dychala zelenou svížestju vesny; vo vozduši byla polna tišina, toľko voda popluskala lehko kolo berehov i ot času do času bily vodny ptachi spuščaliſja s ostrym krikom nad zerkalo ozera.

Posli skončenija jadenja Hospod̄ vyšel na maleňku vyšinu, otdalennu na ňiskoľko desať krovov; kolo Noho i za Nim stojali učeniki. Zastanovilsja i pohľanul na prelesteň vyhľad v storoňi ozera . . .: Vot, tam v hlubiňi, za horoju — tichij Nazaret, otečestvo Jeho ditských lit, tut Jordan, s hukom perebivajušcij sebi dorohu mezi poberežnymi skalami; tam Kafarnaum i Vifthsajda, daľše hora blahoslovenij i čudesnaho rozmnoženije chliba — majže cieloje pole Jeho trechličnaho javnaho dijstvovanija. Zerno Božoho posiva uže verženo v zemľu, i uže schodit; plan živoj budovy Božej uže vyrisovanyj . . ., už vybranyj organ tainstvennoj Cerkvi i uže zaosmotrenyj silou svjaštenstva. Čto ješče potrebno? Potrebno ješče *vično živoje serdce*, kotoroje roznosilo by po cilom ťili Cerkvi oživlaščij sok; ješče treba holovy, kotorá upravľajet všim; potrebno ješče vseobšče uvažannoj autority, na kotoroj by opiralosja vše; potrebnyi ješče odnim slovom *svjatyj Otec*.

Ale, Bože moj, koľko īubvi budet treba k neseniju takaho bremenil!

Isus posmotel okolo sebe. Po odnej storoňi stojali šesť učenikov, po druhoj, najbliže k Hospodu, stojal Petr. V premočenných ješče šatach, s bosymi nohami, s pelechatoju holovoju stojal tut tichij, bidnyj i prostyj, ne znajušči na

pered, čto čekajet jeho; liš smotril v oči svojeho Učiteľa s vŕnoju i ľuboviju polnoju pokoroju, ne dumajušči teper na to, čto Hospodŕ raz už jemu skazal:... *budeš nazývatisja Keľas, to jest Petr — Skala.*

Vzor Isusa ostal na nem. V sem vzori byla nevyskazanna važnosť, ale i hlubokoje uvaženie. Simeone Joannov, prohovoril k nemu spokojno, jak jesli by uvažal na každoje slovo, či *lubiš mene boľše jak sii?* Petr zlaknulsja... Jak že odpovist on, hrišnik, čto v boľšej miri ľubit?!... Prečiň tam stojit Joann, obľublennik čistuj i horjačij, tam stojat iny, z kotorych žaden ne majet na sumiňu zapiratelsťvol... I Petr nakonec, nesrovňauščisja ni s kim, otzvalsa toľko na vseviďomie Spasiteľa, *Tak, Hospodi!* ot-povil, smotrašči Jemu v oči s trohatelnoju ščirostju, *Ty znaješ, čto ľublu Tebe!*

Spasiteľ vyrazitelno postanovlajet Petra za holovu Cerkvi.

Isus skazal: Pasi ahncy moi!

Ale takoj povtorilsja vopros, liš pravi bez spomina-nija druhich: *Simeone Joannov, či lubiš mene?*

I čto že mal otpovistí bidnyj apostol? Ješče pokor-ňijše i tichše skazal s dřitinskoju prostotoju: *Tak, Hospodi! Ty znaješ, čto lublu Tebe!*

Pasi ahncy moi!

I tretij raz ozvalsja Hospod: *Simeone Joannov, lu-biš mene?*

Tut zasmutilsja Petr, bo živo pripomnulsja jemu vzor Christa v domi Annaša. Či už Hospod jemu ne virit?... Či chočet pokarati jeho za nevirnost?... Ale preciň Hos-podu musit byti izvistno, čto žalujet za svoj upadok i čto lubit Jeho i nad vlastnyj svoj život! Ne budujušči už nič na sebe, složil blahajušči ruki i so slezaščeju tvarju ska-zal najotdaňnijše: *Hospodi, Ty vse znaješ! Ty znaješ, čto ja lublu Tebe!*

Skončil Isus: *Pasi ovcy moi!* I v sem momenti po-javilsja *pervyj svjaťišči Otec na zemlji*

Tohda ty ješče ne pochopil, bidnyj i velikij Petre, čto spočivalo na tvojich ramenach! Stojal jes tak samo jak pe-red tím, myslašči jedino na to, či Hospod otpustil tebi, i ničeho neznajušči o trojnoj koruňi, ani o prestoli tvojem v holovnom misľi svita, ani o neperehľadnom rjadi tvojich naslídnikov, ani — o kresfi, kotoryj ta čekal!

Ale Christos smotril do budučnosti, i jak by bylo dilo tronulo Jeho. Bo čto čekajet seho prostoho rybarja, pere-minennaho pravi teper na sv. Otca (Rimskoho)? V holodi, v nespokojnych časach, v prenaslidovanii, sredi trudov budet choditi to sjuda, to tuda meždu Jerusalimom i Rimom, budet skryvatisja i ušikati, budet shinatisja pod starostiami o vši cerkovny obščiny i nakonec svojeju smertiju dokažet, čto *ne jest učenik nad Učitelem, ani poslanec nad Tim, Kotoryj poslal jeho.*

Hospod smotril na svojeho namistnika s vyraženiem

serdečnaho sočuvstvija: *Amiň, amiň (spravdi), hovorju tebi: Koli byl jes molodšij, prepojasalsja i chodil, hdi jes chošil; ale koli ostariješ, vyfahneš ruki twoji, a inyj prepojašet ťa i poprovadit tam, kuda ne chočeš... Ale tebi peredo všim treba idti za mnoju!*

Tut Hospod sđilal niskoško krov po berehi i jak by byl chotil ukazati, čto Petr majet kračati v Jeho sliach, obernulsja k nemu i skazal: *Pridi za mnoju!*

Petr išel, ale za nim i Joann. Možno dumal sebi, čto Isus uže otchodit na viki i proto želal byti pri Nem až do konca, abo zasmutilsja, čto Hospod ne beret do vnimanija jeho īubov. I Petru žaľ bylo za najvŕňajšaho učenika. *Hospodi!* ozvalsja nesmilo, ukazujušči na Joanna. *A čto budet s tím?* Ale Isus otpovil: *Jesli-by chotil, čtoby ostal, až poka ne pridu, čto tebi do neho? Ty pridi za mnoju!*

Ot seho času už nič ne vjazalo Petra k zemli, ani žadna sezemna starosť, ani žadna čelovičeska īubov: *on dľa ovec, ovcy dľa Hospoda.* — *Ibo vse jesť vaše, bud Pavel, bud Apollo, bud Petr... vse vaše. Vy že Christovy, a Christos Božij!*

Koli skončilosja javlenije, Evanhelije o tom ne hovorit. To ale pevno, čto koli učeniki vernulisja do lodki, lodočka Petrova na volnach ne byla už lis obrazom Cerkvi, ale nesla i samu Cerkov v sebi. Bo apostoly veslovali poslušno, a pri kormili, ponurený v hlubokich dumkach, siđil tot, kotoryj vično žijet vo svojich naslídnikach, provadit čelovičestvo po vodach seho, dočasnaho svita k bereham vičnaho otečestva.

46. Poslidni pojavlenija.

Doteperešni pojavlenija voskresšaho Hospoda byli vsi neožidany. Isus prichodil, koli najmeňše spodivalisja na to, i isčez pravi tak nečekano, jak napr. v mistnosti Večeri, po dorozi do Emaus i nad ozerom. Vse to dosť bylo k utverždeniju vo viri samych apostolov, ale ne bylo dostačno k perekonanju širších kruhov meždu učenikami, sredi kotorych mnohi ješće ani teper ne virili v pravdi voskresenija. I bylo potrebno, čtoby Hospod dokazal pravdivosť svojeho novaho života jakim-to na pered poobicanym pojavleniem tak, čtoby všim svojim izbrannikam byl danyj sposob uzrinija Jeho na označennom misti i časi, i čtoby takim obrazom propala i poslidňa nepevnosť.

K semu toržestvennomu i jak by urjadnomu pojavleniju vybral Hospod Isus odnu z hor galilejských; možno, čto Tabor, abo horu blahoslovenij. Spasiteľom na pered označennaho času evanhelist bliže ne spominajet, pravdopodobno ale dílo perevelosja priblíziteľno o tyždeň posli čudesnaho rybolovstva.

Apostoly, na rozkaz Spasiteľa, roznesli radostnu vísť v kruhach Jeho galilejských priateľej. Neslyšanna novina tronula serdca všich. Bo kto že by ne chočil uzriti tak obľubennaho i voskresšaho Učiteľa, kotoraho iz nich mnohie videli na derevi haňby? Novinu ne roznesli holosno i javno, z bojazni ot farisejov i irodiadov, ale po tichi, z ust do ust, z chaty do chaty perebih radostnyj šepot, budaščij vsjadi svjatoje tronutije i želanijem polnoje ožidanije.

V predvečer označennaho dňa z mistočok i sel uže v noči rušilisja maly hromadki virnych, jak by na svjatočnoje palomničestvo.

Ledva rozsvitalosja, na stežki, vedušej na horu, až rojiliſja ľudi. Mež lukami, drimajuſčimi jeſče pod diamantami rannoj rosy, sredi maleňkimi hajami i otkrytymi poloninami kračali hromadki v svjatoj otdannosti i hlubokoj zadumannosti. Koli sošliſja vsi, bylo jich boľše jak pjat sto bratov kromi žen i dítej.

Apostoly, kotory už skorše byli na miſti, rozložiliſja na verchu hory, tolpy posidali v maľovnych gruppach po ſklonach, pod samim verchom. Solnce jeſče ne vyšlo, v dolinach jeſče fahalsja sinevatyj mrak, toľko Hermon na ſiveri i Karmel z juhozapada začali ružovitisja v pervych lučach zori. Tišina panovala i v prirodi i pomež tolpmi, kotoru pereryval liš ſepot molityv.

I tohda nahlo čtos' zajaſnilo v očach vſich. Jak jesli by v klip oka razvít pereminiliſja v svitloſt poludnevyj; zdaloſja, čto ſolnce už ſtojal na nebi, vlastno ne na nebi, ale nad ſamym verchom hory. Po tolpac̄ pereletil oklik bojazni i udivlenija; meždu apostolami na velikom kameňi, nachodaſčemsja na ſamom verchu — ſtojal Spasiteľ.

Odityj byl v ſního-bily šaty i prepojasanyj v persach zolotym pojasom; oči Jeho svitili jak zvizdy; z tvari, ruk i noh vychodili bleſtaſči luči.

Jesli pri iných pojavenijach ukazal osobenoſt i radost, teper osoba Hospoda predſtavilaſja prezde vſeho vo velikom dostoinstvi. Choť na jasných, malo volnistych volosach mal kruh svitla, vidno bylo, čto to Tot ſamyj, Kotoryj davno vo viďnii ukazalſja i proroku na hori Patmos: mal na holovi mnoho korun i na ſatach byli vypisany ſlova: *Carj nad carjami i Hospod nad hospodstvujuſčimi.*

Apostoly i narod pali na zemľu v hlubokom pokloňi. Koli už zdvihnuli tvari, Isus machnul rukoju, čtoby podoſli

bliže. Učeniki prisunulisia k samomu Spasiteľu: odni v bojazni, druhí pereňaty vostorhom, iny ješće ne virujušći sebi, či to son, abo pravda. Koli i narod priblizilsja i spojilsja kruh holov, smotriaščich jak na prekrassnu duhu široko roztvorenymi očami, Hospod' otvoril usta.

Už ne naučal, jak kohda-to, koli chodili za Nim ne nasyčenny tolpy, už ne vyťahal uzdoroviteľnych ruk k chvorm i obsažennym čortom. Na vse to byl čas, koli chodil po zemli i trudem rozsival pervy zerenka Božoho posiva. Dnes dílo bylo už dokončeno. Cerkov už byla založena i pozostávalo liš privesti ju v dijateľnosť, čtoby začala svoj nezaderžimyj pochod v tečenii vičnych vikov. Hospod' proster svoji ruky, jak jesli by obnimal i blahoslovil svit i otvorjal vorota Novaho Zavita. V hlubokoj tišini zazvučal holos, polnyj vsemohuščestvom i nedostižimym dostoinstvom:

Dana mni vsja vlast na nebi i na zemli. Proto idte i naučajte vsi narody, kreslašči jich vo imja Otca i Syna i Ducha Svjataho, naučajte jich zachovali vse to, čto jem prikazal vam. Kto budet virovati i dastsja pokrestiti, spasen budet; kto ne budet virovati, budet osužden. Ja s vami budu vo vsi dni, až do konca svita!

Vsi sluchali v ľímom rozmyšlenii: nikoli ješće tak mohučestvenny slova ne vyšli iz ust Hospoda!... Pered očami apostolov otkrylisja jaki-to neperehladny vidnokruhi: vot, na nich čekajet cila zemla... i oni pojduť choťby i na smert, bo virjat!... V tiňach smerti zanurenný narody prostrut k nim ruki i oni pojduť zanesti jim svitlo... i ne bojatsja, bo Hospod' budet s nimi!... Serdca liš tak širilisja jim ot radosti i bili zapalom, polnym silou. I koli pravi tohda vyšlo solnce i v bleski jeho zaťalisja svitlom okružny hory, luki, ľisy — apostolom viđilosja, čto cilyj svit s nimi vjedno veselitsja i zovet jich, jak pozdñijše vo vidinii sv. apostola Pavla: *Pridite i ratujte nas!*

Hospod' skončil, i boľše ne hovoril. Bylo to jak by novoje „naj budet“ v novoj formi. Ot toho času sv. Mati

Cerkov, spojenna odnosťu propovidanija apostoškaho, pojdet i prineset ovošči, čtoby sme sojedinilisja vši v jedinstvi viry, i v poznenii Syna Božoho.

Isus podnes oči k nebu so složennymi rukami, i za minutku — už ne bylo Jeho na hori.

I znova minul dovšíj čas bez značiteľnijich pojavlenij; toško virnomu i v molitvi neutomnomu Jakovu meňšomu, pervomu episkopu jerusalimskomu dostalosja sčastja uzriti Hospoda — jak i hdi, ne spominajet Evanhelije.

Možet byti, čto čerez Jakova, možno čerez Petru dannoje vdochnovenije doznalisja učeniki, čto majut znova opustiti Galileju i vernutisja do Jerusalima. I oživilasja i zas napolnilasja mistnost Poslidňoj večeri šepotom molitv, ibo serdca, čto-raz polníjši v īubvi, čto-raz otdaňnijše i horjačijske obraščalisja k Bohu. Prichodili sjuda na obšči molitvy i svjaty ženy, osobeno že Mati Isusa, kotorá siju kolybel Cerkvi okružala s takou īuboviju, jak kohda-to svoje ďíta vo viflejemskoj stajenki.

Dobižal uže šestyj tyždeň ot Voskresenija.

Četyridesjataho dňa rano, koli vši — jak obyčajno — sobralisja k molitvi, nespodivanno pojavilsja meždu nimi Isus. Teper uže ne bylo bojazni, toško ticha i serdečna radost, bo i Jeho postava dnes byla jak by bolše īudska i podobna k davnoj. Posli privitanija, koli vši pocilovali Jemu ruki i nohi, prosil prinesti posilňujuščeje jídlo i prisil sredi svojich virnych k velikomu stolu. Poblahoslovil i rozdal chlīb, podilil ryby, dal kružiti čašu vina, i Sam takoz jil i pil jak i druhí; posemu začal hovoriti dolho i ubiditelno. Sovsim pevno povtoril i teper slova podobny k tím, kotory apostoly slyšali pri Poslidňoj večeri. Dnes ale rozumili jich īipše, a preciň žal stisnál jim serdca.

Đitočki! — skazal Isus — Ješće malo budu s vami, a de pojdu ja, vy tam ne možete teper pridti. Vyšel jem ot Otca i prišel jem na svit; znova opušču svit i idu k Otcu. Ale naj ne smuščajetsja serdce vaše, ani ne boj-

tesja... Ne ostavļu vas sirotami. Idu prihotoviti vam misce v domi Otca mojeho. I koli prihotovļu vam misce, zas pridu i vozmu vas do sebe, čtoby i vy tam byli, de budu i ja. Ale to ješće ne budet zaraz, bo ješće treba vam mnoho pracovati na zemli. Bo na to jem vybral vas na zemli, čtoby ste išli i ovošč prinesli i čtoby ovošč vaša zostala. V tom jesť proslavljen Otec moj, čtoby ste prinesli mnoho ovošči. Vy ne ste iz seho svita, ale ja poslal vas na sej svit, čtoby čerez vas byl spasen svit... Jesli mene prenaslidovali, i vas budut prenaslidovati. Ale upovajte, — ja pobidil svit! Teper budeste mati smutok, ale neodolha znova uzrite mene: i tohda radovatisja budut serdca vaši, i radosti vašej nikto ot vas ne budet moći otobrati!

Tut Isus zamolčal i pohľanul na učenikov, ale ne bylo ješće v nich sliďa predskazannoj radosti; na tvarjach vybivalsja smutok, v očach zableskli slezy. I tohda Spasiteľ prodolžal ješće īubezňijše: *Koli by ste mene īubili, by ste radovalisja, čto idu k Otcu, bo Otec boľšij ot mene. Ale i dla vas lučše, čtoby ja otošel, bo jesli ne otojdu, Utišiteľ ne pridet k vam; a jesli otojdu, pošlu Jeho k vam. On bude sviditelstvovati o mni, a vy budeste mojimi svídkami, bo vy ot počatku so mnoju byli. Proto ne otojdite z Jerusalima, ale čekajte obicanije Otcovo, koto-roje slyšali ste teper iz ust mojich; ibo Joann krestil vodoju, vy ale budeste pokreščeny Duchom Svjatym posli niskolko dnej.*

Serdca učenikov malo utišilišja, koli slyšali o neodol-hom spolnenii obicanija. Napevno predstavili sebi īilo tak, čto s Duchom Svjatym vernetsja i jich Učiteľ, čtoby tor-žestvenno zaosnovati Carstviye Božoje i s nim nerozlučno spojennoje carstvo izraïlskoje.

Hospodi! — ozvalsja ktos' tichoňkim holosom — Či v tom časi obnoviš i carstvo Izraīla?

Isus odpovil: *Ne vaša rič znati čas i minutku, kotory*

Otec postanovil vo svojem vladinii. Ale primite silu Ducha Svjataho, Kotoryj sojdet na vas, i budeste mni svidkami v Jerusalimi, vo vsich židovskich zemlach, v Judei i Samarii, až do konca svita.

Po tich slovach Spasitel vstal, i s Ním i vsi. Vyšli z misnosti Večeri i vybralisja na horu Olivnu.

Chotaj na ulicach mista perechažali duže mnohie, ne zaderžal jich nikto i bez sumňivu Hospoda nikto ne viďil, toľko ti, kotory byli s Ním. Toju samoju dorohoju, kotorou pered šestju dniami kračali po Tajnoj večeri, spustilisja v dolinu Josafata; ostavili potok Cedron i začali vystupati na horu. Nedaleko ot vercha vybral sebi Spasitel činiskoje, samotnoje misce, hdi sil sebi i Mater posadil pri Sebi. Vsi iny porozsidali naokolo, tronutijem sluchajušci poslední slova Učiteľa.

Hovoril o tom, čto najbolše ležalo Jemu na serdci i čto najhlubše chotil vryti v serdca svojich učenikov. Otporučal jim, jak svoju osobennu zapovid: jednosť i vzaimnú ľubov; napominal jich na poslušnosť k Petru; skazal, čtoby ne operalisja na vlastny sily, ale upovali na Jeho chodatajstvo u Otca: *Bo na čtonibud budete prositi Otca v imeni mojem, sdilaju to. Koli budet potreбno, ni čudes ne budet nedostavati virujuščim. Kto budet viriti vo mni, učinku, jaki ja činil, i on budet činiti; v imeni mojem budut vyhoňati zlych duchov; novymi jazykami budut hovoriti; budut moći i hada v ruku brati, i koli by i dačto jadovitaho pili, ne poškodit jim; na nemoščny položat ruki, i ti vyzdorovljatsja.*

Nakonec obernulsja Hospod k Marii; prosil ju, čto, jak byla Jeho Materju, naj vozmet pod svoju pokrov i molodeňku Cerkov; i vsim otporučal, čtoby vo vsich nuždach i bidach pribihali k nej, jak ku svojej Pokroviteľnici i Materi.

Meždu tim uže približalosja poludne. Hospod vstal, i ciloju svojeju okružnosťju podošel k verchu hory. Pereštal hovoriti; byl toržestvenno veličestvennyj i tichij, radost-

nyj i tronutyj. Serdca vsich byli umileny, bo čuvstvovali, čto poslidnij raz viðať Jeho meždu soboj na zemli.

Na samom verchu bylo otkrytoje i majze rovnoje misce; tut zastanovilsja Hospod i začal prošatisja. Najperše proster ruki k Materi i dolhim obnimanijem pritisnul ju k serdu; posemu obernulsja k inym. Sredi holosnaha plača tisnulisja k Jeho rukam i noham apostoly, učeniki i svjaty ženy; i On ku každomu pochilijsja laskavo, položil ruki svoji na holovy i rozdaval na pamjať solodki slova potichi.

Posli dokončenija prošcanija vystupil na ploskij, v srediňi ležašcij kameň i s očami podnatymi k nebu proster ruki svoji ponad hromadoju svojich virnych. Poklakali vsi; Hospod molilsja za zemlu, kotoru opuščal, za Cerkov, kotoru osnoval dľa jej spasenija, za každu dušu, kotorá — jak i On — mala za korotkij čas prebyvati na sej zemli, čtoby tut virila, terpila, ūbila i posemu podneslasja v nebo. Koli dokončil molitvu, složil znova ruki i posemu pervyj raz sđil nad svitom velikij znak, tot znak, bez kotoraho ot toho času ňit blahoslovenija — znak svjataho kresta.

I v sem momenfi cilyj pereminskja svitlom jasníjšim jak solnce, i začal pomalu voznestisja hori, povoli i lehko, ne jak podnesen čužoju siloju, ale jak Hospod prirody, vysšíj i podnesennyj ponad jej zakony. Z vyšnich posmotril ješće raz, vzorom proščajasja ot Materi, ot učenikov i ot cilaho Jeho sezemnaho života; posemu nahlo pojavilasja, jak vichor, svitla chmara i svivajasja pod Jeho nohami v sňihoblych klubach — voznesla Jeho tam, de oko smerteľnoje uže ne sjahajet.

A čto maleňkoje stado, ostavlennoje na zemli?

Ne bylo tam slez. Voznesenije Hospodne bylo tak polnoje pobidoju i čudesnaho proslavlenija, čto vyplakanny oči vysochli i serdca zatrepetali jakoju-to svjatoju svidostiju viry, nadiji i ūbvi. Uzrili jasno, čto vse, čto zemskoje — dym i molha, i čto liš odno velikoje: sluziti Hesopdu...

či v roboti, či v terpinii, i posemu mati učast v Jeho slavi.
I proto koli anhely jim oznajmili, čto Isus jak voznessja
v nebo — tak i pridet, *poklonilisja i vernulisja do Jeru-*

Voznesenije Hospodne.

*salima s velikou radostiju. I takoj ot počatku byli po-
stojanno v chrami, chvaljašči i blahodarjašči Boha; posemu
rozošlisja i propovidali vsjadi. I Spasitel jim pomahal
i ukriplal jich slova čudesami, kotory za nimi sledovali.*

KONEC.

Slava Isusu Christu!

Soderžanje.

Vstupnoje slovo	3	25. Voskrešenije Lazarja	182
1. Blahoviščenije	7	26. Hostina vo Viñhanii	189
2. Posiščenije	15	27. Cvitna nedīla	195
3. Roždestvo	22	28. Poslīdňa večerja	202
4. Pervy poklonniki	29	29. V zahorodi Olivnoj	211
5. Požertvovanije v chrami	35	30. Poimanije Christa	221
6. Mudrecy iz Vostoka	43	31. Ot Annaša do Kajafy	226
7. Bihstvo v Egipet	53	32. Petr otrečetsja Hospoda	235
8. V domiku nazaretskom	64	33. Ot Kajafy k Pilatu	242
9. Dvanadcatročnyj Isus v chrami	71	34. V palati Iroda	250
10. Kreščenije v Jordani	80	35. Pri slupi bičovanija	255
11. Sorok dnej v pustyni	88	36. Se Čelovik !	262
12. Prizvanije apostolov	95	37. Pod horou Kalvarii	270
13. Svadba v Kaňi Galilejskoj	106	38. Meži nebom i zemleju	277
14. Očiščenije chrama	112	39. Mati Bolesna	285
15. Čudesnoye rybovolstvo	119	40. Znatije z kresta	293
16. Burja na mori	124	41. Velikij sabbath	301
17. Pri ozerki Vifthsajda	130	42. Čistaja Ďivo, radujša: Tvoj Syn voskrese. tridneven, ot hroba !	308
18. Magdalina u noh Isusa	137	43. V nedīlu rano	315
19. Ďivica Jairova	145	44. Po dorozji do Emaus	325
20. Rozmnoženije chliba	151	45. Na berehach Tiberiadskaho ozaera	335
21. Hospod Isus chodit po mori	157	46. Poslīdňi pojavlenija	344
22. Preobraženije Hospodne	162		
23. Čužoložna ženština	169		
24. Slipyj ot naroždenija	175		

